The University of
THE LIBRAR

הצפה

...י, כ"ט מרחשון תשל"ז (19.11.1976) .
...ין 11384 , המחיר 2.70 ל"י, כולל מע"מ

עתון התנועה העולמית של המזרחי והפועל המזרחי
מייסד העורך הראשון: הר"ר מאיר בר־אילן ז"ל

...ראל לא תרשה בואה של ...לחת מטעם מנכ"ל אונסק"ו

...טת הגינוי בעניין החינוך ב"שטחים", שנתקבלה בוועידת ניירובי ✶ צפויה ...קונגרס האמריקני לחידוש ההשתתפות בתקציב אונסק"ו

...יני בירושלים
...הגינוי נגד יש־ ...וך ב"שטחים", ...: הניצחים של ...ירובי, לא תר־ ...של משלחת מ־ ...ק"ו לבדוק את ... הממשלה הפ־ ...גיפה משלחת ... אונסק"ו ולא מטעם הוועידה שקיבלה החלטות עויינות נגד ישראל, אבל לאחר שנתקבלה ההחלטה גינוי בטרם שנ־ערכה בדיקה, אין טעם לבואה של משלחת כזו.

פרופ' ש. אביגרי: הערבים מעוניינים בגינוי, ולא במשלחת

נציג ישראל בוועידה, מנכ"ל משרד החוץ, פרופ' שלמה אביגרי, הצהיר בניירובי, כי בשעתו הביעה ישראל נכונות לקבל משלחת של מנכ"ל אונסק"ו, אולם מתקבל הרושם כי הערבים מעוניינים בגינוי ולא בבדיקת המצב, ועליהם לבחור בין משלחת לבין גינוי.

ההחלטה נתקבלה אחרי דיונים ממושכים

נאירובי, 18 (ע"צ, יופ"א, ע"ר) — החלטה המגנה את ישראל אושרה היום על ידי ועדה במסגרת ועידת אונסק"ו. ההחלטה אושרה ב־373 נגד 6, כשנציגי 30 מדינות נמנעים. תמכו בהחלטה המגנה את ישראל על מדיניות החינוך והתרבות שהיא מנהלת ב"שטחים" — מדינות הגוש הסוציאליסטי, מדינות ערב, מדינות אפריקה ומדינות אחרות של העולם השלישי. בין המתנגדות, נוסף על ישראל — ארה"ב, קנדה והולנד.

ההחלטה תובעת שהמנהל הכללי של אונסק"ו ישגר משלחת לשטחים הכבושים, כדי לחקור את המצב.

בוועידת אונסק"ו התנהלו דיונים ממושכים על סעיף 8 של ההחלטה, שם נאמר כי הוועידה מגנה את כל הפגיעות על ידי ישראל בזכויות התושבים בשטחים הערבים הכבושים לחינוך ולחיים תרבותיים לאומיים. עוד נאמר בסעיף 8 כי פגיעות אלה "עומדות בסתירה לזכויות האדם".

במהלך הדיון טענו מדינות המערב כי אין הצדקה לגנות את ישראל עוד לפני שוועדת החקירה יצאה לשטח. המדינות המערביות, וביניהן ארה"ב, אוסטרליה וצרפת ביקשו לרכך את נוסח הגינוי. אוסטרליה הציעה שייאמר במסמך כי הוועידה "מביעה צער עמוק", ואילו צרפת הציעה לציין במסמך כי מעשיה של ישראל "ראויים לגינוי".

תיקונים אלה נדחו. עם זאת הסכימו מדינות ערב ומדינות אפריקה, להוכיח את "רצונה הטוב" על ידי הוספת המלה "יתור" ב"סמיכה תרבותית".

לבסוף אושר סעיף זה בנוסח הבא: "הוועידה מגנה, כמנוגדת לזכויות האדם ולחירויות היסוד, את כל הפגיעות על ידי ישראל בזכויות התושבים בשטחים הערבים הכבושים לחינוך ולחיי תרבות לאומיים, ובמיוחד על ידי סמיכה תרבותית שיסתית".

פנייה אחרונה ודחופה

סעיף שני שנוסר פולמוס אשר לפי הנוסח המקורי, לאחר שנדחתה הצעת תיקון אוסטרלית, שנועדה לרככו. בסעיף זה נאמר כי אונסק"ו שולחת לישראל פניה אחרונה ודחופה שתשתף פעולה למען נורמליזציה של המצב.

אחד מהבכירי במשלחת האמריקנית אמר, כי לאור ההצבעה זו יתעוררו קשיים בקונגרס בקשר עם הצעת ארה"ב לחדש את השתתפותה בתקציב אונסק"ו.

ההחלטה אושרה בוועדת הכנסת והיא טעונה אישור על ידי מליאת הוועידה הכללית של אונסק"ו.

המשקיף של אש"ף בוועידת אונסק"ו, איברהים סוס, הביע את קורת רוחו נוכח אישור ההחלטה וציין כי בהחלטה מוזכר שמו של אש"ף.

"זו הפעם הראשונה שהחלטה של אונסק"ו מזכירה את אש"ף כארגון עצמאי", אמר המשקיף והוסיף: "לבנינו זו הצלחה במדרגה ראשונה. בעינינו נקודה זו היא עיקר ההחלטה".

...ל דחתה המלצות ועדת ...ם לזכויות הפלשתינאים

...18 (ע"צ ע"ר) ...יום בהחלטות הוועדה המיו־ ...שביתים והבלי־ ...ילה על פי תפ־ ...ה המבנית בשט־ ישראל בשלי־

...יראל באו"ם, ח. ...יע בעצרת הכל־ ...לצות נענה לקרי־ ...ל שגריר ירדן, ...ראל, והציע לו ...ירד מבמת הנוא־

מר הרצוג אמר: "אני מתכוון, ברגע זה, להצטרף אליך כדי שנוכל להיפטר מהסכסוכים, הטרגדיות והסבל של עשרות השנים האחרונות. אני מתכוון לשלום אמיתי, בו יתפוס הטראקטור את מקומו של הטנק כאורח היום ההלך־מחשבה. אני מסכים אתך כי אם נחליט על האופציה לשלום, אסור לאבד זמן נוסף בתמרוני סרק. אני מכריז כאן כי אני מוכן להיפגש אתך כדי לבחון אתך איך נוכל להגיע לסדר חדש במסגרת שלום אמת. אני מוכן להיפגש אתך ולפתוח בשיחות ברוח יהדותית, ברוח של ההפייסות ושלום, ברוח של התפייסות אמיתית, בכל זמן ובכל מקום שהם".

נציג ירדן קורא ליחסי ידידות בין הפלשתינאים והיהודים

נציג ירדן באו"ם קרא אתמול לישראל לשקול את היתרונות של פתרון שלום לבעיית המזרח־התיכון ולהתיר לפליטים הפלשתינאים לחזור לבתיהם.

בפנייה ישירה למשלחת הישראלית בעצרת האו"ם אמר שגריר ירדן, האזם נוסייבה: "זה יכול להתרחש רק אם אתם ואנחנו נשתחרר מהסכסוכים, הטרגדיות והסבל של העשורים האחרונים".

עוד אמר השגריר, כי אם תשנה ישראל את האוריינטציה שלה בכיוון להשכנת שלום, בעיקר עם הפלשתינים וגם עם העולם הערבי בכלל, היא חייבת לעשות הערכה מחודשת של האינטרסים האמיתיים שלה.

תימשך החקירה על הדלפת "מסמך רוזן"

מאת סופרנו המדיני בירושלים

החקירה בעניין הדלפת "מסמך רוזן", שנתפסה ע"י המשטרה, לא תיפסק, למרות ההכחשה של שר הבטחון בישיבת הממשלה על צורת החקירה שבה נשאל מזכירו, היום ישראלי שאלות פוליטיות, על מעמדו של מר פרס בממשלה ועל יחסיו עם ראש הממשלה, שאלות שאינן נוגעות לנושא עצמו אלא פולשות לתחום הפוליטי.

ראש הממשלה ושר המשטרה ישיבו כנראה לפרט על תלונותיו באחת מישיבות הממשלה. שלושה פקידים במשרד הבטחון, וביניהם היום ישראלי, סירבו להיבדק במכונת האמת על הדלפת המסמך. החוליה העוסקת בכך בדקה פקידים במשרדי ראש הממשלה, החוץ והבטחון שיש להם גישה למסמך זה. כן נבדקו פקידים בשגרירות ישראל בוושינגטון.

הדלפת המסמך הפסיקה למעשה את המו"מ על קידוחי נפט של החברה האמריקנית במפרץ סואץ. כידוע, היתה עמדתו של שר הבטחון כי יש לנהל את המו"מ עם מצרים באופן ישיר ולא עם ארה"ב, שאינה מוסמכת לנהל מו"מ עם מצרים.

נודע, כי הכיוון שהסתמן בחקירה הוא שהמסמך דלף מחוגי משרד הבטחון.

ממשלת צ'ילה שחררה אסירים פוליטיים

סאנטיאגו, 18 (יופ"א) — הממשלה הצבאית של צ'ילה שיחררה אתמול 129 אסירים פוליטיים, במסגרת תוכניתה לשחרר את כל האנשים העצורים על פי חוקי מצב החירום. רבים מן האסירים היו כלואים שלוש שנים, וביניהם היו 18 נשים.

...תמכור ...טילי ...אוויר

...(יר) — כפעל ...אי־פי"ג ...אן טילי קרקע־ ...במסגרת ההסכם ...בשווי 400 מל־ ...ם כאן היום. טילי "רייפיר־ ...ים מעל רכב זחי־ ...ו"ם בין שכונה ...ם כולל הקמה משותפת בשיראז ...קבל החברה ה־ ...ני, אותו תמכור

4000 נוצרים ומוסלמים נערכים לקרב ליד הגבול עם ישראל

שלטונות סוריה פתחו בשיחות מקיפות עם ראשי אש"ף

ביירות, 18 (יופ"א ע"צ) — עדי ראייה מסרו הערב כי המוסלמים והנוצרים ריכזו כארבעת אלפים חיילים באיזור מרג'עיון, עיירה אסטרטגית בשליטת הנוצרים, בקרבת גבול ישראל.

הם אמרו, כי הנוצרים התפרשו לאורך קו של 12 ק"מ ממרג'עיון דרומה לכפר אל־עדיסה, מול קיבוץ משגב־עם, ואילו מרבית המוסלמים התפרשו מולם לאורך חזית של 16 ק"מ, המשתרעת מכפר תיבנית עד לנהר ליטאני והגבעות המשקפות על העיירה דיר מימס.

שני הצדדים מצויידים בטנקים ובתותחים כבדים, אמרו עדי הראייה. לא נמסרו ידיעות על חידוש הקרבות היום, אולם המתיחות גברה באיזור לאחר שהנוצרים כבשו אתמול מידי המוסלמים את כפר קליעה בקרבת הגבול.

שדה התעופה של ביירות יפתח היום

שדה התעופה הבינלאומי של ביירות ייפתח ביום ו' לתנועה אזרחית — על כך הודיע אמש מנהל רשות התעופה האזרחית בלבנון, זהייר ביידון.

הנהלת שדה התעופה פנתה בקריאה לעובדי הנמל לבוא לעבודה כבר ביום ה'. שדה התעופה של ביירות נסגר בחודש מאי, לאחר שנפתחה אש ארטילריה על הבירה.

שיחות בין הסורים והמחבלים

דמשק, (ע"צ) — שלטונות סוריה פתחו היום בשיחות מורחבות עם מנהיגי אש"ף כדי לסקור את היחסים בין שני הצדדים בעקבות הפעלת כוח ההרתעה הערבי בלבנון.

מן הצד הסורי מנהלים את השיחות שר החוץ, עבדול חלים חדאם, מפקד חיל האוויר, הגנראל נאג'י ג'אמיל, והרמטכ"ל, חיכמת שיהאבי. יאסר ערפאת עומד בראש משלחת המחבלים, הוא מסתייע באבו חואיתה, מנהיג "החזית העממית לשחרור פלסטין", טלאל נאג'י, נציג "החזית העממית המפקדה הכללית", ואבו ג'יהאד, מפקד צבאי של "פתח".

לא נמסרו פרטים על תוכן השיחות, אולם הרכב המשלחות מרמז כי מדובר הן בהיבטים צבאיים והן בהיבטים פוליטיים של היחסים בין סוריה לבין המחבלים.

צעדים מוניטאריים נוספים בבריטניה

לונדון 18 (ע"צ) — ממשלת בריטניה הודיעה היום על צעדים מוניטאריים נוספים.

הממשלה החליטה לאסור על בנקים בריטיים להלוות לירות שטרלינג למימון חילופי סחר בין מדינות שהיו חברות באיזור הליש"ט, ובכך היא מבקשת להביא להחזרה של כמה מאות מליון לישי"ט, כדי לשפר את מאזן התשלומים. צעד אחר נועד להגביל את האשראי הבנקאי בבריטניה, כדי למנוע הגדלה מהירה מדי של אמצעי התשלום.

שני הצעדים, מסר משרד האוצר הבריטי, נועדו לסלק גורמים הפוגעים ביציבות של המטבע הבריטי.

יהלום בשווי 3 מיליון דולר מוצג בוושינגטון

ואשינגטון 18 (ע"צ) — אחד היהלומים היפים ביותר שנתגלו במאה זו, מוצג עתה ב"מלון סמיתסוניאן" בוואשינגטון, בטרם ימסור אותו סוחר היהלומים הניו־יורקי הארי וינסטון לאספן הרוצה בעילום שם.

משקלו של היהלום, המכונה "כוכב העצמאות", היה 204 קאראט כאשר נמצא בראשית השנה בסיירה ליאונה. שוויו של היהלום בין 3 ו־5 מיליון דולר. היו דרושים 3 חודשים כדי ללטש את היהלום, והוא הפסיד יותר מ־60 אחוז ממשקלו בתהליך ליטוש, וכיום משקלו 75.5 קאראט.

היהלום, בצורת אגס, שובץ בתליון במחרוזת של 75 יהלומים אחרים בעלי צורה זהה, שמשקלם הכולל כ־90 קאראט.

סין פוצצה פצצה גרעינית רבת־עוצמה

הונג קונג, 18 (יופ"א, ע"ר) — סין פוצצה את הפצצה הגרעינית רב העוצמה ביותר שמדעניה פיתחו במשך 12 שנים של ניסויים. בהודעה שפורסמה לרגל ההתפוצצות ביום ד' נאמר כי צעד זה "העלה את רמת הנשק הגרעיני הסיני לשיא חדש".

מקורות אמריקניים ציינו, כי ההתפוצצות הגרעינית מסוגה שסין מבצעת במהלך 1976 וה־21 מאז נערך הניסוי המוצלח הראשון באוקטובר 1964 על ידי פקינג, היתה בעוצמה של כארבעה מגאטון.

פיצוץ זה נערך באטמוספירה וחוששים לנשורת רבה מעל ליפאן וארה"ב תוך הימים הקרובים. על הניסוי הודיעו השלטונות הסיניים בהודעה שפורסמה הבוקר על ידי סוכנות הידיעות הסינית הרשמית. בדברי פרשנות שפורסמו ב"יומון העם", הבטאון הרשמי של המפלגה הקומוניסטית הסינית, נאמר כי פיצוץ זה "משקף את ההישגים החשובים של סין בשדה המדע והטכנולוגיה".

ההודעה מציינת "סין ערכה ב־17 בנובמבר ניסוי נוסף של פצצה מימנית". ההודעה אינה כוללת פרטים נוספים.

עוד נאמר בהודעה כי הניסוי מהווה "מהלומה כבדה" לשתי מעצמות העל — בריה"מ וארה"ב, המבקשות להפעיל שיטה של "מונופול גרעיני" והשתגות גרעינית". הסינים חזרו והטעימו שהניסוי אך ורק למטרות הגנה.

הפרלמנט הספרדי אישר חוק לכינון משטר דמוקראטי

מאדריד, 18 (יופ"א, ע"ר) — הפרלמנט הספרדי אישר הערב חוק לכינון משטר פרלמנטרי בנוסח הדמוקרטיה המערבית. חוק זה, האחרון והחשוב ביותר בתוכנית הרפורמות הדמוקרטיות של הממשלה, אושר ב־425 קולות נגד 59 וב־13 נמנעים.

נואמים רבים בדיון בפרלמנט, שנמשך שלושה ימים, ציינו, כי חוק זה הוא הצעד המכריע לפירוק משטר פראנקו. הוא אושר יומיים לפני יום השנה הראשון למותו של פראנקו, ששלט במדינה 36 שנה. כתוצאה מאישור החוק, יהיה על העם הספרדי לאשר את הרפורמות במשאל־עם, האמור להיערך באמצע דצמבר.

הפרלמנט החדש ייבחר במחצית הראשונה של השנה הבאה, ומצפים כי יהיו אלה הבחירות החופשיות הראשונות בספרד מאז 40 שנה.

על פי החוק ייבחר פרלמנט בן שני בתים — בבחירות כלליות, ישירות וחשאיות.

אישור החוק בפרלמנט הובא לאחר שתומכיו הימניים של פראנקו בפרלמנט הספרדי הסכימו היום לפשרה בייחס לנקודת־מפתח בהצעת החוק הממשלתית לרפורמה פוליטית. דובר של הברית העממית, גוש של 130 צירים ימניים שאיים לבטל את תמיכתו בחוק, הודיע לפרלמנט כי הסיעה עיינה מחדש בעמדתה "למען ההסכמה הלאומית". השאלה שאיימה להביא למבוי סתום בדיון, נוגעת לשיטת הבחירות שתונהג לגבי בחירת פרלמנט חדש בן שני בתים.

קאריקטורה ראשונה של פראנקו

היום גם נתפרסמה הקאריקטורה הראשונה של הגנראל פראנקו שראתה אי פעם אור בעתונות הספרדית. הקאריקטורה פורסמה בשבועון הליבראלי "גוואדיאנה", וכלבדה פורסם מאמר מערכת התוקף בחריפות את פראנקו ואת הממסד הפוליטי שתמך בו.

הגר"ש גורן נועד עם ראש ממשלת אוסטריה

קנברה (שירות "הצופה") — הרב הראשי לישראל, הרב שלמה גורן, התקבל אתמול לשיחה אצל ראש ממשלת אוסטרליה, מלקולם פרייזר. בשיחה נידונו הבעיות הרוחניות המעסיקות את עם ישראל ואת העם האוסטרלי.

התלווה לרב הראשי שגריר ישראל באוסטרליה, מיכאל אליצור.

בשיחה שארכה למעלה משעה הודה הגר"ש גורן לעם האוסטרלי על יחסו האוהד למדינת ישראל ולקהילה היהודית. הרב הסביר, כי שליחותה של מדינת ישראל היא להגשים חזון הנביאים בשלושה מישורים עיקריים: יישוב הארץ, קיבוץ גלויות, וכינון ממשל יהודי עצמאי. בשלושת המישורים — אמר הרב — רשם עם ישראל הישגים לא מבוטלים. הרב הראשי ציין בין היתר, שישראל היא המדינה הדמוקרטית היחידה באיזור כולו. והציע שאוסטרליה תהיה בין היוזמות להקמת ארגון בינלאומי של מדינות דמוקרטיות שיהיה משוחרר מלחץ מדינות הנפט והמדינות הקומוניסטיות בעולם.

ראש ממשלת אוסטרליה, בהביעו הערכה לרעיונות שהעלה הרב הראשי, ציין, כי הנשיא הנבחר של ארה"ב ג'ימי קארטר העלה בזמן אחרון הצעה דומה וקרא לכינון פורום עולמי שיהיו חברות בו מדינות שיש להן פרלמנטים נבחרים ע"י הציבור.

יימשך היחס הידידותי לישראל

הרב הראשי ביקש מראש ממשלת אוסטרליה, שמדינתו אינה זקוקה לנפט הערבי, כי יפעל להגברת הצדק והשלום בעולם.

מר פרייזר אמר שממשלתו תתמיד ביחסה הידידותי לישראל ותציין בחיוב בפנייתו של הרב.

לאחר הפגישה עם ראש הממשלה היה הרב הראשי אורח הפרלמנט של אוסטרליה ונתקבל לשיחה אצל יו"ר הפרלמנט, ביל סנידן. יו"ר הפרלמנט סיפר לרב כי הוא מרבה לבקר בישראל כידיד של מדינת היהודים. חברי הפרלמנט ערכו קבלת פנים ידידותית לרב ולבני למויתו.

אמש נערכה לרב הראשי קבלת פנים חגיגית בסידני ע"י ראשי הקהילה היהודית. בשעות הערב התקיים מפגש של כל רבני העיר בביתו של רב העיר, הרב בוגוט, בהשתתפות הרבנים אפל ואלוני, וכן נציגי בתי הכנסת וראשי מוסדות החינוך. הרב הראשי הרצה בפניהם על הבעיות הרוחניות וההלכתיות העומדות כיום על הפרק במדינה והשיב לשאלותיהם.

בבוקר יהיה הרב הראשי אורח של עיריית סידני, לפי הזמנתו המיוחדת של לורד ליאו פורט, ראש עיריית סידני. בשבת ישהה הרב בסידני וביום א' ייצא לסיור בניו־זילנד.

מת בנקאי מצרי מפצועי המלון בירדן

רבת עמון 18 (יופ"א) — בנקאי מצרי שנפצע אתמול בהתקפת המחבלים הפלסטינים על מלון "אינטר קונטיננטל" ברבת עמון, מת היום מפצעיו.

כמאל עבדול גאבר, מנהל סניף קאהיר של בנק אלכסנדריה, מת בבית החולים האוניברסיטאי של ירדן. עם מותו הגיע מספר החללים של פשיטת אנשי "יוני השחור" ל־8. (ראה ידיעה בעמוד 2).

סיעת לורנץ תחרים דיוני ועידת אגו"י

מאת שאול מיזליש, סופרנו לענייני מפלגות

צירי סיעתו של ש. לורנץ ישתתפו בטקס פתיחת ועידת "אגודת ישראל", ביום ב' הקרוב בבנייני האומה בירושלים, אולם יחרימו דיוני הועידה, בהתאם להחלטתם להחרים באופן פאסיבי את מוסדות אגו"י.

ח"כ לורנץ הורה לאנשיו לבוא לפתיחת הועידה בירושלים, נוכח החלטת מועצת גדולי התורה שחייבה אותו לכך, אולם הוא עצמו לא ינאם בועידה ואף ספק אם יישב בנשיאות הכבוד. צפויה גם החרמת הועידה מצד ראשי הישיבות הליטאיות. אורח הכבוד של הועידה יהיה האדמו"ר מגור. אם אכן ייעדרו אנשי לורנץ תהיה זו ועידה חסרת תוכן מעשי ולא יתקבלו בה החלטות בנושאים השנויים במחלוקת. ההחלטות יעסקו בנושאי חינוך, עניני חזוק הדת, שבת, שיעורי תורה וצניעות.

הנהלה "מתוך הבנה"

בתום דיוני הועידה שתתקיים במלון "גלי צאנז" בנתניה, ייבחר מרכז, אך בהתאם להחלטת מועצת גדולי התורה לא תיבחר ההנהלה, אלא "מתוך הבנה", כלומר בהתייעצות עם ח"כ לורנץ. בחוגי אגו"י מפרשים זאת בכך שעל אנשי הסיעה האחרת לפצות את לורנץ, אך אם הוא לא יסכים להרכב ההנהלה המוצעת, יחזור הדיון למועצת גדולי התורה. הרב פ. מ. אלתר ייבחר שוב, ככל הנראה, כיו"ר המרכז ולתפקיד ממלא־מקומו צפויה בחירתם של מ. פרוש. דיוני הועידה ימשכו יומיים.

ביום השביעי...
שתו 777
ברנדי בינלאומי
כרמל מזרחי
מיקבי ראשון לציון וזכרון יעקב

רה"מ ושר האוצר יעמדו על אישור התקציב בסכום שהוצע

מאת סופרנו הכלכלי בירושלים

הממשלה תמשיך ביום ראשון הקרוב לדון בהצעת התקציב המדינה כפי שהוגשה ע"י שר האוצר.

ראש הממשלה, יצחק רבין קיים אתמול התייעצויות עם שר האוצר, י. רבינוביץ, בעניין התקציב. ההתייעצות קויימה בעקבות ההתנגדות הגוברת של שרים להצעת התקציב. בישיבה זו הוחלט לעמוד על אישור התקציב בסכום שהוצע ע"י האוצר. בהתאם לכך יהיה צורך לדחות את הדרישות של מערכת הבטחון, משרד השיכון ומשרדים אחרים לתוספת תקציב.

צפויה התנגדות של שרים

אולם, בממשלה צפויה התנגדות מצד חלק גדול של שרים לתקציב. ההתנגדות היא לא רק לגבי הסכומים של תקציבי המשרדים, אלא למסגרת התקציבית. שרים מדגישים, שהתקציב אינו עונה ליעדים שהמשק צריך להתמודד איתם.

אתמול נועד גם שר המסחר והתעשייה, ח. בר־לב, עם ראש הממשלה. נודע, כי בר־לב העלה הצעות לשינויים בתקציב הכולל. כמו כן הוא הציע שיוכלו להגביל במשרדים שאינם הורים להכנסת מטבע חוץ, לקצץ מתקציביהם.

הדלקת הנר

	ערי"ש	מוצ"ש
ירושלים	4.02	5.15
תל־אביב	4.20	5.17
חיפה	4.10	5.14
אילת	4.21	5.21
באר־שבע	4.17	5.15

הממשלה תדון בדרכי התגובה ל"מתקפת השלום" של סאדאת

מאת סופרנו המדיני בירושלים

הממשלה תדון בישיבתה ביום ראשון ב"מתקפת השלום" של נשיא מצרים, אנואר סאדאת, שיש בה משום סגנון חדש במערכת התעמולה הערבית, וכיצד להשיב לסגנון זה.

הכיוון המסתמן לגיבוש קו תשובה ישראלי הוא:

✶ להצביע על העובדה שמצרים לא השיבה לקיסינג'ר על הצעתו שהוגשה לפני שלושה חודשים לנהל מו"מ על סיום מצב הלוחמה.

✶ לציין ששר החוץ, יגאל אלון, הציע בעצרת האו"ם לכנס את ועידת ג'נבה בהרכבה המקורי ולא היתה תגובה חיובית מן הערבים.

✶ להדגיש כי סאדאת מדבר בכמה שפות, ובעוד שבשפה הערבית הוא נוקט לשון של איומים ומלחמה הרי שבשפות אחרות הוא מדבר על שלום מבלי לפרט את מהותו.

בכיוון זה תפעל ההסברה הישראלית כדי להדוף את "מתקפת השלום" הערבית, שקיבלה לאחרונה ממדים חדשים שלא היו כמותם עד כה.

מכבי תל אביב עלתה לגמר גביע אירופה

קבוצת הכדורסל של מכבי תל־אביב הבטיחה אמש את עלייתה לגמר גביע אירופה לאלופות, לאחר שגברה בהיכל הספורט ביד־אליהו על קבוצת "דינאמו בוקרשטי" בתוצאה — 81 : 92.

במחצית הראשונה ניהלו הרומנים משחק תוקפני ויתרונה של מכבי תל־אביב היה מצומצם והמחצית הסתיימה בתוצאה 40:45. בתחילת המחצית השנייה הצליחו הרומנים אף ליצור יתרון של שתי נקודות, אך כאן חוללו שחקני מכבי את המפנה, ובביצועם של טל ברודי, אולסי פרי ומיקי ברקוביץ, הגדילו את יתרונם. הרבו לקלוע למכבי: ברקוביץ — 24 נקודות, ברודי — 19, פרי — 19, בוטרייט — 10 נקודות.

הכנסות הנפט של איראן — 22 מיליארד דולר

טהראן, 18 (ע"צ) — הכנסות הנפט של איראן בשנה הנוכחית יגיעו לשיא חדש של 22 מיליארד דולר, לעומת 20 מיליארד אשתקד, הודיע מנהל חברת הנפט האיראנית.

תחזית מזג האוויר

בהיר. הטמפרטורות: ירושלים 12—22, תל־אביב 12—24, חיפה 14—25, באר־שבע 10—27, רמת הגולן 12—24, נהריה 11—25 צפת 13—21, טבריה 12—26, נצרת 15—26, עפולה 9—30, השומרון 16—25, לוד 9—28, יריחו 12—32, עזה 14—25, אילת 17—31 מפרץ שלמה 21—30 מעלות.

עליה לקברו של חברנו הדגול
הרב בצלאל כהן ז"ל
יו"ר בפועל של המרכז העולמי של המזרחי והפועל המזרחי
תתקיים ביום השנה לפטירתו, יום רביעי, ב' בכסלו תשל"ז בשעה 12.00 בצהרים בבית העלמין סנהדריה ירושלים.
המרכז העולמי של המזרחי והפועל המזרחי

במלאת שנה לפטירת יקירנו
ר' נפתלי שוימר ז"ל
בן אברהם שמחה שוימר ז"ל
תתקיים
אזכרה וגילוי מצבה
ביום ראשון, כ"ח חשון תשל"ז (21.11.76)
בשעה 3 אחה"צ בבית העלמין בפתח־תקוה
נפגשים ליד שער בית העלמין
המשפחה
תחבורה פנימית מפ"ת אוטובוס מס' 88 עד בית העלמין

למר מרדכי דרגן וביתו
תנחומים
עם פטירת **האח** ז"ל
המקום ינחם אתכם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים ולא תוסיפו לדאבה עוד.
"בית הצפה"

אזכרה וגילוי מצבה
לזכרו של יקירנו
ר' משה יוסט ז"ל
תערך ביום שני, כ"ט חשון תשל"ז (22.11.76) בשעה 3.30 אחה"צ בבית העלמין בקרית שאול.
אוטובוס מיוחד לרשות המשתתפים יוצא מרח' הנביאים 31 ת"א, בשעה 3.00 אחה"צ.
המשפחה המתאבלת

ברוך דיין האמת
הננו מודיעים בצער רב על פטירתה של
רחל וינטר
אלמנת ר' שמריהו וינטר ז"ל
(בת ר' חיים שו"ב גרינברג ז"ל משאץ — בוקובינה)
הלוויה היום בשעה 11.45 בבית העלמין הישן בתוך הכרמל בכניסה הראשית. אוטובוס ייצא בשעה 11.15 מבית אבות רחוב סיני 10, אחוזה.
יושבים "שבעה" ברחוב ספורט 6/א.
המתאבלים:
הבנים: אהרן יוסף וברוך וינטר ומשפחותיהם
הנכדים והנינים
אחיה: אברהם, משה ויעקב גרינברג
אחותה: צירנה הלינג.

לחברנו **מנחם בן משה** ורעיתו
נציגנו בכפתי עובדי במרינה
ברכת מזל טוב חמה
להולדת הנכדה
תזכו לרוות מכל צאצאיכם רב נחת ואושר
הועה"פ של הפוהמ"ז
המח' לאיגוד המקצועי

לחברנו
...י קוסטליץ ורעיתו
חבר מועד הפועל של הפועל המזרחי
ברכת מזל טוב לבבית
להולדת הנכד
...חד עם ההורים לגדלו ולחנכו לתורה לחופה ולמעשים טובים מתוך אושר וכבוד
...ית לאומית ...לה
הסתדרות הפועל המזרחי הועד־הפועל

...כת מזל טוב לבבית
לחבר **שמעון ריעני**
מזכיר סניף הפוהמ"פ תל־שבכר
לבר מצווה של הבן **יצחק**
לחבר **מאיר בן־שושן**
מזכיר סניף הפוהמ"י נתיבות
לנשואיו עם בת"ל **אסתר**
רוו אושר ונחת
מחלקת הארגון של הפועל המזרחי

המועצה הדתית קריית ארבע
תענית דיבור ובר־בי־רב דחד יומא
יתקיימו אי"ה ביום שני כ"ט מרחשון תשל"ז, ערב ראש חודש כסלו, יום כיפור קטן, בקריית ארבע היא חברון, עקב חילול ספרי תורה במערת המכפלה.
בהשתתפות:
הרב הגאון הראשון לציון והרב הראשי לישראל
הרב עובדיה יוסף שליט"א
הרב שמחה הכהן קוק — הרב הראשי לרחובות,
הרב רב ליאור והרב אליעזר ולדמן — ראשי הישיבה בקריית ארבע,
הרב משה לוינגר, רבנים ואישי ציבור.
הציבור הרחב מוזמן
סדר היום:
✶ משעה 9.00 בבוקר יתקיימו אמירות תיקון, שיעורים והרצאות מפי הרבנים הנ"ל ועוד.
✶ בשעה 16.00 תפילת מנחה במערת המכפלה, אחריה הרצאה ודברי סיכום מפי הרב הראשי לישראל, הרב עובדיה יוסף שליט"א.
✶ תפילת ערבית.
פרטים בטלפון 02—971437
ע. יפרח
ראש המועצה הדתית
קריית ארבע

במוצאי שבת־קודש פר' חיי שרה בשעה 8.00
תכנית "מלוה מלכה" בטלוויזיה:
"בראשית היתה מחשבה"...
עם ראשוני ישיבת "בני־עקיבא" בכפר הרוא"ה
(למלאת 37 שנה לישיבת "בני־עקיבא" הראשונה)

...ת האשה הדתית לאומית
...י ההגרלה תתקיים אי"ה ביום שני,
...תשל"ז (22.11.76) בשעה 4.00 אחה"צ,
...נועה רח' אבן גבירול 166, תל־אביב.
הציבור מוזמן
...ת ההגרלה קודש להכשרה מקצועית לבת

"גורו—מודל"
המכירה במפעל
נמשכת
מחירים ללא תקדים
✶ בגדי ילדים
✶ בגדי נשים
✶ פתוח כל היום ✶
רח' אילת 18 ת"א, טל' 83222

למכירה
מכונת כביסה זוהר
חצי אוטומטית במצב טוב
טלפון 745472 ר"ג
משעה 5.30 בערב

רהיטי אלון
בית שינקין 24
תל־אביב
טל. 285629
ריהוט כפרי
פנות אוכל
ריהוט סלוני
חפצי חן ומתנות
הספקה מיידית
מקבלים הזמנות

לימונטה
טעם חדש נגד כתמים

ירושלמים!
בקרו בסניפנו שנפתח לשרותכם
פתוח עד 9 בערב, גם במוצ"ש
שיבגש
אומנת יבוא לגברות ולגברים
הילטון ירושלים

هكذا [illegible] الأصل

המצפה

פרשת דרכים

בתחילת השבוע הבא תיערך הוועידה הארצית של „אגודת־ישראל", ראשונה אחרי שנות דור שמתכנסת לפי תוצאות בחירות. מפלגה זו עברה משבר חילופי־גברא בנציגותה בכנסת, מלווים מריבות בין היוצא והנכנס על חוגיהם, ולאחר הבחירות נקלעה שוב במחלוקת חמורה, בין רשימות שזכו בשני המקומות הראשונים לבין רשימה שירדה מן המקום הראשון למקום השלישי. השבוע התכנסה הסמכות העליונה של המפלגה, „מועצת גדולי התורה", שבהחלטתה קוראת כל הצדדים להשתתף בוועידה, כשבחירת הנהלה תיעשה לאחר הוועידה, „תוך הבנה הדדית של כל הסיעות". קריאה זו, שבאה למנוע החרמת הוועידה על־ידי המקופחים, לדעתם, שהיקפם שליש צירים, ספק אם בכוחה לתקן את היחסים בין העסקנים וחוגיהם.

חלוקת הקבוצות ב„אגודה" לרוב היא לפי ארצות־המוצא, ההשתייכות לחצרות אדמו"רים והקשרים עם ראשי־ישיבות ואברכי כוללים. כל קבוצה כדאית לה מבחינה מעשית שאחד מאנ"ש יהיה נציג המפלגה בכנסת, ואם אפשר, גם לעמוד בראש הרשימה. החצר, הכולל והישיבה, עמודי־התווך של המפלגה כולה, ולכל ריכוז מועמד משלה, שלעולם אינו מתחלף, עד מאה ועשרים. לאחר שכל קבוצה מייצגת חוגים מוגדרים על מעמדם, יוקרתם ועניניהם, הרי ההתחרות ביניהן קשוחה, ותוצאות הבחירות הציגו ביקוע של אכזבה, מרירות ותיסכול אצל אלה שהועמסה הבכורה מידיהם.

בבטאוני מפלגה זו סער ריב־דברים מתובל האשמות על זיופים, שימוש בשלמונים וכיוצא, בצירוף חרפות וגידופים אישיים. התכתשות בין עסקנים חמומי־מוח אינה נדירה בנסיבות מסויימות. אלא המחלוקת המסובכת ושלוחת־הרסן ב„אגודה" הבליטה את הניגוד ביגה לבין המליצות החסודות על „כפיפות מוחלטת בפני דעת תורה של רבותינו, היחידים שבתלן בכל דור ודור להורות חוקיו ומשפטיו". במקום שקיימת באמת סמכות־על זו הרי בגערה אחת הריהי מפסיקה קטטות אלה. אם לא היתה היכולת בידי „מועצת גדולי התורה" להפסיק את הריב שפרץ כל גדר ולהטיל מרות שאין סרים ממנו, הרי משמע, שמוסד זה השפעתו מוגבלת במפלגתו. „דעת תורה" התפצלה להרבה דעות וכל קבוצה אימצה „גדולים" משלה.

במושב־הפתיחה החגיגי ישבו בראש שולחן־הנשיאות, כרגיל, רבנים ואדמו"רים ראשי־ישיבות ועסקנים ותיקים, שיאמרו דברי ברכה על־פי נוסחם ויסיימו את המושב בשורת „ויעשו כולם אגודה אחת". במושבים המעשיים ינאמו ויתווכחו בענייני חינוך ושמירת שבת, גדרי צניעות וטהרת המשפחה, מאבק בנתוחי מתים וריסון המיסיון, הנושאים בהם עוסקים בכל כינוס. אך נושא עיקרי יהיה, כנראה, היחסים בין החוגים הפנימיים ב„אגודה". סיכוי לפשר בין הצדדים או לאו.

הציבוריות הדתית המאורגנת בארץ, שהגוש האגודאי חלק ממנה, עשוייה להגיע אל עמדה בעלת משקל בתוצאות הבחירות לכנסת התשיעית, אם שני חלקיה, המפד"ל וה„אגודה—פא"י, יהיו ערוכים במלוא יכולתם לקראת המערכה, משיוכיחו את עצמם בסילוק מתחים פנימיים, נפתחות לפניהם אפשרויות של הישגים ניכרים.

בנסיבות הקיימות אין מצע כלשהו למשא־ומתן על הליכה משותפת לבחירות. החזית הדתית המאוחדת היתה תופעה חד־פעמית בראשית קום המדינה. לא היה לה המשך. ברבות הימים הלכה כל מפלגה דתית בדרכה הציבורית לפי שיקוליה, ונתרחקו זו מזו, גם כשבדרך כלל נשתמרו יחסים הוגנים ביניהן. יציבות ממושכת במניין המנדטים הוכיחה, שלכל מפלגה תומכים קבועים משלה. בבחירות לכנסת השמינית היתה ירידה יחסית לשתיהן.

כל אחת מהן, בעלת עמדה משלה לבעיות שעל הפרק, טרודה במאבקי־פיוס ביחסים מבפנים ובשלב הבא להיערך כראוי מבחינה ארגונית והסברתית. חזית דתית מאוחדת היא לכל היותר בגדר של משאלה, ואם בכך עסקינן, הרי מותר בתכלית להיות בין השואפים לאיחוד כלא של כל פלגי הציבור הדתי. לעת־עתה קיימת מציאות על נתוניה הסבוכים.

היחסים בין פלגי „האגודה" מלאים מרידות ורוגז ממוקדים למען כיוון לכאן או לכאן. אם הליך הפיצול ייעצר, ובסופו של דבר יקום מחדש הגוש התורתי של אגודת־ישראל ופא"י, ייתכן שלפי יחסי־הכוחות שבו יגלה נטייה לצאת מבדידותו ולשתף־פעולה עם המפד"ל כדי להיות גורם משותף רב־הכרעה בעיצוב פני הממשלה הבאה, כשתוצאות הבחירות יאפשרו את הדבר.

הציבוריות הדתית כולה טעונה התחזקות במניין ובבניין לקראת מאבקים בעתיד. בראש־וראשונה צריכה להתמודד על דמותה היהודית־ערכית של המדינה. זכותה וגם חובתה להיות גורם רב יותר משהיא היום בקביעת מדיניות הממשלה. אין לשני המחנות החילוניים, משמאל ומימין, שום יתרון איכותי, לא בכושר הנהגה ולא בזכויות בנייה־ולחימה, על היהדות הדתית המאורגנת. החילוניות כצורת־חיים במדינה היהודית גרמה למורד במוסר אישי וציבורי, לרדיפת בצע ולעירעור יסודי המשפחה, לנתיקת הזיקה לארץ־ישראל ולירידה של אלפים ורבבות. עתידה של המדינה מותנה בתוכנה החברתי־רוחני היהודי. מתן חינוך של אמונה ומסורת לכל ילדי היהודים, הברה עצניעות ובצנע מסימניה המובהקים, וטיפוח הלוציות בהתנחלות ובצימצום הפער בין שכבות ועדות, אלה הם ראשי־פרקים של מפנה הכרחי באורחות האוכלוסיה היהודית בארץ.

נציגות של המוני יהודים שומרי־מסורת, שעייפו מן הסיאוב, הקלקלה והצחיחות, בכוחה לפתוח בהליכי הבראה בכיוון ה־מורשת על ערכיה ומהותה. לא הצטמצמות בשטחים מוגבלים, לא להיות בטוריים, אלא להיות בעמדות־מפתח, בשורה ראשונה לכוון במערכה ההיגוי כולו בארץ.

הליכה בגדולות, כפי שמחייבת המציאות היום ומחר, תיתקל בהתנגדותם של גורמים היגוניים משמאל ומימין. מבחינה זו אין הבדל בין המערך לבין הליכוד ובין שניהם ל„כוכבים" מים כארה"ב, המנפנפים בסיסמת „מיזוג יהודים ריפורמים־תוכנים בישראל". אין להרתע מהתנגדות זו, שקולותיהם נשמעים מפעם לפעם בכנסת ובעל בנות אחרות. החילוניות מכאבת את החינוך והתרבות, מרחיקה יסוד־תורה והנפש של הקשר בין ישראל לארצו, ומקרבת בואה של סכנה לעצם הקיום. ציבור אקטיבי של אנשי אמונה, תורה ומצוות, הנכון לקבל על עצמו חלק ניכר מהנהגת המדינה, בצורה ממשלת־חירום לאומית, עשוי לסלול מסילה לעבר המקורות שפירנסו דורות יהודים ברוחם ובהליכותיהם.

מפלגה דתית העוסקת בימים אלה בדיקדוקים סיעתיים וכיתתיים, ומבקיעה בהם כוחה ומירצה, מסיחה את דעתה מהזדמנות נדירה להתייצב בפרשת־דרכים ולכוון את התנועה אל אמיתות יהודיות שנתגבשו בנסיבות מרובים.

ועידת אגודת־ישראל, תתבע בסיגרת חשיבה־ודיבור, וכולה תעמוד בצל המחלוקת העצומה על כסאות מיספר, רישומה לא יהיה ניכר כלל וכלל. אך כאשר בשורת המהגתם יתגלו אנשי שיעור רב לצאת מקרן־זווית ולגשת לילך בדרך המלך במגמה לפעול אחרי הבחירות בתיאום עם הציבור הדתי־לאומי, בכדי להיות בעמדות מכריעות, הרי הוועידה תצויין כוועידת־מיפנה במפלגה זו.

הנהגת ה„אגודה" בעתיד, בבחירה שתחתיה בצלת ראיה רחבה, בניגוד לראייה הצרה בעבר, כשליציגה כלל־ישראל ולא חוג בלבד, היא עשויה לתרום תרומה ניכרת לשותפות־פעולה רבות־הערך למדינה ולהכינה היהדות בקרבה.

הוועידה תקבע את עתידה של אגודת־ישראל בין המשך ההסתגרות ודיכדוך במקום צר מאד, לבין פנייה לעבר יעדים מרכזיים למען יהודים ויהדות.

טרוריסטים גרמנים מתאמנים בדרום תימן

בון 18 (ע"צ) — מספר טרוריסטים מערב גרמניים מתאמנים בדרום תימן (עדן) בחסות של „החזית העממית לשחרור פלשתין" — כמסר היום העתון הגרמני „די וועלט".

העתון, המסתמך על מידע של שירותי הביטחון הגרמניים, הוסיף, כי טרוריסטים אלה נמצאים בעדן בשמות בדויים, ולומדים שם את הטכניקה של פיגועים וביצוע חטי־פות מטוסים.

לדברי העתון עומד בראש הקבו־צה עורך־הדין השמאלני הקיצוני לשעבר, זיגפריד האג, שירד למח־תרת ב־1974, ושקיבל את הכינוי „האלדי". עם הקבוצה נמנים גם סבאן ויטצייבסקי. חבר לשעבר של „הוועד הבערב ברלין" נגד ציגוייצר" וכן והינה בקר.

עוד מסר העתון, כי קיצונים ימ־ניים גרמנים מקיימים מגעים רצו־פים עם ארגוני החבלה הפלשתינים. אצל אחד מהם, הלמאר אלברכט, שנעצר לא מכבר בהמבורג, נמצאה תעודה המעידה כי היה חבר ב„ארגון ל־שחרור פלשתין".

ירדן מאשימה את עיראק בארגון הפשיטה על מלון „אינטרקונטיננטל"

רבת עמון, 18 (עי"ר, ע"צ) — ירדן האשימה את עיראק בארגון המשימה שביצעו „מחבלים פלשתינאיים" ושבמהלכה השתלטו אתמול על מלון „אינטרקונטיננטל" ברבת־עמון. כזכור, נהרגו שבעה אנשים בקרב בין המחבלים לכוחות צבא ירדן.

בהודעה שפורסמה על ידי השל־טונות נאמר כי ארבעת המחבלים שביצעו את ההתקפה השתייכו ל־אגף הפרו־עיראקי של תנועת „אל־פתח" ואומנו ב„מעשי חתירה וחב־לה יחד עם קבוצות טירור אחרות בעיראק, תחת פיקוח השלטונות ה־עיראקיים".

שלושה מבין המחבלים שפרצו אתמול לבית המלון תוך הפעלת נשק אוטומאטי, נהרגו בקרב שנמשך חמש שעות והרביעי נפצע קשה. יחד עמם נהרגו שני חיילים ושני עובדי בית המלון.

כזכור, הטילה סוריה על עיראק את האחריות להתקפה של מחבלים על בית המלון „סמיראמיס" בדמשק לפני חדשיים. במהלך פעולה זו נהרגו ארבעה בני ערובה ומנהיג קבוצת המחבלים. שלושת חבריו נת־לו למוות בפרהסיה, לפי החלטת בית משפט צבאי.

עיראק מאמנת אנשים בביצוע פעולות חבלה במדינות ערביות

כפי שנמסר, אחראית לשתי הפ־שיטות קבוצה המכונה „יוני השחור", על שם החודש שבו התערבה סוריה במלחמת האזרחים הלבנונית.

בהודעה שפורסמה על ידי של־טונות ירדן צוטט המחבל הפצוע, שהוזה ככיירי תפקיד כללי, שאמר בחקירה כי עיראק מאמנת אנשים בביצוע פעולות חבלה בכמה מדינות ערביות ומוסלמיות.

דובר ממשלת ירדן ציין כי ארבעת המחבלים חזרו למדינה כל אחד ב־נפרד בין ה־10 ו־12 בנובמבר.

קציני ביטחון ירדניים מציינים כי בראש „יוני השחור" עומד אבו ני־דאל, מחבל שמאלני־קיצוני, שגורש משורות ארגון „אל־פתח". הקצינים הוסיפו ואמרו, שכל ארבעת המחב־לים היו פלשתיניים.

הקונגרס היהודי העולמי מאשים את בריה"מ בהפרת אמנת הלסינקי

ג'נבה, 18 (יר) — הקונגרס היהודי העולמי האשים אתמול את בריה"מ בהפרה רבתי מבין הוראות אמנת הלסינקי.

מועצת המנהלים של הקונגרס, ש־התכנסה לדיונים שנמשכו שלושה ימים, קראה ל־34 המדינות האח־רות שחתמו יחד עם בריה"מ על ה־אמנה, להתחשב בהפרות אלה, כאשר ייערך הדיון על תיקון „המסמך ה־סופי" של הוועידה לבטחון אירופה".

בהודעה נאמר, כי הקונגרס היהו־די העולמי מביע את צערו על ה־הפרדה המנמשכת של יהודים, המב־קשים לצאת את גבולות בריה"מ כדי להצטרף לקרוביהם בישראל.

עוד נאמר בהודעה, כי השלטונות הסוב־ייטיים ממשיכים לשלול מהיהודים בשטחם את זכויותיהם במישור ה־דתי, החינוכי והתרבותי. דבר זה מ־הווה הפרה של רוח אמנת הלסינקי.

עוד נאמר בהודעה, כי גרמניה ה־מזרחית לא הגיבה על פניות חוזרות ונשנות שתיטול על עצמה את חלקה בחובת העם הגרמני לפצות את ה־קורבנות היהודיים של רדיפות הנא־צים.

התפשטות האנטישמיות במדינות קומוניסטיות

במהלך הדיונים נמסר על התפש־טות האנטישמיות בכמה מדינות קו־מוניסטיות באירופה בכסות של אנ־טי־ציונות. הקונגרס היהודי העולמי הביע על הגילויים הניאו־נאציים במערב אירופה.

הקונגרס היהודי הביע דאגה נוכח הפעילות האנטישמית והניאו־נאצית בדרום אמריקה והביע תרעומת על שהמדינות הנוגעות בדבר נוקטות עמדה פסיבית. בנושא זה.

הופעה של קידוש השם

שלום וברכה מרובה ליקירי נכבדי מאד הדגול והעלה מרב־בות ישראל נציגנו לעצמת אומות העולם מר חיים (בהגרי"י) הר־צוג.

מכל רחשי לבבי ונפשי הנני בזה להביע לכבודך את רחשי התודות, ההכרות, וההערצות, אשר יהגה אליך כל בית ישראל על הופעתך הנאדרת, המכובדת והנשגבה לגילוי כוח זכותנו וקנייננו, על מערה־המכפלה אשר בקרית־ארבע היא חברון, ממקור תורת אמת של דברי אלקים חיים בורא עולם וקורא הדורות, — לעיני קבוצת אומות העולם. כן תוסיף הרבה תגדיל תאדיר גילוי קידוש השם, הבו־חר בעמו ישראל וארץ נחלתו, אשר לעולם עומדת ותעמוד בברית־נצחה האלקית, בצפיית גאולתה השלימה, בשיבת בניה לגבולם בשלימות, לעיני כל אפסי ארץ.

במלוא תוחלת הישועה השלמה בכל חביבות חשיבות והיקר

צבי יהודה הכהן קוק

מדליות של הקונגרס היהודי העולמי — לקציר ולווילסון

ג'נבה 18 (ע"ר, עסס"א) — נשיא ישראל פרופ' אפרים קציר, וראש ממשלת בריטניה לשעבר, סיר הא־רולד וילסון, קיבלו אמש מדליות על שירות מצויין למען העם היהודי בחגיגות שנערכו כאן לציון 40 שנה להקמת הקונגרס היהודי העולמי.

הטקס נערך ללא השתתפותם של שני האישים. שר הפנים של ישראל ד"ר יוסף בורג, קיבל את המדליה בשם הנשיא קציר, בטקס שנערך במרכזו היהודי „היכל הנס" בג'נבה. סיר הארולד וילסון לא הצליח לה־גיע לג'נבה בגלל תקלה של הרגע האחרון, כאשר התברר כי הוא חייב להשתתף בהצבעה בבית הנבחרים בלונדון, — אמרו המארגנים.

המדליה שהוענקה לנשיא ישראל ולראש ממשלת בריטניה לשעבר נושאת את שמו של נשיא הקונגרס היהודי העולמי, ד"ר נחום גולדמן.

הגר"ע יוסף קיבל לשיחה את רבה הראשי של אמסטרדם

הרב הראשי לישראל, הראשון־לציון, הגר"ע יוסף, קיבל אתמול בלשכתו בירושלים לשיחה את רבה הראשי של אמסטרדם, הרב מאיר יוסט, המבקר עתה בארץ בענייני קהילתו. הרב יוסט דיווח לרב הרא־שי על המצב הדתי והרוחני של הקהילה היהודית באמסטרדם וכן על פתיחת כולל חדש במקום. הראשל"צ בירך ועודד את הרב יוסט ואיחל לו וליהודי הולנד הגדלת תורה והאדרתה.

כן קיבל הגר"ע יוסף בלשכתו את ד"ר ד. דה־הרצג, יו"ר נשיאת נשים יהודיות בעולם, את וינסטון פוקס והגבירות הרצוג והיבנר. המשלחת ביקשה מהראשל"צ חוות דעת בנו־שא מעמדה של האשה לפי ההלכה וכן הביעה הערכה ותודה על התק־נות שביצע הראשל"צ באיראן. בסיום השמיעה ד"ר דה־הרצג דברי תודה.

פעיל העלייה מארק לוצקר הורשה לעלות ארצה

ניו יורק, 18 (עסס"א) — מארק לוצקר, פעיל עלייה שהשלים לא מכבר מאסר של שנתיים באשמה „השתמטות משירות צבאי", קיבל היתר יציאה כדי להצטרף לארוסתו בישראל, נודע כאן היום.

לוצקר היה אחד מראשי המאר־גנים של ההפגנה שערכו יהודי קייב בספטמבר, על סירובם של שלטו־נות ברית המועצות להקים אנדרטה ל־100 אלף היהודים שנרצחו בידי הנאצים בבאבי יאר.

ביקורת חריפה על צמרת „העבודה" בכנס העל־חטיבתי

מאת סופרנו לענייני מפלגות

בישיבת הכנס „העל־חטיבתי" במפלגת העבודה שהתכנס אתמול לראשונה, ב„בית הסופר" בתל־אביב, נמתחה ביקורת חריפה על צמרת המפלגה ועל „עמוד השדרה" שלה [illegible] את המדינה.

הדוברים, הח"כ יוסי שריד, אליהו שפייזר, עזר ברגש ודב בן־מאיר, קבלו על כך שבהקבלה התלכות באופן לא־דמוקרטי, ואמרו כי יש [illegible] הופעה כזו [illegible] בהיות מיבצד המפלגה [illegible].

פעילים אחרים בחוג העל־חטיבתי הם ח"כ א. וילנברג (מראשי תנו־עת המושבים), מיכה חריש (יו"ר החוג לשילוב), עדי אמוראי, ח"כ הרב מנחם הכהן, אורי גורדון, נתן רעגן ואחרים.

בשעת מסיבת העיתונאים עומדים להחליט על עריכת כנס רחב יותר בעוד כחודש ימים. עד לרגע האח־רון נעשו לחצים מצד מזכיר ה־מפלגה, מאיר זרמי, מזכיר מחוז השרון, יוסף גבו, ומזכיר מחוז חיפה אורי אגמי, על הנוים שלא להשת־תתף בכנס זה, בו רואים הליכה כנגד השרים יהושע רבינוביץ ואבר־הם עופר, מראשי „הגוש" לשעבר. המאבק לאחרונה עבודות משפחת במפלגה. כן הועלתה סברה, שכינוס הכנס עשויים לבחון באופן ריאלי את מועמדותו של שר הביט־חון שמעון פרס, לתפקיד מועמד המפלגה לראשות הממשלה.

דובר משרד החוץ:

שגריר ישראל לא נצטווה להשתתף במושב האגודה לידידות בגרמניה

מאת סופרנו המדיני בירושלים

שגריר ישראל בבון [illegible] אגודה לידידות ישראל—גרמניה [illegible] משרד החוץ [illegible]

[illegible]

קידה העיקרי, אלא כעוסקת בוויכו־חים פנים־ישראליים.

צעדי ההקיף של השגריר עורר הד ניחב בקרב הקהל בגרמניה. הוסכם בין השגריר לבין ראשי האגודה, שיעיר בירור בכלול פעולותיה של האגודה ובקשרים שלה עם נושאים ההיינים מעבר לתפקידה. כמו כן, טענו ראשי האגודה כי מותר להם להביע דעה בנושאים פוליטיים ובמ־דיניות בינלאומית הנוגעת לישראל ואין הם רוצים להצטמצם רק בפ־עילות של חילופי משלחות וקשרי תרבות. להתנתפיה של השגריר ב־אחד האירועים של האגודה בברלין אין לה קשר עם הבירור שייערך.

הרבנית ליבה גורביץ — למנוחות

הרבנית ליבה גורביץ, רעייתו של הרב הגאון ר' לייב גורביץ ראש ישיבת גייטסהד באנגליה, נפטרה והובאה אתמול לקבורה בהר הזיתים.

המנוחה ובעלה בקרו בישראל וש־בו ללונדון; [illegible] כשנפטרה לפתע והמסע חזר ל־לונדון. המנוחה היתה בתו של הרב רבי אליהו לופיאן זצ"ל מגדולי בעלי המוסר בדורנו [illegible]. הניחה בעל ב־שלושה בנים, בת ונכדים.

זכו בהגרלת הפיס

בהגרלה הרגילה של מפעל ה־פיס מס' 47/76 שהתקיימה אתמול זכו הכרטיסים הבאים:

בסך 500,000 ל"י זכה המספר: 252261.

בסך 100,000 ל"י זכה המספר: 542180.

בסך 50,000 ל"י זכה המספר: 747997.

בסך 10,000 ל"י זכו המספרים: 350445, 402494.

בסך 5,000 ל"י זכו המספרים ה־באים: 040893 167102 180137, 306355 323551 400160 434941 441696 551745 602107.

בסך 1,000 ל"י זכו הכרטיסים ש־מספריהם מסתיימים ב־: 03802 23992 25562 31673 70359 70896 74159 82078 99431.

בסך 500 ל"י זכו הכרטיסים ש־מספריהם מסתיימים ב־: 04216 09577 31248 41678 67231 67322 71757 74755 90201 93401.

בסך 200 ל"י זכו הכרטיסים ש־מספריהם מסתיימים ב־: 2686 5025 5945.

בסך 100 ל"י זכו הכרטיסים ש־מספריהם מסתיימים ב־:
0352 0554 0586 1068 1113 1449
1512 2071 2163 2313 2424 2522
2686 2841 3362 3394 3341 3784
4157 4303 4607 4807 4862 5250
5579 5771 5900 6160 6215 6384
6510 7385 7662 7940 8213 8542
8620 8664 8944 9266

בסך 8 ל"י זכו הכרטיסים הרגי־לים שמספריהם מסתיימים בספ־רה: 3.

כולל „בעלי - בתים"
ללימוד תורה בכל שעות היום
בבית המדרש היכל הברכה —
רח' דבורה הנביאה 14
(ע"י רח' חזון איש, נחמני—עזרא)
בני־ברק

כל יום, החל מר"ח כסלו תשל"ז

בעלי־בתים, שוחרי תורה, מכל האיזור — מוזמנים בזה להצטרף לכל השיעורים, או חלקם, ללימוד בצוותא או בחברותא או ביחידות.

בבוקר בשעות 8.00—1.00:
8.00—10.00 — לימוד עצמי
10.00—11.30 — שיעור בגמרא — מס' עירובין
ע"י הרה"ג ר' גדליה רבינוביץ שליט"א
11.30—12.00 — שיעור בהלכה
ע"י הרה"ג ר' נסים קרליץ שליט"א
12.00—12.45 — שיעור בפרשת השבוע — עם מפרשים
ע"י הרה"ג ר' עזרא ברזל שליט"א
12.45 — תפלת מנחה.

אחה"צ בשעות 4.30—7.30:
4.30—6.00 — לימוד עצמי
6.00—7.30 — שיעורים בגמרא והלכה — מס' שבת
בימי ב' ו־ה' — ע"י הרה"ג ר' צבי מרקוביץ שליט"א
ביום ג' — שיעור בסוגיות הש"ס
ע"י הרה"ג ר' ברוך דוב פוברסקי שליט"א
בימי א' ד' — ע"י הרה"ג ר' שלמה אנגלנדר שליט"א
7.40 — תפילת מעריב.
תפלת מנחה ומעריב גם לפני הסיעה.

פרטים אצל: הרב שמואל גרין, רח' נחמני 9, בני־ברק, טלפון 789886 (9—8 בערב).
תחבורה: קו 54, 56, 61.

בריטניה מציעה לסיים תוך חודש את הוועידה לענייני רודזיה

ג'נבה, 18 (ע"צ, יופי"ע) — בריטניה הציעה היום לסיים את דיוני ועידת ג'נבה לענייני רו־דזיה ב־20 לדצמבר לכל המאוחר, מתוך שאיפה להיענות לתביעה שהועלו על ידי הלאומנים השח־ורים הקיצוניים.

יו"ר הוועידה, איבור ריצ'ארד, ה־עלה את ההצעה בשיחה שקיים עם מנהיגי „החזית הפטריוטית", רוברט מוגאבה וג'ושוע נקומו. כזכור, ע־רכו שני מנהיגים שחורים אלה במשך שלושה שבועות את הדיון בשאלת בוחשיות, כאשר עמדו בתוקף על ק־ביעת מועד מחייב למתן עצמאות חו־קית לרודזיה. הם דרשו גם שיקבע מועד להפסקה העיתות בג'נבה, כדי שלא יוכלו „לחבל" בהצעתם שרו־דזיה תזכה לעצמאות ב־1 בדצמבר 1977.

עוזר שר החוץ האמריקאני לעני־ינים ציבוריים, ון ריינהרט, אמר היום כי ארה"ב אינה שוקלת יוזמה חדשה בוועידת ג'נבה לענייני רו־דזיה.

מקורות אמריקניים בג'נבה אמרו כי עוזרו של שר החוץ בא לג'נבה רק כדי לקיים מגעים עם משתתפי הוועידה. כאן שהגיע לכאן אתמול, היא נפגש כבר עם רבים מבין חב־רי המשלחות.

יצויין, כי מאז פתיחת הוועידה לפני שלושה שבועות מקיימת ארה"ב בג'נבה „משרד קישור", שנועד ל־קיים מגעים עם המשלחות.

בריה"מ אינה מתירה את שובו של יועץ שגרירות ארה"ב

מוסקווה 18 (יופי"ע) — ברית המועצות סירבה להתיר את שו־בו של היועץ המדיני הבכיר בשגרירות ארה"ב להפקידו ב־מוסקווה.

דובר השגרירות אמר, כי משרד החוץ הסובייטי ביטל את אשרת־הכניסה של מארשל ברמנט, בלי למסור סיבה רשמית לכך.

הדובר הסביר, כי „זהו גמול ברור על פעולה דומה שנקטה ארה"ב לפני מספר שבועות נגד דיפלומאט סוב־ייטי בארה"ב".

ארה"ב ביטלה את האשרה של הדיפלומאט הסובייטי סטפניב, בני־מוק כי „עסק בפעילות בלתי הו־למת".

27 הוצאו להורג באתיופיה

אדיס אבבה 18 (ע"צ) — 27 אנשים הוצאו להורג באתיופיה בעוון „פעילות נגד־מהפכנית" על פי מפי היום דיווחי אתיופיה.

בהודעה שפורסמה על ידי המימ־של הצבאי נאמר, כי האנשים ש־הוצאו להורג היו „אנארכיסטים", שהתנגדו למהפכה הסוציאליסטית. עוד נאמר בשידור, שאנשים אלה נמצאו אשמים ב„רצח, חבלה ופעי־לות נגד־מהפכנית".

יעקבי: ההחלטה לשלם את המקדמה לעובדי התעופה — על דעת ממשלה כולה

שר התחבורה גד יעקבי, אמר אמש, שההחלטה לשלם לעובדי ה־תעופה האזרחית מקדמה בסך 350 ל"י נתקבלה על ידי ועדת השרים לענייני שכר, בראשותו של שר ה־אוצר, יהושע רבינוביץ, ואושרה על ידי הממשלה כולה, ללא כל הס־תייגות.

מר יעקבי אמר, שלא נדרש לשוב שובו מארה"ב לאחר שעמד בראש משלחת ישראל במקסיקו, לרגל פתיחת קו התעופה של „אל על" לשם.

מר יעקב אמר, שלא נדרש לשוב ארצה בעת המשבר, וכי צעד כזה היה גורם נזק גדול למדינת ישראל מחמת חשיבות השיחות, שניהל ב־מקסיקו.

בהמשך דבריו סיפר על פגישו־תיו עם שר החוץ האמריקני ד"ר הנרי קיסינג'ר בוואשינגטון. השיחות נגעו לענייני רכש ועניינים מדיניים. כן ביקש את התערבותו של מזכיר המדינה להסכמת ארה"ב למתן זכו־יות נחיתה נוספות ל„אל־על" בחוף המערבי במיאמי ובמקומות אחרים בארה"ב.

ד"ר קיסינג'ר הבטיח להמליץ על מתן זכויות כאלה בפני הרשויות הנוגעות בדבר. להלן אמר, שמשל־חת מטעם רשות התעופה האמריקנית תבקר בישראל בראשית השנה ה־באה עם הכנויות למערך בקרת ארצי בשביל הרשות החדשה.

תוקם קבוצת עבודה סוציאליסטית צרפתית־ישראלית

פאריס 18 (ע"צ) — סיעת המפ־לגה הסוציאליסטית והרדיקאלים ה־שמאלנים בפרלאמנט הצרפתי הח־ליטה להקים קבוצת־עבודה משות־פת של המפלגה הסוציאליסטית ה־צרפתית ומפלגת העבודה הישרא־לית.

על הקמת הקבוצה הוחלט בעק־בות מגעים שקיימה בישראל מש־לחת של המפלגה הסוציאליסטית הצרפתית.

„בני ג'ורג'יה" מתחילים להשתלט על וואשינגטון

פועלים להעברת סמכויות השלטון לג'ימי קא[רטר]

וואשינגטון, 18 (ע"צ) — ללא הבולה בשהלטים „בני ג'ורג'יה", אנשיו של ג'ימי קארטר, שעליהם הוטל לדאוג להעברת סמכויות השלטון ל־נשיא הדמוקראטי, על וואשינגטון. לפי שעה מספרם של „בני ג'ורג'יה" אינו אלא 130, אך בקרוב יגיע מס־פרם ל־500. מכנים אותם כ־שם „בני ג'ורג'יה" כאחר ש־לרוב הם אנשים בלתי ידועים לחלוטין.

למעשה, כמחצית מבין אנשי ג'ימי קארטר שהגיעו כבר ל־בירה אינם תושבי ג'ורג'יה וה־דרום. עם זאת, כולם עבדו ב־מחיצתו של ג'ימי קארטר במשך לפחות שלוש השנים האחרונות.

בראש הצוות, שהקים את מט־הו במשרד הבריאות והחינוך בקרבת הקונגרס, עומד איש טק־סאס, בן 38, ג'ק ווטסון, בוגר אוניברסיטת הארווארד, ששימש כעורך דין באטלאנטה.

הצוות מורכב משלוש קבוצות:

* קבוצה שבראשה עומד באומן קארטר, בן 31, איש „וא־שינגטון פוסט" עוסקת בבעיות תקציביות.
* הקבוצה השניה בראשות האמילטון ג'ורדן, בן 32, שניהל את מסע הבחירות של הנשיא הנבחר, עוסקת בהכנת רשימת האישים וביניהם רפובליקאנים שיתבקשו לקבל על עצמם את התפקידים שיתפנו עם השבעתו של הנשיא הנבחר. פרשנים אומרים כי הרשימה תהיה ארו־כה.
* הקבוצה השלישית ובראשה סטיוארט אייזנשטט, בן 33, יליד שיקאגו, בוגר הארווארד, ששימש אף הוא כעורך דין ב־אטלנטה, עוסקת בנושאים מדי־ניים ובתחוקתיים.

לפני שנה נקבע סופית מינוי אחד בלבד — ג'ודי פאוול בן 33, יכהן כדובר הבית הלבן.

במשרד החוץ ידאג אנטוני לייק, בן 36, ל[...] רד החוץ, להעב[...] לייק היה שחו[...] בביצעת הבחו[...] התפטר בעקבות [...] האמריקאנים ל[...] כי לייק הגיש [...] קיסינג'ר על [...] שיחותיו.

עד סוף השנ[...] קארטר נציגים [...] ובסוכנויות הכ[...]

הכנה

המשקיפים ה[...] כי ג'ימי קארטר [...] חודשים רבים [...] ראת עלייתו ל[...] של האיש.

משקיפים א[...] ג'ורג'יה" מצטי[...] באיה: הם צ[...] המוצע 36 ש[...] יעילים ואדיבים [...] צורה כוחלטה [...] אלה אנשים מצ[...] עים להפעיל [...] הם טכנוקראטי[...]

מקורות דיפלומאטיים בוואשינגטון:

תכנית קיסינג'ר מתקדמת כמתו[כנן] למימשל קארטר תהיה גמישות מ[...]

וואשינגטון, 18 (יופי"ע) — מקורות דיפלומאטיים סבורים, כי תכנית קיסינג'ר למזרח התיכון מתקדמת כמתוכנן, וכי התוצאה תהיה הענקת גמישות מירבית ל־מימשלו של ג'ימי קארטר, כאשר ייכנס לתפקידו.

הדיפלומאטים מתארים את השלב הנוכחי, הסופי, של תוכנית קיסינג'ר כנועד להגביר במידה רבה ככל ה־אפשר את השפעת ארה"ב על המדי־נות הערביות המתונות.

מקורות דיפלומאטיים מצביעים על סימנים שלפיהם עובד עתה קיסינג'ר בצורה מאומצת כדי להגשים יעד זה, וכי הוא נחל הצלחות בסווי־בות:

* מלחמת לבנון נסתיימה, ומצ־רים וסוריה כנראה התפייסו. שתיהן הסכימו לפשרה שהציע קיסינג'ר: מצרים השלימה עם השתלטות סוריה על לבנון, סוריה השלימה עם הסכם הביניים הישראלי־מצרי האחרון ב־סיני. יותר על כן, סוריה רמזה כי תחדש, בלא ויכוח, בסוף החודש את המנדט של כח האו"ם ברמת הגולן.
* הערבים הקיצונים — עיראק ולוב — כנראה בודדו והובסו ב־לבנון, אש"ף יצא נחלש ממלחמת האזרחים, וכנו[...] לבלא הפקיד[...]
* ארה"ב [...] פק נשק לפד[...] בבשלה הארב[...] את הברית ב[...]

משקיפים א[...] האמריקאנית [...] המוכנים ביד[...] של הדיפלומ[...] בעקבות מלחמ[...] אות יוצאי אחו[...] מדיניות הערבי[...] אה אחרת, פה[...] כסיים בידני[...] ארה"ב הצבי[...] עם הרוב בם[...] מדיניות ישרא[...] ישראליים ואנ[...] הצבעה זו אינ[...] קטי ועיר ביח[...] נוה. צילם את[...] שהצבעה זו [...] לקיים את הא[...] קרב הערים [...] כתוצאה מ[...] קיסינג'ר, אינו [...] נאטים, תהיה [...] הוודבנית הסרה [...] של „ברית [...] הערבים והישו[...] קארטר [...] הודה [...]

נשיאה הנבו[...] הארצה, שיגר [...] ביהודה, ג'ינא[...] איתו לרגל ב[...] ארה"ב — ע[...] הידיעה הסיב[...] בבגרק נאב[...] כי אצשה מ[...] הידידות בין [...]

עתונאי שוודי:

40 חיילים סובייטים נספו בתאונה גרעינית

שטוקהולם, 18 (ע"צ) — יותר מ־40 חיילים סובייטים צעירים, ביניהם אנשי הדרגה, מצאו את מו־תם ב־25 באוקטובר בהתפוצצות גרעינית תת־קרקעית בבסיס הימי הסובייטי בפאלדיסקי בצפון מזרח אסטוניה מול האי אוסמוסאר, כפי שמסר היום העיתונאי השוודי אולבה מייג'.

לדברי העיתונאי, פירסם העתון המקומי „סובייטסקאיה אסטוניה" ב־ימים שלאחר האסון שורה של מו־דעות אבל גדולה בהרבה מן הרגיל, וכל הנספרים נשאו שמות רוסיים.

העיתונאי הדגיש בהקשר זה, כי תו־שבי אסטוניה אינם רשאים לעשות את שירותם הצבאי בבסיסים באסטו־ניה עצמה.

בבסיס פאלדיסקי בנקרים תת קר־קעיים לצוללות גרעיניות וכן כני שיגור תת קרקעיים לראשי חץ גר־עיניים של טילים.

עוד מסר הכתב, כי שלטונות פינ־לנד הבחינו בקרינה רדיואקטיבית ב־כרכי פינלנד לא הרחק מן האי.

שלטונות ברית המועצות נמנעו היום מכל תגובה על הידיעה בדבר ההתפוצצות הגרעינית.

הבחירו בידך

עתיד — קופת התגמולים הרבנית הדואגת למזונך הכלכלי לך לעשות את שאיפותיך בעתיד.

גאולה — קרן פנסיה המבטיחה לך ולמשפחתך [illegible]

תפארת — קופת התגמולים המיועדת לשכירים, עובדי מדינה וכו'

בידך הבחירה בין 3 קופות הגמל שבנק המזרחי המאוחד מציע לך: גאולה, עתיד ותפארת

בנק המזרחי המאוחד

ספטמבר 1976:

שביתות מלאות רק 20 אושרו

...לה לעומת התקופה המקבילה אשתקד

ם ינואר־ספטמבר קלה במספר ה־ במשק הישראלי המקבילה אשתקד (1975 : בחודשים 8 שביתות מלאות ו71,79 שובתים ל־ ו־97,727 שובתים ם אלה בהפרסטים קר כלכלי וחברתי זיתוף המחלקה ל־ רד־העבודה. לתקופת ינואר־ שהוגש אתמול ל־ ירוחם כשל, מת־ ', הנתונים הבאים: במספר ימי־עבודה גין שביתות, חלה והיות שבה אבדו בודה. ולקיות לעומת 46 אשתקד, זו ירידה

ציבוריים 30 שבי־ שיה — 27 שביתות ; והקשורות 23 —

שביתות בענף ה־ בענף החקלאות ו־ ף החשמל והמים. ות אושרו הדיה ש־20 שבי־ גם 7 השבתות. העיקריות לשביתות : שביתות היו בגין וסבות אחרות, 4 , 4 — עקב הלנת

שכר, 8 — עקב פיטורי עובדים, 2 שביתות לרגל סגירת מפעל או העברתו.

כן התקיימו 7 שביתות הזדהות ו־21 שביתות פרצו בשל בעיות משמעת, שינויים ארגוניים, יחסים בין עובדים וכו'.

בין השביתות הגדולות לאותה תקופה נחשבות: שביתת האחיות, שביתה אחרונה של עובדי המדינה הייהודיים ושכירי אגיד.

שביתות חלקיות: עובדי מדינה לא יהודיים, עובדי מס־רכוש, עובדי מיסים (חשבים), מנהלים ומפקחים בבתי הספר.

קריאה למשרדי הממשלה להיחלץ לעזרת מפעלי נייר חדרה

חברי ועדת הכלכלה של הכנ־סת פנו אתמול בקריאה למשרד המסחר התעשייה, לנקוט בכל האמצעים הדרושים, כדי למנוע משבר במפעלי נייר חדרה.

מן הראוי, כי משרדי הממשלה הנוגעים בדבר יסייעו למפעל להי־חלץ מן המצב הקשה בו הוא נתון כעת ואת מתוך ראייה לטווח ארוך.

כן פונים חברי הועדה למשרדים בארץ להעדיף את הייצור המקומי על פני תוצרת חוץ.

לדברי נציגי מפעלי נייר חדרה, הגברת המכירות בשוק המקומי ב־שנת 1977, על חשבון יבוא של סוגי נייר וקרטון — תביא לחסכון במטבע חוץ שיסתכם בשנת 1977 בלמעלה מ־7 מיליון דולר.

הצעת תיקון חוק בדבר —

מתן אפשרות לנער לעבוד עד יום גיוסו לצה"ל

במגמה לעודד מעבידים לקבל נערים לעבודה עד ליום גיוסם ל־צה"ל, ולמנוע מנערים את הכוונה הגרוע בבטלה, הפסד הכנסה לקראת הגיוס ואי ניצול כוח אדם מקצ.עי במשק — הציעה חברת הכנסת שו־שנה ארבלי אלמוזלינו — תיקון ל„חוק החיילים המשוחררים (החזרה לעבודה) תשל"ו-1976". הצעת החוק מבטלת את חובת המעביד לקבל לעבודה נער שעבד במפעלו לפני גיוסו.

ועדת העבודה התכנסה אתמול לדיון בהצעת החוק, בראשותה של חה"כ שושנה ארבלי אלמוזלינו וב־השתתפות נציגי לשכת התיאום של הארגונים הכלכליים, נציגי משרד הבטחון, נציגי משרד העבודה ונצי־גי משרד המשפטים.

בשנים האחרונות התברר כי בי־צוע של „חוק החיילים המשוחררים (החזרה לעבודה)" שהתקבל בשנת 1949 והבטיח בזמנו, כי משוחררי הצבא יוחזרו למקום עבודתם — שוגע כיום בצורה קשה בהעסקת נוער בגיל קדם צבאי. מעבידים נוהגים לצמצם בצורה ניכרת קבלת נוער בגיל קדם צבאי לעבודה ולאחר הגיעם לגיל 17 נוהגים לפטר אותם כדי לא להקנות להם עילה לתבוע את הזכות לחזור לעבודה עם שחרורם מצה"ל. כתוצאה מכך מובטלים הרבה נערים, גם אלה שסיימו לימודיהם המקצועי. כח־אדם מקצועי זה, שבהכשרתו המקצועית הושקע כסף רב, אינו מנוצל ונגזר עליו להיות מבוטל בתקופה שבין סיום לימודים למועד גיוסו לצה"ל.

הנסיון הוכיח, כי מספר החיילים שנהנו מהחוק הקיים וחזרו למקום עבודתם הקודם, הינו זעיר ביותר וזאת בעיקר בשל העובדה כי ה־צעיר המשוחרר לא מעוניין לחזור לתפקיד הקודם לאחר שרכש מקצוע בצבא ורצונו למעמד מתאים יותר.

עירית ת"א תשלם מחצית הגרעון של ביה"ס „בית יעקב"

מאת סופרנו בתל־אביב

אגף החינוך בעירית תל־אביב קי־בל על עצמו לשלם את מחצית גובה הגרעון של בית הספר התיכון עיוני והתיכון־מקצועי לבנות „בית יע־קב" בתל־אביב, הפועל במסגרת ה־חינוך העצמאי.

הגרעון של המוסד החורני מגיע לכדי 600 אלף לירות בשנה והאגף לחינוך ישתתף, איפוא, ב־300 אלף לירות כל שנה.

בשנת הלימודים תשל"ח תהא השתתפות העירייה בשיעור של 60 אחוז מהגרעון התקציבי הכולל תק־ציב המוסד יוגש, בהתאם לסיכום לאגף החינוך והוא יהיה טעון אי־שור העירייה.

בית הספר התיכון לבנות „בית יעקב" שברחוב יצחק אלחנן הוא המוסד העל יסודי היחידי של רשת החינוך העצמאי בעיר ולומדות בו כ־230 בנות שמתוכן 50 אחוז לערך מתל־אביב.

נחנכה מרפאה איזורית של קופ"ח בבנימינה

בחנוכת מרפאה איזורית חדשה של קופ"ח בבנימינה מסר פרופ' חיים דורון יו"ר מרכז קופ"ח כי קופ"ח נותנת עדיפות לבניית מרפאות בכל חלקי הארץ.

פרופ' דורון מסר כי בשנת 1976—1977 הוקצבו 83 מיליון לירות לב־נית מרפאות ברחבי הארץ, כולל מרכז בריאות בקרית־שמונה. לשנת 1977—1978 הוקצבו 130 מיליון לי־רות, כולל בניית מרפאות מקצועיות בירושלים, בראשון לציון, בצפון תל־אביב ובאיזור קרית־מוצקין. כן אמר כי בתכנית זו נכללו גם הר־חבת בתי־החולים סורוקה בבאר־שבע, מאיר בכפר־סבא, בית־החו־לים קפלן ברחובות וביה"ח בילינ־סון.

הנשירה של העולים מברה"מ המגיעים לווינה — 60 אחוז

מאת סופר „הצפה" בירושלים

שיעור הנשירה של העולים מברית המועצות המגיעים לוינה הגיע לא־חרונה ל־60 אחוז. חבר הנאמנים של הסוכנות המתכנס בלונדון עומד ל־דון בבעיה זו, כדי להגיע לפתרון.

מסקר שנערך התברר כי הנושרים באים ברובם מאיזורי רוסיה האי־רופית. המספר הגדול של נושרים בא מאודיסה. לאחרונה באה העליה דוקא מאיזורים אלה ולא מאיזורים שבהם יש אחוז גדול של יהודים ש־כטבע הדברים בא לישראל.

ראש מחלקת העליה, הרב מרדכי קירשבלום, עומד לבקר בקרוב ב־וינה כדי לעבוד על הסידורים של העולים ועל בעיות הנושרים. הוא יסקור את דרך קבלת העולים מתוכנת הנבגל על ידי נציגי הסוכנות, לאחר שנתברר כי כבר בבואם ברכבת יוד־עים העולים מרוסיה לאן פניהם מו־עדות ואינם מעונינים לפנות לעזרת הסוכנות אלא לעזרת „היאס".

אחת ההצעות היא, שיהודי רוסיה שמתכוונים להגר לארצות אחרות, מצויידים מלכתחילה בויזות לאר־צות אלה ולא יתפסו מקומם של אלה שמתכוונים לעלות לישראל.

תחנת מגן דוד במעלות הורחבה

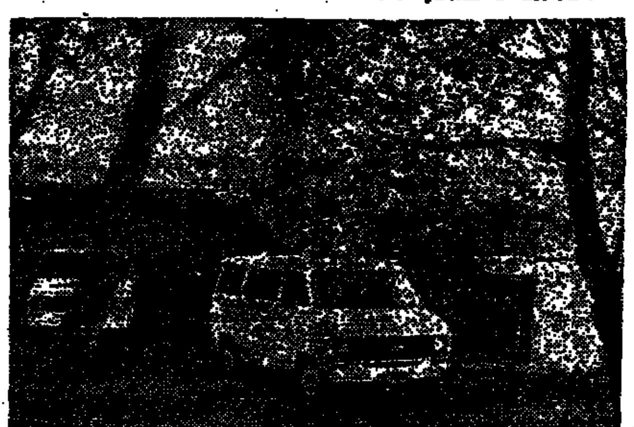

טכס ההקדשה של תחנת מגן דוד אדום במעלות, נערך כאן בנוכחות משלחת מהדסה ויצו קנדה. ראש ה־מועצה המקומית מעלות־תרשיחא — מר שלמה בוחבוט, הפרופ' משה מני — ראש הלשכה הבינלאומית במרכז מגן דוד אדום בישראל, גב' קלרה בלינסקי — נשיאת הדסה ויצ"ו קנ־דה, ראשי המועצות האזוריות, נכב־דים מישובים וכפרי הסביבה.

תחנת מגן דוד אדום במעלות, שופצה הורחבה, בהשקעה של למע־לה מ־700,000 ל"י. תרומת הדסה־ויצ"ו קנדה. לתחנה נוסף מבנה בט־וני חדש ובו חדרי טיפולים להגשת עזרה ראשונה, מוקד קשר, אלחוט ומודיעין, מחסן ציוד לשעת חירום וסככה ל־6 אמבולנסים. החצר זופתה וגדר חדשה מקיפה את התחנה. ה־מבנה הישן שופץ אף הוא, חדר עז־רה ראשונה הוסב לשמש כאולם להדרכת עזרה ראשונה.

יו"ר איגוד הטייסים בישראל:

„קאל" — מיותרת לחלוטין

מאת סופרנו לענייני תחבורה

„קאל" במתכונתה הנוכחית היא מיותרת לחלוטין, כי היא משמש רק כמתווך — קובע יו"ר איגוד הטייסים הישראלי, קברניט עלי כהן.

יו"ר איגוד הטייסים אומר, בבט־און פנימי של האיגוד, כי הברו יזמו גורמים אינטרסנטים, מצבים נסי־בתיים הלוואות וגרמו לכך שלמערך מטען האויר החקלאי נדחק מתווך נוסף, בדמות חברת „קאל" להובלה אווירית של מטענים בשכר, שנוסדה ע"י המפקד לשעבר של חיל האויר, מ. הוד. לדעתו של ע. כהן יגרמו הפסדים לחקלאים בשל קיומה של „קאל" והפגע „אל על", שהשקיעה רבות בתשתית.

ע. כהן קורא לגורמים הקובעים בתעופה לאכוף בכח על „אל על" שינויים פרסונליים במערך המטען האווירי וכן יש לקבוע פורום שיב־קר ויפקח על רמת המחירים בהו־בלה האווירית והחקלאית. הוא סבור כי המהפכה הדרושה ב„אל על" לגבי מטען אווירי תביא לכך שהעוסקים בנושא זה בחברה יצטרפו לפעול במערך לפיתוח המטען האווירי; ייעול החברה ערך מעשי של מחירי התובלה האווירית ולא יינזק מעמד התעופה האזרחית מבחינת הסכמי טיס.

טיסות השכר הורחבו

מאת סופרנו לענייני תחבורה

טיסות השכר, המגיעות עתה, לפי ההסדר החדש, מגרמניה ומאנגליה, הורחבו ובשבוע הבא תבואנה טיסות גם מהחוף המערבי של ארה"ב.

חברה אמריקאית גדולה מסאן פרנציסקו „קראייטיב", הפועלת ב־שיתוף עם אמריקן אקספרס, מקווה להביא בעונת החורף הנוכחית כ־12 אלף תיירים. עד כה נרשמו כבר כ־4000 תיירים.

בטיסת הבכורה שתגיע ארצה ביום ג' יבואו, בין היתר, ראש עירית אנג'לס, וכן אישי ציבור ועתונאים.

התיירים משלמים מחיר זול של 699 דולר, כולל טיסה ושהות של שבועיים בארץ במלונות של 4 כוכ־בים.

בינתיים גדלה ההולכת התנועה של תיירים הבאים בטיסות שכר מאנג־ליה וגרמניה וניתן כבר עתה לק־בוע כמעט בוודאות שטיסות אלה הגדילו את פוטנציאל התיירות.

קיבוץ יהל עלה על הקרקע בערבה

הקיבוץ הרפורמי הראשון ביש־ראל, קיבוץ יהל, עלה אתמול על הקרקע בערבה.

הקיבוץ נמצא כ־65 ק"מ צפונית לאילת, בשפך נחל יעלון, והוא עתיד להשתלב במועצה האזורית חבל אילות.

טקס העליה לקרקע נפתח בהכ־נסת ספר התורה על ידי רבאי אלכסנדר שינדלר, יו"ר התנועה ה־יהודית הרפורמית בארה"ב, כשהוא מלווה בעשרות חברי גרעין ערבה שרקדו סביבו.

אזהרה מפני רעל המצוי במכונית גנובה

אזהרה מפני שימוש ברעל כימי מסוכן הנמצא בתוך מכונית גנובה פורסמה על ידי המשטרה.

ביום ד' בלילה נגנבה מכונית פר־טית מסוג „פורד קפרי" ירוקה, השי־יכת לדוד אורן מגאות אפקה. האיש הוא סוכן כימיקלים ובמכונית היו קופסאות המכילות רעל קטלני מסו־כן. המוצא את הקופסאות האלה מוז־הר מלהשתמש בהם או לגעת בהן.

פיגור במכירות ובמחירים של האשכוליות לעומת אשתקד

מאת סופרנו הכלכלי

היקף מכירות האשכוליות וה־מחירים שהם מקבלים מפגר אחרי הרמה של אשתקד.

יו"ר מועצת המנהלים של „תנובה אקספורט", ס. דוד, שחזר בימים אלה מאירופה, שם עשה כחבר המשלחת של מועצת ההדרים, מסר לסופרנו הכלכלי, כי נמכרו כ־900 אלף תי־בת אשכוליות בבירות, לעומת 1.1 מיליון תיבות אשתקד. המחירים שהתקבלו היו בממוצע 4.30 דולר לתיבה לעומת 4.90 דולר אשתקד. עם זאת הוא אופטימי לגבי המכי־רות הרגילות של האשכוליות. ה־מחיר המתקבל עתה דומה לזה של אשתקד. ישראל מתכוננת להכנס לשוק האשכוליות עם כמויות גדו־לות בכדי להתחרות בארה"ב המצי־פה את השוק בפרי.

המכירות במחירים קבועים של תפוחי זהב קיבלה ישראל מחיר גבוה ב־5% מזה של אשתקד. ה־כמות תהיה, כנראה, דומה לזו של השנה שעברה. מחיר יותר גבוה שילמו כל הארצות הקונות במחיר קבוע, דוגמת סקנדינביה, שווייץ ויוגוסלביה.

משלוחים ראשונים של „סבוריים" הגיעו בימים אלה לאנגליה.

...ו קשרי התעשייה ...אוסטריה לישראל

...שות והמעשיות ל־ ...ולה עסקי בין מפ־ ...עליים לבין מפעלים ...על גם במסמך ה־ ...משלחת התאחדות ...טריים, שסיימה ביו־ ...ימים כאורחת הת־ ...ם בישראל. ...נה של המשלחת ב־ ...עסקות אחדות בת־ ...תכת, הטקסטיל, ה־ ...סמטיקה. שני הצד־ ...דה זאת סימן לאפ־ ...הסמכות בשיתוף ...יהן. ...הצדדים משוכנעות ...את היקף שיתוף ה־ ...והמסחרי מעל ומ־ ...חי, זאת בעיקר ל־ ...מות שלישיות. הוכה ...ת ארוכה של מוצרי

תעשיה הנהנים מפטור ממכס באר־צות הברית, בתנאי שהם מיוצרים בישראל, ושבהם יש לתעשיה ה־אוסטרית ידע ונסיון שניתן ליישמו בתעשיה המקומית.

ועדת הקישור המשותפת לשתי ה־התאחדויות תפעל לעידוד ביקורים הדדיים של תעשיינים משתי המדי־נות כדי להגביר את קשרי הסחר ביניהן.

התאחדות התעשיינים האוסטרית בעלת הקשרים המיוחדים בשוק ה־משותף ובארגון אפט"א (ארגון ה־סחר החופשי באירופה) תסייע ל־תעשיה הישראלית לקדם את האינ־טרסים שלה בארגונים אלה.

בסיום הפגישה הצהירו הצדדים כי גורמים שאינם כלכליים, כגון: החרם הערבי, אסור שישפיעו לרעה על הקשרים הכלכליים שבין המ־דינות.

טרקטוריסט נהרג

טרקטוריסט נהרג אתמול בתאו־נת עבודה, כאשר עבד עם הטרקטור בהריעת שטח באדמות אביבים.

ההרוג הוא משה (בן אפרים) דיג־דוז, בן 22, ממושב עלמה. התאונה אירעה בשעה 2 אחר־הצהריים, כ־אשר הסיע את הטרקטור במעלה גבעה. תוך כדי כך התהפך הטרק־טור והאיש נמחץ תחתיו ונהרג ב־מקום.

ארגון העסקנים מרומניה נערך בחיפה

„כרמליה" בחיפה ...קנים יוצאי רומניה ...ז בלפור. ...מלא מפה אל פה. ...ן י. לבנון בקריאה ...היהודות, לחיי צנע ...בזה נוכל לצאת מה־ ...יים הכלכליים וה־ ...ם את המדינה בשעה

...דבר תמיד על יהודי ...כעם סגולה, אבל ה־ ...מורשה הדתית וללא ...אשר שמרו על קיו־ ...שנות גלותו הארוכה ...יכול לשמש תריס ...הפוגעת בעצם קיו־

...על גם יצירתו המופ־ ...ד"ר אורי צבי גרינברג ...השמונים וברך אותו ...פי הכנס. ...של ישראל בעולם

הזכיר הנואם כי גם בימי המאבק לקבלת הצהרת בלפור היו רבים מ־מנהיגי היהדות בבריטניה באותה ה־עת שהתנגדו להצהרת בלפור, שמא הדבר יפגע באמנותם האזרחית ל־בריטניה.

עדים אנו גם היום לרפיון לאומי בקרב חוגים פוליטיים במדינה.

יהודי רומניה היו החלוצים הרא־שונים בישוב ארץ ישראל עוד לפני „חיבת ציון", והמוני העולים מרו־מניה חייבים גם היום להיות חלוצי ההתעוררות הרוחנית והחברתית ב־שעה קשה זו לעם ולמדינה.

ניהל את הכנס עוה"ד יונה הלפ־רין, נאמו עוד הגב' ש. ינקלביץ, דב אבן, אוסקר לוי.

הוחלט לקיים במיוחד כנוסים על נושאים אקטואליים ולארגן מחדש את צבור יוצאי רומניה כגוש מלוכד ומאוחד לפעילויות צבוריות.

נשלחו ברכות לנשיא המדינה ו־לראש הממשלה.

✱ בקיצור ✱

● 6 חודשי מאסר בפועל ושנתיים מאסר על תנאי הטיל בית המשפט המחוזי בתל־אביב על מרדכי איטח מבית דגון, באשמת גניבת חומרי בניין בשווי 20 אלף ל"י.

● בהמשך לפעולות משטרת כפר־סבא נגד גניבות חקלאיות נערך ביום רביעי חיפוש בחנות ירקות בעיר, ובמהלכו נתגלתה כמות גדו־לה של אבוקדו גנוב שהוסתר מ־אחורי פטרוזיליה.

טכס בר מצווה ל־12 נערים ברכסים

טכס בר מצווה ל־12 נערים שהגי־עו למצוות נערך ביום ה' ברוב עם במפעל החינוך „אור חדש" ברכסים ליד כפר חסידים.

הטכס נערך בהשתתפות רבים מ־הורי הילדים הלומדים במוסד, בנוכח הרב הראשי הספרדי לחיפה הרב אליהו בקשי דורון, והרב המקומי. לחתני הבר מצווה הוענק ע"י מוסם ארגון נשי בית בחיפה. נוסף על כך קיבלו גם מלגות להמשך לימוד־יהם בתלמודים.

...חדות האיכרים שוללת היטל מס השבחה

...כרים שוללת על הכף ...צעת־חוק הנוגע לחוק ...ת היטל השבחה הבא ...ן המגדורי הקיים ב־ ...אמרה משלחת התאח־ ...בראשות מנכ"ל ההת־ ...קב סלמן, יו"ר המרכז ...התאחדות האכרים, ...ין, חבר המרכז עו"ד ...ומנכ"ל התאחדות מר ...בפגישה שנתקיימה ...ר של שר הפנים הד"ר ...שלים.

...חדות האכרים הדגי־ ...כי הם רואים בהצעת ...הלאמה למעשה של ...מסוות של היטל. ה־ ...כי מלבד עצם אי־ ...ל זה על בעלי נכסים ...שמה ההצעה, באם ...לרשויות המקומיות ...אות החקלאיות

במגמה למלא קופותיהן. כן תביא עמה ההצעה האמרת מחירי המקר־קעין ובעקיפין האמרת מחירי ה־דיור ובעקבות כך קפאון בעסקות ובבקשות להיתרי בנייה. ולכן אף תוסר בבנייה הכללית המוניציפלית.

הצעת החוק החדשה, שהוא עדיין בגדר תזכיר, גורמת כבר היום ל־תסיסה ולמרירות בקרב ציבור ה־חקלאים שהם למעשה הנפגעים ה־עיקריים מהצעה זו. עפ"י ההצעה החדשה יועלה היטל ההשבחה ל־80% מערך ההשבחה במקום „עד 50%" לפי החוק הקיים.

שר הפנים שמע את טיעוני מש־לחת התאחדות האכרים והודיע שב־מספר נקודות הוא מוצא כי אכן יש הצדקה לטיעונים והוא יבקש ממשרדו לבדוק מחדש אותן נקודות הדרושות הבהרה או תיקון. עם זאת אמר השר כי באותן כללי ההיטל...

המרכז לגמילה משימוש בסמים לא יופעל באכסנית נוער בצפון ת"א

מאת סופרנו בתל־אביב

עירית תל־אביב לא תפעיל ב־אכסנית הנוער שבצפון תל־אביב את המרכז לגמילה משימוש בסמים ולא את תחנת הייעוץ לנוער ביתי — על כך סוכם עם עו"ד ח.מ. בסוק, ראש האגף לחינוך והגורמים האח־ראיים בעירית תל־אביב.

לאחר שנודע כי אגודת „אל־סם" מנהלת מו"מ עם עירית תל־אביב להפעלתו של המכון לגמילה בסמוך לאכסנית הנוער, התערב עו"ד ח.מ. בסוק אצל הגורמים הנוגעים בדבר ואצל מר ד. יוזן, ראש האגף ל־שירותי האשפוז התריע על הסכנה הטמונה בכך. צויין כי בסמוך ל־אכסנית הנוער ברחוב בני דן נמצא בית הספר הממלכתי הדתי „מירון" וכן פועלים מועדוני תנועות הנוער השונות, לרבות בני עקיבא, הצופים, ביתר" ועוד. הנזקקים שיבואו למקום הטיפול החדש עשויים להכביד על הניהול התקין של בית הספר ו־פעילות של תנועות הנוער, הסביר עו"ד בסוק, ואמנם, העיריה, החלי־טה, כאמור, לדחות את ההצעה.

אגודת „אל־סם" ממשיכה, איפוא, להתחבט בכל הקשור למקום לפעו־לותיה שכן גם ביפו קמה התנגדות נמרצת של התושבים שטוענים כי מרכז גמילה כזה עשוי להשפיע ל־רעה על ילדיהם ועל בני הנוער.

בלוס אנג'לס נחנך סניף בנק לאומי

במסיבה רבת משתתפים נחנך סניף בנק לאומי בעיר בשדרות ולשייר — מרכז העסקים המפואר של בברלי הילס, לוס אנג'לס.

לארוע זה קדם „מרוץ" עם תהליך החקיקה בקונגרס שנועד להגביל פתיחת סניפים של בנקים זרים ב־ארה"ב ולצמצם את היקף פעולו־תיהם. שתי הצעות חוק שהוגשו ל־קונגרס נשתהו ורק בראשית מאי 1976 נתקבל „סעיף הסבא" המתנה פתיחת סניפים חדשים בתאריך קובע שנקבע בסופו של דבר למאי 1976.

בתכנון פעילותו בארה"ב ייחסה הנהלת בנק לאומי חשיבות מיוחדת להפעלת סניף בלוס אנג'לס — ה־מרכז התעשייתי והמסחרי החשוב ביותר בחוף המערבי בו שוכנת ה־קהילה היהודית השניה בגדלה וה־מונה 550,000 נפש.

מר ארנסט י. יפת, יו"ר הדירק־טוריון של הבנק, שנוכח בקבלת הפנים לראשי המוסדות והפירנסים ר נכבדי הקהילה היהודית בלוס אנג'־לס, ציין את העיתוי הנכון של פתי־חת הסניף שהבטיח בעוד מועד כי לפחות לבנק ישראלי אחד — בנק לאומי — יהיה יתד בחוף המערבי — „איזור רב חשיבות הן מבחינה יהודית־ישראלית. הן מבחינה מש־קית כללית".

הסניף שהוא ה־35 במספר בין משרדי קבוצת בנק לאומי מעבר לים, מגיש שרותי בנק מגוונים תוך שימת דגש על טיפוח הקשרים עם הקהילה היהודית... ישראלי לאיזור, עידוד משקיעים ר־ יעוץ לתיירים ולעולים.

מעצר לחשוד במעורבות ברצח „טטי"

כחשוד במעורבות ברצח תושב ש־כונת התקווה נעצר אתמול דרור יהודאי, בן 38, מרחוב שינקין בתל־אביב.

קצין המשטרה ממ"ש שמואל קור־נבלאו טען בבית משפט השלום בתל אביב, כי בידי המשטרה מידע סודי הקושר את החשוד לרצח עזרא שב־תאי המכונה „טטי". כזכור, נתגלתה גופתו של „טטי" בתוך שק בבאר מים ליד לטרון.

הקצין קורנבלאו טען, כי יש ל־אתר גם את יעקב אברהם המכונה „יאובה" שעקבותיו נעלמו לאחר ה־רצח.

החוקר הסביר, כי המדובר בחבורה של עבריינים אלימים וכי צוות מיוחד של חוקרים עוסק בפיענוח הפרשה.

הקצין הציג לפני השופט אריה אבן ארי את המידע שבידי המשטרה. החשוד טען, כי הוא חף מפשע ו־אינו קשור לכל הפרשה. הוא ביקש להיבדק ב„מכונת האמת" כדי להו־כיח את חפותו.

השופט אבן ארי הורה לעצור ל־7 ימים ובמהלכם יבדק החשוד ב„מכו־נת האמת".

ערב התייחדות לזכרו של המנצח יוסף קרלשטט ז"ל במלאת שלושים למותו

בנוכחות רעיית המנוח בני משפ־חתו, קהל חזנים ומנצחים וחובבי החזנות — קויים ביום ד' (אור לכ"ה במרחשוון) בבית־הכנסת „תפ־ארת צבי" (שבו שימש הנפטר מנצח על המקהלה בשבע השנים האחרו־נות) ערב התייחדות לזכרו של ה־מנצח יוסף קרלשטט ז"ל, במלאת שלושים למותו.

דברים לזכרו השמיעו: יו"ר הנה־לת בית־הכנסת מר א. דינוביץ, הרב ישראל־מאיר לאו (רב בית הכנסת) והחזן בנימין אונגר (יו"ר ארגון ה־חזנים). הסופדים ציינו את אהבתו ומסירותו לזמרה הדתית וכן את שקדנותו ודייקנותו בביצוע יצירות חזניות מעולות מתוך שיתוף פעולה הדוק עם החזנים. בנו של המנוח אמר „קדיש".

החזן אליהו גרינבלט עבר לפני התיבה בתפילת „מעריב", שבה הוש־מעו כמה פרקי תפילה קונצרטנטיים, בליווי מקהלת בית הכנסת (שנת־יתמה ממנצחה) בניצוחו של מר אברהם סלומון (מנהל המחלקה ל־הווי דתי ומסורת ברדיו).

החזן בנימין אונגר סיים בתפילת „אל מלא רחמים". הערב הוקלט על־ידי „שידורי ישראל".

במפלגה ובתנועה

ב„היכל שלמה", ירושלים

מחר, בשלש אחה"צ, ידרוש הרב חיים פינקלשטיין בביהכ"נ של היכל שלמה, על הנושא: „פרשת הש־בוע לאור ימינו". סידרת דרשות זו היא מטעם „ארגון ותיקי התנועה" בירושלים. מרכזת השיעורים — הגב' צפורה גוחיק.

בכל שבת בבוקר, ב־7.30, מתקיים בביהכ"נ של היכל שלמה השיעור בחומש ומפרשים, מאת ר' משה בבירצמן. יו"ר „ארגון ותיקי התנו־עה" בירושלים.

הוגי בית למען „בנקט־הפלוגה"

בקשר עם הבנקט השני השני של „ארגון עולי ארצות המערב", שיתקיים במלון הילטון, בירושלים, מתקיימים חוגי בית בכמה מאזורי הבירה. החוג הראשון התקיים בביתם של החזן ר' חיים אריה ודבורה מזוב־צקי, בבית הכרם, בשבוע זה יתק־יימו חוגי בית בבית החברים שמו־אל ורעיתו מורסון, ובבית ר' אברהם מאיר ורעיתו וויסבורד. הרב משה דוד סולומון מארגן את הפעולה ב־גבעת שפירא, ובקרית משה — הרב ירושלמי.

המפד"ל הפועה"מ בתל אביב

במועדון קרית שלום בליל שבת ב־8 שעור בדף היומי ע"י הרב י. שולמן ב־9 שעור במדרש ע"י הרב ד. וויד.

בשבת בבקר ב־11 שעור בפרשת השבוע ע"י מר י. פישמן ב־12 שעור במסכת חגיגה ע"י הרב סגל.

שבת אחה"צ ב־4 מסיבת עונג שבת על פרשת השבוע ירצה הרב י. שולמן. במועדון סניף נוה שרת ב־11 שעור במדרש ע"י הח' י. ש. שפירא.

בביהכ"נ עולי אפגניסטן נוה צה"ל ב־4 שעור תורה ע"י הרב כ. יוזרי.

בביהכ"נ עולי אפגניסטן בכ. שלם א' ב־2.30 שעור תורה ע"י הח' מאיר רבי.

בביהכ"נ נוה נתן רח' המעפילים ב־4 שעור תורה ע"י ר' זכריה כהן.

בביהכ"נ זיכרון קדושים ביפו שעור בפרשת השבוע לפני קבלת שבת ע"י הרב אלעזר הגר.

בביהכ"נ שבת אחים רמת ישראל ב־4.30 שעור בהלכה ע"י הרב מ. מזרחי.

במועדון רמת ישראל דם המכבים 19 שעור בפרשת השבוע ב־2.30 שעור בגמרא ב־3.30 ע"י מר א. אר־נברג.

בביהכ"נ בר אילן ב־10 שעור ב־מסכת בבא מציעה ע"י הרב עזרא בר שלום.

בבית ישעיהו צלנוב 18 ב־11 שעור במסכת בבא מציעה ע"י הרב מ. נוף.

באהל שם בלפור 30 ב־11 מדרשי תהילים ב־4 אגדות ע"י הרב ד"ר ש. ז. כהנא.

בביהכ"נ הפוהמ"ז בהמשך שינ־קין שעור במדרש רבא אחרי קבלת שבת שעור בגמרא מסכת סוטה לפ־ני מנחה ע"י הרב מרדכי בהרב.

בביהכ"נ שערי שמים רח' העפי־לים ב־1.30 שעור בפרשת השבוע ע"י הרב מ. מלאכי.

בביהכ"נ אליהו הנביא שכ' עזרא ב־3.30 שעור בפרשת השבוע ע"י הרב מ. מלאכי.

בביהכ"נ מגדל עוז רח' ראשל"צ לבנדה 22 שעור באורח חיים ע"י הרב י. מלאכי.

בביהכ"נ שערי ציון רח' לוינסקי 130 ב־4.30 שעור בפרשת השבוע ע"י הרב י. מלאכי.

בליל שבת ב־8 בביהכ"נ הכללי לצעירים מסיבת עונג שבת, בהש־תתפות הרב ישורון עטון והרב ה־חזן שמואל הכהן.

זמירות שבת ושירה בציבור

מועדון אהבת חסד נחמני 61, מ־סיבת עונג שבת. ירצה: הרב ד"ר ש. ז. כהנא הפותח והמנחה: הרב משה ברנשטיין. פרקי חזנות וזמירות שבת ע"י החזן י. טולניק ומקהלה.

בביהכ"נ קהל חסידים ב־10.30 בשעת קדושא רבה ירצה הרב ש. ז. הוכמן על הנושא קנית מערת המכ־פלה ע"י אברהם אבינו. המנחה ה־גבאי מאיר קובליו.

במועדון המשך שינקין ע"י ביהכ"נ המרכזי של הפוהמ"ז ב־7.30 ירצה מר י. המאירי על פרשת השבוע, ה־מנחה מר ז. הרשקוביץ זמירות שבת ושירה בציבור.

במועדונים ובבתי כנסת באמצע השבוע

במועדון נוה שלם, רח' תקוע 3, ביום שלישי ר"ח כסלו ב־4 מסיבת ראש חודש. מעניני דיומא ינאמו: הרב ש. בן הרוש, הרב ש. מזוז, הרב י. מחבוב, ברכה: הרב זאב וסרלאוף. המנחה: מר מנחם מדמון.

כל יום ראשון, שני ושלישי ב־4 שעורים במקום ע"י הרבנים הנ"ל.

במועדון ע"י ביהכ"נ המרכזי ב־שכון הפוהמ"ז קרית שלום רח' מסלנט 38 כל יום רביעי ב־7.30 בע־רב — שעורים בתנ"ך ע"י מר ישראל פישמן.

בית הכנסת זר מוגיאל יהודב 7, שכ' התקוה, מסיבת ראש חודש חנו־כת בית הכנסת. ביום ראשון כ"ח חשון ב־4.30. סגן יו"ר הכנסת מר פנ־חס שינמן וראש המועצה הדתית — ינאם מעניני דיומא. ברכות: הרב יעקב טרב רב השכונה, מר כהתיהו סימן טוב. המנחה: מר שלמה מדמון.

מועדון ע"י ביהכ"נ בר אילן שד' נורדאו 63 ירצה: ר' שלמה יהלומי, מחבר: פניני תורה, פניני אבות ושי לחגים ומועדים על הנושא: מעשי אבות סימן לבנים. המנחה: משה גונן.

סניף המפד"ל חיפה

שיעורי תורה: בביהכ"נ הפועהמ"ז בבית התנועה ברח' החלוץ 59 בשבת ב־7 בבקר שיעור בגמרא, ע"י החבר מנחם הכהן, ב־10.30 שיעור ברמב"ם ע"י החבר מאיר אורייך. בכל יום ראשון ב־6.30 בערב שעור בגמרא ע"י החבר מנחם המר.

בביהכ"נ בשכון הפועהמ"ז בקרית אליהו בשבת בשעה 10.00 שעור ב־גמרא ע"י החבר יצחק לבנון. אחה"צ שעור בנביא ע"י החבר ישראל פול־קב. בכל ימות השבוע לפני תפי־לת מנחה שעור במסגרת לימוד הדף היומי ע"י הרב בהרב ליבר.

בביהכ"נ המרכזי בקרית אליעזר בשבת ב־3.30 שעור ברמב"ם ע"י ה־חבר דוד אורבך.

בביהכ"נ המרכזי בקרית אליעזר בימים א' וה' ב־17.30 שעור ב־רמב"ם ושעור עיוני בספרי הנביאים בהדרכת דוד אורבך.

בשבת ב־16.00 אחה"צ בבית ה־כנסת „מקור ברוך" פינת שפירא 3 דרשה על פרשת השבוע ועניני היום ע"י הרב רפאל סולדנו.

תנועת האשה הדתית הלאומית ירושלים

עונג שבת במכון הרי פישל פר־שת השבוע הרבנית מרים ליכס. עיונים בתפילה הגב' שושנה הולצ־ברג.

בבית הכרם בפנסיון מרגוע פרשת השבוע הרב דוד שפירא.

תנועת האשה הדתית המחוז לקליטה חברתית של עולים

ליל שבת

תל אביב — במעון קסם — סעודה ומסיבת ליל שבת, שיחה וזמירות — הח' שפירא.

תל אביב מעון עולים הירקון — סעודה ומסיבת ליל שבת שיחה וז־מירות הרב־פרנס.

יום ראשון

ירושלים מבשרת ציון — חוג ל־יהדות בהדרכת ד"ר ברגר.

קרית מוצקין — בבית הרבנית גילי גפני חברות בהשתתפות: עזרא שער מנהל בי"ס.

יום שני — קרית מוצקין.

מסיבת ראש חודש בהשתתפות להו־רים עולים מגרוזיה ומתנדבות קרית מוצקין. בהשתתפות מנהל ביה"ס עזרא שער וצוות עובדי החינוך, שיחה על חיי התרבות והחברה ב־גרוזיה.

חיפה:

חוג ליהדות לעולים אקדמאים ו־מדענים, שעור בהכוזרי הרב ד"ר, שאר ישוב — דב הטכניון, המארח פרופסור יורי תאים.

יום שלישי:

רמת הסייסים — חוג לעברית ב־הדרכה הגב' יפה גוסמן.

אשקלון קרוונים — מסיבת ר"ח שיחה בעניני דיומא, נגינה, בהש־תתפות מתנדבות מרכז שפירא, שפיר.

נתיבות — במרכז הקהילתי מסי־בת ר"ח בהשתתפות פרופ' ירמיהו ברנובר. המסיבה משותפת לעולים ותיקים, ההרצאות תנתנה ברוסית ועברית, נגינה וכיבוד.

תל אביב — במעון עולים היר־קון — מסיבת ר"ח כסלו בשעה 7.00 בערב. המרצה—הרב אליהו ברדיא, החזן מר וינרייך, בלווי נגינה ע"י שקדיה, כבוד. המנחה — הניה רוזנ־בלום.

יום רביעי

רחובות — במועדון בקרית משה חוג ליהדות המרצה ד"ר כולסון מר־צה באוניברסיטה בר אילן ההרצאה מלווה תוך עיון במובאות מתוך המ־קורות בשפה הרוסית.

תנועת האשה הדתית הלאומית

שבת:

בני ברק: מסיבת ענג שבת ב־3.45 אחה"צ במועדון רח' נסנבוים 14, יר־צה הרב ז. וסרלאוף על פרשת הש־בוע.

פרדס חנה חוג מנחות הורים יתקיים אי"ה ביום ראשון כ"ח חשון ב־5 אחה"צ בשכון „משכנות" מס' 51. חוג בהנהלת הלשון מתקיים ב־ימים ראשון ושלישי ב־7.30 בביה"ס „ישורון".

פרדס חנה: ביום שני ב־8.30 חוג להתעמלות בביה"ס „ישורון". בסמי־נר למנהיגות תנועתית קהילתית ב־יום שני בשעה 9.00 ירצו: א. קוסטר — המשך הציונות הדתית בימינו, ו' אור לב — יחסי גומלין בין המתנדב לרשויות. הרבנית א. גליק־סברג — הכנת דברי תורה.

רמת גן: חוג המרכז מתקיים ביום שלישי א' כסלו בשעה 8.30 בערב בבית החברה עצמון רות, רח' יוסף צבי 35 תרצה הכלכלנית הגב' צפורה רחכית — הפסיכולוגיה של התזונה.

ביום שלישי ב־7 בערב מפגש חב־רות פעילות של הסניף יתקיים באו־לם המועצה הדתית, רח' מוהליבר 2. בתכנית סקירת סיכום הנשף השנתי תשל"ו. פתיחת העונה של הפעי־לויות למיניהם.

פרדס חנה: בביה"ס „אלישבע" חוג לתפירה ב־4 אחה"צ.

הכד: מסיבת ראש חדש בבית הח' רחל שולמן. ביום שלישי ב־8 בערב. הרצאה בענייני החודש. רשמי סיור — הח' אסתר מנחה.

כפר סבא

ביום רביעי ב־7.30 בערב במוע־דון החברה, רח' ויצמן 113. מסיבת ראש חדש ופתיחת העונה בהשתתפות עזה קרל חברת המנהלה הארצית.

תנועת האשה הדתית לאומית, סניף תל אביב

פרשת שבוע:

המשך שינקין: בבית הכנסת רח' המערכה 40, המרצה מר שמחה גוט־ליב.

קרית שלום: בבית הרבנית שולמן המרצה מר משה נוימן.

חוגים:

חוג דוברות אנגלית: ביום ראשון בבית הח' שרה גרבנאו רח' מאפו 4, ב־8.30 בערב.

הרצאה: ד"ר גרוסמן על אקדמ־אים בישראל.

חוג הרבנית לוי: ביום שני בבית הח' רות באואר, רח' שלום עליכם 33, ב־8.30 בערב. בהשתתפות הח' יהודה רזבן — סדר פרקים.

חוג נתנזון: יפגש ביום שני בבית הח' רות ברש, רח' שילה 6, ב־8 בע־רב) שיחה חפשית בעניני דיומא.

חוג הרבנית גורן: יפגש ביום רבי־עי בבית הח' בוסטוביץ, רח' אמיל זולא 12, ב־8.30 בערב. המרצה: גב' חנה רבינוביץ על שירתו של ביאליק.

חוג הצעירות: יפגש ביום רביעי ב' בבית הח' דוריס רובינשטין, רח' דיסנצקי 14, ב־9 בערב. המרצה: ד"ר בן ציון מלמד על חנוך ואינטגרציה.

חוג לק: יפגש ביום רביעי בבית הח' צפורה קיפמן, רח' מצפה 3.

שיעורים:

חוג הח' מרים שכטר לתנ"ך: יתקיים החל מיום ראשון בבית הכנסת רח' המערכה 40 ב־8 בערב. המר־צה: הרבנית קוסובסקי. כל יום ראשון בשבוע באותו מקום ובאותה שעה.

שעור התעמלות: ע"י המורה דבו־רה שורד מתקיים כל יום ראשון ב־שבוע בשעה 8 בערב במשרדנו — אחד העם 110, ת"א.

יום פרש בתל אביב

החל ממוצש"ק ולמחרתו יום רא־שון ב־20 וב־21 בנובמבר יתקיים יום סרט בתל אביב רבתי, לטובת מוסדות יבנינו. נא לתרום בעין יפה.

לוח הצופה

● סגל קונה הכל רהיטים פלחיזיות מקררים מערכות חיסולים 632262 .863784

● בבני־ברק למכירה 2½ חד־רים, כהנא, השלושה 20/א' טל. 784986 בערב.

● תופרות לזיגזג ואוברלוק ב־תנאים טובים דרושות למפעל ל־קונפקציה, שטיינר רח' לבנדה 30, תל־אביב.

לוח ירושלים

● למוסד תורני דרוש(ה) פקיד(ה) משכורת, בעל(ת) נסיון ת.ד. 10142 ירושלים.

● למכירה דירת חדר, חדשה ומוכנה, קומת קרקע, בתל־ארזה. טלפון 812750.

● למכירה פנטהאוז 4 חדרים ודירה 3 חדרים, מיטב השכלולים, בבנין חדש ברחוב בלוי טל. 812750.

לוח חיפה

● להשכרה בקרית שמואל, בית בודד 3½ חדרים + אזכה, מרוהט קומפלט + טלפון, להתקשר: — (04)724305.

● למכירה בית מודרני 2½ חד־רים, גינה, מחסן ואפשרות בניה למעלה. קרית־שמואל, חיפה טלפון: 6.00—7.00 710525 בערב.

— בעונה היפה ביותר —
הצטרף לטיול ובילוי חלומי של חודש ימים במחיר מוזל
למזרח־הרחוק
דרך הודו־נפאל־סינגפור־יפן־פיליפינים־הונג קונג־תאילנד
✱ יוצאים בתחילת כל חודש ✱
✱ מותאם לשומרי מסורת ✱
כ נ ע נ ט ו ר ס
ת"א, בן־יהודה 113, טל. 229125

למכירה
בפתח־תקוה
בסביבה דתית
דירת 3 + ½, לוקסוס מלא
+ הסקה ותוספות. בבנין של
6 דירות. טלפון 911091

תל־אביב

ב„אהל שם" — עונג שבת

השבת ב־10 י. סברסקי — הנ"ך, ב־11 ד"ר ש.ז. כהנא — תפילות, ב־4 במסיבת „עונג שבת" ירצה: א' מנשה מני על: „חברון עיר האבות". הפותח: יו"ר אהל־שם מר משה גלדשטיין. דברי אגדה — ד"ר ש.ז. כהנא.

באגודת „אהבת־הכהן"

השיעורים מתקיימים בבית „אה־בת־חסד" רח' נחמני 61 ב־8 בערב. כדלקמן:

ליל שבת: מסיבת „עונג שבת" ע"י שלחנות ערוכים. שיעור בהפט־רה ובפרשת השבוע, ע"י הרב ד"ר ש.ז. כהנא. זמירות ע"י חזנים אור־חים. הפותח והמנחה: הרב משה ברנשטיין.

יום ראשון: שיעור בתנ"ך לחוג נשים, ע"י הרב שמעון פרנקל.

יום רביעי: שיעור ברמב"ם ע"י הרב ד"ר יהודה מוריאל.

חיפה

בית כנסת לנוער בביה"ס „יבנה — נצח ישראל"

התפילות בליל שבת לפי זמני הד־לקת נרות. בשבת ב־8.15. לפני ה־תפילה בשעה 7.30 שעור בתלמוד ע"י הרב ישעיהו נגר רבו של בית הכנסת. לפני הקריאה ליכוד משנ־יות לזכרם של תלמידי ביה"ס ש־נפלו.

תורנות בתי מרקחת

יום ששי — 19.11

תל־אביב: ברק, רח' ז'בוטינסקי 109, 446682. פרנקל, רח' המלך ג'ו־רג' 28 223721.

ירושלים: מעלות דפנה, מעלות דפנה בנין 129, 811804. הותבג'יאן, רובע הנוצרים, העיר העתיקה טל. 283401.

חולון: ד"ר חרי, רח' סוקולוב 70, 842433.

רמת־גן: נגבה, רח' נגבה 38, 743159.

בת־ים: עזרא, רח' בלפור 135, 883849.

נתניה: מרכז, רח' הרצל 36, טל. 22739.

הרצליה: רעננה רח' אחוזה 78, רעננה 052—21066.

בני ברק: נגבה, דרך נגבה 38, רמת גן, 743159.

באר שבע: יונה, שכ' ב' רח' ביאליק 5.

ליום שבת — 20.1

תל־אביב: יאני, רח' יהודה הלוי 67, 612474. תרופה רח' דיזנגוף 217, 223488.

ירושלים: הרצל, רח' יפו 36, 225059.

חולון: אסותא, רח' טרומפלדור 4, 858197.

רמת־גן: תלפיות, רח' אבא הלל 30, 723554.

בת־ים: גני בת־ים, רח' הנביאים 3, 85671.

נתניה: נתניה, רח' הרצל 11, 22842.

הרצליה: רעננה, רח' אחוזה 78 רעננה, 052—21066.

בני־ברק: הלפיות, רח' אבא הלל 30 רמת־גן, 723554.

באר־שבע: רמב"ם, שכון ד' מרכז.

במוצאי שבת

תל־אביב: כתר המדינה, רח' ה' באייר 48, 258046. פרנקל, רח' המלך ג'ורג' 28, 23721.

ירושלים: אופלסקה, רח' יפו 110 224021. אלזהרא, רח' אל־זהרא, טל. 283543.

היום

יום ששי, כ"ו חשון תשל"ז 19.11.76

פר' חיי שרה

הפרק: שמואל א' כ"ב־כ"ד; המשנה: ערלה ב, ג־ד; הדף: יומא גב; ההלכה: אורח חיים לב, ו—ח.

שבת — הפרק: שמואל א' כה־כו; המשנה: ערלה ב, ה־ז; הדף: יומא גג; ההלכה: אורח־חיים לב, ט־יא.

שידורי ישראל

חדשות

מהדורות חדשות בגלים א', ב', ו־צ' משודרות מדי שעה מ־6 בבוקר עד 1 בלילה.

יומני חדשות

7.05	(ב)	הבוקר הזה
8.05	(צ)	יומן הבוקר
13.00	(ב)	בחצי היום
17.05	(צ)	יומן הערב
19.05	(א)	היום הזה
23.45	(צ)	יומן חצות

רשת א'

07.07 שחרית בוקילית 10.05 כאלף עד תו 10.15 שידורים לתלמידים בבתי הספר היסודיים 10.35 „סיפור יובל" — 11.15 שידורים לתלמידים בבתי הספר היסודיים 11.35 עברית לפי 12.05 לכוכבים 13.00 „בוכיקה בדבש" 14.10 לאב וליליד 15.00 ... 15.01 „קבלת שבת" — פרשת חיי שרה.

רשת ב'

06.00 שבע ישראל, בה טובו אהליך יעקב 10.05 ... 12.05 „בקצב יותר" 12.30 „שירים ... — שירים עבריים.

גלי צה"ל

05.58 ברכת השחר 06.10 צלילי בוקר 07.07 ... 08.05 יומן הבוקר 09.05 ... 10.05 ... 11.55 באהורי הדיים 12.05 בצלילי צה"ל 14.05 ... 15.50 בואי כלה

טלוויזיה בללית

15.00 „בהר יותר, גבוה יותר, חזק יותר" — ... 13.30 „שלום לבוא שבת" — לפרשת השבוע.

טלוויזיה לימודית

08.10 בהבסיקה ז' 08.35 ... 09.05 חשבון ה' 09.25 בהבסיקה 10.05 אזרחות ז' 10.25 ביולוגיה י' 11.00 ... 11.30 חברה והרבות 12.10 ... 12.30 היסטוריה 12.50 חברה והרבות 14.00 אגדה לילדים 14.15 ... 14.30 אוניברסיטה ...

במוצש"ק

רשת א'

18.04 „ביקורנו" 18.45 עד 20.45 — הבניות לעולה — 20.45 ... 21.30 „סיפור" 22.05 ... 23.00 ...

רשת ב'

18.04 „הגרוש בטיולי" 19.05 ... 20.05 „בירה ובצל רוח" 20.45 „בוצאי־שבת" 21.05 „יומן השבוע" 21.47 פרקי היום בתנ"ך: שמואל א' פר־קים ... 22.05 ... 23.05 „קפה רדיו" 01.05 ...

גלי צה"ל

18.05 ... 19.05 סוף השבוע 19.53 ... 20.05 ... 21.05 ... 21.45 ... 22.05 ... 23.05 ... 23.45 יומן חצות 00.05 ... 02.00 ...

טלוויזיה בללית

18.00 קיצור החדשות (ערבית) 18.02 ... 18.30 ... 20.00 „בצאת שבת" — ... 20.30 ... 21.00 ... 22.00 ... 23.30 ...

שידור ברדיו על „הרמב"ן ואחיו" במוצאי־שבת

במוצאי שבת ברשת א' ב־10.05 יערך שידור בראדיו על „הרמב"ן ואי"י", מוקדש לספרו של יעקב אבן־חן, על הרמב"ן, בהשתתפות הרב אביגדור נבנצאל, ד"ר זרח ורהפטיג צבי, קפלן, יעקב אבן־חן.

האופרה הישראלית

20.11	האלמנה העליזה
22.11	ריגולטו — ירושלים / בניני האומה
23.11	האלמנה העליזה
25.11	ריגולטו — חיפה / ארמון ב־8.00
27.11	קאבלריה רוסטיקאנה פאליאצי
29.11	לא טראויאטה — ורדי
30.11	האלמנה העליזה

התיאטרון הישראלי

20.11.76 במוצ"ש

הבימה:
סוכני הנפש באוטלפי: באולם הגדול ב־7 וב־9.30
וזירקניס וולף: באולם הקטן

הקאמרי:
כולם היו בני: ת"א
אקוס: חיפה
במותחן: ת"א „נחמני"

הצפה

עתון יומי

HATZOFE

DAILY

המו"ל: הצופה בע"מ. העורך: ש. דוקרינגר. מערכת ומנהלה: תל־אביב, רח' המגמב 66, טל. 35421. ת"ד: 2045. חשבון בנק הדואר 41144 ✱ סניף ירושלים: רח' בן־יהודה 3, ת"ד 1142, טל. 234910, בערב: 528344 ✱ סניף חיפה רח' ארלוזורוב 5, טל. 663628 ✱ ... ת"א, רח' המסגר ...

אין המערכת אחראית להחזר כתבי היד

יש
רות

לא הושג הסכם להוזלת דמי הביטוח על הרכב

מאת סופרנו הכלכלי

בדיון שנערך אתמול בין הנ־הלת איגוד חברות הביטוח לבין המפקח על הביטוח מר י. פיקר לא הושג הסכם לגבי השיעורים של פרמיות הביטוח על הרכב והנושא נשאר פתוח.

ימים מספר לפני שפג מועד האר־כה של ההסדר הקודם, שלפיו נדחה מועד התשלום של הפרמיות המוג־דלות, עדיין לא ברור מה יהיה גורל התשלומים אולם, חברות הבי־טוח טוענות, כי בעלי הרכב חייבים לשלם את הפרמיה המוגדלת עד ה־24 בחודש, ולא — הם יסתכנו בנסיעה ללא ביטוח. אם יוחלט על הורדת התעריפים יחזירו לנהגים את הכסף לאחר מכן.

בפגישה אתמול הציע ד"ר פיקר להוזיל את דמי הביטוח בשיעור של 15 אחוז. ההוזלה תתאפשר ע"י הקטנת הרזרבה שהחברות צריכות להפקיד באוצר בשיעור של 10 אחו־זים. 5 אחוזים יבואו מהקטנת דמי הרישום. לנהגים זהירים תינתנה הנחות בשיעור של 7־5 אחוזים. אך חברות הביטוח לא הסכימו להצ־עה זו והביעו נכונותם רק לתת הנחות לנהגים זהירים. אולם, אמרו תחילה עליהם לדעת כמה יע־לה להם הדבר. נציגי חברות הבי־טוח אמרו גם כי יהיו מוכנים להו־ריד את שעורי הרזרבה באוצר אם האוצר יסכים לתת ערבות במקום סכום זה.

בפגישה הוחלט לבקש פגישה עם שר האוצר לדיון נוסף בענין.

ענף המשאיות ישבות לאחר ה־25 בנובמבר

בינתיים החליטה מועצת המשאיות לקיים את הוראה הקודמת למוב־לים לא לשלם את הפרמיות המוג־דלות ולא לחדש את הביטוח. בקיום הוראה זו פרושה למעשה השבתת ענף המשאיות מ־25 בנובמבר, אם עד אז לא ימצא הסדר להקטנת דמי הביטוח.

יו"ר ועדת הכספים: אין שחר לידיעות בדבר הסכם להוזלת דמי הביטוח

יו"ר ועדת הכספים של הכנסת, הח"כ ישראל קרגמן, הודיע אתמול בישיבת הוועדה, כי אין שחר לידי־עות בדבר הסכם, כביכול, בין ועדת הכספים לבין חברות הביטוח, בענין הורדת דמי הביטוח על הרכב.

אין ועדת הכספים מנהלת מו"מ עם חברות הביטוח, אמר ח"כ קרג־מן, והוסיף כי בפגישה שקיים עם שר האוצר ביום רביעי מסר לו השר, כי הוא מקבל המלצות הווע־דה בגודן, פרט לשתי נקודות שאין הוא מקבל במלואן, ועל כן מציע שר האוצר שההשתתפות תהיה 10 אחוז ולא 5 אחוזים, כפי שהציעה הוועדה וכי דמי הביטוח ישולמו ב־2 תשי־לומים ללא ריבית, — ולא בשלושה תשלומים, כפי שהציעה הוועדה.

ח"כ קרגמן ביקש משר האוצר להמציא לוועדה את השגותיו בכתב, בהקדם האפשרי.

ועדת התיאום של צרכני הביטוח קוראת לבעלי הרכב להעמיד רכבם במחאה

ועדת התיאום של צרכני הביטוח קוראת לכל בעלי הרכב במדינה לעצור את רכבם למשך רבע שעה כאות מחאה, ביום שני 22.11.76 בשעה 8.15—8.00 בבוקר.

ועדת התיאום של צרכני הביטוח קוראת לשר האוצר ולוועדת השרים לענייני כלכלה לאמץ את מסקנות ועדת אפרת במלואן כתנאי מינימום להפעלת חוק נפגעי תאונות לאחר שהתעריפים נבדקו במשך חודשיים ע"י ועדת אפרת והמלצותיה אומצו ע"י ועדת הכספים של הכנסת.

נסיון שוד בירושלים

נסיון שוד סוכל ביום ה' בשעה 7.30 בערב בחנות מכולת ברחוב אל־עזר בן יאיר 31 בשכונת קטמון ט' בירושלים.

שני צעירים רעולי פנים פרצו ל־חנות, כשבידי האחד „עוזי" ובידי השני סכין. בעל החנות ובתו הקי־מו צעקות, והשנים נמלטו. המשט־רה מחפשת אחריהם.

חזר י. אלמוגי

יו"ר הנהלת הסוכנות ח"כ יוסף אלמוגי אמר אתמול שבעיית העליה מבריה"מ תמצא את פתרונה, כשנפ־תור את בעיית הנשירה.

מר אלמוגי שוחח עם עתונאים ב־שובו מארה"ב, שם השתתף בוועי־דה של הקונגרס היהודי העולמי, ב־מלאת 40 שנה להקמתו.

ביקור הראשון לציון בישיבת בנ"ע בנחלים

הראשון לציון הרב הראשי ל־ישראל הגר"ע יוסף שליט"א ביקר את־מול בישיבת בני עקיבא בנחלים. קבלו את פני הראשון לציון ראש הישיבה הרב יהודה פליקס והמנהל החינוכי והכללי הרב יוסף בא־גד וצוות הר"מים בישיבה. ומאות תל־מידי הישיבה שהקבילו פני הראשון לציון בשירה וריקודים.

כבוד הרב הראשי השיב לשאלות בהלכה ובעניני חברה וחינוך ששאלו התלמידים באמצעות התלמיד ניצן בראגר תלמיד כתה י"ב.

כמו כן שמע הרב הראשי סקירה על ההתפתחות הישיבה מהרב בא־גד והרב פליקס. בספר האורחים כתב הראשון לציון בין השאר „ביקרתי היום בישיבת נחלים ושמחתי לר־אות הני אילני דמלבלבי שעוסקים בתורה בהתמדה ושותים מבאר מים חיים ונוזלים מן לבנון מפי תלמידי חכמים יראי אלקים שליט"א יהי רצון שחפץ ה' יצלח בידם של מנהלי וראשי הישיבה הקדושה הנ"ל לגדל דור ת"ח אשר יראת ה' היא אוצרם הטוב".

סוכל נסיון בריחה של אסירים בטחוניים

שלטונות שרות בתי הסוהר סיכלו אתמול בבוקר נסיון בריחה מבית־הסוהר המרכזי בבאר־שבע. בשני תאים, שמשוכנים בהם כ־30 אסירים בטחוניים, נמצאו שתי מחפורות בריחה.

נציג שרות בתי הסוהר, גונדר חיים לוי, מסר לכתב עתי"ם, כי ימנה ועדת חקירה מיוחדה לבדיקת נסיבות המקרה, וכי כל סידורי ה־אבטחה בבתי הכלא בארץ ייבדקו עתה.

תחילת הפרשה היתה סמוך לשעה 8 בבוקר. סמל עמוס בן סימון, איש השירות הבחין, כי משני התאים מו־ציאים אשפה בכמות רבה מדי. הוא בדק את האשפה, וגילה בתוכה גוש בטון, וכן עפר נהגו בתוך שקיות. הוא הזעיק מיד את קצין התורן, ובסריקה שערכו בשני התאים הת־ברר, כי שתי מחפורות נחפרו דרך בתי השימוש של התאים. אורכה של המחפורת האחת היה כמטר, ואורך השניה כ־2.5 מטרים. שתיהן היו אנכיות.

נראה, שהאסירים, שביניהם היה אחד השפוט למאסר עולם, ביקשו לצאת בעזרת המחפורות מחוץ לשטח הבנין, אך לא ברור כיצד התכוונו לעבור את הגדרות של בית הסוהר.

בבית הסוהר המרכזי בבאר שבע יושבים כמה מאות אסירים, ורובם אסירים בטחוניים. האדמה מסביב היא אדמת לס, הקלה מאד לחפירה.

ביום חמישי, ג' בכסלו תשל"ז (25.11.76)

במלאות שנה לפטירת יקירתנו

אורה מושקוביץ ז"ל

נעלה לקברה ונתייחד עם זכרה בשעה 16.15 בדיוק בבית העלמין

האזכרה בבית הכנסת בשעה 17.00.

משואות יצחק — משפחת מושקוביץ

במלאת שנה לפטירתו של חברינו

מאיר אור ז"ל

נקיים אזכרה לזכרו ביום רביעי, ב' כסלו, 24.11, בשעה 15.30 יציאה לבית הקברות וגלוי מצבת

בשעה 21.00 אזכרה בחדר האוכל.

המשפחה
ובית טירת צבי

הרבנות המקומית — המועצה הדתית
שדרות

כים תנחומים לרב הגאון

חיים בלומנקרנץ שליט"א רב בשדרות

ולרעיתו הרבנית מרת דבורה תליט"א
ולכל המשפחה הכבודה
על מות ההורתה־האם
הרבנית הצדקנית

מרת בלומה סובול ע"ה

המקום ינחם אתכם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים

עמוס הנביה
ראש המועצה הדתית

האוצר פנה ליו"ר השלטון המקומי: יש לדחות את הדיון בתקציבי הרשויות המקומיות

מאת סופרנו בתל אביב

שר האוצר מר יהושע רבינוביץ פנה אתמול וביקש מכבי פנחס אי־לון, יו"ר המרכז לשלטון המקומי בישראל לדחות בשלב זה את ה־דיון בתקציבי הרשויות המקומיות עד שיובהר היקפם הצפוי של הק־ציבים בתקציב המדינה.

פנייתו של השר רבינוביץ נמסרה בפגישה שהתקיימה אתמול בין השר ומר אילון ובמהלכה הועלו הבעיות של תקציבי הרשויות המקומיות לש־נת הכספים הבאה.

מר אילון הביא בפני שר האוצר את הקשיים הצפויים בתקציבי ה־רשויות המקומיות בשנה הבאה וכן העלה בפניו את נושאי „עיסקת ה־חבילה" הנמצאת בדיון בין הממשלה וההסתדרות והשלכותיה על עניני ה־רשויות המקומיות בארץ.

בעקבות הפגישה עומד בשבוע ה־בא להיערך דיון מיוחד בנושא זה בישיבת הנהלת המרכז לשלטון המ־קומי.

החל המו"מ על הסכם עבודה למורים ולגננות

בלשכת שר החינוך והתרבות נערכה פגישה ראשונה של מש־לחת מטעם הנהלת הסתדרות המורים עם שר החינוך והתרבות מר אהרן ידלין ונציגי הנהלת משרדו, לדיון על חידוש הסכם השכר למורים ולגננות.

נציגי הסתדרות המורים העלו שו־רה של תביעות לתקון תנאי עבו־דתם ושכרם של המורים ובינהן תביעות נמרצות לתקון מספר שעו־תים כגון: תוספת שעת מחנך שניה למחנכי כתות ב' ג' ד' ולגננות — כדין שאר המחנכים במערכת; שכר שוה בעד כל שעת הוראה בכתות ז'־ח', החל בשעת העבודה הראי־שונה, עידכון ההטבה הניתנת למו־רה־האם לילדים עד גיל 14; הגדלת ההנחה משכר לימוד לילדי מורים מורים וגננות הלומדים בבתי־הילדים ובבתי־הספר העל־יסודיים. תיקונים בתנאי הזכאים למענקי השתלמות; תיקון דירוגי השכר של המורים בזיקה לעקרון ההצמדה לדירוגי המהנדסים ובעלי המקצועות האקד־מאיים האחרים.

המו"מ התנהל ברוח טובה. שר החינוך והתרבות הודיע, כי תבדק המשמעות הכספית של התביעות הללו ובמקביל תבדק במשותף עם הסתדרות המורים הטענה שחלה נסיגה בהצמדת שכרם של המורים לשכר המהנדסים.

המשך המו"מ יערך בעוד כשבו־עיים.

בפגישה השתתפו — מטעם משרד החינוך והתרבות: מר אהרן ידלין, שר החינוך והתרבות; אליהו יש־ראלי, אריה שובל, אפרים יפהר, יהושע פרגמינסקי. מטעם האוצר: דוד דביר. משלחת מטעם הסתדרות המורים: מנחם לבנון — מ"מ המז־כיר הכללי, גילה רם, אמנון אברמ־סון, זאב ביסטריצקי, יצחק ולבר, יצחק ירון, נתן נהוראי, אברהם קרן פז, גליה פלג.

היום יחודשו מגעים עם העובדים הסוציאלים

מאת כתבנו בתל אביב

המגעים עם העובדים הסוציאלים יחודשו היום, כשהכוונה — להגיע לסיכום, ועל ידי כך למנוע את הש־ביתה הכללית עליה הכריזו העובדים הסוציאלים ושנועדה להתחיל ביום א' בשבוע הבא.

העובדים הסוציאלים טענו אתמול כי מאז הכריזו לפני שבועיים על סנקציות לא היו כל מגעים והל קי־פאון מוחלט במו"מ עימם.

נציב שרות המדינה הודיע בינתיים כי תהא נכונות להיענות לתביעות העובדים הסוציאלים להוציא את ה־דרישה להעלאת שכר לעובדי השדה מבין העובדים הסוציאלים.

קרוב לוודאי שמרכז איגוד העו־בדים הסוציאלים יכונס בתחילת ה־שבוע ואם הסיכומים שיובאו בפניו לא יתקבלו על דעת משתתפי הכנס, יוכרז, לאלתר, על השביתה הכל־לית.

„עסיס" משותק למעשה

מפעל „עסיס" ברמת־גן משו־תק למעשה, לאחר שפועלי בית־החרושת לא מצאו אתמול בבוקר את כרטיסיה־הנוכחות שלהם ב־שערי המפעל ומשום כך אינם עובדים.

התפתחות זו חלה על רקע הסכסוך שפרץ בין ההנהלה לבין השובתים בעקבות פיטורי חלק גדול מפועלי המפעל.

עד כה קיבלו 130 מתוך 200 ה־פועלים מכתבי פיטורין, והמחלוקת בין הצדדים נסובה על גובה הפי־צויים שיש לשלם למפוטרים.

חבר ועד העובדים מר פנחס רודי אמר לכתב עתי"ם בגוש דן, כי אין הוא מאמין שהמשא־ומתן המתנהל עם ההנהלה על גובה הפיצויים יוליך במהרה ליישוב הסכסוך. עם זאת נודע כי 10 מבין המפוטרים, כולם לא ותיקים, הסכימו לקבל פיצויים רגילים וכבר נקלטו במקומות־עבו־דה אחרים.

בינתיים נמשך בבוקר המשא ומתן בין הנהלת „עסיס" לבין מזכירות מועצת פועלי רמת גן גבעתיים ו־נציגי העובדים. כפי שנמסר, יש התקדמות מסוימת במשא ומתן.

וועדי העובדים במפעלי גוש דן שלחו ביום ה' מכתבי הזדהות עם מאבקם של פועלי „עסיס", והם גם מתכוננים להשתתף עמם באסיפה שתיערך במפעל.

נסגר מפעל „חולה טכסטיל"

מפעל „חולה טכסטיל" בקריית־שמונה, המעסיק 330 פועלים נסגר אתמול אחה"צ בגלל שביתת האטה של 12 עובדים במחלקת הורדה ב־המספלת בהורדת החוטים מן הגר־לים. השביתה נמשכת כבר שלושה שבועות.

מאמצי מועצת פועלי קרית־שמונה וההסתדרות, הממונה על יחסי העבו־דה בצפון הר דוד גולוב וגורמי ייצור אחרים לשכנע את העובדים לחזור לעבודה תקינה, נידחו על הסף על ידי השובתים — על כך מסרו אורי דוקטורי, מזכיר מועצת הפועלים ומיכאל יעקבי, מרכז ה־איגוד המקצועי.

מועצת פועלי קרית שמונה, מוס־דות ההסתדרות המחוז לייצור של הוועד הפועל לא הכירו בצדקת תביעות העובדים ולא אישרו את שביתת האטה. השובתים תבעו תוספת פרמיה והגדלת מספר העוב־דים בשעה שהתפוקה ירדה בצורה משמעותית.

שביתת ההאטה בשלושה השבו־עות האחרונים גרמה כבר נזקים כספיים של מאות אלפי ל"י, וזאת בתקופה ש„חולה טכסטיל" משקיעה השנה למעלה מ־50 מיליון ל"י בהר־חבה ובקידום הטכנולוגי של היצור והעבודה.

דרושה פקידה
למפעל דתי בתל־אביב

בדבר פרטים להתקשר בשעות העבודה
לטל' מס' 03־39995

קרן „יד פנינה"

להנצחת זכרה של פנינה בר־אילן (שמש) ז"ל

ביום שלישי, ד' בכסלו תשל"ז (23.11.76) בשעה 12.45 בצהריים

יתקיים בעז"ה בבית המדרש המאוחד למורות וגננות הממ"ד תלפיות, רח' מלצ'ט 29, תל־אביב

מעמד הענקת פרס

לגב' שלומית בר־גיורא בוגרת המוסד
על עבודתה
„שחזור בתי הכנסת הספרדיים בירושלים העתיקה"

בתכנית:
דברים לזכרה של פנינה בר־אילן (שמש) ז"ל — הרב ש. מאירוביץ, מנהל המוסד.
הוראת המלאכה האמנותית בחינוך הדתי — מר א. רון, סגן מנהל אגף החינוך הדתי.
בית הכנסת — מקדש מעט — הרב הח"ג צימבליסט, חבר בית הדין הרבני, ת"א
נימוקי ועדת השופטים
הענקת הפרס

בית
לבית ספר גבוה לטכנולוגיה ירושלים

דרוש
איש יחסי ציבור מנוסה

ליצוג המוסד וארגון שוחרי בית הספר בארץ ובחו"ל

מועמדים דתיים יפנו בכתב לת.ד. 16031 ירושלים ויצרפו תולדות חיים.

ישיבת אחוזת יעקב
ת.ד. 31 גן יבנה

דרושים מורים מדריכים

א) מורים מ"מ וקבועים להוראה למקצועות מכונאות חרושת עץ במקצועות שרטוט טכנולוגיה תחק מדידות ועבודה מעשית
ב) מסגר נגר.
ג) מדריכים חברתיים לפנימיה בשעות הערב.
עדיפות לבעלי רקע חינוכי

בדבר פרטים נא לפנות לישיבה טל' 055־94328, בערב לרב משה צבי גלינסקי טל' 055־24075 לשלמה גולדברג טל' 03־941864.

המועצה הדתית ראש־העין
מכרז לגידור בית העלמין בראש־העין

המועצה מזמינה בזה הצעות מקבלנים לביצוע עבודות גדור. מפרט טכני אפשר לקבל במזכירות המועצה הדתית בשעות 8—12.00 תמורת תשלום של 150 ל"י שלא יוחזרו.
על הקבלן לצרף ערבות בנקאית לפקודת המועצה הדתית בגובה 10% מערך ההצעה.
על הקבלן להגיש למועצה את הצעתו עד 5.12.76 שעה 12.00.
אין המועצה מתחייבת לקבל את ההצעה הזולה ביותר או כל הצעה שהיא.

בכבוד רב,
שלמה זכריה
יו"ר המועצה הדתית

הוצאת מלוא בע"מ
שד' בן־ציון 17, ת"א

הופיעה
מהדורה שניה
מתוקנת
מספרו של
יונה כהן

ירושלים במצור

סיפורה של ירושלים הנצורה הלוחמת בתש"ח כפי שנכתב בשעות ההרואיות.
דברי הקדמה
ראש הממשלה יצחק רבין

הפצה ראשית:
ספרי איל, שטראוס 3 — ת"א

ארומו־ר
צפוי דלתות וקירות

בבני־ברק רח' השלושה
למכירה
דירת לוקסוס
3 חדרים
בניה בעוד חדשיים
לפרטים: בערב 444999

הזמנות ב־50 מיליון של הנפקת „ברקת" בנאמנות בנק המזרחי

הזמנות בסך 50 מיליון ל"י נת־קבלו ביום הראשון של ההנפקה של קרן הנאמנות „ברקת" שהינה קרן נוספת בנאמנות בנק המזרחי.

יש לציין כי שיעור ההזמנות ש־נתקבלו בבנקים אחרים הינו גבוה ביחס להנפקות של קרנות נאמנות. הנפקה זו היתה הנפקה שניה של קבו־צת בנק המזרחי המאוחד תוך שבוע, שבמסגרתן נתקבלו הזמנות בסך כו־לל של כ־330 מיליון ל"י.

אישים ומוסדות

— זוג תאומים — נכדי עסקן ה־תנועה הוותיק מחו"ל — ר' יעקב בריגמן ורעיתו, ובניו של החבר חיים בריגמן ורעיתו, הוכנסו אתמול בבריתו של אברהם אבינו ע"ה, ב־ביהכנ"ס של התנועה בסנהדריה ה־מורחבת בירושלים, במעמד ראשי ה־תנועה בירושלים, המחלקה לחנוך ותרבות תורניים בגולה, המרכז ה־עולמי של המזרחי, חברים עולים מצרפת, ותושבי השכונה. ברכו את המשפחה לרגל השמחה: הרב צבי תבורי, ד"ר חיים חמיאל, מר ברוך דובדבני, מר צבי עשהאל, הרב פ. רויטכן ועוד. הסבא ר' יעקב בריגמן השיב למברכים.

נשיאות המועצה הציבורית
למען יהודי ברית המועצות

מודיעה כי מטעמים טכניים

הוחלט לדחות
את מושב המועצה

שנקבע ליום א' 21.11.76 במוסד ון־ליר בירושלים

על המועד החדש תבוא הודעה.

זה עתה הופיע בהוצאת מדרשית נעם
ספרו של ד"ר יצחק רפאל הלוי עציון

מתן תורה מן השמים
בעיקר ביהדות

ספר עזר ללימוד מחשבת ישראל
מחיר: 15.— ל"י.
בחו"ל כולל משלוח: 3.— דולר

כן הופיעו באותה סדרה
א') מציאות האלקים בעיקר ביהדות
ב') אחדות הבורא בעיקר ביהדות
ג') עיונים בבעיות אמונה
מאת ד"ר יצחק רפאל הלוי עציון
מחיר כל ספר: 10.— ל"י.
בחו"ל כולל משלוח: 2.— דולר.

נותרו עוד עשרות טפסים של „ניב המדרשיה" (תשל"ו/ל"ז) בימה לדברי הלכה מחשבה חנוך וספרות
מחיר הקובץ: 30.— ל"י.
בחו"ל כולל משלוח 5.— דולר

ההפצה לכל דברי הספרות שבהוצאת המדרשיה:
— „מורשת" — אבן גבירול 166, טל. 449485, תל־אביב.
— „יסוד" — בילו 4, טל. 232392, תל־אביב.
להזמנות לאור: המשרד הראשי של המדרשיה, תל־אביב, רח' ליליינבלום 25 א', טל. 52837/8.

הנהלת

היפרשוק תנובה

בראשון לציון

מודיעה לציבור

על שינוי בשעות הפתיחה של ההיפרשוק:

ימים א־ה
מ־12.00 בצהרים עד 7.00 בערב.

יום ו'
מ־09.00 לפנה"צ עד 2.00 אחה"צ.

הציבור מתבקש להקפיד על שעות אלו למען נוחיותו.

עודפי יצוא!!!

פלטות שבת נהדרות תאוה לעיניים
מעוטרות בציורים מעשה ידי אמן
מוזהב ומוכסף
בכמות מוגבלת
להשיג ישירות אצל

אמקא

מרכז מלאכה גבעתיים ת.ד. 818
טלפון: 742080 — 744094

הודעה לזוגות צעיר
אנו מבצעים הלוא
לזוגות צעירים
בעלי זכאות של
משרד השכון

זוגות צעירים חברי הפועל־המזרחי בעלי זכאות יכולים לקבל הלואה משלימה מקרן של הבנק, הסתדרות הפועל־המזרחי והמט

טפול מהיר
בנק „אדנ
למשכנתאות והלוואות ב
תל־אביב, אחד העם 168

יד יצחק בן־
ירושלים

עתה זה הופיע
קתדרה
לתולדות ארץ־ישראל ויישו
מס' 2 — חשון תשל"ז
בעריכת: יעקב שביט

תוכן הקובץ:
ישראל ברטל: „ישוב ישן" ו„ישוב חדש" — הדימוי ו; יהושע בן־אריה: השכונות היהודיות שנבנו בירושלים מחוץ לחומות בשנות השמונים של המאה הי"ט; דן גלעדי: הפקידות והמושבות הראשונות בארץ־ישראל — הערכה; יגאל דרורי: השתקפותה של העליה השניה המאבק „עברית" בעיתונות הארץ־ישראלית הכללית; יעקב פלמן: של אליעזר בן־יהודה לתחייה הלשון העברית; דיון בה [illegible] ראובן סיוון, עזר ארזן, חיים רבין; נחום גרוס: תמורות בארץ־ישראל בסוף התקופה העות'מאנית. דיון בהשתת [illegible] אליאב, יהודה דנן, חיים ברקאי, ישראל מרגלית, [illegible]

ישראל ברטל: שתי אגרות מיהודי הגליל לסיר משה [illegible] בענייני הקלאות — תר"ט (1849); שושנה הלוי: „פרדס מונטיפיורי".

וכן בקובץ מדור מידע וביבליוגראפיה. 194 עמ'.
הקובץ השלישי יופיע בשבט תשל"ז (ינואר 1977)

מחיר החוברת — 24 ל"י.

המחיר לחותם על ארבע חוברות ומשלם מראש — (כולל דמי משלוח).

בהזמנות נא לפנות אל:

הוצאת יד יצחק בן־צבי, ת"ד 7660, ירושלים.

משרד העבודה — האגף להכשרה ולהשתלמות
משרד הד — המחלקה לשירותי

קורס טבחים משגיחי
יפתח בחנוכה
במרכז להכשרה מקצועית תורנית בגנ
* מתקבלים מועמדים מכל הארץ
* התלמידים מקבלים ארוחות ולינה במ
* ניתנים מענקי קיום וכן הוצאות נסי
על המועמדים להיות בעלי השכלה תורנית ומו להיות אחראים על הכשרות. יתקבלו מועמד גיל 45.
* פרטים והרשמה: בכל לשכות הרבנות בארץ, הדתות רח' יפו 30 ירושלים התשמ' 33 תל־אביב, רח' יפו
* גליון פרטים אפשר לקבל ע"י פניה בכתב למשרד ת.ד. 1101 ירושלים. על המבקשים לקבל מהרב המקומי על התאמתם לקורס והכשרתם להיות אחראים על הכשרות, טופסי הבקשה עם אישור הרב יש להעביר למשרד הדתות

מחפשים פנסיון משפחתי

לאשה זקנה תמורת תשלום נאות.

בת"א, ר"ג, ב"ב או ירושלים.

בחדר נפרד בקומת קרקע

נא לפנות: 745305

בנק המזרחי המאוחד

קרנות נאמ
מחיר יחידה | מסוף 2

03.71	208.61
50.17	153.67
18.47	121.42

סלע
שחם
חלמיש

המנהל: חברת השקעות של בנק המזרחי המאוחד בע"מ

...ם יש להקדים ...חירות לכנסת?

מאת יונה כהן

לגות אחרות במדינה, קרוב לוודאי שבמרכז ל"ע, חמישי הקרוב, יתגבש רוב שיתמוך בהחלטת ההנהלה קואליציה הממשלתית, בעצתם של הנחפזים במפלגה של המתונים והוותיקים.

רי הוא פשוט ביור־ ל המפלגה. יחד עם היסב את הסיכר־ פרישתם תביא הק־ כנסת התשיעית. ה־ את התקופה בה

ודאי יודעים פעילי יה להם לשכנע גם ייהם בצדקת דרכם. יבות, לכאורה, את ייצה, היו לפני ש־ ויים יותר, ואף רצי־ יים יותר, אילו ה־ ל ההברה שבמילוי תבעו ביטול עצ־ ה החולים, בוודאי

ובין עיניכם...

יניים במיבנה ה־ ה" תביעה שוודאי הבחירות. דווקא לה בחיוך רחב עי־ יש שינוי בולט ו יותר מאשר הק־ כל ארבעה חכיים חבר אחד במפשי־ נהגת כאדם שאינו ...

ר עם אחרים, הנ־ בה בשירותים חיו־ זו בעיניהם תבו־ ילם לא היתנו את ליציה בקבלתה.

ץ, אף הן ידועות אף פעם לא הצנו אולטימטיביות כדי את שותפותם ב לתביעות אנטי־ בדיני נישואין וגי־ רכם, צליו תהומים והגיד.

יחסית, היא פינו־ ייבים יהודים מ־ בם מחדש של ער־ עם, בניגוד לעמ

אשי ל"ע, לממרי־ משלה, לשכנע את הם שתביעות אלה בתה של המדינה. ם הנחה זאת, ולו ה כאילו אמרו לבו כה, במשך שות־ ממשלה, לא דאגנו רווחתה של המפ־ למנו מהסירוב ל־ נו. רק עתה, היינו רות, רוצים אנחנו ובתה של המדינה יעת הידועות של־ משיבי, אראו. אם רצינית — ישפטו ה שאין „העולמ־ הרחב מבחין בב־ ל ל"ע, ליצור ל־ ולנסות לשפר ב־ ידות את הדמימה, שנים כה רבות. של אותה מפלגה ה מכאן ועד הב־ להביח ששוא יש־ את נפשם בתקוה בלשונם — „קפי־ ות ומתפרקת", ב־ ודכת מועד הבחי־ אי 1977. נכון ש־ יצטכם, אם אמ־ ת נציגי ל"ע, ל־ קולות, עם שלושה אבו רביע, זועבי קושי תוכל הממש־ זה בתמיכה משול־ קסנות שבאופוזי־

יה, פעם מצד זה ופעם מצד זה, בהתאם לנושא ההצבעה.

ראשי המפד"ל דוחו את הדיבורים של חוגים שונים ומתנגדים באילו פרישת ל"ע תגביר את „כוח המי־קוח" של המפד"ל. אין בכוונתה של המפד"ל לנצל מצב זה לשינוי הס־כמים או קווי פעולה קבועים ומוס־כמים.

לטובת המדינה — בחירות במועדן

הבעייה הניצבת עתה היא, האם טובת המדינה מחייב הקדמת הב־חירות לכנסת, כפי שמר בגין הז־דרז והציע, והצעתו תידון בכנסת בעוד כשבועיים, לכשישוב בעל ה־הצעה מחו"ל. הנושא מעסיק כמה מהסיעות והמפלגות שלא בהקשר עם פרישה (או אי פרישה) של ל"ע מהממשלה.

אם נתעלם בשיקולים סיעתיים מפנ־ימיים של כמה מהסיעות בכנסת, ד־ביחוד של הסיעות הקטנות, הרי נראה כי טובת המדינה מחייבת ע־ריכת הבחירות במועדן. הקדמת ה־בחירות תפריש כחולשת המדינה, בתקופה בה היא חייבת לעמוד אי־תנה נוכח נסיונות הערבים להומין להצים אמריקאניים עלינו.

שיקול אחר הוא המצב החברתי־כלכלי, המחייב הסדר לשנה־שנת־יים. גיבושו של הסדר כזה אסור ש־ייעשה בסערת הכנות לבחירות, אלא במירווח זמן של חדשים מספר, ל־פחות, בין ההסדר הכלכלי לבין ה־בחירות. נכון, דבר זה קשה הוא גם כשהבחירות הן בנובמבר ולא במאי, כי השנה הזאת נחשבת, ל־מרבה הצער, „שנת מתח" כדי לר־כוש את לבו של הבוחר. אולם יות־כן ואפשר יהיה לסיים הסדר סביר, יעיל ומעשי לפני תקופת „היד ה־פתוחה", תקופת הבחירות ממש.

דרושה היערכות בנושא המדיני

חשוב גם שלא לקדם את פני ה־נשיא החדש וצוות עוזריו במערכת בחירות פנימית, אלא תהיה שהות של חדשים מספר להידברות הדדית.

רבים הסיכויים שהמימשל החדש בארה"ב יתן למדינתנו ולראשיה שהות לעבור את מערכת הבחירות לכנסת התשיעית. שהות זו דרושה לנו. לאחר מכן, כשתהיה ממשלה בדוקה יציבה — ול־פי הכבית שקואליציה יגובשו ב־מרים קואליציוני הבא, אפשר יהיה להיכנס למרים להסדר.

גם מבחינת המצב הפנימי ראוי שתהיה לכל המפלגות שהות להת־ארגנות ולהכנת מצע ברור ככל ה־אפשר בנושאים המדיניים־בטחוניים, בנושאים הכלכליים וכן בנושאים הברתיים־יחוניים. חשוב שהבוחר יקרא וידע את עמדתן של המפל־גות בנושאים אלה, לבל יהיה מיק־חם „מיקח טעות".

כמה שרים בממשלה יעילה?

בין הבעיות שמן הראוי ליתן ע־ליהן את הדעת היא שאלת המספר הרצוי של השרים בממשלה יעילה. נראה שהכל מסכימים שהמספר ה־נוכחי, עשרים ושנים שרים, הוא מסורבל מדי. ח"כ מרדכי בן־פורת מהמערך מציע להגביל בחוק את מספר השרים לשלושה־עשר. שרים, ואלה שהיו שרים, הביעו באוזני את הדעה שהמספר המכסימאלי לממ־שלה יעילה הוא חמישה־עשר שרים.

כאן ראוי להזכיר כי בשבע מתוך 13 הממשלות שהיו לנו עד 1966 לא היו יותר משישה־עשר שרים, ואין לומר שהיו פחות יעילים מהיום. היו גם ממשלות בנות 13 שרים, וגם שתי ממשלות בנות י"ב שרים בל־בד, ופעלו בסדר גמור.

מי יקבע רשימת מועמדים?

יש להביא בחשבון גם מצב פני־מי של כל אחת מהמפלגות העיק־ריות במדינה. רובן ככולן שרויות בהליכים ראשונים של התארגנות במחוזות ובסניפים. לא מסתמנת א־פילו עדיין תשובה לשאלה: מי ו־כיצד יורכבו רשימות המועמדים ל־כנסת התשיעית, ללא חשש של מ־חלוקת פנימית ופילוגים נוספים. ה־נטייה של הציבור היא שחברי ה־מרכז, עם היותו גוף גדול בכמותו, הם שיבחרו ישירות את המועמדים. חברי מוסדות המפלגות מעדיפים שהמרכז יעביר בטובו ובהסכמתו את הסמכות להנהלה, שהוא גוף מצומצם יותר. בהנהלות יושבים ה־חכ"ים ובעלי התפקידים עצמם ול־הם כושר השפעה מכרעת על „מ־עשי המרכבה"...

בינתיים „התכשרנו" על פרישתו של א. שרון מהליכוד והגמתו להי־כנס לזירת הבחירות ברשימה עצ־מאית. אין ספק שבצעד זה, בנו־סף לדרישתם של תמיר־טוף מהלי־כוד, יש משום ארגעה מסויימת ל־מערך. שוב אין הוא חושש, באם לא יהיו צעדים מפתיעים אחרים מ־מוצאת החדשים הקרובים, מפני התייצבות גוש מלוכד נגדו.

ריב פרס — רבין

ובמערך פנימה אין נחת. מפ"ם פורעה מאיימת בפרישה מהמסגרת הפרלמנטרית. דאגה עמוקה יותר ב־לב ראשי „העבודה" נוכח ההתאר־גנויות במחוזות ובסניפים, וההתמו־דדות לראשות הממשלה. הדי התמו־דדות פנימית זו הגיעו, כמובן ל־דפי העתונים העולמיים. הנה, למשל, מה שהעתון הנודע „טיימס" כתב על כך לפני ימים מספר:

„פרס אינו אומר בגלוי שבדעתו להתמודד על תפקיד ראשות הממ־שלה. אחת הסיבות היא שהרמ"ט, ר־בין, הכריז ש„חבר ממשלה, ברגע שיתמך מועמד לראשות הממשלה, יצטרך להתפטר". פרס מגייס את שורות תומכיו, לקראת כינוס מרכז המפלגה באביב. אך — אשר ה־רבין ימצא עצמו במיגננה. יאשי־מוהו לא רק באינפלציה של 36 אחוז ובפרשת ידלין המסתעפת, אלא גם בחוסר שותפום של פעילי ה־מפלגה בממשלה. בכתוב של דבר קיימת אפשרות כי לא רבין ולא פרס יצאו מנצחים ממערכה זו. ריב אחים זה עלול לפלג לחלוטין את מפלגת העבודה, עד כדי איבוד תמיכת הציבור בקלפיות וכן את הגיבוי מצד כמה משותפיה לקוא־ליציה. התאפשר עליונו של גוש שאינו פועלי לשלוט בישראל, ב־פעם הראשונה בעשרים ושמונה שנותיה".

מפני הטעמים הנ"ל, עליהם יש להוסיף את העובדה שבחירות במו־עדן קשורות גם לבחירות לרשו־יות המקומיות, צירוף החוסך מרץ, זמן וכסף, יש לקיים את הבחירות במיטה, ואין להחיש ולהקדימן.

הסיכום פשוט מאוד, „במעלה ה־הר אין מחליפים את הסוסים".

על כף המאזניים

תקציב של חוסר אונים

מאת יצחק דויטש

הצעת תקציב המדינה אשר הגיש שר האוצר לממשלה בראשית השבוע עדיין איננה „סוף פסוק". הדיון עודנו בראשיתו. בישיבה הקרובה של הממשלה יתייחסו אליו מרבית השרים, שכן רק שלושה מהם עשו זאת בסיבוב הראשון. טרם ברור מה יהיה המוצר הסופי של התקציב וממילא גם דמות המשק בשנה הקרובה.

„החוברת הכחולה" שהגיש מר י. רבינוביץ על שולחן הממשלה היא למעשה שתי הצעות. אחת — סיכום הוצאות לפי תכנית האוצר. כאן מדובר בהוצאה של 127 מיליארד ל"י. ההצעה האחרת היא לפי דרי־שות המשרדים בסכום של 129 מי־ליארד ל"י. ההפרש הוא אמנם „רק" ב־2 מיליארד ל"י, שהם פחות משני אחוזים של התקציב. אולם בהקציב בסדר גודל שכזה, כאשר כל תוספת הוצאה צריכה לבוא מהדפסת כסף, יש לסכום זה השפעה גדולה מבחי־נת האינפלציה ומבחינת מאזן ה־תשלומים. הממשלה תצטרך לקבוע את גובה הסכום בהתחשב בהשפ־עות היסודיות שיש לו לגבי הת־פתחות המשק בשנה הקרובה.

שאלה פתוחה אחרת היא אם תו־שג הסכמה על עיסקת החבילה. מהות ההכרעה שתיפול תשפיע באופן ני־כר על המשק בשנה הבאה.

עצירה ביעדים לאומיים

ישנו יעד לאומי מרכזי אשר ה־תקציב צריך לסייע להתקדם אליו — צמצום הגרעון במאזן התשלו־מים. גרעון זה עמד בשנה שעברה על 4 מיליארד דולר. בשנה זו הו־שג שיפור בהתחוי מיליארד דולר. כבר הובהר היטב שהשיפור איננו תוצר של מדיניות כלכלית, אלא בחלקו הגדול פרי אירועים בינלאו־מיים, כאשר שיפורים במשק העולמי תרמו להגדלת היצוא הישראלי ו־הוזלת היבוא. כך גם השפיעה האטת הצמיחה בארץ וירידה בלת אומי חד־פעמי בכמויות היבוא, ב־של אלה, שהיו בעיקרם בעלי אופי חד־פעמי, אין התקציב מבשר שי־פור נוסף במאזן התשלומים. הוא מבטיח עצירה במקום. לא היה שי־פור מיבני במשק שהוא בסיס ליגוע להקטנת הגרעון בעתיד. פירוש ה־דבר כי נמשיך לחיות עם גרעון ע־צום של 3.5 מיליארד דולר — וב־שנה הקרובה לא ייעשה כדי להק־טין את ממדיו.

לא זו בלבד. נגיד בנק ישראל ארנון גפני אף הזהיר שאם יתקבל תקציב של 129 מיליארד ל"י ההז־רמה של 7 מיליארד ל"י — תתחדש ההרעה במאזן התשלומים. הגרעון יגיע ל־3.7 מיליארד דולר במקום 3.5 מיליארד דולר החזויים בתקציב. נסיגה במקום שיפור.

שיעור האינפלציה הצפוי

התחזית הרשמית של האוצר היא שבשנה הבאה יעלו המחירים בשי־עור של 30 אחוזים. כדי לחוש במה דברים אמורים: אנחנו מצויים בשנה של אינפלציה דוהרת המגיעה ל־37 אחוזים. האוצר אמנם העריך שהיא תגיע ל־26% בלבד. לאחר מכן הוקן האומדן. רק לאחרונה התבסס ב־תחזית של 35%. אך ההאצה של השבועות האחרונים מראה כי בשנת 1976 תסתכם האינפלציה בכ־37%. האומדן של האוצר לשנה הבאה אף הוא „תוקן" לאחר שבאומדנים קוד־מים דובר על 30%.

אף כאן נראה שבנק ישראל מ־עריך כי האינפלציה עלולה להיות גדולה יותר. אם הגרעון יגיע ל־שבעה מיליארד ל"י — אזי תעבור האינפלציה את ה־40%.

שיעורי מסים

אומדן ההכנסות ממסים ותשלומי חובה בשנת 1977 הוא 71.6 מילי־ארד ל"י, לעומת 47.8 מיליארד ל"י השנה. באופן רשמי מוצהר כי לא תהיה העלאה במסים. אבל ניתוח הנתונים יש בו כדי לעורר ספיקות בכמה סעיפים. במס הכנסה ומלוות חובה תגיע ההכנסה ל־31.7 מילי־ארד ל"י לעומת 21.7 מיליארד ל"י השנה. השגת תוספת של כ־50% היא יעד לא קל. הוא מוסבר בהש־פעת האינפלציה ובהעמקת השומה והגבייה. אם יהיו אפיקורסים שית־שבו כי יהיה שינוי בשיעורים כדי להזהירם שלא יפריזו. תוספת מס הכנסה יכולה להיות אך ורק בשו־ליים אצל בעלי הכנסות גבוהות ב־יותר. במסגרת הסכם בין הממשלה וההסתדרות שבו יבקשו להפגין כי מטילים של על בעלי הכנסות גבו־הות. אך פרט לזה אין לצפות לה־עלאת שיעורי מס הכנסה בשנת ב־חירות. אף לגבי סעיף זה יש ספק. ידוע שמינהל הכנסות המדינה הוא מתנגד נמרץ להעלאת מס הכנסה שיפגע בביצוע הרפורמה ויביא ל־בריחת הכנסות מהדיווחים לאוצר.

לעומת זה נראה כי במס ערך מוסף יש אמנם כוונה להעלות את השיעורים. התחזית היא הכנסה של 19 מיליארד ל"י במקום 9.5 מילי־ארד ל"י השנה. הכפלה זו של ה־הכנסה לא ניתן יהיה להשיג בלי העלאת שיעורים. הכן ידוע שה־אוצר מתכנן העלאה בשיעורי מס ערך מוסף בראשית השנה.

תשלומים מוגדלים בעד שירותים

התמונה המצטיירת מהצעת התק־ציב היא שבעד שירותים שונים נשלם השנה יותר. מסי ארנונה ל־עיריות יעלו ב־50%. בעד השירו־תים בקופת חולים נשלם סכומים גבוהים יותר — העלאת דמי חבר צפויה בראשית השנה. חלק מהת־קנת הטלפונים יתבצע על חשבון תשלום מקדמות של הציבור. כמו כן יועלו תעריפי טלפון. במסגרת האגרות הממשלתיות נשלם שיעו־רים גבוהים יותר — לפי פירוט ש־עוד ייקבע.

אגרות החוב הצמודות

בעיית אגרות החוב הצמודות מ־עסיקה את החלק הגדול של ה־ציבור. בידיו אגרות חוב בשווי של 150 מיליארד ל"י. אין זה סוד: ה־בעייה מעסיקה „גם" את הממשלה. היא חייבת סכום זה. בהצעת ה־תקציב יש „הצהרת כוונות" של ה־ממשלה בנושא, וכך נאמר: „הצעת תקציב זו מבוססת על החלטת ה־ממשלה לעמוד בכל התחייבויותיה הקשורות בתנאי החזר ההלוואות שנייסה". התחזית היא תשלום ל־מעלה מ־21 מיליארד ל"י חובות פ־נים. שיעור זה של החזרים הוא אחד ממקורות הקשיחות הרבה של ה־תקציב. אולם הצהרת כוונות זו או־מרת שהממשלה לא תפגע באגרות שהונפקו — והפעם נאמרים הדברים בהצעת חוק התקציב. בודאי ישארו אפיקורסים בכל הנוגע לעתיד. אבל „באשר הוא שם" אין להניח שהממ־שלה תוכל להתכחש לדבריה — קל וחומר בשנת בחירות. באותו זמן אין האוצר נוקט בהתחייבות כלשהי לגבי אגרות חוב חדשות. אדרבה, הוא מזכיר מדי פעם את ההחלטה העקרונית לצמצם את שיעורי ההצ־מדה על אגרות חדשות ל־70% בל־בד. מסתמן שהאוצר אמנם יעשה מהלך זה במסגרת קביעת התקציב הנמצא על שולחן הדיונים.

סימני אבטלה

בלי שנחוש בשינוי פתאומי בבת אחת נראה שאנחנו מתחילים לגלוש למיתון כלשהו. התקציב מדבר על כך שתוספת כח האדם של 22 אלף איש תתבטא כולה בתוספת של בל־תי מועסקים. שיעור המובטלים יגיע לכ־5.5 אחוזים. אולם בכך לא די. אף יש חשש שאותם מובטלים ס־מויים שהוחזקו במפעלים ייפלטו כ־אשר המשק ייכנס לשפל. אבל ב־היקף הנוכחי של בלתי מועסקים נראה שתהיה זו אבטלה מבוקרת ובידי האוצר המשרדים האחרים הכביות למקרה שתחול הרעה במצב התעסוקה.

שיגרה וחוסר אונים

בסך הכל נראה שלפנינו תקציב של שיגרה וחוסר אונים. הסכומים העיקריים של ההוצאות קבועים מ־ראש באופן קשה: בתשלום חובות, החוקים בתחומי הרווחה והוצאות הבטחון. גם בצד ההכנסה ישנה קשיחות. אין רעיונות חדשים. אין פריצת דרך.

הצמיחה במשק פסקה — ואין ב־תקציב כל נסיון לחדשה. לכן ניתן לומר כי התקציב כולו מבטא חוסר אונים; נסיגה במקום התקדמות. אולי עוד ייעשה נסיונות בממשלה להביא לתיקון פני הדברים בטרם היא תגיש הצעה זו לאישור הכנסת.

„תפשו את הגנב..."

מאת משה אישון

השבוע נתבשרנו, מעל דפי העתונות, שמשטרת ישראל רשמה לעצמה אחד „ההישגים הגדולים" בגילויה „המז־היר והמהיר" שפלוני בן פלוני, ראש לשכתו של פלמוני, הדליף את „מסמך רוזן". במדינה שמדלפים שורצים בכל פינה ויש אומרים אפילו ליד שולחן הממשלה, חשיפתם חיונית כאוויר ל־נשימה. אולם לא עברו שעות ספורות מרגע פרסום ההדלפה על תפיסת „ה־מדליף" ועד לנסיגתה הטאקטית של המשטרה. דוברה פירסם הודעה שה־חקירה טרם נסתיימה וממילא גם ה־ידיעה על תפיסת המדליף בטלה ו־מבוטלת כעפרא דארעא.

בלי להיכנס לבירור הסוגיה, מי הדליף מה ומיהו ה„רוזן" שידו מגעת לכספת בה ש־מור „מסמך רוזן", בדין לבחון את הפרשה על ההיבטים הציבוריים, החברתיים, המדי־ניים והבטחוניים שבה, כדי לרדת לחקר רזי ההדלפות הפוגעות בשמה הטוב של המדינה ובאלה העומדים בראשה.

ראשית כל, העובדה שכל ה„מי ומי" בצמ־רת בשלב זה, פרט לשרי הממשלה, נקשרו אל מכונת האמת, כדי לאמת אם אמת דברו, מטילה צל כבד על המדינה.

מדינה שמנכ"לים, סמנכ"לים, ראשי אגפים, שגרירים לשעבר, ראשי לשכות ודוברים נק־שרים אל מכונת האמת — אל אותה מכונה שבאמצעותה חוקרים גנבים, מועלים, רוצ־חים ושודדים, כדי לאמת את גירסתם, אינה מצטיינת באמינותה. זה גם לא לכבודה.

העובדה שכך נוהגים במדינה, די בה כדי שתזעק ארץ אהובה על המצב בהנהגה.

לא הסר הרבה שגם שרים ייקראו להיחקר במכונת האמת, אלמלא ברגע האחרון חזר בו ראש הממשלה מהחלטתו האבירית, להיות ראש וראשון שמתיישב מרצון על כס מכונת האמת, כדי להוכיח קבל עם ועולם, שלא הוא הדליף סודות, הפוגעים בבטחון המדינה. אילו נהג כן ראש הממשלה, לא קל היה לשאר ה־שרים לחמוק מאימת המכונה ושוב היו נות־רים שניים־שלושה שמתוך גישה עקרונית ה־יו מסרבים להיחקר ואז היה נסגר המעגל סביבם בלבד, כדי לחשוף מתוכו את המדליף, כמעט כפי שזה קרה אצל הפקידות ה־בכירה.

יש לנו איפוא מול שראש הממשלה ויתר על תכנית החקירה וזו הצטמצמה סביב ה־פקידות הבכירה, המרכזת בידיה את סודות החיים של המדינה.

ייתכן שבנסיבות הקיימות, אין מנוס מח־קירה, אולם יחד עם זאת אוי למדינה שדיברת כבודם של פקידיה הבכירים, לא די בה כדי להאמין להם שאין חלקם בין המדליפים.

כיצד יתייחס אליהם האזרח הפשוט, כיצד יתן אימון בפקידים בכירים, כאשר מעסיקי־הם — השרים, מצווים עליהם להיחקר במכו־נת האמת — מכונה שנוצרה ביסודה, כאמור, בשביל אלה שדיברת כבוד שלהם אינה תו־פסת בחקירה, בלא שיתקשרו ברצועות הבו־חנות כליות ולב, של החשודים בביצוע עבי־רה.

אוי לאותה בושה.

*

שר שאינו נותן אימון בפקידיו, ב־דין שיפטר אותם, בטרם ישלחם להיחקר ב־מכונת האמת. מי שאינו עושה כן, ספק אם הוא ממלא כראוי את תפקידו. פקיד שאין בו אימון, גם אם יוצא מטוהר ומזוכך מתחת למ־כונת האמת, אמינותו נפגמה.

בכלל, מכונת אמת עם כל המכלולים ש־בה אינה מוכרת עד היום כחומר ראיות ב־משפטים. סופו של דבר, לא הכל תלוי ב־מכונה. יש והאדם, אם בעל אופי חזק הוא, דופק לבו לא יסגירנו, גם אם חטא. ואם רך לבב הוא, אפילו לא חטא — עצם ההתקשרות אל המכונה עלולה להגביר את פעימות לבו, וכפסע בינו לבין הודאה בעבירה שלא עשה...

כך שכל המשחק שנמו חקירת הפקידות הבכירה במכונת האמת, אינו יעיל להחשיפת כל האמת. לרוב כל האמת אינה מתגלה; מה שבטוח הוא שהאמינות של הפקידות הבכי־רה התערערה.

*

מי הדליף את „מסמך רוזן" לא נדע גם אח־רי שהמשטרה תסיים את חקירתה. אולם לא קשה לנחש מי הדליף את הידיעה שהנה „נת־פס המדליף". זאת ניתן להבחין בקלות, הן בצורת הפירסום והן על פי החוטים המקש־רים בין המדליפים וקולטי ההדלפות. ואין הדברים נאמרים כדי להגן על אותו פקיד ב־כיר, או ראש לשכה שתלו בו מה שאין בו. רשמנו את הדברים, אחרי ההכחשה של ה־משטרה, באשר הפרשה כולה מזכירה את ה־אמרה הידועה: „תפסו את הגנב". גם כאן מתקבל הרושם שהמדליפים וקולטי ההדל־פות יצאו הפעם אל ראש חוצות וקראו ב־קול: „תפסו את המדליף", כדי לחפות על המדליפים האמיתיים ולסייע בידיהם לטשטש את העקבות ולחמוק מאחריות.

*

אחרית דבר: המדליפים ממשיכים להדליף גם אחרי שמכונת האמת נכנסה לפעולה. מ־מכונת האמת לא נזדעזעו. ההדלפות מכוונות על ידי אישים פוליטיים. לפיכך אם יש ל־חפש את המדליפים, הרי יש לעשות זאת ב־קרב הצמרת המדינית ולאו דווקא בצמרת ה־פקידותית.

עם זאת איננו מציעים חלילה ששרים ייב־דקו במכונת אמת. אנו מציעים לאחמי"ם ה־נכבדים לפתוח את ספר משלי ולקרוא את שרשם בו החכם באדם: „מוות וחיים ביד לשון".

ככל שהצמרת הפוליטית תמעט בדברים, יפחתו המדליפים, ממילא נהיה גם פטורים מלעסוק בכל מיני תעלולים, כדי לחשוף את מגלי הסודות המדיניים והבטחוניים.

„מתקפת שלום" ערבית לחץ על ממשל קארטר

מאת יעקב אדלשטיין

ניתן לראות כבר את ראשיתו של מסע הלחצים הערבי, שהתחיל לאחר הבחירות בארה"ב. מסע לחצים זה מתחיל בדמות מתקפת שלום ערבית שבראשה עומד נשיא מצרים אנואר סאדאת, המתמרן המוצלח, המפריח סיסמאות שלום מבלי לפרש את מהותו של שלום זה. וכאשר פירט במקצת, התברר שהשלום שסאדאת מתכוון אליו, הוא בעצם מעין הסכם לסיום הלוחמה, שתמורתו דורש נשיא מצרים את כל השטחים והקמת מדינה פלשתינאית ואילו את השלום עצמו הוא מניח לשלב מאוחר יותר, שניתן לכנותו הוויכוח על עצם קיומה של מדינה יהודית שהוא השלב השני, במסגרת הלוחמה הערבית שראשיתה השגת נסיגה ישראלית מהשטחים ותכליתה הסופית נסיגה מן המדינה עצמה.

מובן הדבר שתמורת סיום לוחמה לא משלמים מה שצריך לשלם תמו־רת שלום. סיום לוחמה במובנים של המזרח התיכון, הוא הסדר ביניים נוסף, ולא נורמליזציה של היחסים. אמנם יש מקרים של סיום לוחמה שהוא למעשה שלום, והדוגמה לכך הוא סיום הלוחמה שבין ברית המו־עצות לבין יפאן, שאף פעם לא נחתם הסכם שלום בין שתי המדינות. אך במקרה זה שני הצדדים אינם מ־עוניינים בהסכם שלום: ברית ה־מועצות משום שכבשה מידי יפאן את האיים הקריליים, ואינה רוצה להחזירם; ואילו יפאן אינה רוצה לחתום על הסכם שלום בלי לקבל מחדש את האיים הללו. כך שסיום הלוחמה הוא למעשה שלום אבל בתנאי ששני הצדדים מסכימים ל־כך. לא כן, כאשר אנו באים לידי מו"מ עם הערבים, שאינם רוצים להשלים עם קיומה של מדינה יהו־דית, ואצלם סיום הלוחמה, פירושו, הסדר ביניים לכמה שנים נוספות, עד אשר הערבים יכינו את עצמם מחדש למלחמה והפעם כשצבאות הערבים יעמדו על קווים מול לב לבה של המדינה.

כך עדים אנו למסע שלום חדש של סאדאת, שהוא הקדמה למסע לחצים, שמטרתו להשיג באמצעים מדיניים מה שלא ניתן להשיג בדרכי מלחמה.

כוונותיו של סאדאת

יש להניח שסאדאת יודע כי הת־קדמות בשלבים נגמרה ועתה יתחיל המו"מ על הסדר כולל. צעד זה מקובל על הממשל האמריקאי היוצא ועל הממשל הנכנס כאחד. אלא שיש להניח שהממשל החדש ירצה להתבסס גם על מו"מ לסיום מצב הלוחמה בטענה שיותר מזה אי אפשר להשיג אצל הערבים. מכאן שאנו צפויים ללחצים גם מידי ה־ממשל החדש של קרטר להיכנס למו"מ על סיום מצב הלוחמה ולשלם במיטב הסחורה בעד הסכם זה. ב־מקרה כזה יש חשש להתפתחויות שלא יהיו בשליטת ישראל. שכן הערבים מתכוונים למסע לחצים לא בכלים אלא במעשים. ואז יקדים ממשל קרטר את לוח הזמנים שלו, ובמקום להתחיל לטפל בעניני ה־מזרח התיכון בשלב השני או השלישי, יקדים את הטיפול כבר בשלב ה־ראשון לשלטונו.

מעניין שמדינות ערב לא השיבו עד כה לפניות מצד ארה"ב בדבר סיום מצב הלוחמה, פניות שהופנו לערבים על ידי קיסינג'ר עוד לפני חצי שנה. סוריה לא השיבה כלל להצעה ואילו מצרים טוענת שהענין תלוי בתשובתה של סוריה שכן היא לבדה אינה יכולה עוד לעשות הסכ־מים. ירדן היא המחוה גלדבת להכנס למו"מ על נושא כזה. כך שסיסמאו־תיו של סאדאת על מו"מ לסיום מצב הלוחמה אין להן כיסוי במציאות ואינו מתכוון לכך ברצינות.

העולם הערבי נערך לקראת 1977 שהוא צריך להיות שנת לחצים מדי־ניים. זו היתה מטרתה של הפסגה בריאד ובקאהיר שבהן יושבו המרי־בות הפנימיות. מצרים מחדשת את מגעיה עם ברית המועצות כדי להג־דיל את יכולת המיקוח שלה עם ארה"ב. לשם כך מכבים את השריפה בלבנון, כל זה היה צפוי עם סיום מערכת הבחירות בארה"ב. ככל ש־מתקרבת עת האפס של ההתמודדות עם ישראל, מתחילה אצל הערבים סגירת השורות. בוועידות הפסגה נוצר מחדש המערך של קהיר־דמשק־ריאד. זהו מערך שיש בו סיכויים לערבים. הוא פותר בעיות כספיות ומעניק עומק אסטרטגי ו־איחוד לאומי לפחות כלפי חוץ. מערך כזה מאפשר להם להתייצב כאוהדים לדו שיח עם ארה"ב, ל־הכתיב תנאים בלתי קבילים או לחזור לאופציה הצבאית. יש להניח כי ב־ריאד דברו גם על ההסדר בלבנון ואת עיקר הדברים הקדישו לסכסוך עם ישראל. מכאן הסכמתה של מצ־רים להשתלטות הסורית בלבנון בשם הכוח הבינערבי.

שתי אופציות

לדעת מומחים, קיבלה ועידת ריאד שתי אופציות: אופציה מדינית ו־אופציה מלחמתית. בינתיים אין איו־מי מלחמה בכללים בארסנל הערבי. העולם הערבי עדיין אינו ערוך לצאת למלחמה ולכן יתחילו תחילה בלחץ פוליטי על ארה"ב משום שזו דרך קלה יותר. השלב השני יהיה האופ־ציה המלחמתית, אם הדרך המדינית לא תישא פרי.

על רקע זה יש להבין את מתקפת השלום של סאדאת כאשר יתר מדי־נות ערב שותקות מול המרון זה אף שאינן מקבלות כלל את המונחים שלום וסיום מצב הלוחמה.

אין בכוונתו שארה"ב תפסיק את אספקת הנשק לארצות ערב. ענין זה היה הוא חלק מן המערכה המדי־נית בעקבות ועידת ריאד, להפיץ ידיעות על רכישות־נשק צבא מצד סעודיה שתיהפך למחסן הנשק ה־מודרני של ארצות ערב. האמריקא־נים מעוניינים למכור נשק לערבים. קניות הנשק של מדינות המפרץ ה־פרסי בשנה זו באה ארה"ב בזוילות את מהיר הייצור לצבא האמריקני בשלושים אחוז ואת התשלום מקבלים במזומנים. לכן אף שישראל תמשיך את המאבק בארה"ב נגד משלוחי נשק אלה, אין להניח שתצליח ב־מערכה זו.

לקראת החלת ממשלו של קרטר צופים לא למדיניות חדשה אלא ל־ניואנסים חדשים במדיניות של פורד —קיסינג'ר. סבורים שקרטר יוכל ל־עמוד ביותר תוקף מול לחצים של חברות הנפט האמריקאניות שמשבת הדבר הוא שחברות אלה קשורות לממשל הרפובליקני. ההרגשה היא שבנושאים אלה יעמוד קרטר ביותר תוקף מאשר ממשל פורד ויהיה נאמן להכרזותיו נגד חרם ערבי והטלת חרם נגדי. אך הערבים יש להם דר־כים נוספות ללחוץ, מלבד דרכי ה־חרם הישיר. הם יכולים להעלות את מחירי הנפט ולגרום לאינפלציה. הם יכולים לצמצם את התפוקה ולג־רום לעליית מחירים. ונגד הכסיכים אלה לא יעמוד ממשל קרטר ולא יטיל חרם נגדי.

השפעתו של הקול היהודי

ההנחה היא שהמפלגה הדמוקרטית משוכנעת כיום שהקול היהודי מילא תפקיד בבחירות לנשיאות. במדינות הגדולות, הקובעות, ניו יורק, קלי־פורניה, פנסילווניה, הצביעו היהו־דים בעד המועמד הדמוקרטי. בבחי־רות לנשיאות ב־1972 כאשר יוברט המפרי היה המועמד, הוא קיבל 80 אחוז מקולות היהודים. לפי ההערכות קיבל קרטר בניו יורק 84 אחוז מקו־לות היהודים וזה על סמך הערכה של המפלגה הדמוקרטית עצמה. אין זה אומר, כמובן, שקרטר יראה את עצמו חייב לבוחריו. בסוגות ראי־שונות שמענו כבר, כאשר קרטר הצהיר שהמצע של המפלגה הד־מוקרטית בדבר העברת השגרירות האמריקאנית לירושלים, אינו מ־חייב אותו. גם ההצבעה במועצת הביטחון בעניני ישראל בעצתה על דעת נציגו של קרטר בספטמ־דפרסמנים. כך שאנו מקבלים כבר איתות ראשון ממה שממשל זה מתכוון לעשות ולאן פניו מועדות. בעניין זה צודק סאדאת באשר אי־כר שאינו מחשב בהצהרות הבחי־רות של קרטר בשום שאין לייחס חשיבות להצהרות אלה שנאמרו ערב בחירות.

אין להניח שקרטר ישלח שליח מיוחד למזרח התיכון כפי שניקסון שלח את השגריר סקרנטון. הצעתו של הסנאטור ריביקוף למנות את קי־סינג'ר כשגריר לעניני המזרח ה־תיכון, אף היא לא תתקבל, משום שזה יראה בעיני דעת הקהל כאילו שממשל קרטר ממשיך להחזיק ל־שירותי ממשל פורד. גם קיסינג'ר עצמו לא יקבל את התפקיד. על רקע זה אנו צפויים למתקפת שלום ערבית כחלק מלחצים מדיניים על ארה"ב לקראת שנת 1977, לתקופה שתעמיד את ישראל במבחן מדיני מוקדם יו־תר ממה שסברו תחילה.

„פרס נובל" ו...היהודים

ובון ניו־יורק

מאת ד"ר הלל אידמן,
סופר „הצופה" בארה"ב

...ורתם של שבעת חתני פרסי נו־ בחינות יהודיות: אחת, כמובן, ספר היהודים בין הזוכים — מבין שבעה. ואחת העובדה רסי נובל נפלו השנה בחלקה ה"ב. נתעכב בראשונה על הנקד ניה, זו „האמריקאנית", שמשמ־ רובה מכמה בחינות וגם יהיו לכות בעתיד.

ה ממושכת מדי היתה אירופה, ביחוד מערבי, מוכרת כמקור התרבות והמדע. בחשבה אירופה המערבית גם כשיא הומאניות. „אירופאי" היה שם לאומי יעים, להשכלה ולהתנהגות אבירית. אים המערביים הביטו מלמעלה למטה, קה כעל ארץ ללא תרבות. ועל אמריקא־ רים, חסרי נימוסים והשכלה. אי אפשר זעלם מההתקדמות הטכנולוגית של ארץ גם אם החזו בהישגיה של אמריקה ב־ חומריים — חשו עליונות בתחומי הרוח. נתגלה הפס שהכותר „נושא דגל התר־ קולטור־טרייגר") הגרמנים, יימיש, באכי־ ואין לה את ורע בהסטוריה, אפילו בין יקוסיסיים ביותר ואף בתקופות חשוכות

ביצע הרג רב ביהודי אירופה באכזריות גבתה. וכמותו עשו גם עמים אירופאיים ביחוד ממזרח אירופה אבל גם במערבה. שהצילו יהודים היו יוצאים מן הכלל יסומה הרעשנית והמגוזמת בסעם „יד אפילה על השבדה שהם היו רק יהודים פן!

...גותה" של אירופה

הרג האיום בעמנו היו גורמים מסייעים שכבות הנבונות של גרמניה, כי צם־הם לה, אנשי רוח ועם, מדע ואוכפות, גדולי רות! בבדי להזכיר רק אחדים מפורסמים כמו פרופסור פ. הידיגר, ריכארד, ואג־ רדט, האוסטמן ודומיהם שסמאד הללק ד ושכמשו לו מכשיר לבצע רציחותיו!

מה שמדהים ביותר הוא שאף אחרי שנתגלה פרצופה האמיתי של אומה רצחנית זו, ותרבותה; אחרי הידרדרותה של אירופה זו אל הדיוטה ה־תחתונה; אחרי ירידתה אל תהום השחתה האיומה ביותר בתולדות האנושות — היא עדיין מקשטת את עצמה ללא בושה בכתר התרבות!

הם מתייחסים כלפי אמריקה כאל ארץ בעלת תרבות נמוכה, וכלפי אמריקאנים כאל בורים ו־מחוסרי תרבות ונימוסים. הם טרם וויתרו על „עליונותם" המדומה כלפי אמריקה ואמריקאנים.

הענקת כל פרסי נובל לאזרחי ארה"ב מהווה מהלומה להרגשת העליונות של אירופאים. בזה נקבעה העובדה שארה"ב עולה על אירופה בכל תחומי היצירה האנושית, ובוודאי ביחסי אנוש, ובהומאניטריות. ואם מתעלמים בחוזו מעובדה זו, המסלפים את דמותה של מלכות החסד זו — תבוא הענקת כל פרסי נובל השנה לארה"ב ותטפח על פניהם של אירופאים אלה, שמהם יצאו רוצחי ההרג על עמנו.

פרידת מאירופה

כדי להשיב על התמיהה איך זה אנו יוצאי אירופה, שמחים לאידה של יבשתנו — נזכיר תקרית אחת שתהווה תשובה ניצחת לכל השאלות. ב־1948 כאשר הפלגתי באניה לישראל, טרם שלחנו מעיינינו ואוזני אירופה. הכריז רב־החובל: „עתה הנכם יכולים לראות בפעם אחרונה בהפלגה זו את חופה של אירופה..." הנוסעים יצאו להביט בנוף הנהדר באמת, ואז התחילה אשה יהודית אחת בגיל עמידה לקלל את אירופה בקללות נמרצות כשפיצה בבכי ויללה קורעות לב. נוסעים אחרים, לא־יהודים, חשבוה לבלתי־שפויה. אבי הבנתי. אחרי זמן קצר התישבה על כסא כשדמעות עדיין זולגות מעיניה והיא כולה שקועה בדיכאון עמוק. ניגשתי אליה להרגיעה, והיא סיפרה לי שבעלה וחמשה ילדיה נהרגו בפולין בידי גרמנים.

זו היתה פרידתה מאירופה.

סול בלו מנקודת מבט יהודית

ועתה להיבטים יהודיים אחרים של הענקת פרסי נובל. ראשית, חתן הפרס לספרות סול בלו. איננו מומחה לספרות, אבל יודע גם יודע מומ־חים שקשריו של בלו עם יהודים ועם ישראל קלושים ביותר. לדעתו של אחד המבקרים הספ־רותיים המפורסמים, הסופר הרולד (אנגיאל) ריב־בולוב, (אגב, בנו של הסופר העברי הידוע עורך „הדאר" מנחם ריבולוב ע"ה), אין בלו חושב את עצמו ל„סופר יהודי" אלא כסופר שהוא במקרה יהודי, וגם כתב מפעם לפעם על יהודים. גם ספרו האחרון „לירושלים הלוך וחזור" שרק זה הוציא אינו מרשים אותי במיוחד.

אבל זאת ייאמר לזכותו, בניגוד לעמיתיו מחברי „בסט סלרס" גם הם, כמו, למשל, פיליפ רות, המתארים בספרים את היהודים האמריקאיים בצב־עים שחורים משחור הוא, בלו, אינו מבליט רק צדדים שליליים באופיים של גיבוריו היהודיים.

אבל מצד אחר אינו רואה, ואינו מתאר, את האור ביהדות וביהודים. אף שביב אור אחד אינו נמצא בספריו.

האור שביהודי אמריקה

והרי אורות יש ויש ביהודי אמריקה. הסופר, אולי היחיד שאינו מתעלם מאלה, ומצליח להע־לותם בספריו הוא צ'רלס אנגוף. הוא היחיד שדולה והעלה דמויות נעלות מבין מהגרים יהודיים ראשונים. הוא רואה בסבלותם ובמאבקם. בהתע־לותם לרמות של אנושיות, לפסגות של מידות, של הקרבה עצמית, של מעשי צדקה וחסד, שאין כמוהם בשום עם ולשון מאומות המהוות את ה„אומה האמריקאנית".

נזכיר רק דוגמה אחת מיני רבות. השבוע מסר לי ד"ר לואל א. (אליעזר) בלין, רופא ידוע, הממונה על שירותי הבריאות של העיר ניו יורק, (כלומר, „שר הבריאות" של שמונה מיליון תושבים), פרט אחד מחיי משפחתו, מהגרים ראשונים מרוסיה. הם חיו בעניות. הסבתא שלו היתה מפרנסת את המשפחה העניה בעבודה מפרכת במסחר שעות. היה זה בתקופה של ה„שפל הכלכלי", „דפרשין", ורבים היו אנשים שרעבו ללחם וחזרו על הפתחים. והנה כאשר דפק עני על דלתה של הסבתא בלין, היא הזמינה אותו לביתה והושיבתו על־יד השולחן והאכילה והשקתה אותו ולא נתנה לו להמשיך לבקש נדבות. אלא היא עצמה חגרה סינר גדול, הלכה כולה לדלת הדפקה. בכל אחת בבקשה, דרישה, וקבלה מיני מאכל. ואח"כ שבה עם סינר מלא ומסרה אותם לעני.

„צריכים לשמור על כבוד הבריות", הסבירה לנכדה...

אבל צ'רלס אנגוף, ואצלו לבלב, תמצאו דמויות רבות מזהירות מסוג זה, שהוא מתארם במכחול של אמן גדול בספריו שהם „פולנסקי סאגה", כסיפורים פולניים העולה על „פורסייט סגה" של גאלסוורתי.

הרי רק מידה אחת זו של חסד, ובצועה ע"י יהודי אמריקה, מהווה אפותיאוזה נהדרה!

משלם רעה תחת טובה

נחזור לסול בלו. אחרי קבלת הפרס, בירך אותו הנשיא פורד, כמקובל, באמרו: „רק בארץ הזאת אפשר לאישים כמוך לפתח את מתנת אלוקים שקיבלת...".

אבל הסופר שילם לנשיא ברעה תחת טובה. הוא הגיב בגסות, ש„בוודאי אמר זאת מישהו לנשיא, כי בעצמו לא היה מעיר זאת"...

תגובה זו מוכיחה על אופיו השחצני של חתן הפרס וגם על אי־הערכתו את מה שארה"ב נתנה לו, ולכל תושביה, ביחוד היהודיים. יש באימרתו של בלו שהצבעת יחד עם כפיית טובה.

כפי שהעיר בצדק מר שמעון וובר, עורך ה„פורוורטס": התנהגותו המבישה של הסופר קלקלה לו את הסיפוק שהיה לו, לוובר, מן המאורע. גם לי.

לעומתו חתן פרס נובל אחר ד"ר ברוך בלומברג, הרופא החוקר, מושרש ביהדות ויהודים, שכן הוא בוגר של ישיבת פלטבוש בברוקלין, ועדיין קשור עם יהדות ויהודים.

כפי שאמר לי, לא בלי פיקפוק, מר דוד שווריץ, האדמיניסטרטור של ישיבה גדולה זו. ד"ר בלומ־ברג הוא בוגר ישיבה הראשון שזכה בפרס נובל.

תסיסות במזרחי ובאגודה

ועתה לחוית אחרת. בכל פעם כאשר הרב מאיר כהנא מגיע לארה"ב הוא מעורר איזו תסיסה, ולפעמים גם סערה. הפעם התסיסה היא במזרחי— הפועל המזרחי. עוד בהיותו בישראל הצהיר הרב כהנא שיצטרף למפד"ל. והנה הודיע השבוע „ג'ואיש פרס", כי עומדת להופיע ב„אלגמיינר ז'ורנאל" מודעה תחת הכותרת: „שימו לב ציונים דתיים באמריקה, מזרחי— הפועל המזרחי, נועם, בני עקיבא, נשי מזרחי, נשי הפוהמ"ז". במודעה נאמר שהרב כהנא יופיע ב־ז' בנובמבר במלון דיפלומט וידבר על נושאים דלהלן: „על מה ולמה הצטרף למפד"ל? והחייאת התנועה הדתית־הלאומית באמריקה, כדי שתמלא שוב תפקיד חיוני שמילאה פעם בארץ זו."

על המודעה חתום „הוועד להחייאת המזרחי־הפוהמ"ז באמריקה" ונמסר ת.ד.

המודעה עוררה רוגז אצל הנהגת המזרחי־הפוהמ"ז, היא עומדת להגיב עליה בתקיפות ד־בחריפות: אולם בגליון זה עצמו הופיעה מודעה אחרת, וזו מטעם נועם, „תנועת הנוער של ה־מזרחי—הפוהמ"ז ונשי מזרחי", שמרכזה בבניין התנועה. במודעה זו הוכרז על „שבתון מטעם נו־עם" בו יופיע הרב מאיר כהנא!

סבכיות הפרשיות עוררה תמיהה והגבירה את הרוגז — ולא רק על „האשם העיקרי"...

אולם זה עדיין לא סוף דבר. כי בינתיים הופצו שמועות שהרב כהנא עומד להופיע — בין אם יזמינו אותו אם לאו — בוועידת „אגודת ישראל" באטלנטיק סיטי ב־25 בנובמבר. יש דורשים לגנאי, שברצונו להביא את דבריו גם לפני ציבור זה, שרבים בו נענים לו, כפי שהוברר בהופעתו בליל שבת בביהכ"נ בבורו פארק; ויש דורשים לשבח: ברצונו להתחנם, להתחות, להסעיר את הוועידה, השקועה בשגרה ולעשותה מעניינת...

[illegible] الأصل

עיטורי
סופרים וספרים

חקר מקורות

מאת ש. קורא

בין דבני הדור הקודם היה נודע בחיבוריו ר׳ ישעיה רייכר, רב בעיירה הרומנית איזמאיל, שעסק בעיקר בחקר היחס המהותי בין תורה שבכתב לתורה שבעל־פה.

עתה יצא ספרו „תורת הראשונים״ (יסודות תורה שבעל־פה בדורות הראשונים, חלק ראשון, מהדורה חדשה, „הוצאת „מקור״, ירושלים תשל״ז), שבשנים־עשר פרקיו שוקד לגלות דינים ומנהגים של תקופת משנה וגמרא בחמשה חומשי תורה ובנביאים וכתובים.

בפרק האדם ותורת האדם, שבו נפתח הספר, מסביר שבע מצוות בני נח, לפי מקורות מקרא וגמרא. שם בנו של נח ועבר, בן בנו, הפיצו תורה זו ברבים ועשאוה חובת הכלל. בתי מדרשות של שם ועבר הנחילו מורשה זו לבני משפחותיהם שנהיו עמים גדולים״. הוא מסתייע בחוקי חמורפי, שחקק חכם קדמון למלכות בבל, כראייה למסורת חכמים בביאורם פרטי מצוות בני נח. לפי המשוער, חמורפי הוא אמרפל מלך שנער שבימי אברהם אבינו.

לאורם של בתי מדרשות שם ועבר גילה אברהם העברי שיש מנהיג לבירה. הוא וזרעו אחריו כבר קיימו מצוות הכלולות בתורה. לפי חז״ל, אבות ראשונים הפרישו תרומות ומעשרות והתקינו תפילות שחרית, מנחה וערבית. המחבר מנסה לבאר את המאמר: „אברהם קיים את כל התורה כולה עד שלא ניתנה.״ בשאר רוחו השיג חכמת התורה ולפיה כיוון את הליכותיו.

בראיות מרובות מגלה פרטי דרך־ארץ שקדמה לתורה בענייני אישות, כגון גיל הנשואין, חיוב הבעל במזונות אשתו וביתו, נדוניה לבנות, ייבום וחליצה, ועוד.

בהסבירו את קביעתם: „תפילות, אבות תקנו״, אומר: „ייחוד הלב של האדם עם קונו על־ידי תפילה ובקשת צרכיו, התחלתו עוד מימי האבות. תפילותיהם כמסופר בתורה סימן לבנים. כדרך שהתפלל משה, פתח בשבחו של מקום, תינה צרכיהם של ישראל והתם בשבחו של מקום, כן התפללו דוד ושלמה וסללו דרך לפני חכמים ראשונים שהתקינו שמונה־עשרה ברכות״.

כל מצווה ומצווה, בחלקה ניתנה במפורש בתורה ובחלקה נשארה במסורת שבעל־פה, לדוגמה, מצוות מחיית עמלק, „כתוב זאת זכרון בספר ושים באזני יהושע״, הכלל נכתב בספר לזכרון ופרטיו נמסרו ליהושע כראשון המקבלים.

דרשו חכמים: „כתיב, כתב לך את הדברים האלה וכתיב, כי על פי הדברים האלה. הא כיצד? דברים שבכתב אי אתה רשאי לאומרם בעל־פה, דברים שבעל־פה אי אתה רשאי לאומרם בכתב״. ולהלן: „לא כרת הקדוש־ברוך־הוא ברית עם ישראל אלא בשביל התורה שבעל פה, שנאמר: „כי על פי הדברים האלה כרתי אתך ברית עם ישראל״. למדים, מצוות כתב־לך מוכיחה שאלמלא הצוו מתן תורה בעל־פה נוצר ולא לכתיבה, ומעלת בעל־פה כה גדולה, שבשעת כתיבה יש לקרוא תחילה כל תיבה בפיו כדי למשוך קדושה למה שבא בכתב.

בספר באים ביאורים למושגים הלכה למשה מסיני, גמרא, גמירי וקבלה, גזירות מבית דינו של משה, תקנות מפי הגבורה, מנהגי נביאים ראשונים וכיוצא. בפרק מיוחד דן על מקום המנהג במסורת. „מראשית מתן התורה ניתנה עמידה לתקנת המנהג. אזהרה על שמירת המנהג היא בנאמר: „לא תשיג גבול רעך אשר גבלו ראשונים״. משה רבנו, מקבל התורה, לפי המסורת אף תיקן תקנות וחיזק מנהגים קדומים, ובמצוות הגדיר שיעוריהן כדי לאפשר קיומן למעשה. המחבר מביא שורה ארוכה של תקנות ומנהגים, שלפי חז״ל, משה תיקנם.

בפרק האחרון מברר ענייני ספר מלחמות ד׳ וספר הישר, ספר איוב במקורו, ואחד־עשר מזמורי תהלים המיוחסים למשה.

בפתיחה לספר כותב המחבר, שתחת ידו חלקים נוספים הערוכים לפי סדר הזמנים.

מאמריו הראשונים של הרב רייכר הופיעו בכתב־עת הרבני־ספרותי „הפיסגה״, בירורים כנגד מסקנות ביקורת המקרא. בספרו הראשון, „מקרא ומסורת״, מוכיח, שכל הנביאים העמידו דבריהם על תורת משה הכתובה והמסורה, וספריהם המשך לה. אחריו בא הספר שלפנינו, „תורת הראשונים״, ובספרו השלישי, „כתב בית ישראל״, שנשאר בכתב־יד, עוסק במדרשי שמות קדמונים, שבהם גנוזים אמונה ותורה בדורות ההם.

חיבורו שיצא במהדורתו החדשה כפיד על רב־חוקר בקי במקורות, משנתו סדורה ולשונו נאה.

אוצר המידות

הרב ר׳ חיים־יצחק ליפקין, מצאצאיו של רבי ישראל סאלנטר, שבשעתו חיבר ספר על סבו ואורחותיו, פרסם עתה קונטרס „אוצר המידות״, כינוס מדבריהם של גדולי המוסר, שעניינם, כנאמר בפתיחה, סור מרע ועשה טוב. אור הנפש מרחק שלילה ומקרב חיוב.

הרי אהבת רעים, שעניינה מעשי גמילות־חסדים, עזר לזולת בנפשך ובממונך, כשא־ומתן באמונות, דיבור בנחת והסברת פנים. לא כל שכן הכנסת אורחים, ביקור חולים וניחום אבלים.

ר׳ חיים ויטאל, מגדולי המקובלים, תלמידו של האריז״ל, מספר: „הזהיר מורי ז״ל, לנו ולכל החברים, שקודם תפילת שחרית נקבל עלינו מצוות־עשה „ואהבת לרעך כמוך״, ונכוון לאהוב כל אחד מישראל כנפשו״.

בעל „יסוד ושורש העבודה״ מעיד על עצמו, שהיה שרוי בשמחה רבה בקיום אהבת־רעים כמצוות הנחת תפילין. בקומו בבוקר צריך אדם לומר: הריני מוכן־ומזומן לקיים מצוות־עשה „ואהבת לרעך כמוך״. בשיחותיו היה ר׳ ישראל סאלנטר מעורר את שומעיו ליתן את הדעת אך ורק כיצד מיטיבים בגוף־ובנפש של זולתם.

דובר־אמת בפיו בעל מדרגה גדול כמנו דובר־אמת בלבבו. במפיק־ומימכר אין לקחת מחיר גבוה יותר במה שהחליט תחילה בלבו, גם כשהקונה נכון לשלם פי כמה וכמה מאותו מחיר.

אין כמידת בושה גדר בפני עבירות. רבן יוחנן בן זכאי לפני פטירתו אמר לתלמידיו: יהי רצון שהא מורא שמים עליכם כמורא בשר־ודם. אמרו לו: עד כאן ותו לא? אמר להם תדעו, כשאדם עובר עבירה אומר: שלא יראני אדם.

אמר חכם מחכמי המוסר: כשתעשה דבר בתוך ביתך, תתבייש מבני ביתך, וכשתעשה דבר בשוק, תתבייש מן האנשים שבשוק. תתבייש בפני עצמך, בפני נפשך, תתבייש בפני ד׳, עין של מעלה. בדבר אחד אל תתבייש, בהודאה שטעית ואהה חוזר בך.

מידת הבטחון ג״כ מוסברת במשל: מאה עוורים פוסעים זה אחר זה, כשכל אחד־יש ידו על כתפו של חברו, ובראש הולך פקוח־עיניים הרואה הכול ומנהיג את הבאים אחריו. אדם מישראל, המצווה על בחירה חופשית, ישים מבטחו בכי שאמר והיה העולם, „כי אין לד׳ מעצור להושיע ברב או במעט״.

הכרת־טובה לזולת, שהיטיב עמך ביום מן הימים, למדים, מפסוק ומדרשו: „וישב משה אל חותנו ויאמר לו אלכה ואשובה״ (שמות ד׳, י״ח), בשעה שאמר לו הקדוש־ברוך־הוא: „לכה ואשלחך אל פרעה״, אמר משה: „רבון העולמים, איני יכול כפני שקבלני יתרו ופתח לי ביתו, ואני לו כבן, ומי שהוא פותח פתחו לחבירו נפשו חייב לו, ולא עוד אלא ככל הפותח פתח לחבירו חייב בכבודו יותר מאביו ואמו״. לכך אמר משה לפני הקב״ה: יתרו קבלני ונהג בי כבוד, איני הולך אלא ברשותו״.

יש נקיון־כפיים ויש מצוות „והייתם נקיים״, שלא יהיה אבק־חשד שמא אתה נוהג כמה שאסור ליהנות ממנו. והרי דוגמה: בית אבטינס היו בקיאין במעשה הקטורת, ומעולם לא יצאה כלה מבושמת בבתיהם, וכשהיו נושאים אשה ממקום אחר היו מתנין עמה שלא תתבשם, שלא יאמרו ממעשה הקטורת מתבשמין, לקיים מה שנאמר: „והייתם נקיים מד׳ ״.

בפרקים נוספים באות שיחות קצרות על זריזות ועל ההסתפקות במועט, על הסד ויושר, על לשון נקייה, סובלנות וסבר פנים יפות, על צדקה וצניעות, רחמים ושלום. בחלק שני של החיבור ניתנות המידות הרעות שיש לסור מהן.

מקדים המחבר: „לזיכוי הרבים, שיהא הספר בחלה רבים, הריהו ניתן בצורת ספר־כיס, נוח לקריאה ולהחזקה, ובו קיצור ותמצית של כל מידה ומידה. הריני בחינה כמורת המגיש את הנר ומכוון את האור על מידות״.

רבנות אשכנז

במחקר ההיסטורי „רבנות אשכנז בימי הביניים״ למרדכי ברויאר (מרכז זלמן שזר, ירושלים תשל״ו) עוסק המחבר ברבנות האשכנזית בימי הביניים על סמך קטעים מאלפים מספרי הלכה והגות, פירושים למקרא וגמרא, פיוטים, פנקסי קהילות וספרי זכרונות, תקנות ועדים ותעודות מבשלמיות. בבבוא המדויק בביאור־מקורות והסברתם נסקרים מעמד הרבנים בקהילות צפון־צרפת ואשכנז. הרבנים ברשותם של חסידי אשכנז, עליתו של הרב הפרופסיונאלי, בין רבנים לפרנסים, הרבנים בעיני השלטונות, והרבנים בתקופת ההתארגנות המחודשת של הקהילות.

„עליית הרבנות הקהילתית בצפון־צרפת ובאשכנז, אומר המחבר, היא ההליך של התפתחות חברתית, שבמרכזה התגבש מעמד של חכם המקובל על הקהל כפוסק הלכה ומנהיג ציבור. התהליך החל במאות התשיעית והעשירית עם התיישבותן באיזור הריין של משפחות שבאו מאיטליה והביאו עמהן את המסורת הארצישראלית של אירגון קהילתי. בניגוד לקהלות בבל, שהיו כפופות למרכזים ארציים של ראשי הגולה וגאוני הישיבות, הרי באירגון הקהילתי הארצישראלי היו ניכרות תכונות של אוטונומיה מקומית והנהגה דימוקרטית. הקהי־לות הקטנות שנוסדו באיזור הריין שמרו על עצמאותן ואי־תלותן זו מזו, ללא הקמת ארגון־גג בעל סמכות כלל־ארצית, כגון בית־דין גדול או ועד־קהילות״.

אמנם במרכזי הקבוץ היהודי שבאיזור ישבו חכמים, שסמכותם חרגו מגבולות הקהילה המקומית, כגון בני משפחת־קלונימוס, שושלת

(סוף בעמוד 6)

מורה מהרהר בקול

מאת יעקב הורגין

נפש האדם היא רבת גוונים, רבת תנועות, רבת תמורות, ממש כזאת צריכה להיות הגישה אליה: גמישה ביותר, לעולם רחוקה מכל נוקשות דוגמתית.

זאת היא אמנות החינוך.

*

כשם שאין לכלוא את נפש האדם במיסגרת של דיב־רות הלכות פסוקות, כך אין לגשת אליה לפי „שולחן ערוך״ קבוע מראש. מי שעושה כך הופך את אמנות החי־נוך לאומנות. ברם, חינוך שהוא אומנות אינו אלא פלסתרו של החינוך האמיתי.

*

אין נפש אטומה. לכל אדם ניתן פתח בנפשו לבוא ולצאת בו. ברם, הפתח אינו קבוע במקום אחד, אלא הוא משנה את מקומו מפקידה לפקידה — היום כאן, מחר עלול אתה למצוא קיר אטום במקומו. לגלות את פתחה של הנפש — הנה המטרה הראשונית והעיקרית בכל חי־נוך, אלא שאין לגלותו לא בהליכים מדעיים ולא בלהטוטי מיבחנים. רק זרקוריה של אינטואיציה עשויים לגלותו. מכאן, שהאינטואיציה, שהיא רכיב יסודי במערכת נפשו של אמן — חייבת להיות גם רכיב יסודי במערכת כישוריו של מורה.

*

ואולם לא די בגילוי הפתח בנפש האדם. דלתותיו נעולות תמיד ורק במפתח יפתחו. אך כשם שאין מקום קבוע לפתח, כך אין מפתח קבוע לדלתותיו. המפתח שפת־חן היום לא יפתחן מחר. משהו סמוי סובב בינתיים שינו־יים בהרכב המנעול, מה שמצריך שינוי גם במיבנה המפתח. ושוב — רק זרקורי האינטואיציה עשויים לגלות את השינויים שחלו בהרכב המנעול — וכך ניתן להגיע עד סוד התאמת המפתח הפותח.

*

נפש האדם הוא ים גדול ומופלא על שקטו ומישבריו, על תכלת פניו וחשכת מעמקיו. אין זה כלל מתפקידו של החינוך לאלפה, כאלף חיה פראית. תפקידו הוא להפוך את התכונות הפועלות בה, אף אלו שנראות לנו כהרס־ניות, לכחות יצירה: תנועת המישברים להפקת כוח ואור, קרקע המעמקים לגילוי פנינים, הרחש הניצוצי לשירה...

*

העולם הוא בן גילנו: הוא צעיר בצעירותנו וזקן בזיקנתנו. עולמו של הילד אף הוא ילד — כולו פלא ופליאה, צליל וצבע, ומעל הכול — אלוקים. ואת העולם הזה ממש צריך הילד למצוא בביתה.

*

אין העולם עשיר או רש בפני עצמו. מי שנפשו עשירה ימצאנו עשיר. מי שנפשו עניה ימצאנו עני.

מכאן, שאם רוצים אנו להעשיר את עולמו של הילד עלינו לשקוד על העשרת נפשו.

*

לא ידיעות מעשירות את נפש הילד, אלא אמוציות. כל ידיעה, שאין בכוחה לתפוס את לבו של הילד היא חומר סרק מבחינה חינוכית. וכל חומר סרק בנפש הילד דינו כדין גוף זר; סכנה בו.

*

דרך קליטתו של הילד הוא: תחילה בלב, ומן הלב אל המוח, רק עניין שטבל במיצי הלב עשוי להגיע אל המוח ולהתעכל בו.

הנה כזאת צריכה להיות דרך ההקלטה של המחנך: אוריינטציה על הלב, כלומר: כיוון צורת הדברים ונעימת אמירתם קודם כל אל הלב.

ברם, על המחנך לזכור תמיד: לב האדם הוא נוקדן עד מאוד. הוא נוהג סלקטיביות קיצונית בקבלתם של דברים. רק דבר, שמוצאו מן הלב, עשוי לקבל היתר כניסה ללב האחר.

*

דומה, שאנו, בבולמוס המודרניזציה של החינוך, נתפסים מעט־מעט דוקא לאוריינטציה על המוח.

מסנוורים ממלת הקסמים רציונליזם, שרבים מאתנו מזהים אותה עם קידמה חינוכית וסוציאלית, אנו מתעלמים מתפקידו של הלב בחינוך, היא האמוציה, בית־הספר הולך ונהפך לבית־חרושת להספקת ידיעות. הטכסים מתמעטים. ימי חג ואבל ויזכרון — כל משמעותם מתמצית בעצם הפגרא לרוב, בתוספת כמה דברי ספרות. הילד אינו מגיע עד החוויה המלאה, והלא ממנה ההזדהות הפנימית. כל המאמצים מרוכזים לקראת מטרה אחת: להספיק לעבור על החומר.

ואנו שוכחים, כי שום רציונליזם לא יוכל להתכחש ללב, מטעם טבעי מאוד: בלא האמוציה, בלא הלחלוחית הפיוטית, בלא הדמיון ומערכת הרגשות — לא תצמח שום ידיעה ולא יהיה קיום אף למציאות הריאליסטית ביותר.

*

לא פחות משדרושים לבניינה של מדינתנו אנשים מיומנים בכל מעש וידיעה, דרושים לה אנשי אופי. בניינה של המדינה, בתוך התנאים הכלכליים והבטחוניים הסובבים אותה, עשוי להטיל על דורנו ועל הדורות הבאים מיבחנים נפשיים קשים. רק מערכת פנימית מחושלת של נפש ועצבים עשויה לעמוד לנו בהם.

ראשיתו של החישול הזה מוטלת כבר על גן הילדים.

*

ברזל בברזל יוחד, אופי באופי יעוצב. מכאן תביעה מן המועמדים להוראה: צנז של השכלה כללית — בוודאי. צנז של ידיעות עבריות ויהדיות — לא כל שכן. ואולם קודם כל ומעל לכל — צנז של אופי.

אופי, משמע: יציבות פנימית, כושר ההתמצאות בכל מצב בלתי צפוי, כישרון טבעי למנהיגות, ומעל לכל — כוחות ביצוע שקולים כנגד כוחות הדחף של הרציה.

*

לא חומר הלימוד מחנך; אישיותו של המורה היא המחנכת. חומר הלימוד אינו אלא אמצעי לכך. אין חומר מעניין או משעמם; יש מורה מעניין או משעמם. החומר עצמו הוא תמיד במצב היולי, ובאישיותו של המורה תלוי הדבר אם יישאר היולי, ובמצב זה אין בו כל כוח חינוכי, או יהיה לחוויה יוצרת ומפרה.

*

המחנך והחניך — שניהם שותפים שווים בעשיה החינוכית. השותפות שלהם הוא על יסוד קח ותן. המחנך נותן את המידע, את האינטרפטציה האנושית והמוסרית של המידע, ובעיקר — את המופת האישי. החניך נותן את ההשראה, את הצבעים, ובעיקר — את היעד.

שותפות כזאת היא האידיאל של חינוך מושלם. רק הודות לה עשוי השיעור ליהפך לחוויה. בלעדיה נשאר השיעור רק זג יבש, בלי הצופה המזינה.

*

שני השותפים בחינוך, המחנך והחניך, קשורים זה אל זה בצינור סמוי. בצינור הזה עוברים זרמי הנתינה והלקיחה. זהו המרצא והמבוא של כל תורת החינוך. לחנך, פירושו: לשקוד בלי הרף על פינוי הצינור מכל מיכשול, כדי שהזרימה של הנתינה והלקיחה תתנהל בלי תקלה ובלי הפסק.

בין צחוק לרעדה

מאת אברהם ביק

עוד לפני שקיבל סול בלו פרס נובל כתבו סופרים ומבקרים על האספקט היהודי ביצירותיו של הסופר היהודי־האמריקאני. לפני עשרים שנה הדגיש המשורר קארל שפירא, שהרומאן של בלו „הרפתקאות אוגי מארץ״, בו תיאר גם את החיים הססגוניים של גיטו־שיקאגו, „הוא כולו מלא פיקחות יהודית וסנטימנטים יהודיים״.

גם הביקורת על הרומאנים ה־מודעים של „הרצוג״ ו„כוכב הלכת של מר סמלר״ קבעה שמחברם הוא „אחד מבעלי־התריסין של סינטואציה אמנותית־רעיונית, שהיא טיפוסית ל־בעל־מחשבה יהודי חריף״. בביקורת על „כוכב הלכת״ העיד הסופר ה־יהודי האמריקאני אלפרד קזין, כי סול בלו „עומד בשיא הדירתו לבטא את ייחודה של הסיטואציה היהודית יותר מכל שאר הרומאניסטים היהו־דיים בני זמננו״.

סמל ומראות חיים

נכון הדבר בכל הנוגע לבעית ה־מוסר החברתי של הסופר וגיבוריו. אין לך סיפור שלו שבו לא נשמע הצליל של ה„ידיש״ האמריקאנית בסגנונו האנגלי־פיוטי־הגותי. אך לד־מה שכדי למדוד את הבחינה היהו־דית בפרוזה של חתן פרס־נובל ה־אחרון אין כלל צורך ברדיפה אחרי הסמל של שמות גיבוריו, כגון „מוריס־משה (הרצוג) או בהסתמ־כות על סוף פסוק של הרומאן „הרצוג״: „הנני״! כדי להביא ראיות לעורך היהודי בספריו די להביא את דברי הסופר עצמו על טיבו וטבעו של הסיפור היהודי מ־קדמת־דנא עד ימינו או אפילו קט־עים ממראות חיים של סיפוריו.

במבואו לאוסף סיפורים יהודיים מתורגמים מכמה שפות, מגדיר בלו את הסיפור היהודי כמזיגה של ה־יראה עם ההומור, או הצחוק עם הרעדה. הוא מציין את הצחוק והרעד כתכונה של העם היהודי המתבטאת בסיפור. לשם זה הוא מציין את הסיפור הראשון בתוך אותו קובץ סיפורים, „טוביה״ (הנמצא בתרגום השבעים מן הספרים החיצוניים).

ההומור — בקשת המוחלט

טוביה, יהודי בבלי שעסק בקבורת מתי ישראל בגולת־בבל, בעיר נינוה, לקח לו לאשה את שרה בת רעואל. שרה נתקדשה לשבעה אנשים זה אחר זה וכולם מתו מדי בואם לחדר החופה. אשמדאי מלך השדים הוא שהרגם. טוביה, שהיה סגי נהור נלחם במלך השדים הרשע ועל ידי הקטרת עשן מגופו של דג גירש את האשמדאי. מלאך ירד מן השמים ו־ריפא את טוביה מעוורונו. „טוביה הוא סיפור יראי־מוסרי וגם קומי ב־יותר מה שמקרב את הסיפור לסיפו־רים מודרניים פולקלוריים של י. באבל הרוסי וי. בשביס היהודי ה־אמריקאני בסיפורו „שפינוזה מרחוב מארקט״. לאחר דיון של המטמורפוזה שחלו באלמנטים של הסיפור היהודי, בסוגי הצורה והתוכן, מטוביה עד סיפורי פרץ, שלום עליכם ובשביס, מייחס בלו את ההומור לבקשת ה־מוחלט. „כשאנחנו צוחקים מוסבת מחשבתנו לבורא ושוב אין מקום לתוהו ובוהו ביקום״. ובלו מדגיש ש„אידיאה זו היא בעיקר חסידית״. הסיפור היהודי הוא, איפוא, סינטיזה של צחוק ורעדה והוא מדגים את הגדרתו בשני סיפורים ששמע ב־ילדותו מאביו „שאהב לספר סיפו־רים״.

סיפורי חסידים

„יהודי אחד זקן חולה התגורר לבדו בביקתה ביער ובקושי הספיק לבשל לו תבשיל חם. יום אחד לא היו לו עצים להסקת התנור. הלך הזקן בקור החורף אל היער ללקט עצים. הוא ליקט עצים ושיכתם על פני השלג ואחר כך קשרם בחבל. אך תש כוחו להרים את חבילת העצים. בצערו נשא עיניו לשמים והתחנן: אנא, מוטב שתשלח לי את מלאך המוות! מיד הופיע מלאך המוות ושאל: מה רצונך? מבלי להרהר השיב הזקן: קראתיך בשום שאין ביכלתי להרים את המשא ה־כבד, אולי ברצונך להושיט לי יד״...

ועוד סיפור אופייני:

„שלושה חסידים ישבו וסיפרו מ־גדולת רבותיהם, אמר האחד: רבי הוא צדיק הרועד כולו מיראתו את קונו עד שהוא נופל ממיטתו. ענה השני ואמר: רבי הוא קדוש כזה שהבורא רועד מתפילותיו ועושה את רצונו („צדיק גוזר והקדוש ברוך הוא מקיים). התערב החסיד השלישי ואמר: אין ספק ששני הרבנים צדי־קים גמורים, אבל רבי שלי עבר שתי המדרגות. נמלך בדעתו ואמר לקונו: נפסיק שנינו לרעוד. אין צורך ב־רעדה כלל״.

סול בלו מעיר שבדו־שיח של ה־יהודי הזקן עם מלאך המוות ובסיפור וסיפורי שלושת החסידים מתגלה שיווי המשקל בין צחוק ורעדה.

השלומיאל והיהודי הכפרי

אולי מוטב להביא דוגמאות על ההומור היהודי בסיפוריו הקצרים. רוב סיפוריו מצטיינים בתבונה ריפ־לקסיבית, יש בהם מיסוד ההתבונ־נות. הוא מתאר באריכות הלכי־נפש ומצבי־רוח ועוקב אחרי נדודי הרגש והמחשבה של גיבוריו לחילופיהם ומה שמעניק חיות לתיאור הוא סגנונו השופע רמזים וסמלים יהודיים למכביר.

בסיפורו „חטוף ואכול״ (באנגלית „סהיז דה דיי״), סומי ווילהלם ה־יהודי המתבולל, בעל אופי חלש נפרד מאביו ומאשתו. שלומיאל בענייני כספים מחפש סומי דרך להצלה. מחפש את עצמו וחושב שמא בכלל אינו אלא וולזל כפי שקראו לו ב־בית.

בכמה מסיפוריו משתקף הרקע ה־אטמוספרי והמשפחתי שבו צמחת ילדותו של הסופר, ביחוד כשהוא מתאר את המהגרים היהודיים באר־צות הברית. היהודים של התמול ה־שרשי וניתוק השרשים. הרי סיפורו „המשטר הישר״, המתאר את הרהוריו של משפחת הפרופיסור לביאו־כימיה בראון על משפחתו, דודיו ודודותיו היהודים שמוצאם מעיירה על יד ה־נוף הבלטי ברוסיה הישנה. דודו נפתלי בראון היה „קרוב יותר לאבינו שבשמים מאשר לקרובי משפחתי״.

המבנה של הסיפור רובו ריטרוספקציה. הוא מתחיל מהסוף ושב בזכרון אל האנשים, אל גוף המעשה. נפתלי בראון הזקן „נולד להיות איש במובן התנ״כי כמו ציפור השקמה הנולד לדוג במים״. אביו של נפתלי היה מחיילי מלחמת רוסיה—יפאן: „כמה שנאו היהודים מלחמת הגויים, את העיוסים, צעדי המארש, יריות, צבא נגד צבא, מלחמות גוג ומגוג״. נפתלי האמין שהוא חוטר מגזע שבט נפתלי ולכן הצליח בעסקיו עם „הגוי הווילקינגסוני״. הוא בחר באשה בת איכר יהודי בהרי אדירונדוק במדינת ניו יורק, משום שאביה „אומר תה־לים אפילו כשהוא נוסע בעגלתו״. נפתלי בראון „דיבר יידיש גדושה סלאביות ישנה וביטויים עבריים, במקום אנשים חשובים היה אומר „אנשי העיר״. הוא היה מחזיק בתא ה„קדילאק״ שלו ספר תהלים וכמצו־קה היה קורא „הקשיבה אלפי ישעי ואדקיי״.

נשאר הרושם שסיפור המעשה של ה„משטר הישר״ אינו בא אל עיקר אלא כדי לתלות בו את ארג רעיונו־תיו והרהוריו של הסופר. מבחינת עיצוב הדמויות, התיאור המסירת נעימת קולן של הנפשות הפועלות זה סיפור המדגיש את התחושה ה־יהודית של הסופר.

על הצללים / (שיחת יהודים)

רשם: ש. ז. שרגאי

יושבים יהודים מיואשים ומדוכאים ממראה עיניהם וממשמע אוזניהם, מהרהרים הם בקול־רם ומתנים את מה שמעיק על לבבם, בראותם לחזיו, ושציפינו שהיא פותחת שער הגאולה הרבה צללים באורחות חיינו במדינתנו שקמה לעם ישראל ולתורת ישראל ושהיא תקרב אותנו לביאת המשיח ולקיום חזון ישראל כדבר ד׳ בפי נביאיו.

קוינו, מוסיפים לומר, שיהודים ישובו למדינת ישראל המתחדשת כדי להסר מעל עצמם את אבק ארצות העמים וטומאתם שנדבקה בנו בנכר. ב־גולה וכי ישתחררו מן הנכריות שנתפסו אליה בהיותם בגולה בין הגויים ולמדו ממעשיהם. היינו בטוחים שהבאים אליה ירגישו כאן לא בלבד את הארציות, האדמה הבטוחה שמתחת לרגלינו אלא גם את השמים, שמינו, שמעל לראשינו. כאן יג־שמו את חיי הנשמות שבאוירה, והנה, סופקים הם כפים, מה עלתה לנו כאן? „כל ראש לחלי וכל לב דוי״: „מכף רגל ועד ראש אין בו מתום״ — כמו בזמנו של הנביא ישעיה (פרק א, כא, כב, כג).

מקוננים הם: איכה? איכה קרה הדבר שה־קריה הנאמנה, היתה לכה שעינינו רואות ואזנינו שומעות עד שנרתעים ונפחדים לבטא את הדב־רים: מהיכן הצללים הרבים הללו שפשו בחיינו, מהם גורמיהם? אחד מן החבורה אף מתבטא: הנה רואים אנו שגדולי ישראל שהתנגדו לציו־נות ואף לנוזרי צדקו. ביחוד אלה מבין האדמו״רים החסידיים שהתנגדו לכל פעולה למען ארץ־ישראל אפילו בידי יהודים דתיים, כמו האדמו״ר האחרון זצ״ל מלובביץ במכתבו הידוע לאדמו״רים מגור ומראדזין. הדברים השרו דכאון רב על כל הנוכחים.

נענה אחד מן החבורה, אחרי כמה רגעים של שתיקה:

— אין מקום ליאוש, גם הנביא ישעיה אחרי שעבר על כל הצללים שבחיי דורו ניבא לנו הבטחת השם: „ואשיבה ידי עליך ואצרוף כבור סיגיך ואסירה כל־בדיליך: ואשיבה שופטיך כבר־ראשונה ויועציך כבתחילה, אחרי כן יקרא לך עיר הצדק קריה נאמנה: ציון במשפט תפדה ושביה בצדקה״. כאילו, כביכול מבטיח שיערה רוח ממרום לתשובה. הנביא עוד מוסיף את דבר השם: „ושבר פושעים וחטאים יחדו, ועוזבי השם יכלו״.

אבל נשמע קול: דברי הנביא ודאי יתקיימו. אר־לם גם הנביא דורש בשם השם: „רחצו, הזכו, הסירו רוע מעלליכם מנגד עיני, חדלו הרע: למדו היטב, דרשו משפט. אשרו חמוץ, שפטו יתום, ריבו אלמנה״, והנה איננו רואים ביזיגג סימן לאוזניים קשובות לדברי הנביא.

אין הדבר כך, מפסיק מי שהוא את המיואש, אף במדינת ישראל כיום ישנם סיכנים לרוח טהרה שבתחילה לעבור; מנסים לטהר את האור־הה החברתית שנדבקה בנו; להעמיד למשפט את עושי־הרע; אף בין עוזבי השם ישנה התעו־ררות, ומהם דופקי בתשובה. עלינו רק להגביר את האורות וינוסו הצללים.

נכון, נכון — נשמעים קולות. ממשיך האומר־למעשה, „כל מה שהצללים גדולים ורבים מעידים הם על השמש הזורחת ואור הישועה שמאיר את מדינת ישראל. כשאין אור — אין צללים: ה־צללים מעידים על שמש הגאולה שהחלה לזרוח; „ראשית צמיחת הגאולה״, הצללים מנסים להאפיל על שמש זו כדי להביא לידי יאוש ואפס מעשה להמשך הגאולה. אולם כל מה שאנו נגביר חילים לגאולה ולתמורה — הצללים כחלום יעופו.

נשמעו קולות: הסבר דבריך:

הנה, הוא ממשיך: הבעל שם טוב זצ״ל המשיל פעם משל נפלא המתאים לזמננו: כשאדם נושא מרגליות ואבנים טובות, עומדים עליו גזלנים ולסטים. מה שאין כך שהוא נושא תבן וקש (נוצר חסד פ״ה, אות ד) והנמשל: כשאנו רואים איך הסיטרא־אחרא נאבקת בכל כוחה וסוחבת עמה להתום גם את הארצים כפי שהנביא ישעיה מספר (א, כב) — סימן שגדולה הקדושה הגנוזה ב־מדינת ישראל שעתידה להתגלות, ושבידינו לג־לותה אם נעמיק חקור וראות לא את הצללים אלא הסיבה להתרבות הצללים. הסיבה היא — ההתעלות העליונה שבמדינת ישראל נושאה ב־תוכה בשובנו לארץ, לארצנו שיש בה קדושה מהותית, קדושה אלקית — המצפה לקדושת יש־ראל המהותית שתיקרב אליה והיו שתי הקדושות לקדושה אחת שתקרב את הגאולה, ותפרסם את שם ד׳ ותהרתו. נגד ציפית בלגי־קדושה זו וה־חשת הגאולה מתקומם הערב־רב וכל אלה ש־טומאת ארצות העמים פגעה בהם. יש לראות את הקדושה שהיא קבועה וקיימת. נגד טומאה באה טהרה.

✡

מעיר מישהו: דברים יפים, אבל מועטסים, יסודם באמונה כופשטת, אבל מה נענה יום יום, שעה שעה לכל הירידה החברתית האיומה וה־הדרדרות המוסרית הן בחיי הפרט, והן בחיי ה־כלל. מה ומי גרם לכל זה, הרי רוב רובם שבאו הנה לא באו כ„פליטי חרב״ שרק חיפשו „מקלט־בטוח״. מקלט בטוח יכלו אחרי מלחמת העולם השניה למצוא גם בארצות אחרות, ורבים מצאו — אלה שבאו הנה, באו מפני שמאסו בחיי גרים, ובחלה נפשם מלהיות בין הגויים — ומה עלה לנו, לכל אלה שבאו הנה לא בלבד למען לחם לאכול ובגד ללבוש אלא באו למען „מוצא פי השם״, לנשום כאן אוויר של חיי נשמות בכל הליכותינו ובכל מעשינו, והנה מה צלה לנו, מה הסיבה? אי המוצאו ודוקא באדמים אלה שבאו הנה בכוונה טובה תחילה נפלה השלהבת.

אנחה כבדה מתוך יאוש נהפרצה שוב מלבות הנוכחים ושתיקה איומה הכבידה על לבות כולם, והנה קם אחד מן המסובים, פתח ואמר: בעת צרה ליהדה אותנו התורה: „בינו שנות דור־ודור״. אד־רבה נתבונן בדור־דור של תקופתנו, תקופת ה־תחיה, תקופת התחיה והעשייה לקרב את הגאו־לה, ונקח מהם לקח לימבי ונדע מה עלינו לעשות ונושע.

שוב סיפור מהבעש״ט:

— שאלו את הבעש״ט: כיצד יכול אדם לעבוד את ד׳ לשם ולשמה, לעשות רצון קונו בשעה שד׳ מבטיח בתורתו שכר על קיום התורה ה־מצוות? איך יכול אדם להשתחרר, בשעת קיום המצוות מהצפיה לשכר ולכוון מעשיו רק לשם יחוד, בשעה שיודע שיש שכר, והשכר קוסם לונו ענה הבעש״ט:

— בואו וראו: ישנם שחקנים שעוברים על חבל דק משוך ברוחב הרחוב משורת בתים מצד אחד לשורת בתים לצד השני. בעד משחק זה — מקבל השחקן תמורה. אולם, בשעה שהשחקן הולך על החבל — כל מעייניו, כל כוחות נפשו מכוונים בנקודה אחת: לשמור על שווי המשקל שלא יתבעד חס־ושלום. ואף על פי שיודע שבעד משחק זה — יקבל שכר, תשלום — הרי בשעה שהוא עובר על החבל אין הוא זוכר אף שניה את השכר שיקבל — כל הליכתו היא לשמה. הנמשל מובן.

רצוני איפוא לייחס משל זה לימינו:

כל זמן שבוני־המדינה וראשיה היו חדורי כסופי גאולה וגעגועי תחיה, לחידוש יהודו של עם ישראל בתורה ובעבודה, היתה עבודתם לשמה של הגאולה, שכר שקיבלו שימש להם אמצעי כדי שיוכלו לעבוד לשמה של גאולת העם והארץ, אם אין קמח אין תורה. לצערנו, כיום גירשו את נשמת האתחלתא דגאולה ממדינת ישראל; מתנכ־רים לתוכנה היהודי היהודי ונשארה רק בשבת הב־הב וכל אחד מחפש שכר ללא עבודה. העבו־דה היא רק כשות לשכר. מכאן כל התופעות ה־שליליות וההידרדרות בכל מישורי החיים שאנו עדים לה. אולם כאמור אין מקום ליאוש. צריכים לעורר את העם שירצה ליטהר. להתנער מאבק וטומאת ארצות העמים שנדבקה בנו ויסייעו לנו מן השמים בדרך שנרצה ללכת בה. עלינו לזכור רק בכל מעשינו והליכותינו שחידושה של מלכות ישראל בארץ ישראל שזכינו לה הלוה בשכינת ישראל, ותחזינה עינינו בשוב ד׳ לציון ברחמים.

אל נא לשכוח — המשיך הבעש״ט־הכעבודי:

— מדינת ישראל קמה מחדש והדי למלכות ישראל מחודשת על ידי יהודים מאמינים שארץ־ישראל היא שלנו ולא רק מקום ל„מקלט־בטוח״ לאלה שנתונים במצוקה, בצרה ובשביה. מכיוון שהיא ארץ ישראל, עלינו לקבלה באהבה כמו שהיא עם כל פגמיה וסבליה. אלה הם פגמים שלנו, סבל שלנו, חבלים שלנו, חבלי־גאולה, או חבלי־גלות ולא חבלי־נכר; עלינו לקבל את מדינת ישראל באהבה רבה ולטפח אותה באהבה כדי לגרש את הצללים, ולא לברוח ממנה, ולא להתנכר אליה בגלל הצללים. מאבא ואמא איננו בורחים גם כשהם חולים ותשושי כוח ורוח; ארץ ישראל היא ארץ אבותינו, והאמא שלנו ציון, היא אמתנו ואבא אוהבים גם אם קמטים וצללים מ־כסים פניה.

המשיך: נצטייד באהבת ארץ־ישראל הנובעת מהקדושה המהותית האלקית שלה; באהבה לעם ישראל החוזר בכבבי־נפשו להיש ולקדש את הליכות חייו לאור יהדו האלקי המאיר. כן התורה ומקיום המצוות ואף כיסורי הצללים התגבר על הסטרא־אחרא ועל אלה שנתפסו בהרגשה ואור חדש על ציון תאיר.

דברי התקווה המעודדים הניסו הצללים והסירו את הדכאון מהנוכחים, והחזירו את האמונה כי לא יטוש ד׳ עמו ונחלתו לא יעזוב ומפי כולם בשבע: אכן דבר ד׳ לעולם תקום, ואם גם יתמ־המה, נוכה כי מציון תצא תורה ודבר ד׳ מירושלים הגאולה, אך בידינו ובמעשינו להחיש את התגלות של דבר השב בעגלא ובזמן קריב.

הנוכחים נשמו לרווחה מתוך התרוממות רוח, אמונה ובטחון כי לא יעזוב ד׳ את חסידיו, ובד בשים את בטחוננו ומעשינו וקרבינו.

✡

והנה קם אחד מן החבורה ובקול רועד ומהסס הוא אומר: לאור החושך המכסה את ארצנו, והצללים הרבים בכל פינה שאנו פונים, חושש אני שמא טעינו. פחד נפשי אחזני שמא צדקו אלה מאדמו״רי החסידות שלא נתנו ידם ואף התנגדו לכל הפעולה של גאולת הארץ ועליה יהודית במטרה לקרב את הגאולה. אמנם זה זמן שספק זה מכרסם בלבי אבל נכבאתי בבחינת ליבא לפומא לא גליא, ואולם אינני יכול עוד לכבוש את השגותי וספקותי.

נשמעה תשובה בקול בוטח: אדרבה כפי ש־הוברר כבר, הקשיים, אבני־הנגף, הצללים — כל אלה מעידים על צדקת הדרך לקרב את הגאולה על־ידי מעשה בני־אדם, ודוקא בגלל הצלחת הדרך עד שזכינו לראשית־צמיחת הגאולה רבים המכשולים. והנה אביא לך ראיה: אמונת ישראל, תורת ישראל, עם ישראל — האם כל הקשיים וה־מכשולים אינם מעידים על אמיתתם, וכשם שה־קשר של אחרים אינו יכול לסבול את האמת — הוא מתקומם וצד גם מאנשי־אמה בחרמו, ב־התעסק בטלית של אמת.

בוא וראה את דברי הבעש״ט בענין זה, כפי שמובא בספר הבעל שם טוב מאת ר׳ שמעון־מנחם מנדל ז״ל שי״ב מקיק גאווארשאה, ש־נדפס מחדש בירושלים בתשכ״ב, ובלווה הסכמות של גדולי החסידות בפולין וגדולי התורה בהדור שעבר *). וכה הם הדברים (עמוד כ״ד סימן כה, בהקדמה „מאירת עינים״).

שמעתי ממורי וזקני שהיה תלמיד מובהק מ־רבינו הקדוש והצדיק מהר״ר יחיאל מיכל מ־זלאטשוב, שפעם אחת נסע מרן אלוהי קדוש קדשים אור שבעת הימים רבינו ישראל בעל שם טוב על הדרך, והלך אל היער להתפלל מנחה, וראו התלמידים שמכה ראשו מאוד באילן, וצועק ובוכה בכיה רבה, והמה ראו כן תמהו ושאלו: מה קודש מה זה ועל מה זה, והשיב שנצפה ברוח קדשו על הדורות שיהיו מסוכין למשיח, וראה שיהיו רפיים כארבה לרוב, והם המה יעכבו את הגאולה מלשלה האם כעל הכניס כללות, (ועיין עוד באוצר החיים פ׳ תצא, דקל״ד, ע״ג).

וודאי, אין אנו יכולים לומר את הדברים הללו. ראויים הדברים לכי שאומרם. ברם, ואנן מה נענו אבתריה...

אכן, נשמעו קולות: נשים בד׳ מבטחנו ואנו נשפר מעשינו ונטיב דרכנו.

*) האדמו״ר האחרון רבי יצחק מאיר זצ״ל מגור, האדמו״ר האחרון רבי דוד זצ״ל מסאכא־טשאוו, האדמו״ר האחרון ר׳ ירחמיאל ישראל יוסף זצ״ל, מאלכסנדר, האדמו״ר רבי משה זצ״ל מבויאן, הרב רבי יואב יהושע זצ״ל מקינסק, הרב רבי מנחם מנדיל אלתר זצ״ל מפאבי־אניץ, האדמו״ר האחרון רבי יחזקאל הלוי זצ״ל מ־אסטרוואצי, האדמו״ר האחרון רבי חנוך גד יוס־טמן זצ״ל מפילץ, האדמו״ר האחרון רבי יעקב יצחק דן זצ״ל מסטריקאוו, הרב רבי אברהם חיים זצ״ל מאלכסנדר, הרב רבי יהושע העשיל דוד זצ״ל אב״ד שפעס, הרב רבי צבי יחזקאל מי־כאלזהן זצ״ל ווארשא, הרב אברהם נתן על־בערג זצ״ל בלאשקי האדמו״ר האחרון רבי שלמה פנוך הכהן זצ״ל מראדאמסק.

פרשת השבוע

חיי שרה

ויהיו חיי־שרה (כ״ג, א׳)

במדרש רבה: יודע ה׳ ימי תמימים (תהלים ל״ז), כשם ש־הם תמימים כך שנותיהם תמי־מים. יש לומר עפ״י דברי ר״מ מווארקי: מה לנו לדאוג למה שהיה מוטב לתקן מה שקלקלנו אתמול! וזהו הרמז: „ויהיו חיי־שרה״ — כל חיי שרה היו בבחינת ויהיו — לתקן את העבר, ולא לדאוג על העתיד. ובחינה זו נקראת תמים, ככתוב (דברים י״ח) „תמים תהיה עם ה׳ אלוקיך״, ומפרש רש״י: הת־הלך עמו בתמימות ותצפה לו ולא תחקור אחר עתידות. ולכן מוסיף המדרש, אחר: „ויהיו חיי שרה״, את הפסוק: יודע ה׳ ימי תמימים.

(אמונת משה לר׳ מ״מ מאלכסנדר)

*

ויבא אברהם לספוד לשרה ולבכותה (כ״ג, ב׳)

אמרו חז״ל (ברכות ס׳) כשם שנפרעין מן המתים, כך נפרעין מן הספדנין. כי הספדן צריך לא להפריז ולא למעט בכבוד ה־נפטר. ורב אמר (שבת קנ״ג): אחום לי בהספידא, דהתם קאי־מנא. ומפרשים „דהתם קאימנא״, היינו, לאמר השבחים הראוים, שהוא עומד באותה המדרגה. וזהו: „לספוד לשרה״ — שבחים הראוים לשרה (אגרא דכלה)

*

ואבא היום אל העין (כ״ד, מ״ב)

היום יצאתי והיום באתי, מכאן שקפצה לו הארץ, אמר ר״א: יפה שיחתם של עבדי־אבות מ־תורתם של בנים (רש״י) יבואר עפ״י דברי „ערבי נחל״. על מה שאמרו חז״ל (תמורה ט״ז) ש־אלף ושבע מאות הלכות נשכחו בימי אבלו של משה. אר״א: אעפ״י־כן החזירם עתניאל בן קנז מתוך פלפולו, שנאמר וילכדה וגו׳. כי ארץ ישראל שור־שה בתורה ועיקר עמידתה עפ״י ערך התורה, אשר ישראל עוסקים בה. ואם־כן מי שיכה קרית־ספר, סימן הוא שהוא גדול בתורה, כי אם לא כן, לא היה יכול לכבשה. מעתה ניתן לאמר ש־זהו ענין קפיצת־הארץ, שמצאנו ביעקב אבינו, שהיה עוסק ב־תורה, ולכן קפצה לו הארץ. כשפרה הרצה לקראת גבורתו. וכאן שנאמר: היום יצאתי והיום באתי — שקפצה לי הארץ, הרי לא עסק בתורה — אלא זהו משוחה. מכאן שיפה שיחתם של עבדי אבות, מתורתם של בנים, ולכן היתה קפיצת הארץ.

(לחם ישר)

✡

ויאמר ה׳ אלוקי אדוני אברהם הקרה נא לפני היום (כ״ד, י״ב)

הטעם על „ויאמר״ הוא של־שלת, וכן על ויתמהמה, אצל לוט (י״ט, ט״ז), וכן על וימאן (ל״ט, ח׳), אצל יוסף; כי שלשלת, היא לשון קשיה והתקשרות; אליעזר היה קשר לאברהם; לוט היה מקושר לממונו, ויוסף הצדיק היה מקושר לה׳, ולכן וימאן.

(ר״מ מווארקי — אמרות טהורות)

*

ואברך את ה׳ אלוקי אדוני אברהם... ועתה אם ישכם עו־שים חסד ואמת את אדוני (כ״ד, מ״ח, מ״ט)

לכאורה דבריו סותרים אלו את אלו: תחלה אמר: „ואקוד ואשתחוה ואברך את ה׳... לקחת את בית אחי אדוני, משמע שכבר הוא בידו, ואחר־כך אמר: „אם ישכם עושים... הגידו לי, ואם לא״... ויבואר עפ״י תחזר כי מוטב שיפיל אדם עצמו לבור נחשים ועקרבים, מליפול ביד־שונאיו. כי אלו יש להם בחירה והוקף יצר הרע. לא כן הנחשים. על־כן אמר להם: אני רואה את הדבר ברור שמהשם יצא הדבר שתשא רבקה את יצחק, ו־השתחויתי לה׳ על זה, שהנחני בדרך אמת, ויכולני להצליח ב־שליחותי. אבל אתם, הרי הנכם בעלי־בחירה, ויכולים לסרב ו־לעשות בניגוד לרצון ה׳ לכן: „אם ישכם עושים חסד ואמת״ — חסד של אמת, כי הרי האמת, היא כדברי, שהיא זיווגו של יצחק — „הגידו לי״, אם אתם מסכימים (באר מים חיים)

*

ויאמרו נקרא לנערה ונשאלה את פיה (כ״ד, נ״ז)

צריך היה לאמר: תשאל אותה? ואפשר שהיו מערימים ורצו לקסום מה שיבא לפיה, וכפי הניחוש שלהם כן יעשו, ומשום־כך תלו את הדבר בפיה. אמנם רבקה אמנו נתחכמה לאמר מלה אחת בברור: „אלך״ ותו לא, שלא תהיה להם שום אחיזה. וכשמעם תשובתה בטלה דעתם ויכות חושם, דבק לשונם, וישלחו את רבקה.

(נחל קדומים להחיד״א)

*

ויצחק בא מבוא באר לחי ראי (כ״ד, ס״ב)

בדרך רמז: עפ״י האמור (שו״ע, או״ח, א׳): שויתי ה׳ לנגדי תמיד, זה כלל גדול ב־תורה. יחשוב האדם כאלו יושב לפני המלך... ומזה יתמלא יראה. וזהו: „ויצחק בא״ — מדת יצחק (יראה) באה לאדם — „מבאר לחי ראי״ — כשהוא חושב תמיד שהוא עומד לפני חי ה׳ עולמים, שמשגיח עליו.

(דגל מחנה אפרים)

✡

וישא עיניו וירא והנה גמלים באים (כ״ד, ס״ג)

חז״ל אמרו (עירובין ק׳): אלמלא ניתנה תורה היינו למדים צניעות מגמל. לכן, באשר ראה את רבקה, נתן עינו על הגמלים (אך פרי תבואה) הערת הכותב: בגמרא נאמר: צניעות מחתול. איני יודע אם היתה למחבר גיר־סא אחרת או שזו כשגיאה ה־יוצאת מלפני השליט? (ש״י)

*

ויגוע וימת (כ״ה, ח׳)

רש״י: לא נאמרה גויעה אלא בצדיקים (עפ״י ספ״ק דב״ב) כל מי שנאמרה בו גויעה, מת בחולי מעים, ובכתובות אמרו (ק״ג): מת בחולי מעים סימן יפה לו. מפני שרובם של צדיקים מיתתם בחולי מעים.

(ציוני ש״ס, לר״ש סגל הלוי)

ליקט שלמה יהלומי

هكذا من الأصل

הדרוזים בישראל ובאזור

מאת ד"ר י. נפתלי

בספרו „הדרוזים" שיצא לאור לאחרונה* כמסביר מחברו, ד"ר נסים דנה את התפתחות העדה — המנהגים ואורח חייהם של הדרוזים, כמו כן מקדיש בספרו זה מקום רב על הדרוזים בישראל והשתלבותם בחיי הארץ. המחבר מזהיר גם בפני הקשיים העיקריים בהם נתקלים אלה החוקרים את תולדות חיי הדרוזים והם: הסודיות של דת העדה הזאת ולא ניתן להכיר את הדרוזים מבלי לעמוד על יסודות אמונתם. הקושי השני הוא, מיעוט הפרסומים על העדה הזאת ואלה שראו אור אינם אוביקטיביים לרוב.

חוקרים מוסלמים ניסו להבליט את המשותף שבין האיסלאם לבין האמונה של הדרוזים והדרוזים עצמם בהיותם מיעוט קטן ונרדף ע"י שכניהם המוסלמים, נמנעו מלהבליט את ההבדלים שבינם לבין המוסלמים. העבודות החשובות ביותר על הדרוזים נכתבו על ידי חוקרי המזרח התיכון סילבסטר דה סאסי בצרפתית ופיליפ חתי באנגלית. בעברית הופיעו פרסומים מועטים שהחשוב שבהם הוא מחקרו של הפרופ' ח. בלנק.

ראשית העדה והתפתחותה

ראשיתה של העדה לוטה בערפל. בדרך כלל סבורים, שהעדה הדרוזית קמה במאה האחת-עשרה ומרכזה בדרום הלבנון, אבל אין נתונים היסטוריים ברורים. ר' בנימין מטודלה בספרו מסעות בנימין, מהמאה השתים עשרה כותב עליהם: „אומה הנקראת דרוזאן, אין להם שום דת ויושבים בהרים ובנקיקי הסלעים אין מלך ושר שופט עליהם... הם יושבים בין ההרים והסלעים ועד הר חרמון גבולם מהלך ג' ימים... והם אוהבים ליהודים הם קלים על ההרים ועל הגבעות ואין אדם יכול להילחם עמהם".

בימי מסע הצלב נלחמו לעתים לצד הצלבנים ולעתים נגדם. היו גם מלחמות פנים בין הדרוזים לבין עצמם, בין שבטים צפוניים לבין דרומיים. בתקופה יותר מאוחרת פרצו מלחמות בין חמולות היזבכים לבין הג'ונבלאטים. בימי שלטון התורכים במזרח התיכון, זכו הדרוזים לאוטונומיה מסויימת, לא אחת הסיתו אותם התורכים נגד הנוצרים. הטבח שערכו הדרוזים במארונים בלבנון בשנת 1960 היו לו השלכות מרחיקות לכת. הטבח הזה גרם להתערבותם של הנוצרים בלבנון, ששלחו צבא להשכין סדר והקמה לבנון הקטנה, החבל הנוצרי האוטונומי בלבנון.

מאז ירד מעמד הדרוזים בלבנון, רבים מהם היגרו לחוראן והתבססו שם. אחרי מלחמת העולם הראשונה עזרו הדרוזים לצרפתים להשתלט על החוראנים וכתמורה לכך זכו להכרה בעצמאותו של ההר שסביבתו כאחת מחמש מדינות הלוואנט תחת המנדט הצרפתי. אולם, בשנת 1925 פרץ מרד הדרוזים נגד הצרפתים בגלל מינוי מושל, שלא היה לרוחם. המרד נשבר על ידי הצרפתים אחרי מלחמות קשות. לדרוזים היה גם חלק נכבד בהפיכות בסוריה, שגרמו למפלתו של שישאקלי בשנת 1954 ועזרו גם לעליית מפלגת ה„בעת" לשלטון בסוריה בשנת 1966.

המחבר מסתפק בכמה שורות בענין טבח הדרוזים בנוצרים בלבנון לפני מאה וחמש עשרה שנה, שעורר רעש בעולם הנוצרי והביא להתערבות הצרפתים וחיזוק מעמדם במזרח התיכון. אין הסבר כיצד מיעוט כמו הדרוזים שנרדף ע"י המוסלימים הורשה לו לפגוע קשות בנוצרים בזמן, שהדרוזים כמיעוט היו צריכים להיות מעוניינים לחיות ביחסים טובים עם מיעוט אחר הנוצרים-מארונים. אין גם הסבר נכון מדוע תמכו תחילה הדרוזים בצרפתים להתבסס בלבנון ולמרוד בהם כמה שנים בלבד אחרי כן. הנימוק של מינוי מושל בניגוד לרוחם איננו מספיק למרד בממדים גדולים כפי שהיה וצרפת שלחה את אחד מגבוריה במלחמת העולם הראשונה, הגנראל גורו עם צבא גדול לדכא את המרד.

על אף הסודיות של דת הדרוזים, מגלה המחבר בקיאות בנושא והוא מקדיש פרק מיוחד (ג') לעיקרי האמונה המסורת. היסוד שבהם הוא להיות חיי מוסר נעלים ואורח חיים צנוע. היו להם שבעה „נביאים" והם: אדם, נח, משה, ישו, מוחמד ומוחמד אבן איסמאעיל, מייסד הכת האיסמעילית.

הפצת הדת הדרוזית נמשכה דור אחד בלבד לאחר הופעתה. בשנת 1050 לערך, נסגר השער בפני מאמינים חדשים. משום כך אין אצלם מיסיון, גם לא קנאות דתית. נישואי התערובת נחשבים אצל הדרוזים כעבירה, בעיקר נישואי דרוזית עם מי שאיננו דרוזי. מאידך, דרוזי המתחתן עם מי שאינה דרוזית, נחשב לחוטא ואשתו אינה נחשבת לדרוזית. הילדים נחשבים לדרוזים, אבל במצב של נחות-דרגה.

מעמד הדרוזים בארצות ערב

אין נתונים ברורים על מספר הדרוזים בעולם. משערים, שמספרם מגיע לכארבע מאות אלף והם חיים בשלושה ריכוזים גדולים: סוריה, לבנון וישראל. בדרך כלל גרים הם בכפרים שמרבית התושבים מבני העדה. מיעוט קטן חי גם בכפרים מעורבים עם נוצרים ומוסלמים.

בסוריה, חיים כמאה ושמונים אלף דרוזים והם כשלושה אחוזים מהאוכלוסיה הכללית, רובם מרוכזים בהר הדרוזים. בלבנון, חיים כמאה וארבעים אלף והם כששה אחוזים מכלל האוכלוסיה. יש להם ייצוג קבוע בבית הנבחרים ובממשלה. בישראל, חיים כארבעים אלף דרוזים ויחד עם אלה שבגולן מגיע מספרם להמשים אלף נפש. בירדן, נמצאים כעשרות אלפים דרוזים השאר מפוזרים בקנדה, ארצות הברית ודרום אמריקה.

בלבנון, חל שינוי לטובה הדרוזים תחת שלטון המנדט הצרפתי. הם הוכרו רשמית כעדה נפרדת, והזכות לחוקק את חוקיה וגם הזכות לנהל את נכסיה ולהקים לה מוסדות צדקה וחסד (1936). שנתיים אחרי כן הוכרו רשמית בתי הדין של הדרוזים ובלבנון העצמאית פורסמו בשנות ה-1960 מסכת חוקים שלפיה פועלים מוסדות השיפוט. הדתי הדרוזי עד היום.

בסוריה — היה מעמד הדרוזים עד לאמצע שנות החמשים דומה פחות או יותר לזה שבלבנון. המינויים בבתי הדין של הדרוזים נעשו ע"י שר המשפטים, אך לפי הצעת הראשות הרוחנית של העדה. אולם, משנת 1959 צומצמו הסמכויות שלהם.

...ובישראל

בראשית המנדט הבריטי על ארץ ישראל, הוכרה בשנת 1919 הזכות לדרוזים לטפל בעניני גרושין ונשואין בלבד. אשר ליתר עניני המעמד האישי, מותנה הדבר בהסכמת שני הצדדים לקבל עליהם הפסק דין של השייך טריף, אם לאו יתדיינו בפני בית הדין המוסלמי. בשנת 1929 הועברה הזכות לשייך סלמאן טריף, לפי אותה הסמכות שהיתה לאביו.

בישראל העצמאית, נהגו עד שנת 1957 לפי חוקי הכנסת הבריטי, אלא בקיום רושם נישואין אחד. מינה משרד הדתות כמה מורשים לנישואין וגרושין. בשנה זו התקין שר הדתות מ. ח. שפירא ז"ל תקנות שלפיהן הפכה העדה הדרוזית לעדה נפרדת. בדצמבר 1962 חוקקה הכנסת חוק בתי הדין הדרוזיים ובזה הושלמה החקיקה בהכרת הדרוזים לעדה נפרדת.

הדרוזים מפוזרים בישראל בשמונה-עשר כפרים ובעשרה מהם הם רוב מכריע, בחמישה מהם מגיע מספרם לבערך כחמשים אחוז ורק בשלושה כפרים הם במיעוט. הכפרים הדרוזים בישראל, הם ברובם המכריע בהרים אשר הגישה קשה אליהם, כנראה מטעמים בטחוניים, כי בדרך כלל היו יחסים עויינים ביניהם לבין שכניהם המוסלמים. כשבעים וחמשה אחוז מיישובי הדרוזים הם במחוז הצפון וכעשרים וחמשה אחוז במחוז חיפה. קיימות שתים עשרה מועצות מקומיות, ארבעה כפרים מאורגנים במסגרת מועצה אזורית לדרוזית מירחזת ברכה הגליל ושני כפרים נמצאים במסגרת המועצה האזורית מרום הגליל.

המשטר שלהם הוא פטריארכאלי, שלטון האב בבני משפחתו המורחבת. החמולה. הדבר בא לידי ביטוי בכך שבני המשפחה גרים בצמידות לדירת האב, או בסמוך לה. לראש המשפחה יש גם השפעה בקביעת המסגרת המדינית אליה ישתייכו בני משפחתו. מסגרת מסורתית זו הולכת ומתרופפת ביסודו ומכמה סיבות. העיקרי שבהם הוא: ירידת החקלאות כמקור פרנסה ואמצעי ההכנסה החדשים כיום הם, הבניה, התעשיה ועוד, שבדרך כלל הם מחוץ למקום המגורים. מכיון, שבני הדור הצעיר משתחררים מהתלות הכלכלית בראש המשפחה, הרי נחלשת גם הזיקה אליו ולדעותיו חייו.

גורם נוסף הוא השרות בצה"ל, שהחיל בהתנדבות ומשנה 1957 הוא חובה על הדרוזים הצעירים. במשך שנות שרותו בצה"ל, מתוודע הדרוזי הצעיר לאורח חיים שונה מזה שבכפרו הזיקה לחמולה הולכת ומאבדת את משמעותה, אף הקמת קהילות דרוזיות בערים יהודיות: אילת, דימונה, באר שבע — מדגימה על המגמה להינתק מהמסגרת המסורתית ולהיטמע בתוך מסגרת חברתית חדשה.

הספר הזה יצא לאור במהדורה יפה, כתוב בצורה ברורה ובהירה, המחבר, יליד דמשק, חניך בית המדרש הרבני „גבעה" והתנועה בני עקיבא, סיים את לימודיו באוניברסיטה העברית בירושלים ופרסם כספר עבודות בתחום מדעי הדת.

* נסים דנה, הדרוזים עדה ומסורת, הוצאת משרד הדתות, ירושלים, 177 עמ'.

— צמיחת התנועה הלאומית הערבית-פלשתינאית (1918—1929), מאת יהושע פורת, הוצאת עם עובד — ספריה אוניברסיטאית, 278 ע'.

— הגוף והתפקיד (אנטומיה, פיסיולוגיה, תזונה), מאת פרופ' עזרא זוהר וד"ר יאיר שפירא, הוצאת עם עובד, ת"א, 293 עמ'.

— צמחי בית ומרפסת, מאת אברהם שטיינמן ודוד צפריר (ציורקין), הוצאת עם עובד — תרבות וחינוך, 144 עמ'.

— סיפורי בעלי-החיים בעדות ישראל, מאת דב נוי, הוצאת עיריית חיפה, המוזיאון לאתנוגרפיה ולפולקלור והארכיון הסיפור העממי בישראל, 296 עמ'.

— הטראגדיות של שקספיר, מאת דוד גבי (תירגם אבי אבנר), הוצאת כאגגה, 294 עמ'.

— כל החיים לפניך, ספור, מאת אמיל אז'אר, תרגם לעברית אביטל ענבר, הוצאת עם עובד — ספריה לעם, 198 עמ'.

— „אוד מוצל", מאת הרב אברהם דוד שפיגל, הי"ד רבה של קהילת רוזהאצק (כהורת גליציה), שרידי חידושים על עירובין וכתובות וכו', שנותרו מכתב-יד המחבר, שנספה בשואה — יצא לאור על-ידי בנו יהושע שפיגל, גבעתיים.

מוסד הרב קוק

מוסד הרב קוק

ת. ד. 642 ירושלים

זה עתה הופיע

דברי הימים לישראל ולאומות העולם

עד לחורבן בית שני

ספר לימוד לבתי-הספר העל-יסודיים הדתיים ולישיבות התיכוניות

מאת

ד"ר מרדכי ברויאר

המחיר: —.40 ל"י

משרד ההפצה: תל-אביב, רח' אלנבי 87, טל. 295036

על ספרים

פתחי שערים

מאת מ. אונגרפלד

יצא הספר „פתחי שערים", דיוקנם ועיונים ביבליוגרפיים, מאת נפתלי בן-מנחם, הוצאת מוסד הרב קוק, ירושלים.

בן מנחם נתחנך על ברכי המסורת בבית אביו הבר אוריין אשר בסוינגן בטרנסילווניה, משם יצא להשתלם בלימודיו במכללת פרנקפורט ובשנות 1930—1931, התמחה במקצוע הספרנות בספריית הוואטיקן ברומא וסייע לא מעט בהכנת הקטלוג של כתבי היד העבריים.

לאחר עלותו ב-1935 לארץ עבד במערכת „הצופה", במוסד הרב קוק ומשנת 1960 ועד יום מותו ניהל את מפעל הביבליוגרפיה העברית מטעם האוניברסיטה העברית ובית הספרים הלאומי והאוניברסיטאי בירושלים.

עוד בשבתו בגולה התחיל לפרסם את מחקריו בתולדות ישראל וספרותו ועל דפי העתונות היומית והפריודית החלו להופיע מבין מאמריו המחקריים והביבליוגרפיים.

מבין ספריו ומהדורותיו לספרים וכתבי יד עתיקים יש לציין: „הרב שמחה אסף, סקירה ביו-ביבליוגרפית תרצ"ו; „ספר אבן עזרא, שירות ואגדות, (תש"ג), „מגלת סתרים" לאדמו"ר י. ספרין מקומארנא (תש"ד); „ששה חדשים באיטליה" לא. ברלינר (תש"ה); „כתבי הרב מימוני" (תש"ו); „גנזי ספרים", ספרים על סופרים וספרים, (תש"ז); „זמירות של שבת" ילקוט בצירוף הערות; „שירי יצחק אבן עזרא" (תש"י); „כתבי משה חיים לוצאטו" (תשי"א) ועוד.

גולת הכותרת של עבודתו היא כאמור „מפעל הביבליוגרפיה העברית מטעם המכללה בירושלים" ובו רשומים כל רבבות דברי הדפוס העברית שהופיעו החל משנת הל"ה ועד תש"ך.

ספרו האחרון „פתחי שערים" הכין בן מנחם עצמו לדפוס והוא מעין המשך לספרו „בשערי ספר" שהוציא בתשכ"ז.

בספר המסודר בסדר אלף בית, רשימות ודברי ביקורת על ספרים שונים, קודש וחול, וגם על דברי שירה. בחלקם הופיעו בכתבי עת שונים וכחלקם נדפסים כאן לראשונה. בחלק ממאמריו שכבר הופיעו, הכניס המחבר תיקונים והשלמות, מלבד דברי ביקורת ותיקונים לספרים, מעיר המחבר על שמות שונים של שערי ספרים שהיו בידו וכותב גם על מחברי הספרים ועל האישים הנזכרים בספרים, על מקומות הדפוס ועל המולי"ם. חיבה יתירה היתה לו לבן מנחם לר' אברהם אבן עזרא, ושנים רבות התכונן להוציא מהדורה מדעית את פירושו למקרא שלא עלה בידו.

כמה מעלות טובות למחבר, שבהן הוא מצליח לחבב עלינו את האישים שאותם הוא מציג לפנינו: בקיאותו הגדולה בספרות הרבנית והחסידית, אהבתו לאישים בספר שהוא משוחח עליהם, וכשרונו לתאר לנו במלים ספורות, מצבים ומאורעות. המשורים בנו עניין רב ומתארים לפנינו דמויות ופרצופים בשלל צבעים. בכל אחד משבעים הפרקים בספר, מובלט היחוד הביבליוגראפי שבו מספר, כגון פלוני ש„זכה מן ההפקר", ר' קרא את שמו של ספרו של מחבר שהלך לעולמו, באמצעות הדבקת שער חדש לספר זה, שבו מתנוסס באותיות של קידוש לבנה, שמו של המחבר החדש. או הנה מייחסים לפלמוני ספר שהופיע בדפוס בזמן שאותו מחבר לא בא עדיין לעולם.

הנה מספר הרב גוטמן מיאסי על הבעש"ט הזקן שבא ללמד את הנער בבית המדרש ונתן לו לקרוא בספר הזהר, שבשעתו היה רשום שנדפס בירושלים. והרי ידוע שהזוהר לא נדפס בירושלים אלא בשנים תרי"ד—תרי"ן כלומר שמונים וחמש שנים אחרי פטירת הבעש"ט.

משנתו הפילוסופית של הרמב"ם

יצא הספר „משנתו הפילוסופית של הרמב"ם", מאת דוב רפל, הוצאת משרד החינוך והתרבות, המחלקה לתרבות תורנית.

הספר בא להסביר את משנתו הפילוסופית של הרמב"ם בלשון המובנת לבן תורה, הוא נפתח בשאלה: היש טעם למצוות? לפי הרמב"ם מטרת כלל התורה שני דברים: תיקון הנפש ותיקון הגוף. תפקיד ותכלית האדם להסביר את האמיתות האלוקיות. תעודת התורה להצעיד את האדם לתכליתו ואת התכלית אפשר להשיג בהקמת חברה מתוקנת.

הפילוסופים מסכימים ביניהם, החסיד השוב יותר מהכובש בנפשו. אמנם אמרו שבעניינים רבים יכול הכובש בנפשו להגיע לדרגת החסיד, בכל זאת בהערכה כללית הריהו גרוע ממנו. שהרי הוא התאוה לעשות מעשים רעים. לדעת הרמב"ם, אנו חייבים להקריב קרבנות, מפני שכך ציונו ד' בתורתו, הבלתי חולפת. הוא מסביר תכליתן של כמצות רבות שבין אדם למקום, כתיקון מידותיו של אדם בדברים שבין אדם לעצמו ובין אדם לחברו.

מפרשה טעמי המצוות, אנו עוברים לדיון על היחסים שבין אדם למקום. הרמב"ם אומר, שהוא מאמין בהשגחה אישית על בני האדם. ד' הוא השכל, מכלול האמת, קבלת השפע השכלי נותנת לאדם את האפשרות להכיר את האמת, את ד'. בעניין חופש הבחירה, אומר הרמב"ם, רשות לכל אדם נתונה. אם רצה להטות עצמו לדרך טובה ולהיות צדיק, הרשות בידו. ואם רצה להטות עצמו לדרך רעה להיות רשע, הרשות בידו.

לפי הרמב"ם יש באהבת ד' מן השכלתנות ומן המסתורין כאחד. גם בדרגה העליונה של האהבה ישנם שלבים מספר. כאן הדיון בנושא התשובה. הרמב"ם מעביר את מרכז הכובד של המצוה מווידוי לתשובה, התשובה שבלב, קודמת לתשובה שבפה. התורה מבחינה בין שני סוגי תשובה: בין תשובה מיראה לבין תשובה מאהבה. כבדי משקל הם הפרקים על השלמות האנושית ועל הנבואה, לפי דברי הרמב"ם בכתביו: מורה נבוכים, משנה תורה, פירושו למשנה, ספר המצוות ועוד.

המחבר נוהג להביא קודם את דברי הרמב"ם בלשונו, אחר כך הוא מעבירם לעברית של ימינו. והוא חוזר ומבאר בקיצור או באריכות.

יצא לאור

— מפענח צפונות, ביחודי גדרים ומונחים שבעל צפנת פענח בספריו משתמש בהם, עם דוגמאות מספריו והתב"ייד של הגאון ר' יוסף רוזין, הרוגוצ'ובי, בתוספת „מאה סברות" מספרי צפנת פענח, בצירוף מבוא הכולל הערכות לדמותו הרוחנית, מאת הרב מנחם מ. כשר, הוצאת צפנת פענח, ירושלים, תשל"ו.

— מפתח השאלות-ותשובות: המפתח ההיסטורי, שו"ת הריטב"א; שו"ת זכרון יהודה, בעריכת מנחם אלון, הוצאת המכון לחקר המשפט העברי, ירושלים.

— אוצר המידות, כינס וערך הרב חיים-יצחק ליפקין, לזכר החייל יהודה-שאול ירד, הי"ד, נפל ביום-כיפורים תשל"ד.

— יאפנים, נאצים ויהודים, (אנגלית), הפליטים היהודים בשאנחיי בשנים 1938—1940, מאת דוד קרנצלר, הקדמה מאת אברהם ג. דוקר, הוצאת ישיבה-אוניברסיטה, ניו-יורק, 644 עמ'.

— תפילת הילד, מנוקד, בעריכת דבורה הכהן, ציירה אלונה פרנקל, הוצאת עם עובד.

האנצקלופדיה התלמודית

הופיע כרך ט"ו

מכיל ערכים: חול — חליצה.
וביניהם ערכים גדולים: חלב וחלב, חלה, חלול-השם, חכמות-חיצוניות, חלוקת-שותפות, חלוק-מלאכות, חליפין ועוד.

המחיר — 60.— ל"י

הזדמנות מיוחדת לפני העלאת המחיר

לפני עליית מחיר האנצקלופדיה בגלל ההתייקרות המרובה בכל ענפי ההוצאה והדפוס
מוצעת בזה הזדמנות בלתי חוזרת לרכוש מייד את כרכי האנצקלופדיה התלמודית
במחיר — 60 ל"י לכרך
בתשלום מזומן.

הכתובת:
אנציקלופדיה תלמודית, בית-וגן, ירושלים
הפצה ראשית לא"י:
בימ"ס גיטלר, רחוב בילו 4, תל-אביב.

...יד לארץ-ישראל

...י שחר ילדותו של מרן הרב זצ"ל, מגיעים אלינו צלילי-...לם כיסופים לציון וירושלים, מאיים להאיר באור לתורה ...דברי-ד' בירושלים.

...יני של הרב, הסופר אברהם שוחר ד"ל מספר: „זוכר אני ...זה, אופייני לתכונתו של הגאון הזה שהיה אז בן ארבע-... — לבדנו בבית-המדרש על הבימה. מסביב לנו הס, ...דולק — מכעל לארון הקודש — נר התמיד, ואנחנו ...כל הלימוד. — — — ובעודני שקוע בחזיונותי, והנה ...מדבר: „יבוא יום ואני אהיה גדול מאד בתורה, אצלה ...לירושלים עיר-הקודש, ואייסד שם ישיבה גדולה מאד, ...בנוה, ונאספו אלי בחורים מכל אפסי ארץ, ואני אהיה ...ומירושלים תצא תורה..." („ורעים", תמוז, תרצ"ו).

...ירושלים הטבעית אצל כל אדם משלומי אמוני ישראל, ...אצל הצעיר העילוי, בעל הנפש הפיוטית, ואף בגשה ...ות, כמיטב הזונות הנצחים המתרוננים.

...התעוררות הכללית של „חיבת ציון" בכהונה ישראל, ...אחרי ה„סופות בנגב" — הפוגרומים בדרום רוסיא בשנת ...הם הצביקו את המחשבות הקשורות בארץ-ישראל, ...קבלו ההרגשות והמחשבות גם יחד כצבור כמה שנים, ...יליוז, בהשתופפו בצילו של הגאון הנצי"ב ז"ל, אשר ...תנועת „חובבי ציון".

...יחות הראי"ה. פרק ס"ז
...סודרו ע"י הרב משה צבי נריה

...ל מרן הרב זצ"ל על הנצי"ב ב„כנסת ישראל", מוצא ...ד לציין את זיקתו של רבו לרעיון ישוב-ארץ-ישראל: ...: שליט"א, הוא המחזיק בכל כחו ברעיון הנשגב של ...קדושה, וכמה פעמים יצא לדבר על דבר קדושת הדעה ...הציתים לבני-ישראל".

...ידכי עלישברג ז"ל: „רבה של זוימל!

...ילנה פעם גדולות בארץ-ישראל!"

...זו הראשונה בעיירה זוימל, הסמוכה לעיר בויסק, ביקר ...במעט את רבה הישיש של בויסק, הגאון ר' מרדכי-לי ...שהיה מגדולי „חובבי ציון". מלבד שיחות של תורה, ...ייני הכלל, עם ישראל וארץ-ישראל. והנה לשמע לברי ...יקף רעיונותיו בנושאים אלה, קם פעם ר' מרדכי-לי ...התרגשות: „זוימלער רב, סיועט זיך מיט אייך אמאהל ...זאכן אין ארץ-ישראל" (רבה של זוימל, אתו תתחו-...ות בארץ-ישראל!).

...ית ז"ל: בעז"ה תעלה לארץ-ישראל
...יבור, בכחו של כלל-ישראל!"

...ציון הלוהטת בלבו של הרב הצעיר מזוימל נתפרסם ...כצא בסביבה יהודי נלבב, בעל יכולת. מרובה היתה ...הרב והודיע לו שהוא מוכן לסייע בידו לעלות לא"י, ...ב לתמוך בו בקביעות, ולהמציא לו הקצבה הולמת ...כבוד.

...קבל את ההצעה, ולהגשים כבר את חזון רוחו מימים ...ותנו הגאון האדר"ת ז"ל עיכב בעדו. דעתו היתה ...קדם מדאי, ולא בדרך זאת צריך הרב לעלות לארץ: ...יקראוך ובמקומך יושיבוך" (יומא ל"ח, א) — אמר ...ז"ל לחתנו הצעיר בעזרת השם תעלה לארץ-ישראל ...', בכחו של כלל-ישראל, ואין אתה צריך להזדקק ...ל יחיד, של אדם פרטי מישראל".

...עבר הרב מזוימל לבויסק, וישב ברוב כבוד על כסא ...של הגאון ר' מרדכי אלישברג ז"ל.

...ק, התחיל מרן הרב זצ"ל, לפרסם רעיונותיו הרחבים, ...על ולאומיותו, והדברים זכו להד חזק בעולם הרבנים ...תפוצות ישראל.

...; האלקית, שתהא
...זת-ישועת-ישראל ע"י השתדלותנו"

...רים המקיפים שכתב מרן הרב זצ"ל בשנים ההן — ...— זירו את ההשתדלות והעשיה, להכשרת העם לקראת ...„אל המקום אשר היה שם אהלו בתחלה" — ...בלב"תבים. אנו חפצים בתקומת עמנו, אם בלב-נאמן ...ע"י את עמנו לגאולתנו ופדות נפשנו, להשבתו מארץ-...ל המקום אשר היה שם אהלו בתחילה" — נעשה

...ותוף, מי זה לא יתן יד, מי יעמוד מנגד לעמלים-עמ-...ע אולי סוד החכמה האלקית גוזרת, שתהיה ראשית-...יראל באה, דוקא ע"י השתדלותנו בכחותינו!! — — — ...זה הנפתח, כל מקרה המזדמן, שאפשר לעשות ממנו ...ראשים לעבור עליו (אע"פ שבטוחים אנו שלא תאבד ...ובל אולי נאחר את הטובה תחת שנוכל להקדימה). ...ואף הזדמנה הסיבות המעשיות והמוסריות באופן ...ת ישועת עמנו ע"י מעשי-אדם, המסובבים מ„המת-...", אם כן למה לא נהיה אנחנו הזוכים, הפועלים ...אותם אחינו המצויינים בתורה ויראת-שמים, שהחוש ...וק ואמיץ הוא כל כך, עד שאין דוגמתו בכל העמים

✱

...ים שהכל צריך להעשות בידי שמים, כתב הרב ...האומר אם אין אני לי — מי לי" (אבות פ"א, י"ד) ...בתשועת-ד', רק הוא אומר כי תשועת-ד' גם היא ...על ידי מה שיתעורר להושע בהשתדלותו — — — ...חייבת באמת, שעל כל הצלחה ושלמות, בין פרטית ...זה השתדלות — — — על כן אין לתפוס את הצדיקים ...גדולים את ערך ההשתדלות. רק עלינו להכיר כי גם ...ירוהם, גם זאת היא עצת-ד'. והקב"ה עושה שליחותו ...בעולמו, ומכל שכן על ידי חופש דעת האדם ושכלו.

...ימנו באחדות והסכמה
...יות אומות-העולם לטובתנו"

...ב שאין תועלת, במה שמפרסמים מה שנראה מדברי ...וגאוה להיות ע"י רצון מלכי אומות-העולם, כיוון ...ניד ומשמיע ישועה לנו בין מלכי-האומות. הווי אומר ...— — — וראוי לנו להשתדל בזה ומצוה-רבה היא. ...אין ממלכי אוה"ע שיהיה מצדד בזה לטובתנו, אולי ...נו בעצמינו אין על זה הסכמה חזקה, ואין בנו האחד-...מה כונהגת ע"י עצמה. אבל אם נכין את עצמנו ...ת והסכמה, יוכל להיות שגם בין מלכי אומות-העולם ...צורר ד' רוחם לטובתינו.

...צעה אולי גרמה ההשתדלות לגאולת שערי-הארץ, ...על היישבים בארץ מכבר. עדיין אין להחליט שמספר ...זהם קטנים מאד לערך התכלית של השאיפה הציונית, ...את הרעיון הגדול. והדבר דומה לאיש המגיה איזה ...בספק שמא יזכה בגורל כמה אלפים ירבבות, שהוא

...לעיל העתקתי מכתי"ק של מרן הרב זצ"ל, מתוך ...ה בידי מו"ר הגרי"ם חרל"פ זצ"ל.)

✱

...זנים לשבת הרב בבויסק, נקרא חותנו הגאון האדר"ת ...ינהיים מרבנות פוניבז' לרבנות מיר — לכהן פאר ...עיר-הקודש, וביו אדר תרס"א הגיע למקום כהונתו

...ישיר בין חלב הנרגש היושב בבויסק ללב הנפעם ...ידע החותן מה עמוקה השתוקקות התתן לעיר הקודש-...ת שנקשרו בקשר אמיץ בפוניבז' המו ונכספו לשבת ...ת הקודש.

...ר' — רבה של ירושלים!"

...המדינה המנוח, ר' זלמן שזר ז"ל: הראשון שהציץ ...הציוני", את חיבת ירושלים, היה הרב. הא כיצד? — ...חתני ללמוד תורה בעיירה של סבא, בסטויבץ. והנה ...רב-העיירה, הרא"מ ברודנא ז"ל, להקביל פני הגאון ...ה של העיירה מיר הסמוכה, העולה לארץ-ישראל, ...הרבנות בירושלים, והוא עובר את סטויבץ בדרכו ...מ. אתם אל סבא, לראות את הגאון האדר"ת ז"ל ...זבי האורחים הרגולים, האדר"ת ז"ל וחתנו הרב ...זולחן, נתכבדו בסעימה קלה. והנה הרים רב-העיירה ...קול הגיגי: לחיים, מיר'ער רב, לחיים! (לחיים רבה ...) פתאום התרומם הרב מבויסק ממושבו, וקרא בקול ...ות: מיר'ער רב?? — ירושלים'ער רב!" (רבה של ...! ירושלים!) קנאת הרב מבויסק לכבודה של ירושלים ...ברבנותה היא הכבוד הגדולה — וחרדת-הקודש שבה ...רושלים, רגשו את כל הנוכחים. ואז הרגשתי בפעם ...ינה הגדול של ירושלים.

✱

...כתב הרב לאמר: ...ו למלא את תעודתנו הכללית, כי אם בהיותנו יושבים ...ל אדמת הקודש. רק שם: תפתח רוח-עמנו ותהיה ...צודת ישראל ולאומיותו").

✱

...תרס"ג נפטר רבה של יפו, הגאון והמקובל ר' נפתלי-...קהילת יפו בחלצה מיד לחפש לה רב, איש על העדה, ...א פרושה גם על המושבות החדשות, שקמו על ידה ...עיר רענית, ואף היו בה חיכוכים עצימיים, ועם זאת ...ו וחובת הארץ בליבו של הגאון האדר"ת ז"ל. והוא ...הדבר בפני חתנו ולאמצו לקבל את רבנות יפו.

בצדי דרכים / פרק מסיפור

לזכרו של פנחס לבון

מאת שרגא קדרי

מארצות שונות היו עולים ללמוד מ„אהליאב" את דרכי השיקום הפיסי והנפשי, — את השיקום הנושא את עצמו על כפיו הראיאת השיקום המקיף והיסודי, הפותר בעיות. בערכו סימפוזיונים בינלאומיים בשעריו. הוא הוציא רבעון לשיקום בעברית ובאנגלית. אף נכים ערביים השתקמו בו. תימן קיבל ערבים לשיקום שבאו צולעים דרך הגשרים הפתוחים. כזה היה „אהליאב" בזהרו. אמנם היו מומחים בכלכלה ומומחי שיקום שחלקו על שיטתו. ניבאו בוא המשבר. המפעל נתרחב — הפך להיות כרך של מתורות שיקום. ריכוז כה גדול של נכים הוא חומר נפץ. לשכתם לימוד, שריכוז כה גדול לברכה הוא. אם המפעל קטן אפשר לומר עליו שהוא מפעל מוגן, מטופח, חממה. חממה פגיעה ברוח הפרצות של החיים הפתוחים למלחמת הקיום. המדגם אינו מלמד אלא על עצמו. המחייבים דעתם תקיפה היתה: כך לשיקום הוא כרך לכל דבר, על הניגודים ועל המתחים. חיי ציבור בצוותא נורמליים קיומם על ניגודים חריפים.

משוקמי „אהליאב" ירדו לחו"ל ועשו שם חייל. לא הפתיעות על ניגודיה שברה את המפעל אלא היד האחת שעשר, היד הכעילת. יד רוחצת את רעותה, מתחת לשולחן. תימן יעלם לא התכופף לנסה מבתפיו. בת-שוע סמכה עליו. הבלף מלידה. המשוה על ידי אומר קנז, בעל העין החדה הראה מרחבי אופקים. שניהם מטפסים היו. אחד על הררי השאפתנות והאחת — על הרי בושם ההצלחה המשכרים. סברה שאישיותה התקיפה וסמיכתה על תימן מספיקות. שהם כפיים. כן. הליכלוך לא נעלם מעינה אורחת הריסים, אבל אבק הניקוי המעופף צלול לדבוק במכונות המשומנות. אסור היה לעורר את הליכלוך מדבקו בניקוי יסודי. קילקול מידות? אינה מקבלת רכילות. לא שיערה שווסת פגישתן העה נקמות על חוסר תשומת לב. „מה יש? כשמנסרים עץ ניסורת נסורת, כשמקציעים לוחי-עץ נושרים שבבים. הראה מישהו יצירה בלי פסולת? משק בית בלי אשפה? משק חי בלי זבל? אני — לא. יבוא מישהו יותר טוב ממני ויעשה". היא עבודה קשה. נסתה לסתום פרצים בתקיפות. משבר כלכלי בעולם; אינו קונה מוצרי מותרות של נכי ישראל. מוצרים תלויים באופנה, במזג אויר, בכבב רוח, וברגש. המחסנים מלאים מוצרים וריקים מחומר גלם. האשראי מעלק, החוב גדל. חוסר. הנזילות מביא ליובש. בת-שוע תרה בשווקים ובחוצות המדינה וקוראה „אני „אהליאב". התשובה הזול, משל קראת „אני שלמה" אמר. שתולו על ידי האשמדאי. והיא מתקבלת יפה מבחוץ חנה ואישיותה. הופעתה מכובדת לא משאלותיה. המשאלה מושבת ריקם. ארנקה נשאר פעור פה. הנכים רגישים: השיקום נוטל מקצת מעוקצם הרגישות, לא את כולה. היו מגיעים ביותר לביקורת, אף מי שאינו נכה עניין, ולעתים — באותה מידה. בכך נכשל מיזה צפו בשעתו. כל בבקר פעולה נראה כמתגשא ב„אהליאב". מיזה לא סבל ליכלוך. באצבעו בחן את האבק. על מלמי של תימן אמר בשעתו: „אני הבנתי מדגות על ההרים. הוא טעה בכתבת. חשב שהוא משה-אומר ועלה על הר סיני לקבל את התורה, לשמוע את עשרת הדברות בטעמים העליונים, בטונים הגבוהים, האולטרא-טונים של האולטרא-קול. אלה אינם נשמעים לאוזן בן-תמותה אלה הם מיליוני רטיטות בשניה. זה אני אומר רק כדי לשבר את האוזן.

כאלה הם דברי ד' אל הנביא והוא מעבים בתוכו לאומר אותם לנו בלשונו הציורית, השירית. אומר בנו חושב שהוא שליח הטונים האולטרא-קוליים והסוסים לנו בכחו הסגולי והובא„כאותו את האמת המוחלטת ואת הצדק המוחלט. אבל תימן? אמנם, לא התיימר להיות נביא. „בת-שוע לא אמרה

להיכשל במקום שנכשל מיזה. הנכים הדגישו שהוא איש מן החוץ משאל מ„גלבוע". אבל היא אינה טוענת שהיא אמן באחד מענפי האמנות. מיזה היה נגר חרש-אמן, והיא בסך הכל — גננת. תימן גם אמן וגם נכה. חולי לב שוקמו ב„אהליאב" ואף תימן עצמו. אסור להרהר אחרי מידות נכים, — זו הדעה שקבע אומר קנז: תהליך השיקום יתערער. מידות בשיקום. לא הרהרו אחריהן השיקום נתערער, נרעד. מפעל נוקם על שאינו נגאל מטפלותו. הטפלות מעמידה פרצופים והמכאיב שבהם — האירוניה. בת שוע סובבה בשווקים ובבורסות בחו"ל תחת לשבת בית ולערוך בדק בית. לו רק הסירה מפת השולחן.

המדינה הוצעה. בת-שוע הגינה על תימן. הוא הציע התפטרותו. לא קיבלה. הוא היה ממונה על הסיסמוגרף שרשם רעידת האדמה ולא פירש את הרשומות „בכונה". לבסוף התפטרה היא והוא עמה. אותה זיכתה ההדעה בראש וראשונה. לא עלה על דעתה שהוא נמשך מהשריפה, ממיזה צפו ועד הנה. נענשה על שזנחה מתחת לספסל. את אהדתה אל מיזה ואל נקיונו. היתה גדולת נפש. המשתקמים והזוחות שבו בכלים זהב ואבן טובה ולא בדקה בציציותיהם. לא צמלה להשיב את מיזה אל „גלבוע", אמרה לאביה, בימי הזקפה, שעזיל הוא אגוז קשה, עגול, נייר, מתגלגל, שוחר לטרף, והזהר מתפורר, אך לא אמרה לעצמה בימי תוקפה אותם דברים.

המתאה על מחדל „אהליאב" נתבדרה לכדור שלג וההיזה את שניהם, אותה ואת תימן. אביה מת בעטייה של אותה שריפה. אף המחדל. — שריפת השריפות: חוסר האחריות והאידיאליזם נשרף. העשן השחיר את זוהרה של בת-שוע הנאהבת, והאש אכלה את בושמה. מבעד חלונה השקיפה וראתה את כדור השלג הגדל ובא והתפטרה מרצונה. לא הודתה באשמת ההתלמותה מערכים. אין שלמות באדם. למה יתבעו אותה מנכה? היה לה צוות מעולה. לא תסמוך עליו? הצוות הרפואי-שיקומי-פסיכולוגי וכלכלי טרח לשקם את תיפקודו של האדם בפועל ובהרגשה. לא טרח לתבל את. השיקום בערכים. תפקידו להציץ בחורים ובחרכים של הגוף והנפש ולא בחורי המוסר.

* * *

יש הרואים הורים במספר באות לבריאות תקינה. המוסר הוא נשקם של החלשים ושל הנכים. ויש המתהדרים: 'כל אדם הוא בחזקת זכאי וישר בשיקום. התחרות מתחת לשולחן יש לה צופן שקשה לפענחו. מגיפי העיניים החומות והחמות ביטוי על צער. המצח נחרש תלמים. האף התחדד, הקול התעבה. בת-שוע המנהלת הטובה, המסורה, ש„אהליאב" היה הבן והיין הבלעדי, בת-שוע שהיו בה מהעממיות השורשית של אביה התקיפות של מיזה צפו והרכות הנשית של הגננת החכמה לפתח, להרחיב ולהעשיר את מעשה חושב, נפלה.

הדבר נודע בימי אומר קנז. אמנותו ביקשה להיראות כאבנות צרופה במוסר, וכשמיזה צפו נטה ידו על מידות לסהרן עמד לו בדרך: „אל תגע בנכי ובמשקני אל תרע". הסולידריות שלו — חומת המגן שלהם. בפנים החומה קילקלו. אבל השריפה דישן את הזרע. השחיתות בשיקום קרא למשיתפי פעולה. היא היתה דלק השריפה, והקנאה — מכורה לדלק מרזק. קין קינא בהבל. לא שאל למה השם לא שעה למנחתו, — שמא הפגם הוא במקריב המנחה? הרצה שכן בלבו. חיפש אמתלא. הלא השם הזהירו קודם הרצח: „הלא אם תיטיב שאת ואם לא — לפתח חטאת רובץ ואליך תשוקתו ואתה תמשול בו" (בראשית, ד' ז'). לאדם חופש הבחירה קין לא בחר למשול בחטאת. אין מושלים בקנאה. מיזה צפו היהודי

שלהם מתחת לשולחן והוכרע. איכר קנז לא שאל לסיבת השריפה — שמא הקנאה? אלא מי גרם להצתתה. יחיד בבינו מחבריו-תלמידיו של מיזה בקבוצה, שהיה כהלוחכים הראשיים של מיהור שמו אמר: „דמי אחיך צועקים כהבל. אני הבן האבוד של „גלבוע". איש הרוח הזה נודע בשערי עולם. מיזה חלה. רותק למיטתו, הושתק וניטל ממנו הדיבור. איש לא התעניין בו, מלבד רעייתו הנאמנה וחבריו, בחורי סגולה. הם אלה שאמרו כי הקו נסוג מן השריפה אל המחדל. המחקר תעה בדרך, איבד את הכיוון. האיבוד הוא המרעיש עולמות. — לא נאה להודות: אני תועה. כששאלו בשעתו את אומר קנז: „למה אתה רב עם אלוף מבצר, הלא הוא מת די" „האמת אינה סוגדת למוות. המוות אינו מכפר על עיוותים".

ב„אהליאב" מנהל חדש, כאנשיו. אין עובדים בו לא בת-שוע ולא תימן יעלם. הוא הסמיך את סולמו, את בגדי הטיפוס לאוורסט תלה בארון. לא שם בם נפטלין. התלבש. לא שם. נפטלין משמע — תקווה לבאות, תזכה ותלבש שוב את הבגד. לדעתו של תימן. נפטלין משמע — פסימיזם, הלבישה רחוקה היא. והוא מאמין שעתידה קרוב, עומד כאחרי הכותל. הוא מתקין חבל חדש לטיפוס.

* * *

„אהליאב" מלקק פצעיו. המחלוקת על דרכי השיקום כפולה — על דרכי שיקום המפעל ועל דרכי שיקום הנכים. „ערכים" נשרים כפיות רבית. אפשר למצוא אותם בשבילים וסמטות „אהליאב", תלויים על שיחים, כככבסים שטוחים ליבוש בשמש. מכונתה משא עוברה עליהם, במערכתה אותם. גם מציאות אותם כפתה. המנהל נרצץ בבת-שוע. שמה טוב, על אף הזגן שבעיניה. המנהל לומד מכשלון אלוף מבצר. אילו נעצץ אלוף מבצר באומר קנז לא היה נרדף. בת-שוע בצרה יפה, רווקה בפרק האחרון; נפלה בחורי בושם ויפחה. לא בערכים דן עכה המנהל. פיו מלא. כתיום — לא כאומר קנז — אלא כמי שמתיז מים על שושניה. היא נוספת לזרץ לארץ ומרצה על שיקום האדם כעל ערך עליון. היא מסורה ל„אהליאב". היא דגולה. היא גדולה בחסרונותיה. אותו חבר-תלמיד שלמיזה צפו הוצע לעמוד בראש הרשות, שהקימה „אהליאב" ומספקת לו מכון לחומר גלם. האיש מהלך בשבילי ההגות העיונית, נצרך בעמידתו העיונית, המהלכת במצומים גבוהים, בלשונות הרבה, במחשבתו מחודדת ומנותחת ובכשירותו הארגוני גבוה ושיקולו שקול והוא נכבד. הוא בן לאביו, שהיה חבר הנהלת הרשות. הוא עצמו עבד בה. קבע לו עקרונות בכתביו, בחליפת המכתבים עם אומר קנז, עם הקמת „אהליאב". הוא נבסל על ידי בת-שוע. השפעתה עודרה רבה. אינה משלמת פרסים לבנים אבודים של „גלבוע". הוא בנאמנותו למיזה מזכיר לה את אי-נאמנותה לו. אין לדון בצרה עד שמגיעים למקומה. אין נצרה נתפסת על צערה, הלא שבה להיות חברת „גלבוע" ובנהיגה הקבוצה, אחרי שמיזה גורש כמגנת. היא נאמנה לה לפי דרכה.

* * *

הימים בשלהם. אומר קנז שלח את תימן אליהם, אל הלומים, נפטר לפני פריצת מחדל השרכים. השיזוה חסלו. לא ראה את „אהליאב" נתפס בבהדלו. ריב האחים ניפץ את גדולתו האישית, לא ניפץ את האטליה שלו ואת החזון שבפסליו. הכרובים שמסו את כנפיהם. הם מרואיף. מיזה צפו לא פיתח את פולחן אישיות עצמו. הימים כיסו עליו. מיזה צפו. מיזה צפו מת. עזוה מת. במותו פרץ, קרע את מכסה השכחה. יפים רבים נעזב על ידי הפרוהסיה. בא המוות והעלה אותו לכותרות. שלשום מת. רק שלשום? לפני כותע ציווה „קברוני בצדי הדרכים". לא הובן.

ב„גלבוע" הוצב ארונו, שכמבנה הדוה ושבחייו לא קרב אל עבריה ושהוסיף להיות האידיאולוג שלה. הכהונה פרסה

גדולתו ומעשיו שאינם רשומים לא בסיפור ולא במחזה ולא בספרי ההיסטוריה. המוות מגלה את הלום הגדולה בכל שיעור קומהה. היה גדל כנגר. חריף כהצגה לעיה בנושא החברה, ורב כעש באירגון, היה חכם כאסתטיקן. לא עירבב רגשות אישיים עם ידע באמנות. הריב לא הנמיך קומתם של פסלי אומר קנז. אלה סגולותיו הידועות. אולם הפרטים הרבים הבוויים היו. צהה ניצבו לצדית. אחרי אומר נשאר בשכן בנגב. אחריו — שולחן נגרים ומקצועה, וטסוד ומסורית, ופטיש ומסמרות, ואותיות כרובשות הציזדות כחייל הרות, סוריס סורים. פסל אחד ויחיד לו — של אומר קנז, שבו הוא מחייך אליו. בחתונתו שלחה לו צנה, אשת אומר. — בידי בנה — כתנת חתונה. בחשאי שלחה לו, בלי ידיעת אומר. כל מתנותיו של הפסל — בימי ידידותם — הרם מיזה לקבוצה. לא לקחן עמו אל הגולה, אל קרנות רחוב. אחר מכן לא היו לו כספים לרכוש דברי אמנות. כפרי אמנות קנה.

האלמנה נוהה עם כל אשר השאיר לה ויותר מכל — עם רוחו. היא ההרת ומציגה לעצמה כל תנועה שלו, כל חיוך, כל אמרה שנונה שיה, הולכת בעקבותיו בחדרים כפי שהיה הולך. שותה רק מאותה כוס שהיא שתה, אוכלת באותה כף ובאותה צלחת שהוא אכל, מוליזה אותם הברים שהיא הזכיר, מהלכת באותן קרני הרחוב שבהן גדד צלה בנדידה, מטיילת באותן חורשות שהוא טייל. מאזינה כפי שהוא היה מאזין לחשרי העולם. הה, לוא היתה יכולה להיות היא. לוא יכלה להתיישר שוב כפי שהתיישר הוא, הליזאי והתייישר וחי. סובבים חיים מיוסרים כקבר עם זרים והלית ותהילית בעתגונה. החכמה שבצל פה, הבריה שבליצונו. כוחו הפולמוסי והריף שבגנונו חד כחרב מריטה. משיקים בדם דורו. המטילה שבחביון — ולא רק היא — אחד שמורה חבבתו שלחבוריו-רבו. הוא יעלה אותה על הכתב ויכרוך אותה בספר שתהיה צרורה בצרור החיים.

„אהליאב" פירסם מודעת אבל. קבוצת „גלבוע" אבותה להתכפר על ידי כך שערכה את הלויה. „אהליאב" לא יכול. מכבר הודח מיזה מן הניהול. ויש להקניץ בהוצאות. אלא שאכפו על אומר קנז את הריב באו ועברו והקשו את הארון. בכל הארץ באו והסיפוהו. האבל נתמלאה קבורת שקטרו לכה. יאלכנתו אומללה. אשה יפה היא. האבל ליבליש יפה-הימין יעלם, אף הוא בא. אפילו שוחח עם האלמנה בפני ארון המת. לא הוא בלבד. גם אנשי „אהליאב" הוותיקים. המנהל איחר במקצת בבואו. עסוק היה. אבל בא. עבר זומה. בימי מיזה לא היה בין הבכירים ביותר ב„אהליאב". בת-שוע נעדרה. אולי היתה ולא הובלטה בטלוויזיה, סוף סוף איבה מנהלת עוד ולה לא היה ריב עם המנוח, ריב אישי.

מה פירוש בצדי דרכים? אלו דרכים? של „גלבוע"? של „אהליאב"? בלוויה אמר אחד משבעה החכמים שיכוזון, שיכתוב זכרונות בצורת מחזה השם: „אם צידפתי יצאה לאור אני מיזה חייב ד'" בינתיים אותה צדי הדרכים בירקק בה מהכביש ההובה שלאורכו אם הולכי רגל בכל תנועת המכוניות הסואנת. חברה קדישא גזרה ד' אמות בשדה שאין הרגל דורכת בה לעתים קרובות, כדי שלא להכשיל את הכהנים, וקידשה את החלקה. הלויה המגיעה עד שנכרה הקבר. מכונית העובדת בכביש עוברות על פניו. הכוב שבחבריו אמר: יש לה קבר. רק לה. רק היא נותרה לו. החליטה לנטוע עצים סביב הקבר שלא יראוה מתייחדת עם זכרו. האלמנה. בכלהיהיה צירף החבר רסיסים של דמעה אל רסיסי שולו והרכיב את דמות מיזה צפו באותם רסיסים לציוני הציונים. לא הזכיר את הריב: יפה התאפקותו של חבר. השידור נפסק. החשמל כבה. מקרה. כשנתחדש השידור נסתבר שההפסקה היתה את מחאה על שלא ניתנה רשות כניסה לצלמי הטלוויזיה לצלם את הסנקציות שנוקטים משוקמי „אהליאב". אות הזמן.

[illegible] الأصل

רשמי מסע

ישראל בעיניים סוביטיות

מאת מ. בר-אי

למרות מסע ההשמצה האנטי-ישראלי המתנהל בכל אמצעי התקשורת בברית המועצות מאז מלחמת ששת הימים (מסע שבמידה מסויימת ובנימה יותר מאופקת נערך מפעם לפעם אף קודם לכן) קיים בקרב אזרחיה של ארץ זו מגוון מסויים של דעות, הערכות ומידע לגבי ישראל. בחוגים של אנשי מדע (שאינם יהודים), בעיקר ברפובליקות הסובייטיות שבאסיה התיכונה ובקאווקאז, אך גם במוסקבה ובערים רוסיות גדולות אחרות, מהלכות דעות, על אופיה והתנהגותה של מדינת ישראל, שהן שונות להלוטין מהעמדה הרשמית של הקרמלין שהיא, כידוע, עויינת. נראה לי שקיים קשר ישיר בין הדעות ה„אפיקורסיות", לגבי ישראל, שיש להן מהלכין בקרב מדענים ומשכילים לבין ההרהבות האזנה לשידורים מתחנות מערביות, תופעה הקשורה בריבוי המהיר במספר הצעירים השולטים בשפות מערביות (בעיקר אנגלית, צרפתית וגרמנית).

השלטונות הסובייטיים מייחסים חשיבות רבה להרחבה גדולה של מתנה הצעירים המשכילים היודעים שפות זרות ויוצרים אמצעים ותנאים נאותים להשגת מטרה זו. ידיעת שפה זרה יש בה כדי לגרות סקרנות להאזין לשידורים בשפה זו, מ„העולם החופשי" וגם להיכנס בשיחה עם זרים, בעיקר בערים שפוקדים אותן המוני תיירים.

עלי להדגיש שבניגוד לדעה הרווחת במערב שאזרחי בריה"מ „מפחדים" להיכנס בשיחה עם זרים, לא זו בלבד שאינם מתבדלים מהזר אלא שאף ששים להחליף עמו דברים. לגבי מי שאינו דובר רוסית, כמוני, הקשי להיכנס בדברים עם בני המקום כרוך בהעדר לשון „משותפת". עם היודעים שפות מערביות, בעיקר צעירים, נהגלתי שיחות בהזדמנויות רבות. בלטה בשיחות אלו ההזירות הקפדנית שלא להשמיע דברי ביקורת על המשטר או בגנות האידיאולוגיה עליה הוא מושתת. אך דעות שאינן עולות בקנה אחד עם העמדה הרשמית, בפרט בעניני חוץ, שמעתי אף מפי אנשים שהכרותי עמם היתה קצרה או אפילו בשיחתי הראשונה עמם בעת פגישות מדעיות או אירועים חברתיים שנהלו אליהן. במיוחד הופתעתי מגילויי אהדה לישראל והבעת דעות והערכות על דמותה של ישראל ועל אירועים הקשורים בה הנוגדים לרוח שבה מציגים אותו אמצעי התקשורת הסובייטיים.

בעיני רובו הגדול של הציבור הסובייטי התדמית של ישראל, שיצרו אמצעי התקשורת, היא לא רק בעלת אופי שילי קיצוני אלא כרוכה גם בהאשמות כבדות המשתלבות ברגשות אנטישמיים אצל אותו חלק מהאוכלוסיה הנגוע בדעות קדומות עויינות כלפי יהודים. עם זאת ראוי לציין, כי רבים מאזרחי בריה"מ עמם שוחחתי על ישראל, אם במשרין (בשפה זרה) ואם באמצעות מתורגמן, הבחינו בין „העם הישראלי" לבין „השלטון" בישראל. על „העם" ידעו דברים חיוביים ואף הכירו את הישגים בתחום הפיתוח, אך את „השלטון" דנו ברותחין. בעיני רבים השלטון בישראל הוא בבחינת „אבי-אבות הטומאה" ומאז מיגור המשטר הנאצי בגרמניה אין בעולמנו שלטון „נפשע" מזה הקיים בישראל. באמצעי התקשורת כך גם רבים מהאזרחים נתפסים להשוואה ממשלת ישראל עם „גרמניה הנאצית" מבלי לעמוד כראוי על משמעותה הממשית של השוואה מתועבת זו. משהעלה באזני רמז למין השוואה כזו אוקראיני, מנהל חווה ממשלתית, הגבתי על כך בהבעת הזדעזעות על שאדם משכיל יכול לחשוב בדרך זו. הזכרתי לו את מחנות ההשמדה של הנאצים ואת הכחדתם של מיליוני שבויים רוסים ושאלתי אם ידוע לו שבישראל לא הוצא להורג אף ערבי אחד. הלה נרתע, התנצל וטען שלא חשב אלא על „כיבוש שטחים על חשבון עמים אחרים" ותו לא.

בעת ביקור באוניברסיטת טאשקנט שאלתי, מספר סטודנטים, בזה אחר זה, מה הם יודעים על ישראל. ברובם השיבו בנוסח הבא: „זוהי מדינה של יהודים פליטי רדיפות במדינות הקאפיטליסטיות. האמריקאנים מספקים חים ומנחים מדינה זו כאמצעי להבטחת האינטרסים שלהם בבורה התיכון, אינטרסים שעיקרם ניצול עמי האיזור. ישראל מנהלת מדיניות תוקפנית נגד שכנותיה הערביות, כאיום על שלומן ושלימותן וכבר אסרה עליהן, כמה פעמים, מלחמות שבהן גזלה מהן שטחים גדולים. בשטחים אלו מכשיכה ישראל להחזיק, עד היום, היא מדכאת ומנצלת את תושביהם הערביים. ישראל שואפת לכבוש שטחים נוספים, בעיקר בלבנון, אך בריה"מ בתמיכתה במדינות הערביות המתקדמות כונעת כבבה מלבצע זממה..."

אחד הסטודנטים שהביע דעה אנטי-ישראלית יותר קיצונית, טען באזני שמאז קמה ישראל רצחו הישראלים הכיכה כ-מיליון ערבים. משהבעתי תמיהה על עלילה זו הצטרפה חברתו לשיחה והבהירה כי גם לה ידועה עובדה זו. סטודנט אחר אמר, שהאמריקאנים כפו על הישראלים שלטון קבוצה קטנה של „מיליטאריסטים" קיצוניים ואילו אחראים לכיבושים ולדיכוי, בעוד העם בישראל, ברובו הגדול, רוצה בשלום ובסילוק המשטר הנוכחי.

מארחינו הסובייטים הביאו אותנו באחת הערים הגדולות באסיה התיכונה למועדון בית שהור כידע על עמים וארצות כדי להראות לנו עד כמה בקיאים צעירים אלו בנעשה בכל פינות עולמנו. כבאנו במועדון כמה עשרות תלמידי בתי ספר תיכוניים, בתלבושת הנוער הקומוניסטי (חולצה לבנה ועניבה אדומה). אחרי שפצחו בשיר לכבוד האורחים בן הבציבו בתבקשנו להיכנס בשיחות עם הנערים והנערות כדי לתהות על רמת ידיעותיהם. באמצעות המתורגמנית הרוסית שנתלוותה אלי שאלתי שני נערים, כבני 16, מהם יודעים על ישראל. לאחר היסוס (כנראה היסס להגיד דברים שלא ינעמו לאזני בראותו בהכובעה שעל ראש בגדי שאני ישראלי) השיב אחד מהם „זוהי מדינה של יהודים שבאו 1948 היא גזלה את אדמות העם הערבי, מגרשת תושבים ערבים ועדידה את רכושם. מסכנה בקביצוה את השלום במזרח התיכון. כדכאה את היסודות המתקדמים ושוחרי השלום..". לאחר שסיים ביקש לדעת אם כישראלי אהיה מוכן לענות על שאלותיו. מובן שהשבתי בחיוב. הוא וחבריו רצו שאסביר מדוע ישראל אינה רוצה בשלום ועל שום מה היא תוקפנית ותוקפת את שכנותיה ומתכוננת גם עתה לשעה כושר להוקפנות חדשה נגד „העם הערבי". הסברתי לו שה-מצב, למעשה, הפוך שישראל מוכנה בכל עת לכרות ברית שלום עם שכניה ועם ה„פלשתינאים", אך אלה אינם מוכנים אפילו להיכנס בשיחה ומתן עם ישראל ושוריים בהכונה מתמדת להכחדתה. שאלתי אותו אם הגיוני להניח ששלושה מיליון יהודים שרובם הגדול התיישבו בארץ תוך שלושים השנים האחרונות, ועליהם לבנות את ארצם, ישאפו להתגרות בקביעות בלמעלה מ-200 מיליון ערבים ובהם המדינות העשירות ביותר בעולמנו, כיום. כמה מהנוכחים התערבו בשיחה. אמרו שאילו היו דברי נכונים לא היו „כל מדינות העולם" מגנות את ישראל באו"ם. כמובן שהרצלו דברים מאלו שהעתונות הסובייטית מאשימה בהם את ישראל תדירות.

וקל לשער שדעות והערכות מ-מין אלה שמעתי פעמים רבות, לעתים אף תוך התבטאות נוקבת. גבר שדיבר צרפתית טובה למדי ו-שעזר לי למצוא כתובת מסויימת ב-אחד מרבעיה המערביים החדשים של מוסקבה, שינה את יחסו כלפי ואף אמר שהוא מצטער שהתנהג כלפי באדיבות לאחר שהתברר לו שאני ישראלי. הוא טען שהישראלים מתאכזרים לערבים, מה שחשו ב-בשרם אצל הנאצים הם מטילים עתה בערבים ונוסף לכך הם (הישראלים) מרשים לעצמם לשלוח ידם בפעולות מהתרתיות במדינות רבות, כולל בריה"מ, כדי לקדם את מזימותיהם.

רבים מאלו שמפיהם שמעתי על הדמות השלילית של ישראל בעיני המוני בריה"מ מצאו לנכון לשבח את מבצע שחרור בני הערובה הישראלים באנטבה. וזוהי נקודה מעניינת שלא הספיקה לי תקופת שהותי בבריה"מ להתחקות על שורשיה, אך ב-צד הגינויים החריפים ביותר לגבי „ממשלת ישראל" הובעה קורת רוח גלויה או מוסווית על „מבצע יונתן". מסתבר שאפילו האיש ברחוב לא קיבל את הגירסה הרשמית של כלי התקשורת על מאורע זה ואולי תדמית אידי אמין ומשטרו ירודה מזו של ישראל למרות העובדה שבריה"מ רואה עצמה ידידת המשטר הנוכחי באוגנדה.

נעבור לתופעת התיובות בגישה לישראל והבהרכה למפעלנו ולבעיותינו. אחד החשובים והידועים שבמדעני בריה"מ, חבר האקדמיה הסובייטית למדעים, אמר לי וזאת בנוכחות מספר מדענים סובייטים יהודי שם) שמדינת ישראל היא ה-מדינה המפותחת והמתקדמת ביותר במזרח התיכון, תרומתה למדע גדולה בהרבה מזו של כל שאר מדינות האיזור ביחד ושהיא רשמה לזכותה הישגים מרשימים בתחומים רבים. „אני רוחש אהדה לישראל ומקווה שבמהרה ייכונו מחדש יחסי ידידות תקינים בינה לבין בריה"מ ונוכל ל-קיים קשרים עם מדעניה" — אמר. חבר אחר של האקדמיה הסובייטית למדעים הדגיש כי מצב היחסים הרשמיים עם ישראל גורם עגמת נפש למלומדים רבים האוהדים במעמקי לבם את מ-דינת היהודים ורוצים בהצלחתה וב-שגשוגה. לדבריו היו רבים בין ה-משכילים, המתמצאים בנושאים בינ-לאומיים, מרגישים הרבה יותר טוב אילו קויימו יחסי ידידות בין „מוס-קבה לתל-אביב" (רבים, אפילו ב-קרב המשכילים, בבריה"מ סבורים שתל-אביב היא בירת-ישראל) הס-סובייטים היו תומכים בחיזוקה ובי-סוסה של ישראל. מדען זה טען ש-הממשלה הסובייטית עויינת את ה-משטר הקיים בישראל ולא את המ-דינה, תוך כדי חילופי הדברים בינו לביני על אופי המדיניות הסובייטית כלפי ישראל הזמנתיו להזין עיניו במפה רשמית סובייטית חדשה (1976) של המזרח התיכון המוצגת בתערוכה בבניין אוניברסיטת מוס-קבה, כמה קומות מעל לחדר שבו התנהלה שיחתנו. במפה זו מחולקת ארץ ישראל (בגבולות המאנדאט ה-בריטי) בהתאם לתוכנית החלוקה של או"ם משנת 1947. כישראל מו-פיעים רק השטחים שהוקצו למדינה היהודית לפי התוכנית הנ"ל. יהודה ושומרון מוצגים כחלק ממלכת ירדן. ואילו רצועת עזה והנגב המער-בי. הגליל המערבי ועוד שטחים שיועדו לערבים בתוכנית החלוקה — מופיעים כ„מדינה פלשתינאית ער-בית". מה שמקצה מפה רשמית סו-בייטית זו לישראל הוא בקירוב מ-חצית שטחה מלפני 1967 (בגבולות הקו הירוק). איש שיחי, שהוא מדען המצוי בבעיות המדיניות של המזרח התיכון, נראה נבוך במקצת למראה המפה ולאחר הרהור טען שהיא „מייצגת נקודת ראות הסטורית ולא מעשית", בבחינת „הלכה ואין מורין כך". הזכיר הכרזה של גרומיקו ש-בריה"מ מוכנה להכיר בגבולות לפני מלחמת ששת הימים ואף לתמוך ב-תיקונים מסויימים בגבולות אלו. ה-דברים המפליאים במיוחד ששמעתי ממדען זה היו ביטויי זלזול במדינות ערב ופקפוק בנבונות התמיכה הכל-כלית הצבאית שבריה"מ מעניקה ל-הן.

ראש מכון מדעי לחקר הסביבה בלנינגראד אמר לי שדעתו אינו נו-חה ממדיניותה של ממשלת ישראל אך הוא מלא התפעלות ממה שהצ-ליחו היהודים ליצור בארץ ישראל תוך תקופה קצרה. הוא קרא ספרים ומאמרים על התפתחות החקלאות ו-מפעלי המים בישראל, ראה מוצרי חקלאות ותעשייה ישראליים בתערו-כות בגרמניה וכיו"ב. גם מדען זה הביע צער על שמצב היחסים בין בריה"מ לישראל הוא כה גרוע, ב-שעה שמבחינה „הגיונית-טבעית" חייבת היתה לשרור אחווה בין שני העמים. זה סיפר לי שבעת מלחמת יום הכיפורים שררה בחוגים רחבים של „האינטליגנציה" הרוסית חרדה לגורל מדינת היהודים והאהדה לסא-בקה והדגיש שהקו הרשמי שביטאו אמצעי התקשורת לא שיקף את רג-שותיהם של רבים מהאורחים הסוב-ייטים שהוא בא עימם במגע באותם הימים.

חלק ניכר מהמדענים (זקנים וצעירים כאחד) בהם נפגשתי ועמם גלגלתי בשיחה באוניברסיטאות מוסקבה, טאשקנט, סאמרקנד, טביליסי ועוד, דיברו בשבחה של ישראל וניכר היה שבעיניהם תדמיתה של מדינתנו היא לא רק חיובית אלא שהם רואים בה מדינה בעלת איכות אנושית ותרבותית מיוחדת במינה. זאת גם כשהיו בפיהם דברי ביקורת כלפינו. במיוחד בטביליסי ובערים אחרות באיזור קאוקאז שמעתי מחמאות לישראל אפילו בתחום המדיני הצבאי.

כל האמור לעיל מושתת על ההת-רשמויות משיחות שהיו לעתים קר-בות מקריות וקצרות ואין לראות ב-הן חתך נאמן של „דעת הקהל" ה-סובייטית לגבי ישראל, אפילו לא אספקלריה מהימנה של הלכי הרוח בשכבה שעימן באתי במגע, שהרי מגעי היו מצומצמים מאוד לגבי מ-דינה כה ענקית ואוכלוסיה גדולה ומגוונת. עם בני המוח כמעט שלא היו לי חילופי דברים בגלל קשיים לשוניים.

ועידת „אגודת ישראל" בסימן נצחון ה„חסידים" על ה„מתנגדים"

מאת שמחה אהרוני

בוועידה הארצית השישית של אגודת-ישראל, העומדת להיפתח ביום ראשון בערב בירושלים, ישתתפו צירים וחברי מפלגה שבעת הוועידה החמישית של המפלגה — עוד לא נולדו.

עשרים ושש שנה חלפו מאז ש-נערכה הוועידה האחרונה של מפ-לגה זו.

נציגיה לכנסת נבחרו ע"י „מרכז-נבחרי" שלא נבחר כלל וכלל אלא נתן ביטוי, די גמיש, לעמדות הכוח שנראו בוועידה החמישית. מאז לא נערך מפקד, לא התקיימו בחירות, לא ניתנה הזדמנות בוועידה כל ש-היא ללבן את דרכה המדינית של מפלגה זו שהפכה מתנועה אידיאו-לוגית המחרימה את מוסדותיו ה-נערך מפקד, לא התקיימו בחירות, מדינית המשתתפת בכנסת — וב-מוסדות המדינה.

גם אל הוועידה השישית לא ה-גיעה המפלגה בקלות. עוד באמצע השבוע היתה תלויה ועומדת ה-שאלה אם התקיים או לאו. סיעות שונות התלבטו. אחת מהן הגישה ערעור על כשרות הבחירות ורק פסק דין של מועצת גדולי התורה הוא שהסיר את המכשול האחרון לפתיחת הוועידה.

מדוע לא נערכה ועידה במשך תקופה כה ארוכה? ראשי ה„אגודה" טוענים: „היתה הזנחה, תקופות של מלחמה והתארגנות, אפשר היה ל-הסתדר גם ללא ועידה פורמאלית".

אולם מסתבר כי הסיבה העיקרית היא שהמיבנה הפנימי של מפלגה זו, כמעט ואינו מאפשר עריכת ועי-דה. באגודת ישראל אין פנקס-חבר, אין מס מפלגה אין כלים היכולים לזהות כל חבר ולאפשר בחירת נצי-גים. שיטת ההימנות לכנסיה הגדולה של אגו"י ע"י תשלום „דמי-שקל" אינה „תופסת" במפקד ארצי, כך שלא נעשו נסיונות לקיים מפקד חברים — שלב ראשון לפני בחי-רות.

ובכל זאת איך נבחרו נציגים ל-כנסת, או לתפקידים רשמיים אח-רים? האם המרכז שנבחר לפני דור יכול לתפקד גם עתה?

ח"כ הרב י. אברמוביץ מראשי אגודת ישראל אומר לנו כי מאז בחירת המרכז, לאחר הוועידה ה-חמישית בשנת תשי"א נעשו בו שי-נויים רבים. הוקם מרכז מורחב ובו כ-150 חבר, לידו מרכז מצומצם שמנה כ-60 חברים ומעליו הנהלה. הדברים נעשו בהסכמת כל הסיעות. שינויים אלו הכניסו לפעילות מפ-לגתית ולמוסדות המפלגה כוחות צעירים שרעננו את השורות.

אולם, מסתבר, כי כל זאת נעשה שוב לפי הבסיס של יחסי הכוחות שנקבעו בוועידה החמישית. וסיעות רבות דחפו לערוך מפקד חברים כדי לקיים בחירות חדשות במפלגה.

„לפני שנתיים וחצי נערך מפקד חברים, לאחר שנמצאה הדרך ה-נכונה לעריכתו. והתפקדו קרוב ל-30 אלף חברים" — אומר ח"כ י. מ. אברמוביץ.

בכ"ב בתמוז, אשתקד, נערכו ה-בחירות במפלגה. התקופה הארוכה בין המפקד לבחירות מוסברת ב-צורך בהכנת בחירות מסודרות וב-ארגונן.

גם כאן היו בעיות. העיקרית: — התקופה הארוכה בין המפקד לבחי-רות, הביא דור חדש של צעירים שבעת המפקד היו מתחת לגיל 18 ועד הבחירות היו כבר כשרים להצ-ביע. אולם, קבענו — אומר הרב אברמוביץ, שרק אלו שנפקדו הם שיוכלו להצביע.

חמש סיעות שהתמודדו

חמש הסיעות המרכיבות את ה-מפלגה יצאו להתמודדות — סיעת „ציות-והגשמה" — בראשותו של ח"כ שלמה לורנץ, שבה בעיקר צ-עירי המפלגה וחוג הישיבות של ה„חזון-איש", סיעת „שלומי-אמוני" — בראשות הרב מנחם פורוש, סי-עת „הרשימה המרכזית" — בראש-ות ח"כ י. מ. אברמוביץ, ובה ב-עיקר חסידי גור והישיבות, סיעת „הרשימה-המאוחדת" בראשות הרב ש. גרוס שבה, חסידי ויז'ניץ חסידי הונגריה ורומניה ורשימה של עדות המזרח בראשות הרב יעקב מזרחי.

התוצאות הפתיעו את המפלגה. מסתבר כי אותן סיעות שנחשבו כ„מובילות" במפלגה נכשלו. הרשי-מה המרכזית בראשות ח"כ, הרב י. מ. אברמוביץ תפסה את המקום הראשון כשקבלה 29 אחוז מכלל ה-צירים, סיעת „שלומי-אמוני" את המקום השני עם 24 אחוז, סיעתו של ח"כ ש. לורנץ קיבלה 21 אחוז, רשימת הרב ש. גרוס 13 אחוז, וה-רשימה של עדות המזרח 9 אחוזים.

קמה צעקה. ח"כ שלמה לורנץ טען, כי היו זיופים בבחירות. הוא דרש לפסול את הבחירות ולערוך אותן מחדש, אולם, כאמור, מועצת גדולי התורה של אגו"י — פסקה כי הבחירה כשרות וכי יש לערוך את הוועידה בהתאם לתוצאות אלו.

התוצאות ערערו את הקונצנזוס במפלגה, לפיו סיעת הרב לורנץ הסיעה הראשית. עתה יקבלו חסידי גור את השלטון לידיהם, וכפי שה-דברים נראים זה לא ילך בקלות. לא תמיד שולטת הדמוקרטיה במפ-לגה, בעיקר כאשר מעל ההחלטה הדמוקראטית ישנו סמכות של פסק-דין של מועצת גדולי התורה. יתר על כן גם בגוף זה לא תמיד שולטת הדמוקרסיה. היו דברים מעולם, כ-אשר מועצת גדולי התורה פסקה ברוב, היו בה חברים שהחרימו את הדיונים, כך הדברים גם כעת, כ-אשר הרב שך, תומך מובהק של סיעת הרב ש. לורנץ מחרים את ישיבות מועצת גדולי התורה, כשום שלא קיבלו את דעתו נגד הרפצה משותפת עם פועלי אגודת ישראל בבחירות לכנסת. ונראה, כי גם כאן יפעלו לחצים ו„ברוגזים".

ברם, נראה, כי גם ועידה זו לא תתן ביטוי לתמורות שחלו בסביבה ולאירועים המתרחשים בה. ידונו בה בעיקר בענייני חינוך, מצב הדת ב-מדינה וכן יערך „ערב אידיאולוגי" על דרכה של אגודת ישראל.

אומר לנו ח"כ י. מ. אברמוביץ: „בעית קביעת דרך אידיאולוגית ב-מפלגה היא קשה ביותר. יש במפ-לגה זו כל מיני דעות, כל מיני דרכים. לאגודת ישראל בפולניה היתה דרך משלה. זו היתה תנועה של החסידים. היו בה מכל החצרות, חסידי אלכסנדר וחסידי גור, חסידי קוצק וחסידי סלונים — אבל היה לתנועה כיוון אחיד.

ליהודי גרמניה — היה הכיוון של ר' שמשון רפאל הירש — תורה ד-דרך ארץ. לתנועה בהונגריה שיטת הקהילות הנפרדות. פעם בתקופה היו מתכנסים ל„כנסיה הגדולה" ב-וינה — דברו על עצם חזוק הדת של העם וחזרו לארצם אבל כל אחד נהג כפי שרצה „נהרא נהרא ופ-שטיה".

כאן נפגשו כולם יחד ואיש אינו רוצה לוותר על השיטה. אנחנו מש-תדלים לשלב את כל השיטות, מתוך הבנה אבל זה אינו פשוט. על כן אנו יכולים לדון בנושאים המאח-דים את השיטות והמבחר שלהם הוא מצומצם".

האכן, כך נראים הדברים, כי ב-עוד שמעל פני השטח יערכו דיונים אידיאולוגיים של שיטות הרי ש-מאחורי הקלעים יתבצרו הסיעות ל-עמדות כח, ללא כל קשר עם שי-טות.

בכל אופן מהן הן הנקודות ה-יסודיות המאחדות את כל השיטות והכוונים במפלגה, מה הוא המכנה המשותף בפלגים ובזרמים שבתנועה זו.

„ישנן כמה נקודות יסוד: הרא-שונה החינוך. אין אצלנו חינוך מ-עורב ואפילו בגרמניה לא היתה חי-נוך כזה. החינוך הוא לקראת ישיבה והבנות להמשך לימודים בבית יעקב. נקודה שניה גיוס בנות — כל הסיעות, השיטות הם נגד גיוס בנות ונגד שרות לאומי. זאת בחוקת „יהרג ולא יעבור". נקודה שלישית — דחיית גיוס בני ישיבות. כל זמן שהם לומדים, ורק מי שאינו לומד ילך לצבא. ורביעית הפצת לימוד הדף היומי — דבר שנתקבל עוד בכנסיה הראשונה של אגודת יש-ראל".

מעודדים עליית חסידים

ומה ביחס למדינת ישראל. לפני קום המדינה הופיעה תנועה זו כ-מחרימה את המוסדות הלאומיים, היא לא הצהירה הצהרות לאחר קום המדינה, ובחלקים רבים בציבור נש-ארה עד היום כאלו „שלא נלהבים" במיוחד מהמדינה, שהיא „ירדה" עליהם כך. האם הדברים נכונים.

ח"כ הרב י. מ. אברמוביץ דוחה זאת מכל וכל. „מאז ומתמיד היינו בעד קום המדינה. כבר בוועדת פיל הופיעו נציגי אגודת ישראל ל-פני חברי הוועדה ודרשו שנקבל מדינה יהודית. יותר מאוחר הו-פיעו שלושת ראשי האגודה, הרב משה בלוי, הרב יצחק מאיר לוין וד"ר יצחק ברויאר לפני ראשי ה-סוכנות אז, בן גוריון ויצחק גרינ-בוים ואמרו להם כי יתמכו בהקמת המדינה אם ימלאו מספר תנאים ראשוניים, בין היתר בשואין וגירו-שין לפי דין תורה וחינוך. כשקיבלו הבטחה זו הודיעו כי יתמכו בכל ה-צעדים. עובדה; אנו פועלים למען עלייה. אם ישנה כיום עלייה מאר-צות הרווחה זו עלייה חסידית, עלייה מחצרות אדמורים.

בה"א בלבד ישנם 17 בתי חסידים של גור ובביב למעלה מ-20. בכל ביקור שלנו בחו"ל מדברים על ע-לייה ותובעים מאנשינו לעלות. לפני זמן לא רב הייתי בחו"ל בוועידה של האגודה ובקשתי אותם שבני תורה יבואו ללמוד שנה-שנתיים ב-ארץ. יש רבים שבאו והם נשארו. כעת, למשל, ישנם כ-60 בחורים מחו"ל בישיבת חידושי הרי"ם בתל-אביב. ורובם ישארו כבר כאן ל-צמיתות. ישנם בחורים צעירים ה-באים לארץ ללמוד ב„כולל" — ל-אחר שקיבלו „קסט" למשך שנתיים. גם אלו רובם נשארים. אנו רואים עצמנו אזרחים של מדינת ישראל הנושאים בעולה ומגיעים לנו ה-חובות והזכויות כמו לתושבים אח-רים".

מאז הקמת המדינה משתתפת אגו"י בבחירות לכנסת. נציגיה היו גם פעם אחת בממשלה, פעם גם היתה חזית דתית של כל המפלגות הדתיות. מדוע אם כן, בימים כאלו כאשר היהדות הדתית יכולה להוות את לשון המאזניים בבחירות הבאות אין נסיון לאחד אותה. האם יכולה לקום חזית-דתית מאוחדת?

הרב י. מ. אברמוביץ מצדד בכך: „לדעתי זה רצוי להקים חזית דתית אבל אינני רואה זאת כמציאותי. יש לכך מספר סיבות המפריעות להק-מתה. הראשונה בעיית גיוס הבנות לצבא. אגודת ישראל לא תוכל לשבת בממשלה כל עוד חוק זה יהיה קיים. יש על כך פסק דין מ-פורש, מועצת גדולי התורה פסקה שאסור לנו להכנס לממשלה. תנאי שני: אגודת ישראל לא תצטרף ל-ממשלה כל עוד שלא תיפתר בעיית „מיהו יהודי".

„אילו עובדות. אני לא שולל את ההליכה אבל אני רואה את הקושי. האם ללכת יחד עד הבחירות? מה זה יתן. לא יכול להיות מצב שתקום חזית דתית וברגע מסויים המפד"ל יכנס לממשלה ואנחנו נשאר בחוץ. לו היה הסכם הקובע שמפלגה אחת אינה הולכת ללא השנייה אבל אין קונספציה כזה.

אם כך, רק כדי ללכת יחד עד הבחירות. יש כבר נסיון כשהולכים בנפרד מקבלים קולות יותר מ-אשר הולכים ביחד. ישנם כאלו ש-לא מוכנים להצביע לכל המפלגות הדתיות. לצערי יש עוד חלק נכבד ביהדות הדתית שאינו מצביע כלל אפילו לא לאגודה. ואני חושב ש-ישנם גם חלקים במפד"ל שהיו מצ-ביעים למפלגות אחרות ולא לחזית דתית. לא אשכח את אותו לילה, כשרצינו להקים חזית דתית האחת הסיעות במפד"ל — „למפנה" הה-גדה לכך. יתר על כן, פעם היתה חזית דתית — וכשהגיע משבר, ה-מפד"ל נשאר בממשלה ואנחנו ב-חוץ".

אגודה מחכה להזדמנות...

אם כך — שאלנו — כאשר מדב-רים על תנאים של „יהרג ולא יע-בור" פירושו של דבר שאגודת יש-ראל כבר קבעה שלעולם לא תיכנס לממשלה. הרי נתקבל חוק גיוס ב-נות. מחייך ר' אברמוביץ: „אנחנו מאמינים בביאת המשיח". לאחר מכן מוסיף — אדרבא, יכול פעם להיווצר מצב, שיהיו זקוקים ל-אגודת ישראל ואז נעמיד את ה-תנאים שלנו להיכנס. אם יקבלו או-תם ניכנס — ולא נחכה".

מכל מקום, ברור, שלא המוסדות המדיניים של המפלגה הם המכרי-עים בכך אלא מועצת גדולי התורה. מסביר ר' י. מ. אברמוביץ. לא כל דבר מעבירים למועצת גדולי התו-רה, אלא רק בעיות עקרוניות. מו-עצת גדולי התורה שואלת לפני ש-היא מתכנסת מה אומרת המפלגה. איני אומר שהיא קובעת לפי זה, אבל היא שואלת „מה אומרים ה-בעלביתים". לדוגמא, כאשר נידונו השאלות ללכת במשותף עם פאי"י או לא. פעם ההליכה מועצת גדולי התורה ללכת ופעם אמרה לא ללכת.

פועלי אגודה לא שמעה פעם ל-דעת מועצת גדולי התורה, הרב בנימין מינץ ז"ל נכנס לממשלה נגד דעתם. לפני 4 שנים הבטיחה פאי"י לקבל את מרות גדולי התורה ואז פסקה המועצה כי צריך ללכת במשותף.

בכל זאת, עם כל היחס למועצת גדולי התורה, הרי רבים מהם יוש-בים ברומו של עולם התורה ומנו-תקים למעשה מחיי יום יום ה-מדיני כיצד הם יכולים לקבל הח-לטות מדיניות כה משמעותיות, ללא כל הכלים ורשת המידע המדיני ל-הם הם זקוקים. ר' י. מ. אברמוביץ אינו מוכן לקבל את דברנו אלו. הוא פוסק בהחלטיות אגודת ישראל בנוייה כך. המפלגה יודעת שיש לה סמכות עליונה, וזה אצלנו כמו אצל חסידים על אמונה אין שאלות.

ובכן הקשנו — מי בוחר את מו-עצת גדולי התורה. עונה איש שי-חנו בשאלה ומי בוחר את החזון איש למועצת גדולי התורה. גדולי-תורה אינם בוחרים. מצביעים עליהם.

בוועידה החמישית בחרו את מו-עצת גדולי התורה. לא היו בחירות. היתה הסכמה. אז היו כ-30 אישים. היום היא מונה כ-15 איש. גם כאן יש הסכמה לפי „שיטות" — מכל החוגים. הנה גם השבוע נערך דיון במועצה על כשרות הבחירות הש-תתפו בה — הרבי מגור, הרבי מ-סדיגורא, ישב הרב מדזינוב הרבי מביאלה, הרבי האדמור מנובומינסק, וישבו ראשי ישיבות, הרב שנאור-סון מצ'ובין, הרבי מארלוי, מישי-בת חתם סופר, ראש ישיבת שפת אמת מגור ועוד. הוזמנו 15 חברים. גם כאן מצביעים לפי רוב. אין פ-גישות קבועות. כשצצה ועולה ב-עיה מתאספים ומחליטים".

ושוקים באגודה להחלטות פס-קניות. ישנן הרבה הבדלי גישות במפלגה זו. עד עתה לא ירדה מן הפרק הדרישה להקים רבנות נפ-רדת. ישנו חלק באגודת ישראל ה-דורש להקים רבנות נפרדת, אם כי [illegible] הרב אברמוביץ החלק הנכבד בתנועה מתנגד לזה. מדגיש בנקודה זו איש שיחנו כי אגודת ישראל משתתפת בכל המועצות הדתיות, אפילו בירושלים. בעיר זו, היתה

(סוף בעמוד 8)

אש"ף לא שינה יחסו למדינת ישראל

מאת ד"ר-יצחק בן גד (מכלוף)

לאחרונה קראנו ושמענו על הפגישות שקיימו חברי המועצה הישראלית למען שלום ישראלי פלסטיני עם אנשי אש"ף באירופה. חברי המועצה מנסים לשכנענו כי באש"ף יש נטיה גוברת והולכת להכיר בישראל כעובדה קיימת. הם מאמינים כי אם רק ישראל תחדל ממדיניות הסירוב להכיר באש"ף, ותודיע על הכרה בו כי א היא תפתח פתח רציני לשלום לו כולנו מיחלים.

במאמר זה נשתדל אנו לעמוד על העמדות של שני האגפים העקריים המרכיבים את אש"ף באשר לסוגית ישראל, ההכרה בה והמדינה הפלש-תינאית בגדה וברצועה. כוונתי ל-אגף הקרוי האגף „המתון" בראשותו של יאסר ערפאת שהוא ראש האר-גון, והאגף הקיצוני הידוע בשם חזית הסירוב באש"ף בראשותו של ג'ורג' חבש וחבריו.

מה ההבדל בין ערפאת וג'ורג' חבש?

הרעיון בדבר הקמת המדינה ה-פלשתינאית אומץ בישיבת המועצה הלאומית הפלשתינאית בישיבתה מ-יוני 1974. בישיבה זו נתגלעו חילוקי

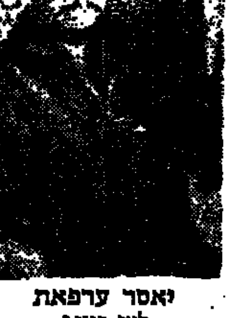

יאסר ערפאת
לאן פניו?

דעות בסיסיים בין הארגונים הפלש-תינאים השונים המרכיבים את אש"ף. ארגונו של ערפאת „פתח" זכה לתמיכתם של „החזית העממית הדמוקרטית" של נאיף חוואתמה ו-של ארגון „אלצאעיקה" הפרו סורי וכן של נציגים בלתי תלויים מהגדה המערבית בדרישתו להקמת מדינה פלשתינאית על השטחים שתפנה ישראל. פלג „מתון" זה הסביר כי יש להקים מדינה פלשתינאית על כל שטח שתפנה ישראל בגלל שתי סי-בות:

א) אין להרשות ששטחים שיפונו יעברו לרשותה של ירדן.

ב) הקמת יישות פלשתינאית ב-שטחים שיפונו תבטיח לפלשתינאים עמדה אסטרטגית טובה להמשיך את המערכה ולהשיג את המטרה הסופית שהיא מדינה דמוקרטית חילונית על כל שטחה של „פילסטין".

הפלג הקיצוני של ארגוני המחב-לים, בראשות ג'ורג' חבש ותומכיו התנגד ל-תאוריה של הפלשתינאים „המתונים" והדוגלת בהקמת מדינה בגדה וב-רצועה כצעד ראשון, בהשש שכאשר יקימו הפלשתינאים את המדינה שלהם על השטחים שתפנה ישראל הם ישכחו את המטרה הסופית ש-היא המדינה הדמוקרטית. הקיצוניים הפלשתינאים דורשים את הכל או לא כלום. לאור זאת הם כופרים ביעי-לותם של אמצעים פוליטיים לפתרון הסכסוך כגון ג'נווה, ארים ומאמינים כי הדרך היחידה הפתוחה לפני ה-פלשתינאים להגשים את מטרתם ה-סופית היא המאבק המזויין.

תועמלנים ערבים מנסים להסביר באוה"ב ובמדינות אחרות כי המדי-ניות של הפלשתינאים לא להכיר ב-זכות קיומה של ישראל היא כורח המציאות ומתחייבת ממצבם הפולי-טי. שתי טענות עקריות מועלות ל-הסביר את הדבר:

א) על ידי שידרשו את המקסימום (אי הכרה בישראל, הקמת מדינה חילונית) הם יכולים להשאיר מרחב תמרון שממנו יוכלו לסגת. הם יכולים לעשות ויתורים כמו למשל להכיר בזכותה של ישראל להתקיים במדינה עצמאית אם היא כתמורה תכיר ב-מדינה פלשתינאית בגדה המערבית וברצועה.

ב) אין לצפות מערפאת שיכיר בזכותה של ישראל להתקיים מבלי שישראל תודיע על הכרתה בזכות הפלשתינאים להגדרה עצמית. כל נסיון מצד ערפאת להכיר בישראל בשלב זה יעורר בקורת חמורה נגדו ואולי אף מרחץ דמים אכזרי בין מתנגדיו לתומכיו באש"ף.

בהעדר מנהיגות פלשתינאית

כל הקורא בקפדנות את ההסטוריה של הפלשתינאים במאה הנוכחית יתרשם, כי עקב אכילס של האומה הפלשתינאית היא העדר מנהיגות אחראית ומתונה שתסתכל על המצי-אות בעיניים פקוחות ותכלכל את מדיניותה בהתאם. מדיניות עוורת זו היא שגרמה לצרות הצרורות ש-נפלו על ראשי העם הפלשתינאי ו-הצטיינה בהתמדה. החל במופתי ה-ירושלמי אלחאג' מוחמד אמין אל-חוסייני דרך אחמד אלשוקיירי וכלה ביאסר ערפאת וג'ורג' חבש היום. מנהיגות בלתי אחראית, קנאית זו התעלמה במזיד מכל הזכויות של היהודים בארץ ישראל וראתה ב-„פילסטין" מולדת ערבית שהיא חלק בלתי נפרד מהעולם הערבי שגבולו-תיו מן המפרץ הפרסי (הערבים קור-אים לו ערבי) ועד לאוקינוס האט-לנטי. כל נסיונות התווך של גופים שונים שנועדו למצוא פשרה בין ה-יהודים והערבים עלו בתהו, כי אי אפשר היה לגשר על הפערים בעמ-דות צדדים. ובמיוחד כאשר הצד ה-ערבי דבק בעמדותיו הקיצוניות ו-סרב בשום פנים ואופן להתפשר.

יש להוסיף כאן כי לא חסרו מתו-נים בקרב הפלשתינאים שהיו מוכנים להתפשר ולעשות את ארץ ישראל לבית לאומי לשני העמים, אבל ל-רוע המזל מעולם לא התלכדו כוחות אלו לכדי כוח ממשי שיוכל לערער על העמדה הקיצונית שאומצה על ידי המנהיגות שהיתה בשלטון. בתקופת המנדט תמכו הבריטים שהוציאו את הצהרת בלפור במופתי הירושלמי שמעולם לא הסתיר את איבתו ה-גלויה לציונות. לאחר מלחמת השח-רור עשו אחדים ממנהיגי מדינות ערב כמיטב יכולתן כדי לנצל את מצוקתו של העם הפלשתינאי ולהב-טיח לפליטים. כל מיני הבטחות סר-על מועד שיבה קרוב לארץ מולדתם.

נקודה חשובה העוברת כחוט ה-שני היא השכנוע העצמי המדה של הפלשתינאים בצדקת טיעונ-בתחום האידיאולוגי טיעוני פית הפלשתינאים מסכת שלמה של ס-ענים ונימוקים: הסטוריים, כלכ-ליים, פוליטיים, דתיים, אנושיים ו-אחרים שכולם כיריעה אחת נועד להוכיח את זכותם על „פילסטין" והעדר זכות ע אצל הצד הציוני. יצויין כי בחלוף הזמן הלו פה וש-שינויים בהרגשים אך אלה נוגעי- יותר בצורה מאשר בתוכן ויות- טקטיים מאשר אסטרטגיים.

למרות שאינני יכול להטיל ספ- בכוונותיהם הטובות של ליובה אלי אב וחבריו אינני יכול שלא להשתו-מם על השכנוע העצמי שלהם באש לרצונו של אש"ף לחיות בשלום ע ישראל. הכוונה של אליאב וחבר היא טובה אבל האם כוונה טוב תעזור לנו לשכנע את אש"ף להס-כים לקיומנו? והלא כבר נאמר ד דרך לגיהנום רצופה כוונות טובות.

עזה חושפת את עברה היהודי

מאת ישראל ארליך

כל הודעה על גלוי ארכיאולוגי בארץ, מעורר בנו רגשות של רצון להוסיף ולדעת. ולא בכדי. שכן, כל גלוי חדש על עבר יהודי בארץ, מחזק את קשרינו על כל חבל-ארץ, מעיד כמאה עדים שאנו ישבנו כאן לפני שנים רבות, מוסיף ומעיד שמכאן ולהבא נוסיף ונשב כאן.

כך בכל גילוי ארכיאולוגי המתפרסם. כך גם אירע לפני כשבוע ימים כאשר פורסמה ידיעה כי אנשי הממשל הצבאי של צה"ל בעזה יחדשו את החפירות באתר הארכיאולוגי של בית-הכנסת העתיק בעזה. התעניינו מיד עם דב מירון, קצין-מטה לארכיאולוגיה, שביתו באשקלון, וישתי פרישה אף על עזה. והוא אכן אישר לנו כי אחוות-כרעתו הם החופרים מטעם הממשל, באתר הסטורי זה. „זהו רק שבוע ראשון של חפירות, ועדיין לא נתגלה דבר חדש. נראה עוד שבועיים-שלושה. אנו רוצים לגלות את כל רצפת-הפסיפס, וכמובן שנברך על כל חדש שיתגלה באתר" — כך אומר לנו דב מירון, שדיבורו קצר, כיאות לאיש-צבא שהפקידו קמ"ט (קצין-מטה לארכיאולוגיה). מספרים שמנו היה מנשה בדיש. מפקח לארכיאולוגיה באיזור החוף מטעם אגף העתיקות. מביתו שבאשדוד, הוסיף וסיפר לנו את שנתגלה לפני הארכיאולוגים הישראלים באשר הגיעו לאתר זה סמוך לסיום מלחמת-ששת-הימים, ומה נראה אם נבקר במסגד הגדול ג'מע אל-כביר. עד כאן היו דברי הארכיאולוגים.

אנו לא הסתפקנו בכך. העלינו בזכרוננו את בקורנו בעזה, „היום לפני עשרים שנה", כלומר בימי מבצע-קדש. עם קבוצת אנשים שדלתות הרבה פתוחות לפניהם הגענו לעזה, לרפיח, לכל אורך ארץ-פלשתים, הסורה בפינת רצועת-עזה. בקרנו וסיירנו, ולא היתה פינה שלא בקרנו בה. הפתעה רבה הפתיעה לנו בעזה העיר, כאשר נכנסנו לבית-האיר שברחוב המרכזי בעזה, מצאנו שם מכר ותיק, והוא לבוש מדי צה"ל, וכשמש כמושלה של עזה. היה זה מרדכי אלקיים. איש עליה וקליטה ותיק, פעיל בין ותיקי עדות המזרח ועולים מקרוב-באו, שגייסוהו מעם עבודתו הרגילה, ומינוהו מושלה של עזה. כל-כך-למה — משום שמרדכי אלקיים. יליד עזה הוא. אביו היה ראש הקהילה היהודית האחרון בעזה, ובעת יציאת היהודים בימי מאורעות תרפ"ט — 1929 יצאה משם גם משפחת אלקיים ולא שבה עוד. לא משפחת אלקיים ולא משפחה יהודית אחרת. חיפשנו היום את מרדכי אלקיים, שיוסיף ויספר לנו על עזה, אלא שהוא יושב כיום „ישיבת-ארעי" ב„משתלמי" בלונדון של אנגליה. אלא שאז, בעת בקורנו בעזה, זכהני שצעדנו ברחוב הראשי של העיר הערבית, מבית-הדואר ועד למסגד הגדול. סיפר לנו אז אלקיים:

„— כמו מרבית התושבים בעזה יצאו מכאן אף התושבים היהודים בימי מלחמת-העולם-הראשונה, שכן כאן חזית המלחמה בין התורכים לאנגלים. במשך חדשים רבים. עם תום מלחמת-העולם, שבו לכאן גם משפחות יהודיות, ובתוכן גם משפחתי, אבי ובני-ביתו. כחמש-עשרה משפחה יהודית התגוררה כאן, ואבי היה להם לפה, לשכנים ולשליטים. היה כאן סניף של בנק אפ"ק היהודי. וכאן היה בית-ספר יהודי זעיר. אלא, שעם פרוץ מאורעות תרפ"ט הועברו היהודים מכאן, משום סכנת-הנפשות, ולא שבנו עוד לעזה. לא שבנו? אכן, המשפחות לא שבו, אני שבתי כאיש צה"ל, כמושל העיר עזה...

אנו חוזרים בו ביום לתל-אביב. גם ישיבתו של מרדכי בעזה — לא ארכה. כוחות צה"ל נסוגו אל עבר הגבול שלפני מבצע-קדש, ורצועת-עזה חזרה ונתמלאה בפליטים-ערבים במחנות צפופים של אויבי ישראל.

* * *

דלתות עזה

מה שמענו ומה ראינו אותם ימים, בעת סיורנו בעזה? ספק אם דברים מעין אלו נשמעים בה כיום. כיום — מי שאין לו צורך-גבוה לבוא לרחובה-של-עזה, אינו בא לכאן. האספסוף של עזה, הסובב ברחובה הראשי. אינו טוב מזה הצפוף במחנות-הפליטים. השקט שהשתרר כאן מאז הפעולה התקיפה של צה"ל, אין אתה יודע איכתי תישבר. אנשי צה"ל המופקדים על שמירת העיר וסביבותיה, אף הם סובבים כאן כשעינם פקוחה ואזנם שומעת — ונשקם דרוך. לא-כן באותם ימים של 1956, ימי מבצע-קדש, סבבנו אז בעיר ובבסטאות-יה, נכנסנו למסגדים. מובן, ההרגשה לא היתה נוחה, וגם אז „ברכנו" ברכת-הגומל, כאשר מכוניתנו התרחקה מעזה.

אך, גם אז, רצינו להעיף עוד מבט אחד על עזה העיר, מלווינו כיוונו אותנו למזרחה של העיר, אל עבר גבעת עלי מונטר. מכאן, מגבעה זו, נראית לך עזה העיר, במבט-אחד ואתה יכול לסקרה בסקירה-אחת. אגדות רבות קשורות לגבעה זו, ומעשים רבים של ממש אירעו כאן. סברה אחרת כי לכאן הלך שמשון, כשמשא דלתות-העיר על כתפיו. בדרכו להר-חברון: „... ויקם בחצי הלילה, ויאחז בדלתות שער-העיר ובשתי המזוזות, ויסעם עם הבריח, וישם על כתפיו, ויעלם אל ראש ההר אשר על-פני חברון." מגבעה זו, גבעת עלי-מונטר, חזרו אנשי צה"ל לעזה, לפני שבועות מספר — וכאן היו מלחמות קשות לפני-כן. במלחמת-העולם הראשונה כבשו הבריטים בקשיים רבים את עזה, כאשר על גבעה זו נפלו כעשרת-אלפים מחייליהם. עוד מבט על עזה — ושבנו למקומנו. להתרחק כן האספסוף הסובב בעיר, ולשמוע על עברה.

כולנו צטטנו את הפסוקים מן המקרא, המספרים גם חזרנו על המסופר בגמרא (סוטה י'): „... בין כתפיו של שמשון ששים אמה היו... דאין דלתות עזה פחות משישים אמה..." והיו ביניהם שסיפרו ימי עזה בימים שלאחר-מכן. כאשר בימי שלטון ביזאנץ לא התירו ליהודים לעלות לירושלים, והם שבכו לכאן „להתפלל אל מדינת עזה (סהל בן-מצליח), ועל ר' משה הנקדן שישב בעזה, ועל הפייטן ישועה בן נתן החבר. ועל מבורך מעזה שירד למצרים להעלות עצמות אחיו, ועל ר' יהודה אלחריזי, מגדולי המשוררים בספרד שבקר בעזה (תחכמוני), וכתב: „... ויהי בבואנו עד עזה, אחרי יגיעה קשה ועזה, ערכנו תהילה לאל בתוף ובמחול, על כי עברנו מעבר החול, ויצאנו כן הקודש אל החול..." ר' משולם מוולטרא שבקר כאן מספר: „... ושם נמצא להם ויין טוב, אף כי היינות אינם עושים אלא היהודים... וכמו ששים בעלי-בתים יהודים... בעזה יש כמו חמישים ב"ב בעלי-מלאכות, וגם נכבדים. ויש להם בית-כנסת יפה, וקטן, וכרמים ושדות ובתים..." ר' עובדיה מברטינורה, מספר: „... ובעזה היום כשבעים בעלי-בתים רבנים, ושני ב"ב שומרונים..." גם הרדב"ז, רבה של מצרים, מספר על שאלה שהגיעה אליו מעזה „היא עיר גדולה וחשובה", ובשאלה: „שאלה מעזה: ילמדנו רבנו, אם בני עזה חייבים להפריש תרומות ומעשרות מפני שיש קצת אנשים שיש להם קרקעות..." ועוד שאלה מעזה אל הרדב"ז במצרים: „מעשה היה בעזה, בראובן שמת והניח..." וכן גם בתלמידיו של הרדב"ז, ששימשו רבנים במצרים, ויהודי עזה פנו אליהם בשו"ת. כן פנו לרבנים בערים אחרות (ר' יוסף מטראני, רבה של צפת; ר' יום-טוב צהלון ועוד).

דמויות מעניינות שימשו כרבנים לקהילה היהודית בעזה, ר' אברהם אזולאי. שימש רבה של עזה, כאן חיבר את ספרו „חסד לאברהם" (אמסטרדם, תמ"ה), הספר מלא דרושים על קדושת הארץ, ובהקדמה כותב ר"א אזולאי על בריחתו מחברון מפני המגיפה, בואו לירושלים, ומירושלים לעזה ... ותעצר המגיפה מעיר עזתה אשר ליקדה הוביב, ואמלטה שמה — — — ומצאנו שם מעט נחת..." (ר"א אזולאי כתב גם פירוש לתנ"ך, ובהקדמה נאמר: „... נתגרשנו לעזה תוב"ב, מפני יד ה' אשר היתה בכל הר הקודש ובירושלים..." כפורסם וידוע ממנו הוא רבה של עזה אחריו: המשורר ר' ישראל נג'ארה, בעל ספר הפיוטים השירים „זמירות ישראל" — שפיוטו „יה רבון עלם ועלמיא" מושר בכל בית בישראל בעת זמירות ליל-שבת. בן דורו, ר' דוד קונפורטי, כותב בספרו „קורא הדורות": „... ובעיר עזה היה מרביץ-תורה הרב ישראל נג'ארא — ואחר שנפטר הרב ר' ישראל נג'ארא בעזה, נכנס במקומו בנו הרב ר' משה נג'ארא, והרביץ שם תורה בעזה כמה שנים, ואני הלכתי בצלותי לירושלים פעם ראשונה שנת הת"ה — 1645, בעברי דרך עזה, אז ראיתי להרב משה נג'ארא, שהיה מרביץ תורה שם, ולמדתי בחברתו קצת ימים...". אי"א שעיד דור — השרשרת נותקה: בנו של ר' משה נג'ארא, ר' יעקב — הלך שבי אחר שבתי צבי...

כן. זו פרשה חמורה, הקשורה בעזה. ששבתי צבי עבר פעמים מספר בעזה, בדרכו מירושלים לעזה, ובשובו ממצרים לירושלים: „... ויהי כאשר נכנס לעזה — ויקרא נתן הנביא בקול גדול: זהו מושיען של ישראל, משיח אלקי יעקב, ואין גואל לישראל בשום אופן — זולת זה, וכל הנבואות שהתנבאו כל הנביאים — על זה נתנבאו..." (תודת הקנאות, אברהם קונקי). כאן, בעזה, מצא משיח השקר את נביאו: נתן העזתי, הוא נתן-בנימין בן אלישע-חיים אשכנזי — שהפיץ תורת משיח-השקר. גם לאחר שהמיר זה דתו. המצויין בחייו של נתן העזתי, שנולד בירושלים, למשפחה שבוצאה מפולין, ואביו תלמיד-חכם ובקי בקבלה...

שנים נקפו. בשנת תר"מ — 1880 גדלה הקהילה היהודית בעזה. מבקר מצא בה: „בעברי ברחובות העיר עברתי ברחוב אחד הנקרא חארת אל-יאהוד, והכרתי על מזוזות פתחי-הבתים המקום אשר מזוזה היתה קבועה בו. ראיתי את המקום אשר שם עמד בית-הכנסת של היהודים, ועתה בונים שם נוצרי הקהלים בית-מקלט להם. בין האבנים שמצאו החופרים ליסד את הבית ראיתי אבן שיש כעין עמוד וחקוקות עליה המלות: „המלאך הגואל אותי מכל רע... יזכני לעלות לירו-שלים..." (האבן מצויה כיום על קברו של הירשפלד, בראשון לציון).

ועוד בעזה: באותו מסגד גדול, ברחובה הראשי של עזה מצוי עמוד אבן, מנורה חקוקה, וכתובה עברית יוונית: חנניה בן יעקב.

בשיחתנו חוזר שמו של שמשון. ינוכר תוך תיאור הליכתו, ושערי עזה על כתפיו. ואז עולה לפנינו הסיפור המופלא:

דלתות בית-הכנסת בעזה עשויות היו מעץ שקמה, ובהן חרותות צורות שונות. בסגנון של ימי-הביניים ובהשפעה ערבית וכן שני מגיני-דוד. כאשר חרבה קהילת עזה בשנת תקצ"ה — 1835, נטלו עמם יהודי עזה את דלתות בית-הכנסת, הביאום לחברון — וקבעום בפתח בית-הכנסת הנודע על-שם אברהם אבינו...

בעת החורבן קהילת חברון במאורעות תרפ"ט — 1929 — נעלמו דלתות העץ החשובות מבצירי הפתח בבית-הכנסת אברהם-אבינו בחברון. היכן הם כיום דלתות של עזה-חברון? איזה בית בחברון מפארות הן?

* * *

בית-הכנסת העתיק

כל הודעה על גלוי ארכיאולוגי בארץ, מעורר בנו רצון להוסיף ולדעת. כן גם ההודעה שפורסמה לפני כשבוע אודות חידוש החפירות באתר בית-הכנסת העתיק בעזה.

הידיעה הראשונה על מציאת שרידים עתיקים במקום זה, הסמוך לים, במרחק כשלושה קילומטר ממרכז העיר כיום — בא עוד בעת השלטון המצרי בעזה. בשנת 1966, פורסמה בעתון המצרי „אוריינט-פלייה" ידיעה, ובה נאמר כי מחלקת העתיקות המצרית גילתה רצפת פסיפס צבעונית על חוף הים בעזה. סופר על דמויות החיות שבפסיפס, ועל „דמות קדושה הפורטת על נבל", ועל כתובות בעברית וביוונית. החוקרים כאן סברו כי אלו הם שרידים של כנסייה נוצרית מהמאה החמישית למניינם. כאשר הגיעו הידיעות לארץ, קבעו הארכיאולוגים-החוקרים: אלו שרידי בית-כנסת, הדמות היא דמותו של דוד המלך, הפורט על נבל...

לא ארכו הימים. שחרור עזה בימי מלחמת-ששת-הימים הביאה שמה גם את החוקרים בעתיקות: אגף העתיקות וקמ"ט לארכיאולוגיה במכשל הצבאי. נתברר כי מאז נתפרסמו הדברים, שנתיים קודם-לכן, כבר חלו באתר ידים. החלו החפירות. נמצא משטח שעליו בנוי היה בית-הכנסת, ונמצאו שרידים של בנין ששימש למלאכה. מבנין בית-הכנסת נשתמרו אך שרידים של רצפת-הפסיפס. בחלק המערבי של הרצפה נמצא הפסיפס המראה את דוד המלך, לבוש תגת-מלכים ופורט על נבל רב-מיתרים, מעל לנבל כתובה המילה „דויד" (בכתיב מלא). בעת הפרסום הראשון עדיין נראתה הדמות שלמה, עתה שוב חסר בה הקטע העליון של הדמות. סביב ו"דו מצויות דמויות: אריה, נחש, ג'יראפה ונמר — הם מאזינים לנגינתו של „נעים זמירות ישראל". ברצפה מצויה גם כתובה יוונית, שלאחר פיענוח יש לקראה: „... מנחם וישוע, בני ישי המנוח, סוחרי עצים, כאות הערצה למקום הקדוש הזה, תרמנו את הפסיפס בחודש לואוס 569". לפי מנין עזה הנזכר הוא, איפוא, על שנת 508 למנינם, כלומר לפני כאלף-וחמש-מאות שנה.

החפירות נמשכו. גילו שרידי בנין בית-הכנסת הגדול, שרידי אלוכות, גזוזטראות, שיש, סורגים, ועוד שרידי כתובות יווניות. המשיכו לחפור גם סביב המבנה למלאכה, ששימש כנראה לצביעת צמר או בדים. הפסיפס — צבעוני ונאה להפליא. והחפירות נסתיימו.

כשמונה שנים עברו מאז. כמעט ואתר היסטורי-ארכיאולוגי זה לא נפקד מאז ועד היום. אך החוקרים או מבקרים יצאו רחובה המרכזי של עזה. עברו את המשטרה, את מחנה הפליטים, את בית-הקברות שבכניסה לעיר — ונטעו מערבה. במקום שהסתיים הכביש הצר, ירדו אל עבר השביל המוביל לאורך החוף דרומה הנה כאן האתר. שרידי בית-הכנסת הגדול מלפני אלף-וחמש-מאות שנה.

עתה — שוב הגיעו לכאן החוקרים, קמ"ט לארכיאולוגיה וסגל-תבורה. זה שבוע ימים הם חופרים, בזהירות ובמקצועיות. הם מבקשים למצוא עוד ועוד שרידים של בית-הכנסת שהיה קיים כאן. אם יימצאו שרידים נוספים — אולי נוכל לדעת מי היו המתפללים כאן, בני-בניהם של יהודי עזה ובנותיה שלא הלכו בגולת רומא, אם אולי „עולים" שהגיעו לכאן מקהילות יהודיות במצרים, או אולי יהודי ארץ-ישראל מערים אחרות שמצאו כאן מנוח. ועוד: בית-הכנסת הושלם בשנת 500 למנינם, לערך — עד איכתי קיים היה? היכלו השרידים לגלות צפונות אלו, הכתובות והשכות והנרות העשויים-חרס. ועוד: איכתי חרב בית-הכנסת ועל-ידי מי?

האם מבנין זה נלקחו אבנים על-ידי השליט התורכי אברהים פחה כדי לבנות „מבצר באשקלון", כדברי ר' יוסף שוארץ ב„תבואות הארץ"; האם בנין זה קיים היה, או אולי שרידיו, לפני כמאה וחמישים שנה, כעדותו של ר' חיים הלוי הורוויץ ב„חיבת ירושלים". הדעה אינה סוברת כן. נראה כי בית-הכנסת הנחשף עתה על שפת ימה של עזה, חרב לפני מאות רבות בשנים, אולי בתחילת השלטון הערבי. העדויות האחרות וודאי וודאי מדברות על בתי-כנסת אחרים, שהיו קיימים בעיר של היום, וב„רחוב היהודים" שהיה קיים בה. יש הסוברים (אים לורנץ) כי לפני כתשעים שנה מנו יהודי עזה כמאתיים נפש. קהילה מכובדת ובתי-כנסת.

כך או כך. לפנינו עוד יתגלו תגליות בעניינו של בית-כנסת גדול שנבנה על שפת ימה של עזה, לפני כאלף-וחמש-מאות שנה. השבוע חודשו כאן החפירות.

בוררות חובה או בוררות מוסכמת ?

מאת שאול מייזליש

נוכח „מבול" השביתות שניתכו על המשק הישראלי (בעיקר בשירותים חיוניים) והמערערות את אושיותיו — מסכימים הכל שיש צורך בטיפול שורש כדי לפתור את הבעייה באורח יסודי. אך את „התרופות" שמציעים ניתן לחלק לשתיים: בוררות־חובה או בוררות מוסכמת. מצדדי שתי הדרכים, כל אחד ונימוקיו אך כולם יודעים כי בשאלה סבוכה זו של יחסי העבודה — אין פתרונות־פלא הנשלפים כשפן מכובעו של קוסם.

ח"כ מלמד: יש לנסות בוררות חובה

אומר ח"כ אברהם מלמד, חבר ועדת הכספים של הכנסת: „עמדת המפד"ל היתה כאן ומתמיד בעד הנהגת בוררות חובה בשירותים ציבוריים וחיוניים. אבל צריך להוסיף שעדיין לא מוצתה גם מערכת החוקים הקיימת כדי לטפל בסכסוכי העבודה". אנו עדים לתופעה שפסק־דין של בתה"ד לעבודה מופרים ברש־גלי ואין כוח בידי איש לאכוף אותם. עקיפת צווי הריתוק ופסקי־דין וההתאמות מקבלתם, שהיא מעשה יום־יום, מעוררים ספק שבמצב של ההתפוררות החברתית הקיימת ונוכח המפולת השוררת ביחסי העבודה, — שדווקא פסקים של בוררויות־חובה יכובדו".

אולם, ממשיך ח"כ מלמד, הכל מודים שהמצב הנוכחי לא יוכל להימשך ויש צורך לנסות הנהגת בוררויות חובה, שכן יותר גרוע „לא יכול להיות". „סבורני אומר מלמד שאי אפשר לטפל בצורה אפקטיבית במערכת הכלכלית הכוללת בלי לחזק את ההנהגה הכלכלית את מרותה וסמכותה של ההנהגה המקצועית בהסתדרות".

באשר לרעיון „התאגידיזציה" אומר מלמד שזהי „פיקציה" שדומה לה כבר היה בעבר בפרשת שכר עידוד, שהפכה להיות נחלת כל דורש. בלי שיתרמו להפלאה ממשית של פריון העבודה.

מכל מקום יש לנסות את הנהגת בוררות־החובה — אולי כצעד אחרון לפני התמוטטות מוחלטת.

ג. בן ישראל: בוררות חובה לא פותרת דבר

לא כך דעתו של עו"ד גדעון בן־ישראל, היום חבר הוועדה המרכזית של ההסתדרות, ובעבר — הממונה על יחסי העבודה. הוא אומר: „מבחינה עקרונית — אינך יכול להטיל פיקוח רק על שכר עבודה מבלי להטיל פיקוח דומה על כל השאלות המשקיות (רווחים, מיסים, ריבית בנקאית) כפי שעשו הדמוקרטיות הגדולות בתקופת מלחמת העולם השנייה.

„לו חשבתי שהבעייה היתה נפתרת ע"י הנהגת בוררות חובה — הייתי מתלבט קשות מבחינת הצד העקרוני. אבל למוד ניסיון ממדינות אחרות — שניסו להשתמש באמצעי זה כאותו שאין זה פתרון כלל, אדרבה זהו כשלון מוחלט". מר בן־ישראל „משווה את ענין יחסי העבודה לסכסוכים בינלאומיים. בשני התחומים אלה אי־אפשר להטיל סאנקציות או להכניע גופים חוקים. למדינות חוקה יש זכות וטו, וכך גם לעובד שירותים חיוניים. עו"ד בן־ישראל נוקט דוגמאות ממדינות העולם להנמקת דבריו: „באנגליה מי שתבע לבטל את בוררות החובה היו המעסיקים ולא העובדים. בכל מקרה שהבורר פסק לטובת העובדים, הם היו מרוצים — לא היו בעיות. הבעיות התחילו ברגע שהבורר פסק לטובת המעסיקים. אז העובדים פשוט התעלמו מהפסק, והסנקציות והשביתות נמשכו. באוה"ב — הצעה לקיים בוררות־חובה בתחום התחבורה, והיה זה הנשיא ניקסון בעצמו שהציע לקונגרס לבטל את החוק. היו שם יותר סכסוכים מאשר במיגזורים אחרים". לדעת בן־ישראל בוררות חובה אינה ריאלית כי ברגע שיש צד שלישי בסכסוך (הבורר) הרי שני הצדדים מציגים את טיעוניהם בצורה קיצונית ולא ריאלית. אם העובדים מתכוונים להשיג תוספת שכר של עשרה אחוזים הם יתבעו פורמלית 100 אחוז. והמעסיקים יציגו את עצמם כפושטי יד או רגל. בוררות כזו רק תגוון את המערכת.

באוסטרליה ובניו־זילנד — בהן נהוג חוק בוררות חובה, יש שביתות וסנקציות פראיות שכן זמן קצר אחר שהצדדים קיבלו את הפסק, מתחילים העובדים שוב לנקוט צעדים כדי להשיג תביעותיהם.

עו"ד בן־ישראל מציין כי חובת הבוררות (להבדיל מבוררות חובה) מעוגנת כמעט בכל ההסכמים הקיבוציים ובתה"ד יכולים לאכוף סעיף זה על הצדדים.

רוב הסכסוכים בישראל לא פורצים בתקופת המו"מ אלא דווקא בזמן שההסכמים בתוקפם. העובדים רוצים יותר ממה שההסכם מאפשר ולא מתחשבים בסעיף הבוררות. כך ארע בסכסוך עם האחיות. עובדי המיסים, עובדי נמל תעופה בן־גוריון, טכנאי הרנטגן, המהנדסים ועוד. כל המשברים הללו פרצו על רקע של פירושים שונים להסכמים. משום, שאנשים רוצים יותר — אומר בן־ישראל.

מה התתליף לבוררות חובה?

אם לא בוררות־חובה, כיצד בכל־זאת פותרים את הבעייה? — שאלנו.

לדעת עו"ד בן־ישראל כל עוד המעסיק הציבורי לא יתפקד כראוי — אין סיכוי לשיפור המצב. „מי שמפר היום את מדיניות הממשלה

אלה הם השרים — ולא ההסתדרות. אם שר הפנים הוסיף 50 אחוז למשכורות ראשי הערים — אתה רוצה שעובדים אחרים ישבו בשקט? יש לגלות גמישות רבה בתקופת המו"מ. אולם משנחתם ההסכם — על המעסיק לעמוד בו ויהיה־מה, ובשום פנים לא לוותר. אם אין מנוס שייסגר נמל בי"ג ובמקומו יפעילו שדה אלטרנטיבי". נסגר נמל — שייסגר" אני מציע שהממשלה תלמד בנושא זה מהתארגנות ספונטאנית של הציבור בעת משבר „אגד". הציבור הוכיח שהוא יכול לעמוד בסבל, ואכן „אגד" נשברה. על הממשלה לעמוד בלחצים ולא להיכנע — ועליה להימנע מלהאשים את ההסתדרות, שהיא מאבדת שליטה. שכן אם אתה כמעסיק ציבור מוכן לשלם יותר — מה תעשה ההסתדרות.?"

בוררות מוסכמת

עו"ד בן־ישראל מצדד בהקמת מוסד לבוררות מוסכמת שלנגד עיניו תהיה תמונת השירות הציבורי כולו. ואם המעסיק הציבורי יתייצב מאחוריו עד תום — יש סיכוי למוסד כזה להצליח. „בוררות חובה — מסבכת יותר משפותרת בעיות. ודוגמה — „ועדת גרוס" שדנה בעניין עובדי מס־ההכנסה. ושמסקנותיה היו בין המאיצים לריבוי סכסוכים במשק".

ואשר להקמת ה„תאגידי" שהוצעה לגבי עובדי התעופה אומר בן־ישראל: „לו היתה זו יוזמה ממשלתית ולא כניעה ללחץ העובדים — הייתי מקבל זאת, אבל עיתוי ההחלטה היה אומלל והרושם שנתקבל היה שהממשלה נכנעה וחבל."

רפאל בן נתן בעד מאבק מקצועי חפשי אבל...

מוכיל הפועה"מ, רפאל בן־נתן מצדד עקרונית בעד מאבק מקצועי חופשי אך הוא מודע לכך שהמצב בשירותים חיוניים התדרדר עד כדי כך שיש צורך לבחון מחדש את המציאות כולה. לדעתו עובדים בשירותים החיוניים לא נלחמים היום על לחם עם מרגרינה אלא על מותרות. „ציבור העובדים אינו מגלה אותה אחריות כבעבר וההסתדרות אינה אותה הסתדרות שראתה את יעודה בשליחות למען בנין חברה יצרנית עם־עובד. ההסתדרות הפכה לסינדיקט מקצועי להגנת שכר, ואינה ממלאת עוד את תפקידה". כאן מעלה בן־נתן את הרעיון, שלחילופין לבוררות החובה, אפשר

להכניס בהסכמי העבודה סעיף שבו יאמר שההסתדרות והמעסיקים יסכימו ביניהם על בוררות חובה. בוררות חובה מוסכמת זו תהיה באמצעות ועדה בראשותו של שופט, כלומר — לא חוק, אלא סעיף, שיופעל רק בהסכמים לגבי שירותים חיוניים. אנו עדים לתופעה שקבוצות הקטנות שבמקרה יש בידיהן אמצעים לשיתוק המדינה כולה, הן מנצלות נשק זה לרעה".

לדעת, בן נתן שורשי המצב המידרדר מקורם בהתערערות אישית החברה והמוסר. הפועלים אינם רואים בעבודתם ייעוד ואידאל, והחלום החברה החדשה שרצינו ליצור כאן — הולך ונגוז. צא לשטח ותראה שבענפים רבים עובדים רק ערבים, אין אחריות ולכן אין פריון. תהליך הרגרסיה הזה נעוץ בערעור האלמנט התנועתי, שאת מקומו הולך ותופס האלמנט המפלגתי והדבר אמור לגבי רוב המפלגות.

פעם חשב אדם על מה שהוא יכול לתרום לחברה. היום — מה החברה יכולה להעניק לו; פעם היו תנועות ולא מפלגות, והיום המצב הפוך. הדברים פגעו גם בתנועות העובדים. „הן שהיו בעבר החלוץ העובר לפני המחנה — נטשו את החזון. היום תופס מקום רק האינטרס הצר של הפרט.

תאגידים: עוד טלאי על גבי טלאי

תאגידים? בן־נתן חושב שזהו צעד נוסף בשיטת טלאי על גבי טלאי. „זו הונאה, אין כאן היתר־עיסקה" הוא קובע נחרצות. שורש הרע, לדעתו, נעוץ באובדן הייעוד והיעד. היום לכל איגוד מקצועי אינטרסים משלו. פעם — כשהמכנה המשותף של כל האגודים היה עבודה יצרנית — היה בכך כלים מלכד שהחזיק את ציבור הפועלים כולו, ולכן יכלה ההסתדרות לשלוט בתחום יחסי העבודה. היום, כשלנגד עיני העובדים רק הרווח וטובת־ההנאה הפרטית, מובן שכל סקטור נאבק לטובת חבריו, ושוב לא תוכל ההסתדרות לשלוט".

גם אלמוזלינו בעד בוררות מוסכמת

נתן אלמוזלינו, חבר הוועדה המרכזית של ההסתדרות תומך בבוררות מוסכמת. לדעתו אם בורר־חובה אינו רואה את המצב בכללותו, הרי החלטה שלו יכולה לגרור תגובות שרשרת בכל המשק כולו. בשום מקום בעולם לא הצליחה בוררות־החובה, אלא להיפך החריפה את יחסי העבודה, עד שלא היה מנוס ממאסר מנהיגי פועלים. יחסי העבודה לדעתו צריכים להיות מושתתים על מו"מ חופשי בין המעסיקים והעובדים. כדי לפתור את המצב הנוכחי יש להשליט בוררות מוסכמת, אך זאת בתנאי שכל שר לא יעשה שבת לעצמו, שכן ההסתדרות אינה יכולה למלא תפקיד של שוטר, כשהממשלה עוזרת לפרוץ את מדיניות השכר ויוצרת מצב בלתי נסבל.

...י יטפל ...קליטת ...ליה ?

...ת חיים פיקרש

...חורב" שהמליצה לבטל את ...ליסה ולהעביר את הטיפול ...ליה והקליטה לרשות אחת ...הסוכנות היהודית, עוררה ... בין מצדדי מסקנות אלה ... בשבוע הבא, עומדים הגור־ ...ים בדבר להכריע בנושא זה. ...בתה המחלוקת וזו לבשה ...ילטי, כשאנשי משרד הקלי־ ... בידי אנשי מפ"ם, מאיימים ...כת ו„להסיק מסקנות תד־

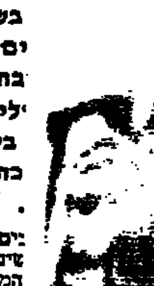

...ים אחר התנצחות זו, נמנים גם ...שים עצמם. בודים לסקוב, עולה המועצות, שסבב במסדרונות בית ...אביב היטיב לתאר באזנינו את העובדה שכל־כך הרבה רשויות ...ים באומרו: „תראה, את העליה ... מחלקה העליה, את הקליטה — ...ה. את השיכון — משרד השיכון — משרד העבודה. בלי כל אלה ...ה החדש להסתדר אך כולם ביחד ...קרטיה גדולה" . . .

...ב צדק. זאת קבעו גם חברי „ועדת ...ים עתה לעצמם עד כמה שאפשר ...שיות", ההטפלות בעולים. אכן, ...מוגי, יו"ר הנהלת הסוכנות היהו־ הקליטה חייבים לפעול מתוך רשות ... סטטיסטיים רבים מצביעים על ...ל אחד הגורמים שכוונים עליה ... מוסיף אלמוגי: העליה והקליטה ...י וככל שהקליטה טובה יותר כן ...יה גדולה יותר. איש שיהנו אינו ... אדם העומד לרשות משרד הקליטה ...וכר אנשי־טיפולי טוב. אך כוח ...ם לרשות מחלקת העליה, ולמה ...לות? אלמוגי דוחה את הטענות ...נושא זה ויכוח פוליטי. הוויכוח ...ה — ושיטה זו נכשלה עד כה.

...ושלת והשפעה

...ת זו לא תשפיע לרעה על אנשים ...ות ארצה מסיבות לתיות־לאומיות, ... אך הכוונה היא לאלפים רבים ...ם לעלות ונרתעים מחמת קשיי

...: הסוכנות מאמין כי אמנם הגור־ ... בדבר יקבלו את מסקנות הוועדה, ...ה היסוד הראשון לתקווה שהמדינה ... באחד ממוקדי חייבו הרגישים, אחת שתקבע את מדיניות העליה ...ג לחלוקת הדיור ולתעסוקה".

... שלמה רוזן לעומת זאת, מקווה ...געים בדבר, קרי — הממשלה, ... מסקנות הוועדה. לדבריו רשות ... לא תבטיח אחריות ממלכתית ל־ ...יות שרק משרד הקליטה הקיים ...: השר רוזן העסיק עצמו בשבועות ...ומפעל הסברה" פרטי משלו, נגד ... משרדו, ובין השאר שיגר תזכיר ... הממשלה וביקשו להביא את המס־ ...במסקנות הוועדה. ויש אומרים ש־ ...צה אף רמז מר רוזן על „עמדה ...ות גזירה זו.

...ע בין השאר כי מבחינה ממלכ־ ... משרד הקליטה בפני העולה וכל ...ם, המבוצעות על ידי המחלקה ל־

...באים: מי יקלוט אותם?

... בסוכנות היהודית — יועברו ל־ ... והעליה. למשרד זה, אומר רוזן ... להעניק סמכויות ביצוע בורוות ...יטפל בכל בעיות העולה ומיותר ... מקבילות לאלה הקיימות בשירות ... סרצן השר כי נושא קליטת העליה ...ין לעם היהודי כולו, אך קליטת ... להתבצע באמצעות מוסדות הד־

...עתיקת יומין

...ד הקליטה מחזקים את טענות ה־ ... ההתנצחות בנושאי העליה וה־ ...מאז הוקם המשרד. הסוכנות היהו־ ... לא ויתרה בתחום זה, וכמעט שלא ...יר בסמכות משרד הקליטה". יחד ...נשי משרד הקליטה יכולים לדחות ... המשרד הוקם מלכתחילה מתוך ...בחק, וטענות העולים החדשים על ... ליוו ומלווים עד היום את פעילות ...לתי.

...נצחות הזו תימשך. מתבקשת, אי־ ...דה. מר אלמוגי אומר כי כבר מצא ...ה של רשות ממלכתית. כלומר לא ...יך לטפל בנושא העליה והקליטה ... וגם לא משרד הקליטה, כי אם ..., בעלת אופי ממלכתי. כל זאת אם ...ו ויתורים. על ידי כך יהיה שיתוף ...י סוכנותי ויפתח דף חדש בכל ... יעיל בעולים החדשים. הכל, אי־ ...ראות כיצד יפול דבר. ועולים על ... — העולים עצמם שנתעייפו מה־ ...למשרדים השונים כדי להקל על ...ת שלהם בקליטתם בארץ.

רשמי מסע אורות וצללים ב„עיר האורות"

מאת יהודה עזריאלי

פריז, עיר־האורות, במת הבידור העולמית שמליונים נמשכים לשעשועיה מרחבי תבל תגיהת לעינינו באור יקרות מפתיע, דווקא במרכזים היהודיים התוססים שהתפתחו בכמה מרובעיה. צעירים עם כיפות סרוגות, נאים וזקופי גו, סובבים ב„מונמרטר", כמו בסימטאות ירושלים. ובשעת בוקר מוקדמת של פריז המנומנמת, שטרם התעשתה מעליזותה השופעת עד השעות הקטנות של הלילה, נראים יהודים זריזים עם שקית הטלית תחת בית־שחיים אצים „למנין". בעיקר שוקקים החיים היהודים המבטיחים את העתיד, בתנועות הנוער. מאחורי בתים הסגורים על בריח מטעמי בטחון ומצועפים בערפלי סתיו, נשמעות מצהלות נעורים.

בבית בני־עקיבא, המונה 1200 חברים בצרפת, והיא תנועת הנוער המצליחה והגדולה ביותר, גלינו אווירה ישראלית ממש. השפה העברית שוררת בחדרים שקירותיהן עטורים בסיסמאות של תורה ועבודה וארץ־ישראל: צעירים עמלים בכל פינה מתכוננים פעולות, מארגנים מיגנות, שוקדים על רשימות ומספרי טלפון, כדי להגיע לצעירים וצעירות נוספים, להביא אותם לתנועה, לרכוש את ליבם. זוהי הצלת נפשות של ממש במדינה שההתבוללות מגעת ל־60% מהזוגות הנישאין. המקור העיקרי, לנוער, אלה הם התלמודי־תורה, רשת החינוך הענפה של בתי־הספר היהודיים, היומיים והחלקיים, המאכלסים כעשרים אלף ילדים, בניהול החינוכי של ה„קונסיסטואר" ובעזרת השליחים המסורים של המחלקה לתרבות תורנית בהסתדרות־הציונית.

„עם הפנים לישראל"

הצלחנו לגדל דור נפלא של מדריכים וצעירים דתיים, בעלי תחושה לאומית עמוקה, היוצרים אווירה עם הפנים לישראל, מספר לנו בגאווה מוסתרת קמעא, דוד ירחי, חבר קיבוץ עין־הנצי"ב, המשמש כשליח ארצי של בני עקיבא בצרפת. מסילות לליבם של הצעירים מצרפת, רכש בהיותו מדריך בהכשרה, עוד בארץ. הוא מנצח על פעילות של שלושה סניפים בפריז, וסניפים נוספים בבורדו, טולוז, מרסיל, ניצה, ליאון גרנובל ושטרסבורג, בחלקם פועלים עם שליחים מהארץ בעזרת הסוכנות. השנה יצא כבר מחזור י"א של הכשרת בני"ע מצרפת לעין־הנצי"ב, עם מסלול אינטנסיבי של שלושה חודשי עבודה ולימוד, ואח"כ לישיבת אורי־ציון והכנות למכון גולד, ולסמינר תורני, בעזרת המדור הדתי של המח' לנוער החלוץ. הבנים משרתים בצה"ל, במסגרת הסדר מיוחד לתקופה של שנה, מח"ל (מתנדבי חו"ל) בנח"ל, צנחנים, או שריון. נוער כזה חוזר לצרפת לשנת הדרכה, מצוק בהשקפתו ואיתן בדעתו שעתידו רק בישראל. אלה הם הלית של התנועה, שבמופת אישי מושכים אחריהם דורות נוספים של צעירים יהודיים, רבים מבתים לא־דתיים, שעתידם כיהודים בסכנה.

אולם אליה וקוץ בה. האיכות גבוהה, אולם הכמות מבדלת מול מאה אלף בני נוער יהודי בגילאי צרפת מתוך קהילייה של 600 אלף, שרבים מהם מפוזרים בקהילות קטנות, הנתונות בסכנת הכחדה וטמיעה. בבני"ע מאורגנים 1200 צעירים ובכל יתר תנועות הנוער עוד מספר דומה: השומר־הצעיר — 300 חברים, תנועת „הבונים" — 200, דרור" — 500 ובית"ר — 300, וגם רבים ביניהם מבתים מתבוללים. יותר כח־אדם, יותר מדריכים, יותר תקציבים — משמעותם הצלת יהודים נוספים, אומר לנו אברהם דזבדבני, בצ"ע המחלקה לנוער והחלוץ באירופה, שמרכזה בפריז. זו הפעם הראשונה שנתמנה צעיר דתי לתפקיד המרכזי הזה, בעיקר הודות לתכונותיו ולכישוריו האישיים ונסיונו העשיר, למרות גילו הצעיר.

אין מנהיגות צעירה — והסיכוי רק בשליחים

למעשה מתמקדת עיקר הפעולה החינוכית והציונית בקרב הקהילייה היהודית הגדולה ביותר באירופה, בין הנוער הצעירים. כאן טמון הפוטנציאל של העליה והסיכוי לטיפוח המשיכה לארץ. ומבחינה זו עושים השליחים עבודת קודש, אם במסגרת תנועות הנוער, אי בשדה־החינוך היהודי בצרפת, שרובו לה־דבבני אחראי על קהילות אירופה ועל כל השלוחות של הטיפול בנוער, והוא מגלה פסימיות לגבי מידת אחריותן והצלחתן של הקהילות עצמן להתגבר על האתגר. המנהיגות מזדקנת ואין מי שבא במקומה. הצעירים המקומיים בעלי מוטיבציה אידיאולוגית, עולים ברובם לארץ. הזקנים מסתפקים רק בכיבודים, אפילו שלכמה מהם יש רצון טוב. אין „אבא" מקומי לנוער היהודי, ואם לא ירבו בשליחים ישראליים, בעלי אחריות ויעוד בשליחותם, לא תהיה ציונות למעשה, מודים בפנינו פעילים ואנשי חינוך מקומיים. על אף הביקורת, המוצדקת לכשעצמה כלפי כמה שליחים כעטים, שאולי אינם מתאימים לתפקידם, הרי דוקא בתחום החינוך היהודי והמחלקה לתרבות תורנית, מצויים בצרפת כיום שמונה שליחים בראשותו של משה גוטל, העושים עבודה נפלאה, הזוכה לשבחים בכל מוסד יהודי ומפי כל אישיות תורניה וציבורית, עמה שוחחנו. ככל שירבו בשליחים, יגדלו ההישגים. והמדובר אינו בהישגים ערטילאיים של הצלחה, אלא בקיום נפשות. אם למשל, מכסת השליחים המוקצית לבני־עקיבא היא כשליש מהצרכים הנעשים בשטח העבודה החינוכית, הרי התוצאה היא פיזור בצרים יהודיים בעתיד, ופחות עולים לישראל. בתנאים הסוציאליים המשופרים המקובלים בצרפת, באווירה ההכרתית הרוגעת ההתפשית, בקליטה המוצלחת של יוצאי צפון אפריקה, המונים כיום רוב מנין של יהדות צרפת, רק עליה אידיאולוגית־חינוכית היא הפתרון ליהדות הנגועה בהתבוללות גבוהה. דווקא בקרב יהדות זו, בדלים צעירים קיצוניים בעמדותיהם ובהשקפותיהם ובעלי מוטיבציה עמוקה, אותה הם רוכשים בעבודה חינוכית כמושכת, בביה"ס היהודי, בתנועת הנוער, במחנות קיץ, שבהן הם דורשים לקיים תכנית לימודים אינטנסיבית עם שעורי תורה ולא פעולות צופיות ומשחקי חברה.

קרן אור מישראל

אולם, כל הגופים היהודיים והקהילות המאורגנות אינם מקיפים יותר מ־15 אחוזים מיהודי צרפת — ומכאן קצרה הדרך להתבוללות. ההגירה מצפון־אפריקה גרמה לעינוי עצום של הקהילות שמספרן

נשיא הקונסיסטואר הברון אלן דה־רוטשילד והמנכ"ל י. מצליח

נאמד ב־450 עם משפחות בודדות, שחיפשו ותרו אחרי פרנסה. 150 אלף יהודים גרים בפרברים המרוחקים של פריז המטרופולין — ואין איש מגיע אליהם. קרן אור באפילה הזו יכולה להיות ישראל, שכמילת קסם משפיעה ומלהיבה בעיקר את הצעירים.

עדיין זכור ליהודי פריז וצרפת כולה, ה„הפנינג" היהודי הגדול שנערך בגני־התערוכה של עיר־האורות ב־30 במאי 1976. עד היום משיחין יהודי פריז במאה אלף הכרטיסים שנמכרו למשתתפים בחג היהודי של צרפת, שבמרכזו עמדה מדינת־ישראל. ב־12 שעות למען ישראל, נפגשו כל ה„מי ומי" בשדרות החברה היהודית המוסדית, בהופעות ובויכוחים מסובים והתלהבות סחפה רבבות, למרות הארגון הלקוי. אפילו רשימת כתובות ושמות של המשתתפים לא ארגנו, ולא ניצלו את ההצלחה שכמפגן יהודי כזה למען ישראל, היה יכול להפיק לגבי פעולות בעתיד. הלקח העיקרי מאותו מפגן, שיש משהו מלכד, כאחד ומדרבן במדינת־ישראל, אפילו לגבי הפזורה הצרפתית, העסוקה עם עצמה ונהנית בתנאי קיומה.

הסמכות העליונה של „הקונסיסטואר"

מאידך אין לתאר את יהדות צרפת ללא מוסדות ה„קונסיסטואר", השולט על השירותים הדתיים, רשת החינוך היהודי ומשמש כסמכות הלכתית ורבנית עליונה המקובלת על יהודי צרפת. לא רק מכח הסמכות החוקית שהעניק נפוליאון. בבית הרם באנז'־ג'ורג', ליד ביהכנ"ס המפואר, ואחד מבתי־הספר היהודיים השוקקים עליזות נעורים ביצרו, סוכן בית־הדין הרבני, העוסק בגפטין לכל דקדוקים והלכותיהן, מפעיל את רשת הכשרות ומפקח על בתי־הכנסת, המתנהלים במסגרות אורתודוקסיות.

רוב רובו של הקהל מקבל מרותנו, כל טקסי הנישואין נערכים בבתי־הכנסת ואפילו כל חזן צריך איסור של רבנות פריז, בטרם נכנס לתפקידו — אומר לנו הרב צ'סקלה, חבר ביה"ד המשמש גם כנשיא „המזרחי". סדור־התפילות בצרפת הוא לפי המסורת, יש רק מנין ליברלי אחד, וגם הוא ללא עוגב. הרב צ'סקלה כופר בדעה הנשמעת לעתים קרובות, כאילו רבה ההתבוללות בצרפת יותר מקהילות אחרות. להיפך, דווקא כאן ישנה פעילות יהודית רוחנית ותורנית גדולה יותר מכל קהילות אירופה ורבנים יראים ושלימים משמשים בביה"ד של „הקונסיסטואר" בסמכות מלאה. בעיקר אנו מקפידים בעניני גיור, מסייע לידו הרב עמנואל שושנה, רבה של שכונה בלהיל הגדולה והמלאה יהודים. לרב שושנה, בן ובת בארץ והוא קשור אליה בכל נימי נפשו. הוא פעיל בקרב סטודנטים, נותן שיעורי תורה ביהדות באוניברסיטה ומשתדל יחד עם עמיתיו לענות לצרכי השעה ההתעוררות הדתית שהיא ב„אופנה" דווקא בקרב הדור הצעיר, השרוי במשבר מוסרי ובמצוקה רוחנית. רוב הפניות לגיור בצרפת הם יוצאי חלציהם של זוגות מעורבים שנישאו בתקופת מלחמת העולם, ומבקשים לחזור לעמם, אבל יש מקרים שמשפחות שלימות מחפשות דרך ליהדות — ובהם מקפידים יותר. עובדות אלה מאפיינות את המפנה שחל גם ביהדות צרפת. ולכן, פתאום מורגש מחסור ברבנים יודעי דת ודין, מורי הלכה מובהקים. הזקוקים להכשרה ישיבתית של שנים. פותח סמינר רבנים בפריז, עם תקופת לימודים של חמש שנים ושנת השתלמות בארץ. אבל, בינתיים הרבנים ששמם הולך לפניהם כאנשי הלכה הם ספורים, בתוכם, הרבנים צ'סקלה, אישיות מגולית וציונית בפני עצמה. בדור הרבנים הצעירים נצה תקופת „הכוללים", רבים מהם מבי־סטודנט אקסלבך, שרובם בעלי השקפות אנטי־ציוניות. הפתרון הוא עידוד ועזרה בישראל.

קשרים עם ישראל

בתנאים כאלה הצליח ה„קונסיסטואר" שנשיאו בשמש הברון אלן רוטשילד, לארגן חיים קהיליים היכולים לשמש מופת בתפוצה היהודית. רק בפריז הוא מפעיל 60 בתי־כנסת, עם 12 אלף חברים רשומים מלבד רבבות נוספים שבאים להתפלל בחגים ובימים הנוראים. בשנים האחרונות נבנו עשרות בתי־כנסת חדשים, כדי לקלוט את יוצאי צפון אפריקה במבצע כולל שסייע לארגן אותם בחיים קהילתיים מסודרים — שח לנו מנהל ה„קונסיסטואר" י. מצליח, צעיר נמרץ ומצליח, הדובר עברית רהוטה, וכהבלט במנהיגות השלה של יהדות צרפת. הוא שולט על התקציב של ה„קונסיסטואר" בפריז, בשיעור של 23 מיליון פרנק בשנה, שעודפיו מושקעים בפיתוח בתי־כנסת חדשים, וחלקו הנכבד מוקדש לרשת החינוך היהודי. ראשי יהדות צרפת מקדים להדק יותר את קשריהם עם ישראל, שכן הם חשים כי עתיד היהודים והיהדות, הוא בכל מקרה במדינת־ישראל. זוהי ציונות לדעתי, אומר מצליח, המארגן עתה את המושב הדו־שנתי של מועצת ה„קונסיסטואר" שתתכנס בירושלים בחודש פברואר. כמאתיים מנהיגים יהודים יבואו לבירת ישראל לדון בבעיותיה הקשות של יהדות צרפת, והם יבקשו כאן השראה ועזרה רוחנית שפירותיה ישאו אולי בעתיד.

שבבים

צפורן רחביה ומקלטי קטמון

מאת יצחק מאיר

מישהו הציע אצלנו כי אין לדבר על משפחה מרובת ילדים. הביטוי „ברוכת ילדים" הולם יותר. התיקון נקלט ושוב אין אדם מתורבת, אבי ילד או שניים או שלושה קורא שם „מרובה" למרובה. המנין הזה, הספירה הזו עד שמונה ועשרה ואחד־עשר, הציור הזה הכמותי כשעוסקים בילדים, נחשב בעיניו גשמי מדי, אריתמטי מדי, פרוזאי מדי. „מרובת ילדים" מוליד דימוי של שבעים מטר חלקי תשע נפשות, של אלפיים לירות שאינן אלא שלוש מאות לירות לנפש, של חבלי כביסה עמוסים תמיד על מרפסות ועולות תמיד. של סירי אורז גדולים וארוחות לחם הדירות, של ביגוד העובר מבבור לאחיו ושל נעליים הנקנות סדרות סדרות, של ביטוח לאומי ושל לשכות סעד, של צריחות תינוקות ושל עצבי אמהות, של מיטות ומיטות ושל עוד מיטות עליהן מכינים טעוני הטיפוח את מנת שיעוריהם על גבי התיקים. „מרובת ילדים" לא נעים. „ברוכת ילדים", זה כן. זה ביטוי עם ממד פילוסופי. זה חושף גישה. זה רוח הערכה. זה אומר מין „כל הכבוד" שבוזה וקושר כתרים של הודיה צדקנית לאלוקי כל בשר המברך בפרי בטן בניו ובנותיו אהוביו.

זה נוגד גם את ההגיון. גם משפחה בה גדלים ילדיים־שלושה ברוכה ברוך השם בילדים ומשפחה שהעמידה בנים הרבה היא אמנם מרובת ילדים, והיא גם, אך לא רק, ברוכה בילדים.

יש לי חשש מבוסס כי התיקון לא נולד בקטמונים. הוא נודף נרד צפון תל־אביב, צפורן רחביה ומור סביונים. הוא מרצר, כך נראה לי, של דור זייפנים ההולך לשכונות מצוייד בתרבות לעזור לילדי הרחוב, כששובל של חטאת צוארונים, חטאת התרת מוסר משפחה, וחטאת צרכנות ראוותנית ומופרזות נסרך אחריהם בחוצפה ססגונית. בויכוח בין הגימנזיסטים לבין שחקני מקלטי־קטמון — חלקי עם עלמי קטמון. קולם אכן מחוספס יותר, אצבעם הנטויה באשמות מחודדות שלופה מדי ואינה יודעת לשוב לנדנה. אך אל מול מבטי ההבנה של בנות ובני טובינו המאולפים כל כך ברצון טוב ובחמלה — הם פי שבע דוברי אמת. הם קוראים למרובה מרובה, לברוך ברוך ולזיוף זיוף.

הנה מגישים עתה תקציב של שבע ועשרים ומאה מיליארדים, אין בין „הודי" רבותי, לבין כוש, אין מיליארדים מספיק להאיץ בתנופה מרפא לגדול הנגעים של חברה יהודית רבונית, נגע ה„סלמס", המחנק העוני והפשיעה שהוכנס לתיבה של שכונות שכונות בהם מדברים ילדי ישראל שפה שונה מזו המצטיצת בערבי שבתות בתוך הסלונים, המרוהטים כה היטב וכה מסוגנן.

*

הרוצה בשלום — יכון לשלום

עד ששולחים לו לסאדאת מה מהות השלום, מוטב לשלוח לו מה מהות המלחמה אותה הוא מבין למקרה שלא יכון השלום.

צא וראה במה נצטייד, מה אוצר הנשק הממתין משומן ומגורז במחסנין, מה השקיע בפיתוח נשק ביאולוגי ומה בלאי כלי משחית שאינם קונבנציונאליים, כמה גייסות הוא מאמן ובבמה יועצים הוא מסתייע. מי שבך מתכונן למלחמה — באומה שאחר הכל אינה מפלצת גם אליבא דמי בעמי העולם שאינו חשוד על אהדתנו ואהבתנו — מה יכולה להיות מהות השלום שלו. הן דברים פשוטים המה, מהות השלום שלו היא אותו שלום שיביא לו קרקפתה של ישראל ללא שימוש בקרדומים אותם הוא משחיז עתה בעמק הנילוס. לא מילים, מר ריביקוף, תשכנענה אותנו אחרת. — אנחנו זקוקים לרב — יתר מזה.

*

על אקוסטיקה ועל דין ועל צדק

בין דין לבין צדק פרושים לעתים מרחבים. מצער, אך עובדת חיים. אנגליה של ראשית המאה התשע־עשרה היתה זריזת גרדומים. לא רק רוצחים ואנסים נתלו עד לצאת נשמתם. גם מי שנודע כ„דיק השואט", שודד דרכים ולסטים שלא נטל אלא דמים ונזהר בחייהם של לקוחותיו, נתלה אחר כבוד. אך גם בעבור מעשי שוד וגניבה פחות אקזוטיים גזרו שופטים גזרי דין מוות, אולם פעמים נבמרו עליהם רחמיהם עד לבלי הבן לכאורה. הנה מעשה בשני פרחחים ופרחחית אחת שישבו משום מה ביציעיו של תאטרון סדלרס אנד וולס המכובד והפריעו לקהל־הצופים. סבלנותם של כמה ג'נטלמנים מאופקים פקעה ופרצה קטטה. הנערה ביקשה לעודד את ברנשיה וצווחה

(סוף בעמוד 8)

طبق الأصل

בחוג המשפחה

מאת בתיה כרמי

תמיד למען הזולת

את פרס העידוד במקצוע הרפואה קיבלה גב' חדוה ירד, האחות האחראית ב„מרכז להתפתחות הילד" של עיריית ת"א הכולל גם את „בית אברהמס" שהוא החלק הטיפולי. בילדות חונכה חדוה בבית הוריה עפ"י הכלל שהוא הקו המנחה בהיה — לעזור לזולת, היא מרבה לעסוק בעסקי צבור — בקליטת עליה, כיו"ר ועדת הקליטה של תנועת ה־אשה הדתית לאומית בסניף ת"א.

אין היא רק מטפלת בעולים, היא גם קשורת עמם קשר אישי ולעתים מזומנות הם מתארחים בביתה לשבת.

שני בניה של חדוה, לומדים בישיבות, כך שנותר לה הרבה זמן פנוי.

הרבה זמן, אהבה ורצון טוב, היא מקדישה ל„מרכז להתפתחות הילד" ומוצאת סיפוק רב בעבודתה.

המרכז, המוקף בירק, רגוע ושליו, קשה להאמין שיש בו גן וילדים מצויים בו.

חדוה ירד נמצאת ב„מרכז" מזה 6 שנים והמקום קיבל תנופה רבה, מאז קיבלה על עצמה את האחריות. את פרס העידוד קיבלה אמנם עבור פיתוח המקום.

קודם לכן היתה אחות „מקשרת" באיכילוב כ־25 שנה — אם גם מראה פניה הצעיר אינו מסגיר את שנות הוותק הרבות ש־מאחוריה. עבדה כאחות בתפקידים בכירים, היתה מדריכה בבית יולדות כ„אחות קשרי" המדריכה את האמהות איך לטפל בתינוק, וניהלה קורסים לאחיות בריאות הציבור. למעשה גם בעלה של חדוה עוסק באותו התחום, כמנהל אדמיניסטרטיבי של בי"ח „ליכטנשטיין" בית־אליהו.

ב„מרכז להתפתחות הילד" מתאמת חדוה בין אנשי הצוות, כשלפעמים, מטפלים בילד אחד — ששה אנשי צוות, היא גם יוצרת קשר עם טיפת־חלב וצם הגן בו לומד הילד הנמצא בטפול.

היא מכירה כל ילד המגיע לטיפול על כל בעיותיו, גם לגבי העובדות במקום, שכולן צעירות, היא מרגישה, כדבריה, כמו — „אמא ברווזה לאפרוחיה". כשמגיע עובד חדש היא מדריכה אותו, כיצד להיכנס ל־עוביה של המערכת המסובכת ולעבוד בצוות, התוצאה — יחסי צוות מצויינים.

על כל עובד חדש, היא מנסה להשפיע, להתייחס התיחסות אישית למקרה הטיפולי. יש עובדים האומרים — הזמנתי את האם והיא לא באה. חדוה אינה מוותרת. אם האם לא באה עם הילד — באים אליה. היה מקרה של אם שהיתה זקוקה לדירבון כמו: תזכורת בטלפון ערב לפני היום בו נקבע לה תור ותזכורת טלפון שניה באותו בוקר. חדוה עשתה זאת — והצליחה להביא את האם עם ילדה לטפול. „ההתיחסות האישית אל האם היתה כאל „מלכה", מסבירה חדוה" וכך הצליחו להביאה. יש אמהות שאינן רוצות לבוא מחשש — מה תגיד החברה על כך שילדיהן בטפול. אחרי שהילד מתקדם, נוצר האמון והם באים. ההורים אינם מספיק ערים לעובדה שילד עם בעיה חייב להיות בטיפול. לחדוה חשוב שדוקא הילדים האלה יגיעו. השיטה שלה היא — שאף ילד אינו הולך לאיבוד. יש הסעה שמביאה פעמים בשבוע ילדים מ־השכונות לטיפול. זוהי נקודה, שהיא, כאחות בריאות הצבור, רואה בה את תפקידה.

במרכז אין התקהלויות. לכל אחד הזמן שלו. אין שיטה אחידה בטיפול. כל ילד וכל משפחה מקבלת את הטפול עפ"י הצרכים האישיים. קיימת גם גישה קהילתית של טפול ע"י שתוף כל מי שיכול לעזור. כך נעזרים גם בסטודנטים, שכנים, סבתות וכד'. שיטה טובה היא שיטת העבודה בקבוצות הורים. נותנים להם לפתוח את עצמם ו־להשתחרר יותר.

השיטה עכשיו היא עריכת בדיקות התפת־חות לילדים בטיפת־חלב, בדיקה פיזית — מתי הילד מתהפך, מתי יושב, מתי תופס, משהו, מתי מעביר מיד ליד.

לדוגמא — ילד בן 8 חודשים ששוכב וכל מה שמחזיק נופל מידיו, או ילד שאינו מחזיק טוב את הראש או לא מעביר מיד ליד, בגיל 8—9 חודשים חשוב המלמול של הילד.

בגיל יותר מאוחר — מתי מתחילה ה־הליכה, בגיל שנתים מצפים מהילד שיאמר משפטים קטנים. לפי שיטות מבדק בצורת צעצועים והסתכלות ביחסים בין האם לילד וההתנהגות, בגלים תופעות חריגות. עפ"י בדיקות מיוחדות בודקים את הילד אחת ל־מספר חודשים בטיפת־חלב. אצל ילד שלא נקם או לא בכה בלידה, או שהיתה לו צהבת קשה יכולות להתגלות בעקבות זאת תוצאות שבעתיד עלולות להפריע לו, ב־התפתחות של הבנה ולמידה. כל ילד שנמצא אצלו ספק שמשהו אינו כשורה, עובר בדיקות לאיבחון ולטיפול, ב„מרכז להתפת־חות הילד". למעשה באים לתקן תופעות שהיו מתגלות לאחר מכן בגן. הורים לפעמים מזניחים את ילדיהם. בילד שובב ואי־שקט, זוהי יכולה להיות תוצאה של פגם קטן.

נוצר מעגל קסמים — מכים אותו וחושבים שהסיבה להפרעה — בבכות, אבל הגורם הראשוני יכול להיות מתוך הילד.

ב„מרכז להתפתחות הילד" מרגילים ילד כזה לריכוז. מושיבים אותו ליד שולחן מיוחד ממנו אינו יכול לצאת, עם משחקים ה־מרגילים לריכוז. ילד שלא הגיע לדיבור בגיל 3—4 אין מלמדים אותו לדבר אלא מדריכים את האם לדבר עם הילד מה ש־יותר. טפול אחת לשבוע אינו נותן תוצאות אם אין המשכיות בבית.

את הילד מלמדים הפשטה של מושגים בעזרת משחקים כמו — לוטו, לעתים יש איחור ועיי דירבון נותנים לילד את ה־דחיפה קדימה. יש ילדים שאינם מדברים בגלל שמיעה לקויה, זה יכול להיות כתוצאה מפוליפים מוגדלים שסותמים את מערכת השמיעה, או דלקות אזנים חריפות. הטפול ב„מרכז" אינו נגמר בגיל חמש. דואגים ש־יהיה המשך לטפול גם בגן. רצוי שהורים לא יתנו לילד לשחק באופן חופשי אלא יתנו לו משחקים בהתאם לגילו ההתפתחותי. בגיל חצי שנה — מובילים תלויים מעל למיטה. בגיל שנה — כוסיות, אחת בתוך השניה, בגיל מאוחר יותר — חיות ובובות, ומה שחשוב — להרבות במשחק ככל ה־אפשר.

חדוה ירד אינה מוותרת. אם ההורים אינם יכולים להקדיש זמן לילדיהם היא משתדלת למצוא מטפלים — סטודנטים, ש־יהיו מוכנים לעשות זאת, היא גם מציעה להכניס את הילד למעון כשאין למידה בבית.

חדוה, המקדישה כל זמנה לזולת, נראית נבוכה לשואלים אותה על הפרס שקיבלה. את סכום הכסף שקיבלה נתנה כקרן מילגות, ע"ש בנה שנפל, לעידוד לימודים תיכוניים־תורניים. המילגות ינתנו לילדים בעיר לוד, כדי שיוכלו להמשיך בלימודים תיכוניים־תורניים. בראש הקרן יעמוד הרב אורטנר, רבה הראשי של לוד.

תמונות עתיקות במסגרות בנות מאה

לשבת בכורסה הרכה, להרגיש נוח, להישיר מבט אל הקיר שממול ולהרגע. הקיר שממול — זהו קיר התמונות של גב' שינפלד. יש כאן תמונות שצויירו ע"י ציירים מפורסמים בצ'כוסלובקיה ארץ הולדתה לפני למעלה ממאה שנה. תמונות עתיקות, מסגרות עתיקות, אף הן כבר בנות מאה שנה, חיטובים וסגנון עתיק ומרתק. שתי שורות לכל רוחב הקיר סדורות התמונות זו לצד זו. לכל אחת מהן סיפור. אפשר לשבת כאן שעות, להסתכל ולא לשבוע מראות.

הבעל ד"ר שלמה שינפלד עורך־דין. כשהוא עייף לאחר יום עבודה מחליט שאין טוב מלשבת אל מול התמונות — ולהרגע, ובעלת התמונות עצמה — אוהבת עתיקות ואוהבת את התמונות. התמונות שנרכשו הן תמונות המופיעות בקטלוג האינציקלופדיה לכל אחת ערך משלה. יש כאן שתי תמונות משל צייר אחד. גב' שינפלד יודעת לספר את הרקע לתמונות, על הצייר המרבה לצייר את העוני, את הכפר. ויש תמונת יער בצ'כוסלובקיה.

נוסרת בימי ילדותה, כך נראו שם היערות וישנה תמונת הצוענייה, היא רואה את השרוול ואת הסינר הקרוע המספרים את סיפורה של הצוענייה. תמונת השוק — ההגרניות והפירות — כך נראה השוק שם. תמונת ההמון בפריז. תמונתו של הצייר האוהב את ההמון. תמונת היהודי הזקן המקלף תפוחי־עץ בסגנון הריאליסטי המובהק, המזכיר לה את השכן הזקן והתמונה אף זכתה להיקרא על שמו.

את התמונות הביאה עימה עם עלותה ארצה. האהבה לתמונות היא משפחתית. גם אחותה הביאה עימה תמונות עתיקות. יש לה תמונת כלניות מרהיבה במסגרת עתיקה, שכדוגמתה ניתן לראות רק בארמונות הקיסרים.

היא אוהבת את תמונותיה, אך מופתעת מדי פעם מחדש, כשהיא נוכחת, שגם האורחים הרבים, אינם מסתירים התפעלותם מהתמונות, על אף שהן ישנות כל כך ואולי — דוקא בשל כך...

ד"ר יהודה שינפלד:

תרופות הויטמינים

השם ויטמין, נקבע עם גילוי הויטמין הראשון לפני קרוב למאה שנה. התברר כי החומר שהתגלה מכיל קבוצת אמין — המוכרת לנו. מתרכובות האמינו — ואז צרפו את המילה ויטה — שמובנה בלטינית הוא — חיים למלה — אמין וכך נוצר המונח „ויטמין" כלומר: אמינים החיוניים לקיום החיים. כך חשבו אז. אך עם הזמן התגלו גם ויטמינים שאין בהם קבוצת אמינו, לכן, היום, השם ויטמין איננו אלא בעל משמעות היסטורית. כמות הויטמינים הבונים ה־דרושה לאדם היא קטנה מאד ובמקרים מסויימים כדי מאית, או אלפית של גרם. אולם כאשר הגוף סובל מחוסר בויטמינים, נותן הדבר אותותיו בצורה בולטת. משום כך מצטיירים הויטמינים בדמיונם של בני־האדם כבעלי עוצמה רבה והאמונה ביכולתם להועיל היא כמעט בסיסית. בחברת השפע לא קיימת למעשה בעית מחסור בויטמינים. מחלות חוסר בויטמינים נדירות בארצנו. שימוש מופרז בויטמינים A, D יכול להביא אף לתמונה של הרעלה בויטמין.

כיום קיימת נטיה לקחת כדורי ויטמין C המצוי באופן טבעי בעיקר בהדרים וירקות ירוקים אחרים, כדי למנוע הצטננות או לטפל בה. במחקרים שונים נמצא שאין בלקיחת כדורים אלה כדי למנוע או לקצר את משך תקופת ההצטננות. לא רק זאת אלא שנמצאו תופעות לוואי מזיקות גם לנוהג זה. יש להוסיף ויטמין זה רק לילדים בגיל הרך. למעשה בתושבי הארץ כמעט ולא ניתן למצוא מחסור בויטמין C מאחר וכל אדם אוכל פרי או ירק טרי במשך היום.

נוהג מקובל הוא לטפל במצבים שונים של העור באמצעות משחות קוסמטיות המכילות ויטמינים, או למרוח משחות עם ויטמינים כדי שהעור יהא יפה [illegible]. מאחר וסוגי העור השונים אינם נובעים מחוסר ויטמינים, כהן נוסף של ויטמינים אינו יכול לשפר את העור. גם מהן זה של ויטמינים במשחות מקורו בהבטחה המוטעית ש„עודף של ויטמין לא יכול להזיק".

הכלי והפרח

בחרי לשזירת פרחים בכלי עתיק — מחציתה של מנורת נחו־שת, סיר נחושת, פינג'אן, סלסלת קש, קונכית ענק או כל כלי מקורי המצוי בידך. שימי דגש על שיווי המשקל בצורת השזירה וההרמוניה בהתאמת כל ה־מרכיבים.

כל אשה אוהבת פרחים. אבל כדי לסדר אותם בצורה מושכת ומקורית, אי אפשר להשאירם, כפי שהם באופן טבעי. יש לקצר, או להטות מעט את הגבעולים ולהוריד עלעלים מיותרים. להכ־ניס צרור גדול של פרחים ל־צנצנת — אין זה קשה, אבל ב־צרור הדחוס, מאבד הפרח את קיסמו.

שזירת הפרחים האמנותית, ה־עשויה להפוך גם לתחביב, היא חסכונית — ככל שתמעטי ב־פרחים, תהיה השזירה נאה יותר, בשילוב סוגי פרחים שונים ב־גוונים תואמים, ענפים ועלים, תוכלי לתת ביטוי לדמיונך וב־תוספת כלי נאה, דוכמים מעני־ינים תהפכי את השזירה ליצירה אמנותית.

משפחה של נשיאים

ד"ר רוזה ס. דה־הרצוג היתה הסגנית ה־ראשונה שהגיעה לכנס בנושא: „המשפחה היהודית בעתות חרום" שנערך מטעם מועצת אירגוני הנשים.

ד"ר דה־הרצוג היא נשיאת אירגוני ה־נשים היהודיות. הנשיאה שהיא מבית הונגרי שמרני קיבלה בילדותה חינוך דתי. אביה היה המייסד והנשיא של בית־הכנסת ה־הונגרי של בואנוס־איירס בארגנטינה, ואמה היתה נשיאת ועידת הנשים של אירגון הסעד היהודי ההונגרי.

ד"ר רוזה היתה רואת־חשבון מוסמכת וד"ר לכלכלה. עבדה בבית־הדין העליון של בואנ־וס איירס, אך עזבה את המשרה כדי להקדיש זמנה לסעד חברתי.

במשך שתי קדנציות היתה סגן נשיא של המועצה הבינלאומית לנשים יהודיות [illegible]. המועצות לנשים יהודיות ב־ונצואלה, צ'ילי ואורוגואי [illegible] הודה ל־פעילותה עזרה להקמתן. בעלה תמך בה בפעילויותיה החברתיים, ובפעילויותיה הרבות כשהוא עצמו אף מסייע לה וממלא תפקיד פעיל.

בשנת 1972 נבחרה בועידה שנערכה ב־טורונטו לנשיאה עולמית של אירגוני הנשים היהודיות.

בשנת 1975 נבחרה בשנית לנשיאה בועידה שנערכה באוסטרליה. בעקבות תקופת ה־כהונה הראשונה שלה כנשיאה נכנסה גם פורטוגל לחוג ארגוני הנשים היהודיות. בתקופת כהונתה השניה כנשיאה הצטרפה ונצואלה. היום כולל האירגון יותר ממיליון נשים יהודיות מ־26 ארצות.

הפולקלור השולט באופנה

„אין דברים מכוערים" אומרת גב' צילה יצחקי, „השאלה היא איך לובשים ועם מה לובשים". כאחראית על מחלקות האופנה של ה„שקם" יחד עם צוות הכולל את גב' יוסה מור ואילנה סלע היא קונה פריטים המאפשרים לקונה להרכיב בעצמה את מלתחתה בהשמטת צבעים אחת ולהוסיף אף צעיפים העושים את האופנה צליה ומעניינת. הסגנון השולט הוא הסגנון הפולקלוריסטי, גם הדולרי באופנה, כובעים תואמים, מעיל־שכמיה עם קפישון, טוניקות בשילובי דוגמאות וגוונים ואפילו חצאית פולקלוריסטית בשכבות הגוונים השולטים — צבעי החום, השחור והאדום — יין.

50 מתוך מבחר הדגמים:

מערכות הג'ינס, חצאיות עם סריגים, סרפנים עם חולצות בד ושרוגות, שמלות, ז'אקטים, מעילים, בבדי „פולקלור", שמלות לערב, מגפיים, ארנקים, כובעים צעיפים, הכשישים ומסריות, הוצגו בשתי הצגות האופנה של ה„שקם". האחת הוצגה במחנה „צריפין" בפני החיילות שסיימו אך זה קורס טירוניות ומלאו בהמוניהן את אולם הקולנוע והשניה בפני השוטרות ב„בית ברבור" שבבית־אליהו, עם הזמנתו של כרסין מוסקוביץ. לצד הדוגמניות המקצועיות צעדה דוגמנית כאולהרה — כלבה, מפקידות ה„שקם" שקפצה אל הבמה ברגע האחרון משהובבר שאחת הדוגמניות לא הגיעה.

חצאית „פולקלור" בשכבות.

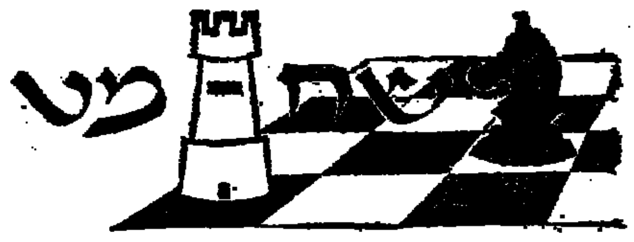

בעריכת שלמה קנדלשיין

אולימפיאדת הגברים ה־22

סקירת סכום ודווחים סטטיסטיים

הדרוג הסופי

1. ארצות הברית — 37 נק' מתוך 52 אפשריות (71.2%) — אלופת העולם לקבוצות
2. הולנד — 36½ נק'.
3. אנגליה — 35½ נק'.
4. ארגנטינה — 33 נק'.
5. מערב גרמניה — 31 נק'.
6. ישראל — 29½ נק'.
7. שוויץ — 29 נק'.
8. קנדה — 28½ נק'.
9. ספרד — 28½ נק'.
10. קולומביה 28 נק'.
11. נורבגיה — 27½ נק'.
12. שבדיה — 27½ נק'.
13. איטליה — 27½ נק'.
14. וולס — 27½ נק'.
15. פרגואי — 27½ נק'.
16. צ'ילה — 27½ נק'.
17. אוסטרליה — 27½ נק'.
18. אוסטריה — 27½ נק'.
19. פינלנד — 27½ נק'.
20. הפיליפינים — 27 נק'.
21. ניו־זילנד — 27 נק'.
22. איסלנד — 27 נק'.
23. ונצואלה — 26½ נק'.
24. בלגיה — 26½ נק'.
25. דניה — 26½ נק'.
26. צרפת — 26 נק'.
27. הרפובליקה הדומיניקנית — 26 נק'.
28. אורוגואי — 26 נק'.
29. הונדורס — 26 נק'.
30. תאילנד — 25½ נק'.
31. אירן — 25½ נק'.
32. קוסטה ריקה — 25½ נק'.
33. סקוטלנד — 25½ נק'.
34. גרנסיי — 25 נק'.
35. אירלנד — 25 נק'.
36. לוכסמבורג — 24½ נק'.
37. גואטמלה — 24½ נק'.
38. יפאן — 24½ נק'.
39. הונג־קונג — 24½ נק'.
40. בוליביה — 24½ נק'.
41. ברמודה — 24 נק'.
42. אנדורה — 23 נק'.
43. מונקו — 22 נק'.
44. איי פארו — 21½ נק'.
45. איי פאפוה — 18 נק'.
46. איי הבתולה האמריקאים — 15½ נק'.
47. איי הבתולה הבריטיים — 13½ נק'.
48. האיים ההולנדיים האנטיליים — 7½ נק'.

ארה"ב האלופה

המאבק על התואר הוכרע ממש על סף „שעת האפס", כשעתיים לפני טקס הסיום של האולימפיאדה בשעה שההולנדי קיפרס נואש מנסיונותיו במשך שעות ארוכות לזכות נגד מאר־ מפינלנד והמשחק הסתיים בתיקו.

ארה"ב הוכתרה איפוא כאלופת ה־עולם בהפרש של מחצית הנקודה מהולנד שהובילה במרבית שלבי ה־תחרות.

יחד עם זאת אין לגרוע במאומה מהישגה של ארה"ב שכלל 9 נצחו־נות, 3 תיקו והפסד בודד... להולנד ההולנדים עם נבחרת צעירה (להוציא את דונר) הרשימו, במיוחד רב אמן יאן טימן שחקן הלוח ה־ראשון ובעל ההישג האישי הטוב ביותר בלוח זה. ההולנדים זכו ב־10 נצחונות ו־3 מפגשים הסתיימו ב־תיקו.

הפתעה גדולה הוותה נבחרת ה־צעירה מאד של אנגליה שמיקומה השלישי מדבר בעד עצמו.

גם בלוח הראשון של אנגליה הופיע רב אמן צעיר ומוכשר אנטוני מיילס יחד עם ריימונד קין וויליאם הרטס־טון היו המצטיינים בנבחרת האנג־לית. אגב קיין זכה עקב הישגיו בתחרות לדרגת רב־אמן.

במקום הרביעי נבחרת ארגנטינה שבראשה הופיע מיגואל ניידורף היהודי בן ה־66, „מעכןי השחמט העולמי" וקשיש השחמטאים ב־אולימפיאדה שריתק רבות את קהל הצופים. מצטיינים נוספים היו אוסקר פאנו בלוח השני ורב האמן השחום מיגואל קינטרוס שהיה אחד ה־מצטיינים באולימפיאדה. הנבחרת ה־מערב גרמנית לא היתה הפעם חזקה ביותר ומקומה החמישי עם שני רבי אמנים אונציקר ופכמן — סביר. ישראל — במקום השישי ועל הישגה נתייחס בהמשך. נבחרות מצטיינות נוספות שהייך מקום שביעי מכובד ומפתיע, קנדה, ספרד, קולומביה! ופרגואי.

מאידך איכזבו שבדיה, אוסטריה, איסלנד והפיליפינים.

[illegible]

*

ההישגים האישיים של שחקני נבחרת ארה"ב

לוח ראשון: רוברט בירן (רב אמן) — 7 נק' מ־10 משחקים (70%).

לוח שני: לובומיר קבאלק (רב אמן) — 4½ נק' מ־8 משחקים (56,2%).

לוח שלישי: לאר אבאנס (רב־אמן) — 7 נק' מ־9 משחקים (71,7%).

לוח רביעי: ג'יים טרזין (רב־אמן) — 4 נק' מ־7 משחקים (57,1%).

לוח חמישי: ויליאם לומברדי (רב אמן) — 7 נק' מ־9 משחקים (77,7%).

לוח שישי: ג'יים קומבס (אמן בינלאומי) — 7½ נק' מ־9 משחקים (83,3%)!

נבחרת ישראל

מיקומה של נבחרת ישראל מהווה ביטוי נאה ונוכח הירידה שהקודמה [illegible] המקום השישי נכבד וריאלי.

ישראל זכתה ב־8 משחקים ביניהם נצחון על מערב גרמניה! הפסידה בארבעה מפגשים ותיקו עם אנגליה. לבד מההפסדים הגבוהים לארה"ב הולנד והפסד בלתי צפוי לשוויץ הרי יותר התוצאות סבירות. יש גם לזכור שישראל התמודדה עם כל הנבחרות החזקות בתחרות.

התוצאות הקבוצתיות

(לפי סדר הסבובים)

ישראל — אורוגואי 3½ : ½.
ישראל — אוסטרליה 2½ : 1½.
ישראל — שבדיה 2½ : 1½.
שויץ — ישראל 2½ : 1½.
ישראל — דניה 3½ : ½.
ישראל — ספרד 3 : 1.
הולנד — ישראל 3 : 1.
ישראל — מערב גרמניה 2½ : 1½.
ישראל — אנגליה 2 : 2.
ארה"ב — ישראל 3½ : ½.
ארגנטינה — ישראל 2½ : 1½.
ישראל — הפיליפינים 3 : 1.
ישראל — פרגואי 2½ : 1½.

ההישגים האישיים של שחקני נבחרת ישראל

לוח ראשון: ולדימיר ליברזון (רב אמן) — 5 נק' מ־10 משחקים (50%).

לוח שני: יאיר קריידמן (רב־אמן) — 4½ נק' מ־9 משחקים (50%).

לוח שלישי: רומן ג'ינג'ישווילי (אמן בינלאומי) — 7 נק' מ־10 משחקים (70%)!

לוח רביעי: לאון לדרמן (אמן בינלאומי) 3½ נק' מ־8 משחקים (43.7%).

לוח חמישי: שמעון כגן (אמן בינלאומי) — 6 נק' מ־9 משחקים (66.6%).

לוח שישי: נתן בירנבוים (אמן בכיר) — 3½ נק' מ־6 משחקים (58.3%).

באשר להישגים האישיים — המצטיינים בנבחרת ישראל היו ג'ינג'ישווילי וכגן וכן בציון לטובה את נתן בירנבוים אלוף הארץ ב־הופעתו הראשונה בנבחרת, בעיקר בזכות לחימתו העיקשת בכל משחק. מאידך איכזבו שני שחקנינו ה־בכירים — רב האמנים ליברזון ו־קריידמן וכן לדרמן — שהישגם היה חלש.

[illegible]

O

„ההקרבה הובילה לסיום נאה"
סיציליאנית

ספין (אנגליה) שניידר (שבדיה)

1. ה4 ג5 2. פו3 פג6 3. ד4 ג : ד4 4. פ : ד4 פו6 5. פג3 ד6 6. רג4 ה6 7. רה3 רד7 8. מהה2 א6 9. 0—0—0 מהג7 10. רב3 0—0 11. צהח1 פא5 12. ז4 ב5 13. ז5 פ : ב3 14. א : ב3 פד7 15. צהז3 ב4 16. פה5! ה : ה5 17. פד5 מהד8 18. ה : ה5 צהה8 19. מהה3 רו8 20. פו6+ פ : ו6 21. ז : ו6 רד7 22. רד4 מהא5 23. צ : ז7+ מח8 24. מהה4 השחור נכנע. 1:0.

כעניין ההמשך: 24. — חו6 25. צהה8+ מח7 26. מהה6+! ו : ו6 27. ו : ו6+ מז8 28. ז7 מ"ט.

שר הקליטה נפגש עם נשיאות התאחדות עולי ברית המועצות

שר הקליטה מר שלמה רוזן נפגש אתמול עם חברי נשיאות התאחדות עולי בריה"מ. בפגישה סקר מר יוסף מאיר מנהל האגף לקליטה חברתית במשרד הקליטה את היקף הפעולות הנעשות בצה"ל למען הגברת תודעת הקליטה בקרב חיילים.

פרופסור משה גיטרמן, חבר נשי־אות ההתאחדות התעכב על שני היבטים בקליטת העליה: קליטת ה־פרט וקליטת קבוצות עולים. הוא הדגיש את הצורך להנחיל את השפה העברית, ללמד ידיעת הארץ ותול־דות עם ישראל לכל עולה ועולה לשם זירוז קליטתו ושילובו בארץ. נציגים אחרים הדגישו את הצורך לציין את תרומת העולים לארץ ב־מדע, תרבות, תעשיה וספורט.

הפגנה בבריטניה נגד מדיניות הקיצוצים הכלכלית

לונדון, 1', (ע"צ, יופ"ע) — כ־30 אלף איש הפגינו היום ברחובות לונדון והגיעו אל מול הפרלמנט ב־מחאה נגד התוכנית הכלכלית של הממשלה לקצץ בתקציבים המיועדים לסיוע סוציאלי ולהוצאות ציבוריות.

„סיפור גן חיות" בתיאטרון באר־שבע

מחזה מאת אדוארד אלבי. עברית: עודה בן נחום. בימוי: עדנה שביט.

מאת ד"ר אמיל פוירשטין

לא יאמן אך עובדה היא, לדעתנו, שתיאטרון באר־שבע הוא התיאטרון הטוב והמעניין ביותר במדינה, מ־בחינת הרפרטואר ואף מבחינת ה־ביצוע. העבודה המאומצת המתנהלת בכשרון רב נתנה תוצאות מניחות את הדעת ומספר מחזורי המנויים מתקרב לחמישים! התיאטרון אינו מסתפק בהצגות אלא מחנך לעצמו עתודה ואלפי התלמידים המבקרים בקביעות בהצגות יהוו ללא ספק את קהל המחר, אחרי שהורגל ב־ביקור בתיאטרון.

אחר ההצגה הטובה והמעניינת של „מארחים את מר סלואן" מוגש לנו שוב מחזה מודרני, ואת אולי משום ש„נבצאות בהנורי" שתי הצ־גות קלאסיות: משל שקספיר ולור־קה. התיאטרון מנסה לאזן את ה־רפרטואר שלו בין המודרני לבין הקלאסי, אולם לא רק ה„מה" קובע, אלא גם ה„איך". וראה זה פלא, גם בשטח עדין זה מצליח התיאטרון ה־צעיר והרענן להגיע לידי הישגים.

גם המחזה הזה ראינו כבר בשנים קודמות כמו את כל הרפרטואר של כל התיאטראות המפוסדים — אז בביצוע יהודה פוקס ועודד תאומי שקצרו הצלחה ניכרת במחזה של אלבי. אשר לנושא, הוא אקטואלי לא פחות משהיה ואף אולי אקטואלי עוד יותר: חוסר הקומוניקאציה בין פרטים לבין עמים מחריפה ומעמיקה. זה מחזה קאמרי במלוא מובן המלה, שני שחקנים בסך הכל. ואם שניים בלבד מסוגלים לרתק את תשומת לבנו במשך שעה ורבע ללא הפסקה, אזי עובדה זו מדברת בעד עצמה לגבי הביצוע. בקרוב נראה עוד חי־דוש של מחזה מפורסם יותר של אל־בי, מעין יצירת המופת שלו, „מי מפחד מוירג'יניה וולף", ב„הבימה" בבימוי חדש של הרי קיילוס.

העימות בין שני טיפוסים — זעיר בורגני, מזה, והמזין התערובת של היפי וביטניק, מזה — חריף למדי. כל אחד תוקף וכל אחד מתגונן, כל אחד משני הקטבים הנגדיים מנ־סה להוכיח את צדקתו ש־(יוסי יבלונקה) אינו סתם שנטפל לאדם שקט ושליו בפארק ומעיין בספר. כבו בעבר הקרוב הוא אינטלקטוא למעשה בהלל ריק, נטול ה־ שהבדידות מעיקה עליו ומ־ עליו להן שאין הוא יכול לעמ

הפירוש שהבמאית עדנה נותנת למערכון הוא מאד מקו־ מעניין. אין כאן דו־שיח בין אנשים בלבד כפי שראינו בב־ הקודם. היא יוצרת אלימות בין הטיפוסים המנוגדים. היא סבורה דראמה פירושה אלימות והאלי־ היא סוג מסויים של קומוניקצ גישתה אומרת שהואמר משנה הצורה וכך מתקבלת הצגה מרתק הכוללת אותך בעליונותה ובדיר־ תיה. עבודתה של עדנה שביט חוג השחקנים נתנה תוצאות טוב יוסי יבלונקה, שחקן צעיר שק־ עד כה תפקידים בשניים בהצגות חשובות. כבר הוכיח את יכולתו „מארחים את מר סלואן" ואולם היא זוכה בתוה נכבד הרבה יו מכיוון שאין הוא אחד מבין ארב־ אלא אחד מתוך שנים. הוא מי את דמותו של האינטלקטואל המג בצורה מאד משכנעת. הוא זכה ל רונה במלגה מטעם „קרן שרת". ש זכו־מה בניו יורק והשתלם במש ואמנם, נראה כי בשל השבדה בסביבה בה חי אותו ג'רי, ש דמותו הוא מעצב, ולמד על ג את האמת הפשוטה האומרת ש שהעיר גדולה יותר, ככל שאתה בין מספר רב יותר של אנשים, ה בודד יותר. אמת פאראדוקסא אמנם, אולם לאמיתה. מש של יבלונקה כן ומשכנע.

גם התגר יהרן משכנע מאד בדמו השניה, הביגודית. אין לו צורך בב איפור, הוא משחק את עצמו פח או יותר ומצליח בכך.

בסיכום: הצגה טובה ומעניינו מיעוט המשתתפים שצריך הי להיות מגרעת, הופך ליתרון ואת נהנה מנושא מעניין, ממחזה קצ בנוי היטב, ובעיקר — משחק מצו בה.

ועידת „אגודת ישראל"

(סוף מעמוד 6)

פנייה אל מועצת גדולי התורה והם הכריעו בחיוב. לאחרונה היה ה־ כות בתנועה אם לפתוח בית ספר מקצועי לבנים. בעיקר לבני עדות המזרח. פנינו למועצת גדולי התורה הם הכריעו בחיוב.

הרב ורשורש

אולם לא הכל עבר בקלות. ה־ריב הנוכחי בין שתי הסיעות: ה־מרכזית וסיעת ציות והגשמה — אמנם הוכרע אבל לא נפסק.

מה הריב? אומר לנו הרב י. מ. אברמוביץ. כדי להבין את שורשי הריב צריך להכיר את המצב על כל צדדיו. לפני שלש שנים היה וויכוח במרכז אם ללכת בשותפות לבחירות עם פא"י. סיעת ציות ו־הגשמה של הרב לורינץ היתה נגד ואילו סיעת המרכז היתה בעד. הרוב במרכז היה בעד. הוסכם ל־לכת לשאול את מועצת גדולי ה־תורה.

מועצת גדולי התורה פסקה כדעת הרוב במרכז דהיינו ללכת יחד עם פא"י לבחירות, שניים התנגדו ל־כך. הרב יעקב קניבסקי ה„סטייפלר" והרב שך ראש ישיבת פוניבז' שהוא חבר מועצת גדולי התורה.

מועצת גדולי התורה לא קבלה א דעתו של הרב שך שהביא גם א דעתו של ה„סטייפלר". בתגובה ל כך מחרים הרב שך את ישיבות מ עצת גדולי התורה.

סיעת ציות־והגשמה מורכבת מ שני חלקים עקריים צעירי אגוד ישראל וחוג „החזון איש", שהרב ש וה„סטייפלר" מייצגים אותם. מוב שסיעה זו כעת במצוקה.

הם הציעו איפוא לערוך בחירו כדי לקבל רוב מוחלט, והם היו ב טוחים בכך ואז תועלה הבעייה מ חדש".

וכפי שאמרנו מועצת גדולי תורה לפני שהיא מחליטה היא ש אלת מה דעתם של „הבעלבתים". אולם התוצאות היו מפתיעות. בכורה עברה לסיעת חסידי גור. סיון האחרון לפסול את הבחיר בפנייה למועצת גדולי התורה נסתיים אף הוא. הם פסקו בח כשרות.

דבר המחייב את סיעת ציות ה שמה לבוא לוועידה שם יודגו בעיות חוק הדת אבל גם יצבי לפי תוצאות הבחירות על המוסד של המפלגה, וכאן אין ספק כי סידי גור הוזר שוב להיות „הבע בתים" של אגודת ישראל.

רבנות אשכנז

(סוף מעמוד 4)

רבנו אבון ממגנצה, והעולה על כולם, רבנו גרשום מאור־הגולה, שמייחסים לו רוב התקנות שתוקנו בזמן ההוא. אך כל קהילה שמרה על מלוא עצמאותה בענייני ההנהגה המקומית.

הכמי הקהילה היו תחילה חברים בוועד טובי העיר, שניהל את כל ענייני המקום, ומגוף ציבורי זה עלתה רבנות הקהילה. בימי רבנו גרשום לא היה עדיין רב רשמי בקהילת מגנצה והוא לא היה אלא „ראשון בין שווים". כעבור כמה דורות כבר נבחרו רבנים באורח רשמי, בהגדרת תפקידיהם, כדיינים ופוסקים בענייני רשות היחיד וגם בענייני ציבור. הרבנים קבעו הלכה למעשה במעשי קידוש השם בשנות גזירה. מעמדו של רב עלה בעמדו בראש ישיבה כמגדל תלמידי־חכמים. אך עבודתו היסודית היתה התקנת השירותים הדתיים ותיקות על ביצועם.

חסידי אשכנז, שדיקדקו ביותר במידות הפרט, ביקשו רבנים שאינם למדנים מופלגים בלבד אלא גם המצטיינים ביראת־שמים ובמידות הרומיות. לכן היו מקפידים ביותר על רבנים שלא נהגו כבוד זה עם זה והיו ביניהם קנאה, תחרות ומחלוקת. רב ראוי, לפי חסידי אשכנז, הוא העושה דיני שמים ולא רק הפוסק דיני תורה. הוא חייב להחמיר על עצמו לפנים משורת הדין.

הבירורים שבספר, המבוססים על מקורות מרובים, יש בם עניין לכל המבקשים להכיר ראשית צמיחתה של הרבנות האשכנזית. מבחינות רבות החומר אקטואלי גם בימינו בנתחיו העיוניים והמעשיים.

צרפת ומצרים מעוניינות ב„הסדר מהיר" במזה"ת

פריס, 27, (עי"ט) — ראש ממ־שלת צרפת ריימון בר דיווח ה־יום לממשלה על מהלך ביקורו ה־רשמי במצרים ועמד על זהות ה־השקפות שנתגלתה בנושאים רבים הנוגעים ליחסים בין שתי המדי־נות ולחיים הבינלאומיים. במיוחד הושם הדגש על השקפתן של שתי הממשלות בדבר ההכ להגיע להסדר במזרח התיכון בנ צד הקרוב ביותר. שתי המדינות ה הידו על נכונותן לתמוך בכל מא כדי להבטיח את אחדותה, עצמא תה ושלמותה של לבנון.

בתחום הכלכלי הוביל השיח של ראש הממשלה להידוק יחסי כלכלה בין שתי המדינות ובמיו נחתמו שלושה הסכמים:

- השתתפות של התעשיה הצר תית בהגשמת התוכנית לרכבת ת תית בקהיר.
- שיתוף פעולה צרפתי מצרי לז הספקת ציוד וחידוש הציוד של רש השידור המצרית בעיקר במה שנה לטלוויזיה הצבעונית לפי השיטה צרפתית.
- כריית כנהרה מתחת לתעלת ס אץ על ידי גורמים תעשייתיים צ פתיים.

פרטיזנים שמאלניים תקפו תחנת משטרה בארגנטינה

בואנוס איירס, 27 (יופי"ט) — כארבעים פרטיזנים שמאלני תקפו הבוקר בשעה מוקדמת תחנת משטרה ליד לה פלאטה אך נהדפו ע"י התגבורת שהגיע למקום.

בהמלך הקרב נהרגו 9 פרטיזני ו־3 שוטרים נפצעו.

בשעות הבוקר המוקדמות הצי ליקום כמה בבניינים עם פרטיזני שהטילו מצור על תחנת המשטרה בעקבות תקריה זו מסתכם מספ ההרוגים של מעשי האלימות ו רקע מדיני ב־1,165 מתחילת השנ הזו.

על אקוסטיקה

(סוף מעמוד 7)

לתוך האולם „פייט פייט"! שמשמעותו בערך „הרבוצו בחורים". אולם בקהל שמעו „פייר פייר!" — שאינו אלא „שריפה"! מיד קמה מהומה. צופים מוכי היסטריה צרו על הדלתות הצרות על מנת להימלט ממלכודת האש שלא היתה. שמונה עשר איש ואשה מצאו מותם ברמיסה. שלושת המתפרעים הועמדו לדין ונשפטו האחד לשישה חודשי מאסר, השני לארבעה, ואילו הנערה, ריבה משלהבת בשם לוקר, לא נאסרה אלא לארבעה־עשר יום בלבד. זו שנטלה למעשה חייהם של ח"י תמימים לא נמצאה אשמה בהפ־רעת הסדר הטוב דווקא. את הצופים רצחה האקוסטיקה, ועל פי דין, אם אולי לא על פי צדק, אשמים היו השומעים.

על פי דין אין לבוא משפט עם מי שמבקש לגדור את הפרצות דרכן נמלטות ההדלפות אל חיק העתונות. על פי דין אין לבוא משפט עם מי שמבקש להתחיל במסמך רחוץ דווקא. על פי דין אין לבוא משפט עם מי שמשנס מתניו ופוסק כי בפוליגרף, זה הנושא בטעות תואר „מכונת אמת" ייבדקו גם בעלי שררה. על פי דין אין נושאים פנים במשפט. ואף על פי כן, אינני אוהב את האקוסטיקה. אני שומע „אש אש" במקום בו משמיעים „פייט פייט". אני נבוך ונחרד בראותי בכירי ממשל, בידיהם הפקידה המדינה הזאת את סודותיה השמורים ביותר, אסורים לאזיקי הפוליגרף משום שהם חשודים בהדלפת מסמך ששיעור הסוד המקופל בו אינו עולה כדי מידת שתות, ומשום שאין מאמינים להם אוטומטית כשהם אומרים „לא הדלפנו". אני שומע כי המשטרה נקראה לדגל על מנת לאסור מלחמה על מי שמופקד על בטחוננו, אולם אני מחריש, כי על פי דין לא כלום, על פי דין רק דאגה לסדר הטוב, ומה שאני שומע לא היה ולא נברא, כי על פי דין אין משגיחים במה שפלוני שומע אלא במה שמשמיעים. קשה לי להסתדר עם הטעם הטוב, עם מושגי משטר וצדק, אך כאמור זו עובדת חיים מצערת. לעתים אפילו מצערת עד אין די.

בתי קולנוע

ירושלים

שעת ההצגה
בימי חול — 4.00—7.00—9.00

אודיון
מלתעות הדוב

ארנון
שבוע 2
הגששים בשירון

אורנע
היחפנית והשובב

סיטשל
הקומנדו האזרחי

חיפה

אורה
ההזדמנות השניה

אמפי
אהבה צרפתית

אורלי
שבוע 3
צמד בכותרות

פאר
שבוע 2

חן
שבוע 3
הבוגר

רון
שבוע 2
התחנה הבאה גריניץ' ויליג'

תל־אביב

אסתר
שבוע 2
מארש הנצחון

גת
שבוע 19
להיות או לא להיות

דרייב אין
שבוע 2

חן
הקרב על מידווי

פאר
שבוע 24
קן הקוקיה

[illegible]